

RP 85/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av energieffektivitetslagen och lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att energieffektivitetslagen, elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen, lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden och lagen om tvistenämnden för energimarknaden ändras.

Principen om energieffektivitet först föreslås bli intagen i energieffektivitetslagen. Principen är avsedd att säkerställa att energieffektivitetslösningar beaktas vid offentlig upphandling samt vid planering, policybeslut och större investeringsbeslut.

I propositionen föreslås en kvotplikt för energieffektivitet inom offentliga sektorn. Målet med de föreslagna bestämmelserna är att summan av den slutliga energiförbrukningen för alla offentliga organ ska minska med minst 1,9 procent varje år jämfört med 2021. Enligt förslaget ska det föreskrivas en skyldighet för offentliga organ att övervaka sin slutliga energiförbrukning och redovisa uppgifterna till Energimyndigheten.

I propositionen föreslås energieffektivitetskrav vid offentlig upphandling av produkter, tjänster och byggentreprenader när upphandlingen överstiger EU:s tröskelvärden. Skyldigheten att iaktta energieffektivitetskrav, som för närvarande omfattar centralförvaltningsmyndigheter, avses bli utvidgad till att omfatta alla upphandlande myndigheter och upphandlande enheter. Undantag från skyldigheten avses vara möjligt endast om en upphandling är tekniskt omöjlig att genomföra så att energieffektivitetskraven uppfylls. Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden ska man enligt propositionen dessutom tillämpa principen om energieffektivitet först.

Det föreslås bestämmelser om energiledningssystem och energibesiktningar genom vilka företag som överskrider vissa tröskelvärden för energiförbrukning åläggs att antingen införa ett certifierat energiledningssystem eller genomföra energibesiktningar.

För avtal om detaljförsäljning av värme och kyla föreslås krav avsedda att förbättra och förtydliga slutkundernas rättsliga ställning.

I energieffektivitetslagen föreslås kriterier för vad som utgör ett effektivt system för fjärrvärme eller fjärrkyla och skyldigheter avsedda att begränsa användningen av fossila bränslen. I syfte att förbättra energieffektiviteten för värme och kyla föreslås bestämmelser om kostnadsnyttoanalyser på anläggningsnivå, som ska utföras både när nya anläggningar planeras och när befintliga anläggningar genomgår betydande ombyggnad. I lagen föreslås dessutom behövliga bestämmelser om tillvaratagande av den spillvärme datacentraler producerar samt bestämmelser om myndigheternas uppgifter.

Vidare föreslås det att elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ändras i syfte att utfärda behövliga bestämmelser om omvandling, överföring och distribution av energi. Också lagen om tvistenämnden för energimarknaden föreslås bli ändrad. Syftet med ändringen är att utvidga nämndens behörighet till att omfatta

tvister i sådana rättsförhållanden mellan energidetaljister och slutkunder som regleras i energieffektivitetslagen.

Genom de föreslagna lagarna genomförs direktivet om energieffektivitet.

Lagarna avses träda i kraft den 15 oktober 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	6
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll.....	8
2.1 Principen om energieffektivitet först	8
2.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn	8
2.3 Energiledningssystem och energibesiktningar	9
2.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla.....	11
2.5 Mekanismer för tvistlösning utanför domstol.....	13
2.6 Energieffektiv värme och kyla.....	14
2.7 Energieffektivitet vid offentlig upphandling	15
2.8 Datacentraler.....	17
2.9 Effektiv överföring, omvandling och distribution av energi	17
3 Nuläge och bedömning av nuläget	18
3.1 Principen om energieffektivitet först	19
3.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn.....	19
3.3 Energiledningssystem och energibesiktningar	23
3.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla.....	24
3.5 Mekanismer för tvistlösning utanför domstol.....	27
3.6 Energieffektiv värme och kyla.....	28
3.7 Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling	29
3.8 Datacentraler.....	30
3.9 Effektiv överföring, omvandling och distribution av energi	30
3.10 Särskilda bestämmelser	31
4 Förslagen och deras konsekvenser	32
4.1 De viktigaste förslagen	32
4.1.1 Energieffektivitetslagen.....	32
4.1.1.1 Principen om energieffektivitet först (1 a kap.).....	32
4.1.1.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn (1 c kap.).....	32
4.1.1.3 Energiledningssystem (1 c kap.).....	33
4.1.1.4 Energibesiktningar (2 kap.)	34
4.1.1.5 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla (3 a kap.)	34
4.1.1.6 Energieffektiv värme och kyla (5 kap.)	35
4.1.1.7 Offentlig upphandling (5 a kap.)	35
4.1.1.8 Datacentraler (5 b kap.)	37
4.1.1.9 Särskilda bestämmelser (6 kap.)	37
4.1.2 Elmarknadslagen.....	38
4.1.3 Naturgasmarknadslagen.....	38
4.1.4 Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.....	38
4.1.5 Lagen om tvistenämnden för energimarknaden	39
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	39
4.2.1 Principen om energieffektivitet först	39

4.2.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn	40
4.2.3 Energiledningssystem och energibesiktningar	41
4.2.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla	42
4.2.5 Energieffektiv värme och kyla	43
4.2.6 Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling	44
4.2.7 Datacentraler	46
4.2.8 Effektiv överföring, omvandling och distribution av energi samt mekanismer för tvistlösning utanför domstol	47
5 Alternativa handlingsvägar	48
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	48
5.1.1 Principen om energieffektivitet först	48
5.1.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn	48
5.1.3 Energiledningssystem och energibesiktningar	49
5.1.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla	50
5.1.5 Energieffektiv värme och kyla	51
5.1.6 Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling	51
5.1.7 Datacentraler	51
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	52
5.2.1 Allmänt	52
5.2.2 Danmark	52
5.2.3 Nederländerna	53
5.2.4 Sverige	54
6 Remissvar	56
6.1 Justitieministeriets kommentarer	56
6.2 Allmän respons	56
6.3 Energieffektivitetslagen	57
6.3.1 Principen om energieffektivitet först	57
6.3.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn	58
6.3.3 Energiledningssystem och energibesiktningar	59
6.3.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla	60
6.3.5 Energieffektiv värme och kyla	61
6.3.6 Offentlig upphandling	62
6.3.7 Datacentraler	64
6.3.8 Särskilda bestämmelser	64
6.4 Övriga lagar	65
7 Specialmotivering	67
7.1 Lag om ändring av energieffektivitetslagen	67
7.2 Lagen om ändring av 19 § i elmarknadslagen	90
7.3 Lag om ändring av naturgasmarknadslagen	91
7.4 Lag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden	92
7.5 Lagen om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden	92
8 Ikraftträdande	93
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	93
LAGFÖRSLAG	97
1. Lag om ändring av energieffektivitetslagen	97
2. Lag om ändring av 19 § i elmarknadslagen	113

3. Lag om ändring av naturgasmarknadslagen	114
4. Lag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.....	115
5. Lag om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden	116
BILAGA.....	118
PARALLELLTEXTER.....	118
1. Lag om ändring av energieffektivitetslagen	118
2. Lag om ändring av 19 § i elmarknadslagen.....	148
3. Lag om ändring av naturgasmarknadslagen	149
4. Lag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.....	151
5. Lag om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden	152

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (nedan *energieffektivitetsdirektivet*) trädde i kraft den 10 oktober 2023 och ska genomföras nationellt senast den 15 oktober 2025. I direktivet fastställs en gemensam ram för åtgärder för främjande av energieffektivitet inom unionen. Målet är att säkerställa att energieffektivitetsmål uppnås och möjliggöra ytterligare energieffektivitetsförbättringar. Syften med direktivet är att ge energieffektivitetsåtgärder prioriterad status samt att undanröja sådana hinder på energimarknaden och avhjälpa sådana marknadsmisslyckanden som hindrar effektiviteten i försörjningen, överföringen, lagringen och användningen av energi.

Direktivet har karaktär av minimidirektiv, vilket innebär att man nationellt får utfärda strängare bestämmelser än vad som föreskrivs i direktivet.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om energieffektivitet (omarbetning) (COM(2021) 558 final) lämnades den 14 juli 2021. Förslaget var en del av 55-procentspaketet. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, nedan *det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet*, ändrades 2018 genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2002 om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet och genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU. Översynen av energieffektivitetsdirektivet är ett led i den europeiska gröna given. Målet med den gröna given är att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 procent före 2030 och att göra EU klimatneutralt senast 2050. Förslaget till energieffektivitetsdirektiv är ett av flera förslag från europeiska kommissionen med anknytning till den gröna given och vars syfte är att anpassa EU:s klimat-, energi-, transport- och skattepolitik så att målen kan uppnås. Förslaget och Finlands ståndpunkt har behandlats i en U-skrivelse (U 48/2021 rd) och en kompletterande skrivelse (UJ 16/2022 rd) som har lämnats till riksdagen

I den kompletterande U-skrivelsen fastställde statsrådet att det kan godkänna energiförbrukningsmålet för EU i den utsträckning det för unionen närmare klimatmålen i 55 %-paketet och främjar utfasningen i Finland av olja och naturgas som importeras från Ryssland. De mål som begränsar den totala energiförbrukningen och slutliga energiförbrukningen i enskilda medlemsstater får dock inte äventyra uppnåendet av Finlands klimatmål. Målet att begränsa energiförbrukningen får inte heller hindra en snabb omställning till en koldioxidneutral ekonomi som bygger på elektrifiering och användning av bland annat väte och e-bränslen. I det målet måste det ökade elbehov som kommer av elektrifieringen inom industrin och produktionen av rent väte beaktas. Statsrådet ansåg också att det i förslaget uppställda årliga bindande minskningskravet på 1,7 procent, som ska omfatta hela offentliga sektorn, är problematiskt. Statsrådet förhöll sig dessutom kritiskt till den ökade administrativa belastningen. Till denna del var slutresultatet av förhandlingarna ännu ambitiösare än förslaget.

Statsrådet ansåg att en schematisk renoveringsskyldighet på tre procent för offentliga sektorns byggnadsbestånd, där kravnivån för renovering fastställs nästan till nollenerginivå enligt nybyggnation, inte är ändamålsenlig. Statsrådets ståndpunkt var att offentliga sektorn ska kunna allokera de ekonomiska resurser den har till sitt förfogande till en så effektiv utsläppsminskning som möjligt och till att uppnå klimatneutralitetsmålet med alla tillgängliga medel. Slutresultatet av förhandlingarna var förenligt med detta mål.

Statsrådet framhöll som sin ståndpunkt i U-skrivelsen att uppvärmning och kylning till sin karaktär är väldigt lokalt och att medlemsstaternas särdrag ska beaktas när skyldigheter i anslutning till uppvärmning och kylning fastställs. Fjärrvärme- och fjärrkylningssystem är en del av energisystemet och gör det till exempel möjligt att utnyttja spillvärme. Utöver de skyldigheter och minimikriterier som förnybar energi och utsläppshandelsdirektiven fastställer för uppvärmning finns det inget behov av att föreskriva systemspecifika minimikriterier för fjärrvärme eller fjärrkyla. Medlemsstaterna måste ges utrymme att genomföra kostnadseffektiva åtgärder för att uppnå klimatmålen. Att fastställa systemspecifika minimikriterier i enlighet med förslaget till exempel för mängden förnybar energi, och även mängden spillvärme och högeffektiv kraftvärme, kan förhindra möjligheten att fullt ut utnyttja spillvärme och att i stor utsträckning utveckla systemintegration i fjärrvärme- och kylsystem. Slutresultatet av förhandlingarna var att kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla ändrades. Minimikraven avseende den kraftvärme som ett effektivt system använder och avseende andelen förnybar energi och spillvärme fastställdes så att kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme eller fjärrkyla ger bättre möjligheter att utnyttja spillvärme och är mer teknikneutrala. Kriterierna utökades dessutom med en alternativ uppsättning kriterier som bygger på växthusgasutsläpp.

Som ett resultat av trepartsförhandlingar uppnåddes enighet i augusti 2023 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 publicerades den 13 september 2023 och trädde i kraft den 10 oktober 2023.

I fråga om målet för den slutliga energiförbrukningen var slutresultatet av förhandlingarna ambitiösare än förslaget. Finland röstade mot direktivet av den anledningen att den formelbaserade nivån för den slutliga energiförbrukningen år 2030 inte beaktar Finlands särdrag när det gäller utveckling av energiintensiv industri, planer på väteproduktion eller Finlands mål om klimatneutralitet 2035.

Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts i en arbetsgrupp med bred sammansättning som bereder genomförandet av direktivet. Arbets- och näringsministeriet leder arbetsgruppen. Miljöministeriet, kommunikationsministeriet, finansministeriet, Energimyndigheten och Motiva Oy har varit företrädare i gruppen. Arbetsgruppen har omfattat specifika underlydande sakkunniggrupper ägnade åt de genomförandeåtgärder som enskilda artiklar förutsätter. De underlydande grupperna har haft till uppgift att analysera de olika alternativen för hur direktivet ska genomföras och planera genomförandet, utreda de lagstiftningsmässiga behoven och bedöma konsekvenserna. Arbetsgruppen beskrev arbetet i en slutrapport som publicerades den 27 januari 2025. Slutrapporten finns i den offentliga tjänsten valtioneuvosto.fi/sv/projekt med identifieringskod [TEM062:00/2024](#).

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Principen om energieffektivitet först

Artikel 3 i direktivet innehåller bestämmelser om principen om energieffektivitet först. I enlighet med den principen ska energieffektivitetslösningar bedömas vid planeringsbeslut, policybeslut och större investeringsbeslut. Som större investeringsbeslut betraktas beslut vars värde överstiger 100 000 000 euro, eller när det är fråga om transportinfrastrukturprojekt 175 000 000 euro, och som rör energisystem eller andra sektorer än energisektorn i de fall då dessa andra sektorer påverkar energianvändningen och energieffektiviteten. Exempel på sådana sektorer är enligt direktivet byggnads-, transport-, vatten-, jordbruks- och finanssektorerna samt informations- och kommunikationstekniska (IKT) sektorn.

De behöriga myndigheterna ska övervaka tillämpningen av principen om energieffektivitet först i de fall då policybeslut, planeringsbeslut eller investeringsbeslut omfattas av krav på godkännande och övervakning.

Som ett led i sina integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter ska medlemsstaterna rapportera till kommissionen om hur principen om energieffektivitet först har beaktats.

2.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

Bestämmelser om skyldigheter som gäller offentliga sektorn finns i artiklarna 5, 6, 25 och 29 i direktivet. Skyldigheterna vid offentlig upphandling, som föreskrivs i artikel 7 i direktivet, behandlas i huvudsak i ett eget avsnitt nedan. I detta kapitel beskrivs skyldigheten enligt artikel 7 att köpa och hyra ut byggnader.

Syftet med artikel 5 är att ge offentliga organ en starkare ledande roll inom energieffektivitet och energisnålhet; skyldigheterna i artikeln är i huvudsak nya i förhållande till det föregående energieffektivitetsdirektivet. Offentliga organ definieras i artikel 2.12 i direktivet. Med offentliga organ avses nationella, regionala eller lokala myndigheter och enheter som direkt finansieras och administreras av dessa myndigheter men som inte är av industriell eller kommersiell karaktär.

I artikeln ställs det upp ett bindande mål för hur mycket de offentliga organens slutliga energiförbrukning ska minska. Enligt artikelns lydelse ska den totala slutliga energianvändningen för alla offentliga organ tillsammans minskas med minst 1,9 procent varje år, jämfört med 2021. Kollektivtrafiken och försvarsmakten får undantas från skyldigheten. För övervakningen ska medlemsstaterna som grundscenario fastställa energiförbrukningen 2021. Grundscenariot ska omfatta energiförbrukningen för alla offentliga organ, utom vad gäller kollektivtrafiken och försvarsmakten. Minskningen av energianvändningen inom kollektivtrafiken och försvarsmakten får fortfarande användas för att uppfylla minskningsskyldigheten även om den inte ingår i grundscenariot 2021.

Minskningmålet avseende slutlig energianvändning är vägledande under en övergångsperiod som går ut den 11 oktober 2027. Under övergångsperioden får medlemsstaterna använda uppskattade data om de offentliga organens energiförbrukning. Kommunerna börjar omfattas av minskningmålet i etapper. Kommuner med över 50 000 invånare omfattas av minskningmålet från och med ikraftträdandet av regleringen, kommuner med över 5 000 invånare omfattas från och med den 1 januari 2027 och alla kommuner omfattas från och med den 1 januari 2030. Minskningsskyldigheten har en stark koppling till det i artikel 4 föreskrivna målet att medlemsstaterna ska minska sin slutliga energiförbrukning.

Artikel 5 innehåller även bestämmelser om hur energieffektivitet ska beaktas vid långsiktig planering. Regionala och lokala myndigheter ska fastställa specifika energieffektivitetsåtgärder i sina långsiktiga planer, såsom planer för minskning av koldioxidutsläpp eller planer för hållbar energi. Beredningen av planerna ska innefatta samråd med relevanta intressenter, inbegripet energimyndigheter när så är lämpligt, och med allmänheten, inbegripet i synnerhet utsatta grupper som riskerar att påverkas av energifattigdom eller som i högre grad drabbas av effekterna av energifattigdom.

Artikel 6 innehåller bestämmelser om en renoveringsskyldighet för offentliga sektorns byggnader. En medlemsstat ska säkerställa att minst tre procent av den totala golvytan i uppvärmda och/eller kylda byggnader som ägs av offentliga organ renoveras varje år för att omvandlas till åtminstone nära-nollenergibyggnader eller nollutsläppsbyggnader i enlighet med artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EG om byggnaders energiprestanda, nedan *direktivet om byggnaders energiprestanda*. I direktivet föreskrivs en möjlighet för medlemsstaterna att införa en alternativ strategi till renoveringsskyldigheten. Den alternativa strategin måste leda till en årlig energibesparing i offentliga organs byggnader som motsvarar den besparing som uppnås genom renovering. Den alternativa strategin är förenad med en skyldighet att införa ett renoveringspass som utgör minst tre procent av den totala golvytan i byggnader som ägs av offentliga organ. Artikeln innehåller dessutom bestämmelser om en förteckning över offentliga organs byggnader.

I artikel 25 föreskrivs en skyldighet för lokala och regionala myndigheter att utarbeta lokala värme- och kylplaner. För bedömning av potentialen för högeffektiv kraftvärme och effektiv fjärrvärme och fjärrkyla i enlighet med målet i artikel 25 ska regionala och lokala myndigheter utarbeta sådana planer åtminstone i kommuner där totalbefolkningen överstiger 45 000. Planerna ska vara baserade på de nationella heltäckande bedömningar avseende värme och kyla som medlemsstaterna enligt artikel 25.1 ska lämna till kommissionen vart femte år som ett led i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner och uppdateringar av dem.

Artikel 7 innehåller bestämmelser om energieffektiv offentlig upphandling, bland annat en skyldighet som gäller köp och hyra av byggnader. Enligt energieffektivitetsdirektivet ska upphandlande myndigheter och enheter, när de ingår offentliga kontrakt och koncessioner av ett värde som är lika med eller överstiger EU-tröskelvärdena, köpa eller ingå nya hyresavtal avseende byggnader som uppfyller åtminstone nivån för nära-nollenergi. Ett undantag är en situation där syftet med upphandlingen är att byggnaden totalrenoveras eller rivs, säljs vidare eller bevaras med officiellt skydd som del av en utvald miljö eller på grund av dess särskilda arkitektoniska eller historiska värde. Skyldigheten ska fullgöras såvida det inte är tekniskt genomförbart.

2.3 Energiledningssystem och energibesiktningar

Artikel 11 innehåller bestämmelser om energiledningssystem och energikartläggningar. Företag med en genomsnittlig årlig energianvändning under de föregående tre åren som överstiger 85 terajoule (23 600 megawattimmar) ska införa ett energiledningssystem senast den 11 oktober 2027. Energiledningssystemet ska vara certifierat av ett oberoende organ, i enlighet med relevanta europeiska eller internationella standarder.

Företag med en genomsnittlig årlig energianvändning under de föregående tre åren som överstiger 10 terajoule (2 700 megawattimmar), med alla energibärare sammantagna, och vilka inte inför ett energiledningssystem ska vara föremål för en energibesiktning. Villkoren för obligatoriska energibesiktningar är att de ska utföras på ett oberoende och kostnadseffektivt sätt av kvalificerade eller ackrediterade experter i enlighet med kraven avseende kvalificerings-,

ackrediterings- och certifieringssystem i artikel 28 i direktivet, eller genomföras av oberoende myndigheter som även ska övervaka besiktningarna i enlighet med nationell lagstiftning. Ett företag för vilket energibesiktningssplikten är ny ska genomföra en första energibesiktning senast den 11 oktober 2026 och att därpå minst vart fjärde år. Ett företag som redan omfattas av besiktningssplikt ska också genomföra en besiktning minst vart fjärde år.

Besiktningsspliktiga företag ska upprätta en konkret och genomförbar handlingsplan på grundval av rekommendationerna från besiktningen. I planen ska åtgärder fastställas för att genomföra varje rekommendation där detta är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart. Handlingsplanen ska lämnas in till företagets ledning. Planen och rekommendationernas genomförandegrad ska offentliggöras i företagets årsredovisning och göras tillgängliga för allmänheten.

Om ett företag under ett visst år har en årlig energianvändning som överstiger den föreskrivna ska den nationella myndigheten informeras om saken. Enligt artikeln får medlemsstaterna främja användningen av en ny eller befintlig plattform för att underlätta insamlingen av data.

I direktivet finns bestämmelser om alternativa metoder för att fullgöra skyldigheterna i fråga om energibesiktningar och införande av energiledningssystem. Företag som genomför ett energitjänsteavtal ska undantas från skyldigheten att införa ett energiledningssystem och genomföra en energibesiktning, om avtalet omfattar de nödvändiga elementen av ett energiledningssystem och uppfyller kraven i bilaga XV till direktivet. Termen energieffektivitetsavtal i artikel 11 avser enligt definitionen i artikel 2.33 ett avtalsarrangemang mellan en tjänsteleverantör och ett företag som gäller leverans av energitjänster. Termen ”energieffektivitetsavtal” i direktivet har i Finland etablerats till att avse systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

Företag som tillämpar ett miljöledningssystem certifierat av ett oberoende organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder ska undantas från de ovannämnda kraven om miljöledningssystemet inbegriper en energibesiktning på grundval av minimikriterier som anges i bilaga VI. Energibesiktningar får också utgöra en del av en bredare miljörevision.

Skyldigheten att införa energiledningssystem är ny för företagen. Skyldigheten att genomföra energibesiktningar motsvarar till sitt innehåll i huvudsak den skyldighet att genomföra energibesiktning som gällde större företag. Kravet att upprätta en handlingsplan är nytt. Tillämpningsområdet för skyldigheten ändras från att omfatta större företag till att omfatta företag vars energiförbrukning överskrider den föreskrivna gränsen.

Medlemsstaterna får skapa incitament för företag som omfattas av skyldigheten att införa energiledningssystem eller genomföra energibesiktningar att i årsredovisningen redovisa årets energiförbrukning i kilowattimmar, årets vattenförbrukning i kubikmeter och energi- och vattenförbrukningen i jämförelse mot tidigare år. Medlemsstaterna ska också arbeta för att alla slutkunder har tillgång till kostnadseffektiva energibesiktningar av hög kvalitet. För att säkerställa att energibesiktningar och energiledningssystem håller hög kvalitet ska medlemsstaterna i enlighet med bilaga VI till direktivet införa transparenta och icke-diskriminerande minimikrav för energibesiktningar, med beaktande av relevanta europeiska och internationella standarder. Medlemsstaterna ska dessutom utse en behörig myndighet eller ett behörigt organ med uppgift att säkerställa att tidsramarna för energibesiktningarna och minimikraven i bilaga VI följs.

Artikel 11 medger ett visst nationellt handlingsutrymme. Handlingsutrymme ges avseende genomförandet av systemet med energibesiktningar. Handlingsutrymme ges även i fråga om de stödmekanismer för tillhandahållande av energibesiktningar som medlemsstaterna kan inrätta.

Dessutom ges medlemsstaterna handlingsutrymme när det gäller att som ett led i energibesiktningar kräva eller inte kräva en bedömning av den tekniska och ekonomiska genomförbarheten av att ansluta till ett befintligt eller planerat nät för fjärrvärme eller fjärrkyla. Bestämmelserna om handlingsutrymme motsvarar till sitt innehåll det tidigare energieffektivitetsdirektivet (2012/27/EU) och har beaktats i det nationella införandet av direktivet.

2.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

Artikel 21 innehåller bestämmelser om grundläggande avtalsenliga rättigheter avseende värme, kyla och varmvatten för hushållsbruk. Syftet med bestämmelsen är att förbättra energislutkunders och i viss utsträckning också slutförbrukares rättigheter. Bestämmelserna tillämpas utan att det påverkar konsumentskyddsreglerna. Syftet är att säkerställa samma nivå av grundläggande avtalsenliga rättigheter för alla unionsmedborgare när det gäller uppvärmning, kylning och varmvatten för hushållsbruk, utan att de nationella befogenheterna begränsas.

Rättigheterna enligt artikeln gäller i första hand slutkunder av värme, kyla och varmvatten för hushållsbruk, det vill säga fysiska och juridiska personer som köper energi för egen slutförbrukning. Målgruppen är således bredare än kategorin konsumenter enligt konsumentskyddslagstiftningen. Den omfattar både husbolag och ägare till egnahemsfastigheter och dessutom företag, andra sammanslutningar och olika offentligrättsliga aktörer som är verksamma i egna fastigheter. Regleringen gäller alla avtal om detaljförsäljning av värme och kyla.

Rättigheterna ska förutom för slutkunder också tryggas för vissa slutförbrukare av värme, kyla och varmvatten för hushållsbruk. Definitionen av ”slutanvändare” (i nationell lag ”slutförbrukare”) omfattar både slutkunder och fysiska eller juridiska personer som nyttjar en sådan enskild byggnad eller en sådan enhet i en byggnad som försörjs med värme, kyla eller varmvatten för hushållsbruk från en central källa, om en sådan person inte har några direkta eller individuella avtal med energileverantören. I Finland omfattar definitionen till exempel aktieägare i bostadsaktiebolag, hyresgäster vars hyresvärd är ett husbolag, en aktieägare eller ett bolag som investerar i hyresbostäder samt boende i bostadsrättshus och statligt stödda hyreshus. I fråga om slutförbrukare som inte har något avtalsförhållande med energiproducenten är det fråga om att förbättra rätten till information.

Syftet med regleringen är att förbättra kundskyddet. Kunder bör ha tillgång till klar och otvetydig information om sina rättigheter. Införandet av grundläggande avtalsenliga rättigheter kan bidra till bland annat korrekt förståelse av utgångspunkten för kvaliteten i de tjänster som leverantören erbjuder i avtalet, inbegripet den levererade energins kvalitet och egenskaper. Det kan dessutom bidra till att minimera dolda eller extra kostnader till följd av att antingen uppgraderade eller nya tjänster införs efter avtalets undertecknande utan att kunden tydligt förstår och godkänner detta. Dessa tjänster kan bland annat avse energi som levereras, mättnings- och fakturerings-tjänster, inköp och installation eller tilläggs- och underhållstjänster och kostnader med anknytning till nätet, mätanordningar, lokal värme- eller kylutrustning. I artikeln föreskrivs också en skyldighet för leverantörer att vid s.k. planerad bortkoppling ge slutkunden tillräcklig information om alternativa åtgärder, såsom möjligheter till stöd för att undvika bortkoppling eller system för förskottsbetalning.

Ingående av avtal om värme, kyla eller varmvatten för hushållsbruk

Enligt artikel 21.2 i direktivet ska slutkunder ha rätt till ett avtal med sin leverantör, som anger de uppgifter som anges närmare i direktivet. (bland annat parterna i avtalet, de tjänster som tillhandahålls, avtalets löptid, villkor för ändring och uppsägning av avtalet). Leverantörernas villkor ska vara skäliga och ska tillhandahållas slutkunder i förväg. Att tillhandahålla villkor i förväg torde avse att de tillhandahålls innan avtalet ingås; i direktivet anges ingen exakt tidsfrist för detta. Slutkunder och slutförbrukare ska ges en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren, inbegripet priser och tariffer, på ett begripligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk. I ledet definieras inte närmare vilka de viktigaste avtalsvillkoren är utöver priser och tariffer. Till skillnad från de uppgifter som avses ovan, som ska lämnas innan avtalet ingås, torde denna upplysningsskyldighet bli tillämplig efter det att ett avtal om till exempel fjärrvärme har ingåtts.

Slutkunder ska ges en kopia av avtalet och på ett transparent sätt tillställas tydlig information om tillämpliga priser, tariffer och standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av tjänster avseende värme, kyla och varmvatten för hushållsbruk. Leverantören behöver inte lämna informationen till slutförbrukarna. Medlemsstaterna ska besluta vem som ska vara ansvarig för att på begäran, på lämpligt sätt och utan kostnad ge den information som avses i denna punkt till de slutförbrukare som inte har något direkt eller individuellt avtal med en leverantör. I Finland är sådana slutförbrukare till exempel aktieägare eller hyresgäster som bor i aktielägenhet i ett bostadsaktiebolaget. Bestämmelsen torde tolkas så att slutkunden (till exempel husbolaget) som grundregel inte har någon upplysningsskyldighet i fråga om de uppgifter och villkor som hänför sig till exempel till ett fjärrvärmeavtal, varken före eller efter avtalet ingås. Den för direktivets verkställighet nödvändiga skyldigheten att på begäran, på lämpligt sätt och utan kostnad ge information kan i ett bostadsaktiebolags fall i praktiken åläggas antingen fjärrvärmebolagen eller slutkunden. Det kan vara motiverat att upplysningsskyldigheten åläggs slutkunder, såsom husbolag, eftersom dessa i typiska fall redan har en regelbunden informationsverksamhet gentemot delägare och boende i olika syften och i allmänhet har tillgång till relativt kompletta uppgifter om bolagets aktieägare och invånare.

Ändring av avtal

Enligt artikel 21.3 ska slutkunder i god tid underrättas om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren. Leverantörer ska på ett transparent och begripligt sätt underrätta sina slutkunder direkt om varje ändring av leveranspriserna och om skälen och villkoren för detta och ändringens omfattning, vid en lämplig tidpunkt som infaller senast två veckor eller, när det gäller hushållskunder, en månad innan ändringen träder i kraft. Slutkunder ska utan dröjsmål informera slutförbrukare om de nya villkoren.

Bestämmelsen om information till slutförbrukare avviker från 2 punkten såtillvida att skyldigheten att upplysa om ”de nya villkoren” har ålagts slutkunden. I finländska husbolag torde bestämmelsen innebära att bostadsaktiebolaget ska informera aktieägare och hyresgäster som bor i dess aktielägenheter om ändringar i fjärrvärmeavtalet. Hyreshussamfund och sammanslutningar som äger bostadsrättshus ska informera hyresgäster och bostadsrättshavare på motsvarande sätt.

Tillhandahållande av olika betalningssätt

Enligt artikel 21.4 i direktivet ska leverantörer erbjuda slutkunder ett brett val av betalningssätt. Dessa betalningssätt får inte medföra oskälig diskriminering mellan kunder. Alla skillnader i avgifter som kan hänföras till betalningssätt eller system för förskottsbetalning ska vara objektiva, icke-diskriminerande och proportionella och får inte överstiga betalningsmottagarens

direkta kostnader för användningen av ett visst betalningssätt eller system för förskottsbetalning, i enlighet med artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG). Enligt artikel 21.5 ska hushållskunder som har tillgång till system för förskottsbetalning inte missgynnas på grund av dessa system.

Allmänna villkor

I enlighet med artikel 21.6 i direktivet ska de allmänna villkor som erbjuds slutkunder och slutförbrukare vara skäliga och transparenta, och tillhandahållas på ett klart och otvetydigt språk. De får inte heller omfatta hinder för kundernas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtalet, såsom alltför omfattande avtalshandlingar. Slutförbrukare ska på begäran få tillgång till dessa allmänna villkor. Slutkunder och slutförbrukare ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder och slutkunder med funktionsnedsättning ska förses med all relevant information om sina avtal med leverantören i tillgängliga format.

Klagomål

Enligt artikel 21.7 i direktivet ska slutkunder och slutförbrukare ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och hanteringen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörer ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.

Eftersom parterna i ett avtal om till exempel distribution av fjärrvärme är fjärrvärmebolaget och den fastighetsägare som är kund, till exempel ett husbolag, kan knappast slutförbrukarnas i artikel 21.7 avsedda rätt till en god standard i fråga om tillhandahållandet av tjänster och hanteringen av klagomål innebära att till exempel en aktieägare eller hyresgäst som bor i ett bostadsaktiebolags aktielägenhet har någon särskild reklamationsrätt för fel i fjärrvärmeavtalet. Hänvisningen till slutförbrukare i artikel 21.7 torde avse det att slutkunder ska ha möjlighet att reklamera, också för slutförbrukares räkning.

Behöriga myndigheter

Enligt artikel 21.8 i direktivet ska behöriga myndigheter säkerställa att de konsumentskyddande åtgärder som fastställs i direktivet tillämpas. De behöriga myndigheterna ska agera oberoende av eventuella marknadsintressen.

Bortkoppling

Enligt direktivets artikel 21.9 ska slutkunder som berörs av planerad bortkoppling få lämplig information om alternativa åtgärder i tillräckligt god tid i förväg och senast en månad före den planerade bortkopplingen, och utan extra kostnad. Vad som avses med planerad bortkoppling framgår varken av direktivet eller av förarbetena till det. Planerad bortkoppling kan dock antas hänvisa till situationer där leveransen av värme, kyla eller varmvatten för hushållsbruk avbryts under avtalets giltighetstid på grund av till exempel betalningssvårigheter eller andra avtalsbrott från kundens sida. Denna tolkning underbyggs av att den engelskspråkiga termen ”planned disconnection” i en i stort sett likalydande artikel i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, nedan *elmarknadsdirektivet*, motsvaras av ”sätkönjakelun keskeyttäminen” i direktivets finska version, vilket på svenska betyder avbrytande av eldistributionen.

2.5 Mekanismer för tvistlösning utanför domstol

Artikel 22 innehåller bestämmelser om information och medvetandehöjande. Artikeln innehåller bestämmelser bland annat om att information om energieffektivitet ska vara tillgänglig, att effektiv energianvändning ska främjas och möjliggöras och att stödjande ramar ska upprättas för marknadsaktörer, inklusive gemensamma kontaktpunkter samt mekanismer för tvistlösning utanför domstol. I Finland genomförs de åtgärder som artikeln förutsätter huvudsakligen inom ramen för energirådgivning och andra icke-lagstadgade åtgärder. För att införa bestämmelsen om att säkerställa tvistlösningsmekanismer utanför domstol krävs dock lagstiftningsåtgärder.

Enligt artikel 22.8 i direktivet ska slutkunder, slutförbrukare, personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder, ha tillgång till enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som rör rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i direktivet. Som exempel på sådana mekanismer nämns en energiombudsman, ett konsumentorgan eller en tillsynsmyndighet. Om slutkunden är en konsument enligt definitionen i artikel 4.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (*direktivet om alternativ tvistlösning*) ska dessa mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla de krav som anges i det direktivet. Mekanismer för tvistlösning utanför domstol som redan finns får användas för detta ändamål, förutsatt att de är lika effektiva.

Enligt artikel 22.8 ska medlemsstaterna vid behov säkerställa att alternativa tvistlösningsorgan samarbetar för att tillhandahålla enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol vid tvister som uppstår rörande produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, en produkt eller tjänst som omfattas av energieffektivitetsdirektivet. Det ska vara obligatoriskt för företag att delta i mekanismer för tvistlösning utanför domstol för hushållskunder, om inte medlemsstaten kan visa kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga.

Bestämmelsen ger nationellt handlingsutrymme i valet av mekanism för tvistlösning samt i form av möjligheten att använda mekanismer för tvistlösning som redan finns i medlemsstaten, förutsatt att de är lika effektiva som de mekanismer som avses i artikel 22.8.

2.6 Energieffektiv värme och kyla

I artikel 26 fastställs kriterier för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla. För att betecknas som effektivt måste ett system uppfylla kriterierna. Dessa utgår från produktionsmetod och styr till att stegvis öka andelen förnybar energi och spillvärme som går in i fjärrvärmenätet. Artikeln innehåller ett handlingsutrymme som tillåter medlemsstaterna att som alternativ till kriterierna baserade på produktionsmetod tillämpa kriterier baserade på specifika utsläpp. Dessa består av successivt skärpta maximimängder växthusgasutsläpp per enhet värme eller kyla som levereras till kunderna.

Artikeln innehåller även bestämmelser om användning av fossila bränslen. När ett system för fjärrvärme och fjärrkyla avsett att betecknas som effektivt byggs får inte eventuella nya värmekällor i systemet använda några fossila bränslen när systemet tas i drift. Vid betydande uppgradering av försörjningsenheterna i ett effektivt system får inte användningen av fossila bränslen i de befintliga enheterna öka jämfört med ett genomsnitt av årsförbrukningen under de föregående tre kalenderåren med full drift före uppgraderingen. Fossila bränslen får inte

användas som nya värmekällor i ett system betecknat som effektivt. Undantaget är naturgas, som får användas fram till 2030.

När ett befintligt system för fjärrvärme och fjärrkyla i vilket den totala utgående värmen och kylan överstiger 5 megawatt inte uppfyller kriterierna för att betecknas som effektivt, ska operatören utarbeta en plan för att säkerställa att systemet uppfyller kriterierna. Målet är effektivare användning av primärenergi samt att minska distributionsförlusterna och öka andelen förnybar energi eller spillvärme och spillkyla inom värme- och kylförsörjningen. Så länge systemet inte uppfyller kriterierna ska planen förnyas vart femte år. Planen ska godkännas av den behöriga myndigheten.

För att bedöma huruvida det är ekonomiskt genomförbart att öka energieffektiviteten för värme- och kylförsörjning föreskrivs i artikeln en skyldighet att utföra en kostnads–nyttoanalys på anläggningsnivå i enlighet med bilaga XI till direktivet. Skyldigheten gäller termiska elproduktionsanläggningar på över 10 megawatt, för att utvärdera möjligheten att driva anläggningen som en högeffektiv kraftvärmeanläggning, industrianläggningar på över 8 megawatt, för att bedöma utnyttjandet av spillvärme, tjänsteanläggningar på över 7 megawatt för att bedöma utnyttjandet av spillvärme och datacentraler på över 1 megawatt för att bedöma utnyttjandet av spillvärme.

2.7 Energieffektivitet vid offentlig upphandling

Syftet med artikel 7 är att upphandlande myndigheter och enheter ska föregå med gott exempel genom att fatta upphandlingsbeslut baserade på hög energiprestanda och vid tilldelning av byggentreprenader, varukontrakt och tjänstekontrakt tillämpa principen om energieffektivitet först. Skyldigheterna avseende köp och hyra av byggnader beskrivs i avsnitt 2.2. I denna punkt beskrivs också den i artikel 29 föreskrivna skyldigheten för offentliga organ att bedöma huruvida energitjänsteavtal kan tillämpas vid reparation av byggnader som de äger.

I artikel 7 och bilaga IV till direktivet föreskrivs de krav avseende energiprestanda som upphandlande myndigheter och enheter ska iaktta när de tilldelar upphandlingskontrakt och koncessioner till ett värde som är lika med eller högre än EU-tröskelvärdena, såvida detta inte är tekniskt genomförbart. Vid tilldelning av sådana kontrakt och koncessioner åläggs upphandlande myndigheter och enheter dessutom att tillämpa principen om energieffektivitet först.

I bilaga IV till direktivet finns bestämmelser om energieffektivitetskrav vid offentlig upphandling som upphandlande myndigheter och enheter ska beakta i upphandlingsförfaranden som gäller upphandlingskontrakt och koncessioner.

Kraven i bilagan är följande:

- a) I fråga om produkter som omfattas av en delegerad akt som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1369 om fastställande av en ram för energimärkning och om upphävande av direktiv 2010/30/EU, nedan *förordningen om energimärkning*, av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/30/EU om märkning och standardiserad produktinformation som anger energirelaterade produkters användning av energi och andra resurser, nedan *energimärkningsdirektivet*, eller av en relaterad genomförandeakt från kommissionen, får endast sådana produkter köpas som hör till de två högsta i betydande grad utnyttjade energieffektivitetsklasserna.

b) I fråga om produkter som inte omfattas av led a men som omfattas av en delegerad förordning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energirelaterade produkter, nedan *ekodesigndirektivet*, får endast sådana produkter köpas som uppfyller de riktvärden för energieffektivitet som anges i den delegerade förordningen för produktgruppen i fråga.

c) I fråga om produkter eller tjänster som omfattas av unionens kriterier för grön offentlig upphandling eller tillgängliga motsvarande nationella kriterier, med relevans för produktens eller tjänstens energieffektivitet, ska upphandlande myndigheter och enheter göra sitt bästa för att endast köpa produkter och tjänster som uppfyller åtminstone de centrala tekniska specifikationer som fastställs i relevanta kriterier för unionens gröna offentliga upphandling eller tillgängliga motsvarande nationella kriterier, bland annat för datacentraler, serverrum och molntjänster, vägbelysning och trafiksignaler, och datorer, bildskärmar, datorplattor och smarttelefoner.

d) Upphandlande myndigheter och enheter ska endast köpa däck som uppfyller kriterierna för den högsta klassificeringen för drivmedelseffektivitet, enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/740 om märkning av däck med avseende på drivmedelseffektivitet och andra parametrar, om ändring av förordning (EU) 2017/1369 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1222/2009, nedan *förordningen om märkning av däck*, vilket inte ska förhindra offentliga organ att köpa däck med högsta klassificering för väggrepp på vått underlag eller klassificering för externt däck- och vägbanebuller av säkerhetsskäl eller för allmänhälsan.

e) I anbudsförfrågningar som gäller tjänsteupphandlingskontrakt ska det krävas att tjänsteleverantörer endast använder produkter som uppfyller leden a, b och d vid leverans av tjänsterna i fråga. Detta krav ska endast gälla nya produkter som köpts in av tjänsteleverantörer helt eller delvis i syfte att tillhandahålla tjänsten i fråga.

Skyldigheterna ska inte tillämpas om tillämpningen skulle äventyra allmän säkerhet eller hindra insatser mot nödsituationer som gäller folkhälsan. Försvarsmaktens kontrakt ska omfattas av skyldigheterna endast i den utsträckning som deras tillämpning inte kommer i konflikt med försvarsmaktens natur och huvudsakliga syfte. Skyldigheterna ska inte tillämpas på kontrakt om leverans av militär utrustning enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggentreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG, nedan *försvars- och säkerhetsdirektivet*. Undantaget i artikel 7.1 i energieffektivitetsdirektivet omfattar sådana kontrakt för militär utrustning som avses i försvars- och säkerhetsdirektivet. På basis av sin ordalydelse gäller undantaget endast upphandling av försvarsmateriel enligt vad som avses i 5 § 2 mom. 1 punkten och 4 mom. i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011), inte all i den lagen avsedd upphandling.

I artikeln föreskrivs också en skyldighet att säkerställa att upphandlande myndigheter och enheter bedömer om det är genomförbart att ingå långsiktiga avtal om energiprestanda när de upphandlar tjänstekontrakt med betydande energinslag.

För kontrakt av ett värde som är lika med eller över tröskelvärdena föreskrivs en skyldighet att göra informationen om kontraktets energieffektivitetseffekter allmänt tillgänglig.

Artikeln medger ett nationellt handlingsutrymme i form av möjligheten att nationellt bestämma vissa krav som avser upphandlingsförfarandena. Vid upphandling av ett produktpaket får den

samlade energieffektiviteten ges företräde framför energieffektiviteten hos enskilda produkter inom paketet om de skulle köpas enskilt. När de ingår offentliga kontrakt och koncessioner får upphandlande myndigheter och enheter vid behov ta hänsyn till bredare hållbarhetsaspekter, sociala aspekter och aspekter kopplade till miljö och cirkulär ekonomi i sin upphandlingspraxis i syfte att uppnå unionens mål avseende minskade koldioxidutsläpp.

Artikel 29 har som syfte att främja energitjänstemarknaden. I fråga om offentliga sektorn är syftet att öka användningen av energitjänsteavtal i offentliga organs investeringar. När det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart ska offentliga organ använda energitjänsteavtal när de renoverar av byggnader som de äger. När de renoverar byggnader som inte är bostadshus och vars nettoarea överstiger 750 m² ska offentliga organ bedöma om det är genomförbart att använda energitjänsteavtal.

2.8 Datacentraler

För att främja en hållbar utveckling för datacentraler behöver hållbarhetsindikatorer tas fram för dem. I detta syfte ska datacentraler rapportera data av relevans för deras energiprestanda, vattenfotavtryck och efterfrågefleksibilitet. I artikel 12 föreskrivs en skyldighet för datacentraler att offentliggöra data för framtagning av hållbarhetsindikatorer. Med stöd av bemyndigandet i artikel 33.3 i direktivet har kommissionen antagit en delegerad förordning (EU) 2024/1364 om den första delen av inrättandet av ett gemensamt unionssystem för bedömning av datacentraler. Enligt artikel 33.3 ska kommissionen anta delegerade akter för att komplettera direktivet genom att inrätta ett gemensamt unionssystem för att bedöma hållbarheten för datacenter belägna på unionens territorium. Datacentraler ska årligen rapportera de uppgifter och centrala prestandaindikatorer som anges i bilagorna I och II till den delegerade förordningen till en databas som förs av kommissionen.

I artikel 26 föreskrivs en skyldighet att utnyttja spillvärmen från datacentraler vars totala energitillförselnivå överstiger 1 megawatt. Spillvärmen ska utnyttjas såvida datacentralen inte kan visa att det inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart. Bedömningen av den ekonomiska genomförbarheten ska påvisas med hjälp av en kostnadsnyttoanalys.

2.9 Effektiv överföring, omvandling och distribution av energi

I artikel 27 föreskrivs skyldigheter som gäller beaktande av energieffektivitet och tillämpning av principen om energieffektivitet först. Skyldigheterna gäller nationella energitillsynsmyndigheter och de systemansvariga för el- och naturgassystemen. Dessutom innehåller artikeln och i bilagorna XIII och XIV till direktivet krav avseende energieffektivitet inom nät drift, nätplanering och nättariffer.

De nationella energitillsynsmyndigheterna ska tillämpa principen om energieffektivitet först vid genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*, och beslut enligt elmarknadsdirektivet om drift av gas- och elinfrastruktur, inklusive beslut om nättariffer. Utöver principen om energieffektivitet först kan myndigheterna beakta kostnadseffektivitet, systemets effektivitet och leveranssäkerhet samt marknadsintegration samtidigt som Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 om den inre marknaden för el och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 tryggas.

Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen tillämpar principen om energieffektivitet först i samband med sina beslut om nätplanering och nätutveckling och investeringsbeslut. Nationella myndigheter ska kontrollera att principen tillämpas och att man i de metoder som används av de systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen bedömer alternativ i kostnadsnyttoanalysen och beaktar de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, efterfrågefleksibilitet och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna. Myndigheterna ska också kontrollera att de systemansvariga tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner i enlighet med naturgasmarknadsdirektivet och elmarknadsdirektivet. Nationella tillsynsmyndigheter får tillhandahålla metoder och vägledning om hur alternativ ska bedömas i kostnads-nyttoanalysen i nära samarbete med systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, som kan bidra med viktig teknisk expertis.

Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem övervakar och kvantifierar den totala volymen av nätförluster och, där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart, optimerar näten och förbättrar nätens effektivitet. Systemansvariga ska rapportera dessa åtgärder och de energibesparingar som väntas till följd av minskade nätförluster till energitillsynsmyndigheten. Medlemsstaterna ska säkerställa att de systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem analyserar åtgärder för förbättrad energieffektivitet när det gäller deras befintliga överföringssystem eller distributionssystem för gas eller el och att de förbättrar energieffektiviteten i infrastrukturens utformning och drift, särskilt genom utveckling av smarta nät. De systemansvariga ska uppmuntras till att utveckla innovativa lösningar för att förbättra energieffektiviteten i systemen.

Nationella energitillsynsmyndigheter ska i de årliga rapporter som utarbetas i enlighet med elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet ha med ett särskilt avsnitt om framstegen i fråga om energieffektivitetsförbättringar i gas- och elinfrastruktur.

Syftet med artikel 27 är att öka potentialen för energibesparingar vid överföring och distribution av el och att främja utvecklingen av ett energieffektivt elnät. Också när det gäller naturgas är syftet med direktivet att styra överföringen och distributionen mot ökad effektivitet. Naturgasens betydelse, försörjningsgrad och territoriella täckning varierar dock mycket mellan medlemsstaterna. Nationella tillsynsmyndigheter är bäst lämpade för att övervaka och styra systemets utveckling mot ökad effektivitet. Enheter som det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för gas kan ge värdefulla bidrag till, och bör stödja sina medlemmar i, genomförandet av energieffektivitetsåtgärder.

Även med en snabb ökning av produktionen av förnybar el kan energieffektivitet minska behovet av ny kraftproduktionskapacitet och kostnaderna för lagring, överföring och distribution. Syftet med artikeln är att främja förbättrad energieffektivitet vid överföring av gas och el, särskilt inom nätutveckling och i beslut som gäller gas- och elinfrastruktur. Dessutom är syftet med artikeln att de systemansvariga för överförings- och distributionssystemen för gas och el ska övervaka den totala volymen av nätförluster samt optimera näten och förbättra energieffektiviteten inom planering och drift, särskilt med avseende på införandet av smarta nätlösningar.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

I Finland är grunden för ett långsiktigt främjande av energieffektiviteten stark och etablerad. Arbetet utförs på bred front i olika samhällssektorer och genom samarbete mellan företag, offentliga sektorn och organisationssektorn. Regleringen i energieffektivitetsdirektivet är

materiellt sett omfattande och nivån på de mål som uppställts för medlemsstaterna är hög. En del av skyldigheterna i direktivet är helt nya och en del är befintliga skyldigheter vars målgrupp har utvidgats eller ändrats eller för vilka energieffektivitetsmålen har skärpts. I Finland har en politisk flaggskeppsåtgärd för att främja energieffektiviteten länge utgjorts av systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal mellan staten och näringslivet, fastighetsbranschen och kommunala sektorn. Energibesiktningar och energirådgivning har också varit viktiga verksamheter.

Det nationella genomförandet av direktivet har beretts i en bred förvaltningsövergripande arbetsgrupp och i nära samarbete med sakkunnignätverk och olika intressentgrupper. Vid beredningen har kostnadseffektivitet och ändamålsenlighet varit de ledande principerna. I beredningsarbetet ingick att bedöma om nuvarande genomförandelösningar är tillräckliga med hänsyn till kraven i det omarbetade direktivet samt om energieffektivitetsavtal eller andra befintliga politiska åtgärder kan utgöra ett alternativ till lagstiftning i situationer där befintliga åtgärder inte är tillräckliga.

I energieffektivitetsdirektivet har målen för minskad energiförbrukning och främjande av energieffektivitet uppdaterats. Direktivet höjer även behovet av övervakning, rapportering och tillsyn i energieffektivitetsfrågor. Enligt arbetsgruppens slutrapport kan direktivet genomföras genom att i stor utsträckning utnyttja befintliga politiska åtgärder i kombination med lagstiftningsåtgärder där arbetsgruppen anser att sådana är nödvändiga. En förutsättning för detta är att det finns tillräckligt med anvisade resurser för nuvarande etablerade åtgärder, till exempel energieffektivitetsavtalen. Förhandlingarna om nästa period med energieffektivitetsavtal (2026–2035) inleddes vid ingången av 2024 och har framskridit parallellt med beredningen av lagstiftningen. Artiklarna 2, 3, 5, 7, 11, 12, 21, 22, 25, 26, 27 och 29 i direktivet förutsätter ändringar eller tillägg i lagstiftningen.

3.1 Principen om energieffektivitet först

De skyldigheter som föreskrivs i artikel 3 i direktivet är i huvudsak nya. Dock är medlemsstaterna redan ålagda att beakta principen om energieffektivitet först i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner. Den skyldigheten föreskrivs i artikel 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013, nedan *förordningen om styrningen av energiunionen*.

Kommissionens rekommendationer, förstudier och förslag innehåller olika exempel på lösningar för att beakta principen om energieffektivitet först vid planering, i politiska åtgärder och större investeringar, på elmarknaden samt inom produktion och distribution av energi. Den arbetsgrupp som beredde genomförandet av direktivet eftersträvade att få en överblick över vad som redan har gjorts i Finland, vilka av de föreslagna lösningarna som inte är lämpliga för Finland i nuläget eller över huvudtaget, och vad som kan göras i form av nya lösningar. Dessutom intervjuades aktörer i olika branscher om målen med principen om energieffektivitet först och genomförandet av principen samt eventuella konflikter och hinder vid genomförandet.

Enligt arbetsgruppen gav utredningen vid handen att principen om energieffektivitet först redan tillämpas i mycket omfattande utsträckning i Finland. Finland har sedan länge satsat på energieffektivitet och energisäkerhet och dessa främjas över hela samhällsfältet med hjälp av ett brett urval metoder. De frivilliga energieffektivitetsavtalen är ett exempel på en central politisk

åtgärd som har använts sedan 1997 och som redan i nuläget tillämpas i bred omfattning för att bedöma och främja energieffektivitet i företagens och kommunernas normala verksamhet. Även om energieffektivitet redan nu beaktas i omfattande utsträckning i olika planeringsbeslut, politiska beslut och betydande investeringsbeslut, förutsätter införlivandet av skyldigheterna enligt artikeln att energieffektivitetslagen (1429/2014) ses över.

3.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

Offentliga sektorns energiförbrukning

I artikel 5 i direktivet föreskrivs en skyldighet för offentliga organ att minska sin sammanlagda slutliga energiförbrukning med 1,9 procent årligen och en därtill anknytande skyldighet att upprätta ett grundscenario för energiförbrukningen 2021. Båda skyldigheter är nya. Energieffektivitetslagen innehåller inga bestämmelser om rapportering av offentliga sektorns energiförbrukning. Särskilt i fråga om byggnader finns det bestämmelser med krav på övervakning av förbrukning annanstans i lag, bland annat i lagen om utrustande av byggnader med laddningspunkter för elfordon och beredskap för sådana laddningspunkter samt system för automation och styrning (733/2020), i bygglagens (751/2023) 37 § som gäller energiprestanda, i energieffektivitetslagen i fråga om mätning och fakturering av värme och kyla samt i elmarknadslagen (588/2013) och naturgasmarknadslagen (587/2017) i fråga om mätning av el och gas.

Enligt statistiken Energianskaffning och -förbrukning som förs av Statistikcentralen uppgick den slutliga energiförbrukningen i Finland till totalt 307 terawattimmar år 2021.¹ Huvudparten av offentliga sektorns energiförbrukning låg inom sektorerna uppvärmning av byggnader och samfärdsl. Det publiceras ingen statistik om energiförbrukningen i byggnader som ägs och används av offentliga organ. I den officiella energistatistiken² är offentliga organs byggnader sammanslagna med kommersiella byggnader. Denna statistik är i huvudsak kalkylbaserad och bygger på insamlade data om energiutbud, inte energiförbrukning. Därför kan statistiken inte delas upp enligt byggnadstyp.

Energianvändningen inom servicesektorn omfattar både offentlig och privat service. År 2021 utgjorde affärsfastigheter den största golvytan inom sektorn (31,0 miljoner m²). Det fanns också ett stort antal lager (25,1 miljoner m²) och kontor (20,1 miljoner m²) som användes av både den privata och den offentliga sektorn. I offentliga sektorn hade undervisningsbranschen den största fastighetsytan (22,4 miljoner m²), vilket var dubbelt så mycket som vårdbranschen. Inom servicesektorn uppgick den slutliga energiförbrukningen till 36 terawattimmar, det vill säga cirka 12 procent av den slutliga förbrukningen. Energiförbrukningen för uppvärmning av servicebyggnader (offentlig och privat service) uppgick till 21 terawattimmar. Sektorns elförbrukning uppgick till 18 terawattimmar.

Totalt 147 kommuner och 12 samkommuner och välfärdsområden har anslutit sig till den löpande perioden (2017–2025) för kommunsektorns energieffektivitetsavtal (KETS). Invånarantalet i de kommuner som anslutit sig till avtalet utgör totalt 83 procent av Finlands befolkning. Den slutliga energiförbrukning som anslutits till energieffektivitetsavtalet uppgår till 7 331 gigawattimmar. Inom ramen för den rapportering som utgör ett led i energieffektivitetsavtalet är kommunerna skyldiga att anmäla ändringar i den fastighetsyta som omfattas av avtalet samt den slutliga energiförbrukningen efter ändringarna. År 2022 uppgick

¹ Energianskaffning och -förbrukning – Statistikcentralen (stat.fi)

² Energi 2022 (stat.fi)

den slutliga energiförbrukningen i de 134 kommuner som då omfattades av kommunsektorns energieffektivitetsavtal till 6 734 gigawattimmar. Kommunsektorns energieffektivitetsavtal omfattar för närvarande ingen rapportering av kommunens slutliga energiförbrukning eller något minskningsmål avseende denna, utan det som eftersträvas är bättre energieffektivitet i form av energibesparingar.

Krav på regionala och lokala myndigheters planer

Kravet i artikel 5 på att lokala och regionala myndigheters långsiktiga planering ska innefatta energieffektivitetsåtgärder är nytt i lag. Det lagstadgade långsiktiga planeringsverktyget i kommunerna är kommunstrategin enligt 37 § i kommunallagen (410/2015), i vilken kommunerna åläggs att ta hänsyn till en bred uppställning av faktorer av relevans för kommunens uppgifter och ekonomi. För välfärdsområdena är det motsvarande planeringsverktyget välfärdsområdesstrategin (41 § i lagen om välfärdsområden 611/2021). Som exempel på planer som omfattas av skyldigheten enligt artikel 5 nämns i direktivet planer för minskning av koldioxidutsläpp och planer för hållbar energi. Innehållet i de lagstadgade strategier som utarbetas på lokal och regional nivå är med andra ord mer omfattande och allmänt än i de planeringsverktyg som avses i artikel 5.

På lokal nivå har kommunerna tidigare kunnat inkludera energieffektivitetsåtgärder i den kommunala klimatplanen enligt klimatlagen (423/2023). Den lagstadgade skyldighet som gällde kommunala klimatplaner upphävdes genom lag 896/2024 om ändring av klimatlagen. I kommunerna förekommer dock frivillig planering med anknytning till klimatåtgärder. Det finns olika frivilliga system som stöder integreringen av energieffektivitetsåtgärder i regionala och lokala myndigheters verksamhet och den därtill syftande planeringen, till exempel kommunsektorns energieffektivitetsavtal (KETS) och nätverket Hinku för koldioxidneutrala kommuner och landskap. En kommunsyn avseende förnybar energi utförd enligt Motiva Oy:s modell är en åtgärd med hjälp av vilken kommuner kan kartlägga användningen av förnybar energi och planera därtill syftande åtgärder.

Den i artikel 25 föreskrivna skyldigheten för kommuner med fler än 45 000 invånare att utarbeta en lokal värme- och kylplan är också ny i Finland. Syftet med bestämmelsen i direktivet är att främja användning av i synnerhet högeffektiv kraftvärme och högeffektiv fjärrvärme. Jämfört med många andra EU-medlemsstater har Finland utmärkta förutsättningar att uppnå målet. Skyldigheten omfattar de 25 största kommunerna i Finland. Med undantag av en kommun är alla dessa kommuner med i kommunsektorns energieffektivitetsavtal och med undantag av tre kommuner har de alla en klimatplan eller en motsvarande plan. Dessutom har de flesta kommuner gjort en kommunsyn avseende förnybar energi, och en betydande del av de kommuner som omfattas av skyldigheten ingår i nätverket av föregångarkommuner (Finnish Sustainable Communities, FISU) eller ligger geografiskt inom området för ett landskaps energiplan. Totalt 24 kommuner har ett kommunalt fjärrvärmebolag som har gjort upp handlingsplaner för utveckling av fjärrvärmerna.

Krav på byggnaders energiprestanda

Bestämmelserna i artikel 6 om årlig renovering av offentliga byggnader för att omvandlas till nollutsläppsbyggnader eller nära-nollenergibyggnader motsvarar delvis bestämmelserna om offentliga byggnader i det föregående energieffektivitetsdirektivet (2012/27/EU). Artikel 5 i det direktivet ålade medlemsstaterna att från och med den 1 januari 2014 säkerställa att 3 procent av den totala golvytan i uppvärmda och/eller kylda byggnader som ägs och utnyttjas av dess statliga myndigheter renoveras varje år för att uppfylla minst de minimikrav avseende

energiprestanda som den har fastställt med tillämpning av artikel 4 i direktivet om byggnaders energiprestanda. Som alternativ strategi till att tillämpa punkterna 1–5 i artikel 5 har medlemsstaterna kunnat vidta andra kostnadseffektiva åtgärder i syfte att senast 2020 åstadkomma energibesparingar vilka, rapporterade på årsbasis, som minimum motsvarar de som uppnås genom en renoveringsmålet på 3 procent.

I Finland har de krav som ställs på statliga myndigheters byggnader i det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet genomförts genom alternativa åtgärder, utan lagstiftning. I enlighet med statens fastighetsstrategi har största delen av de byggnader som statens ämbetsverk och inrättningar innehar koncentrerats till Senatkonsortiet. Som alternativ strategi har man använt ett energieffektivitetsavtal för fastigheter med verksamhetslokaler som ingått mellan Senatfastigheter och Puolustuskiinteistö, i kombination med annan information som Senatfastigheter rapporterar årligen till Energimyndigheten. Räknet enligt definitionen i artikel 5 i det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet har det byggnadsbestånd som statliga myndigheter äger och använder omfattat 237 byggnader med en sammanlagd yta på 884 000 kvadratmeter och en årlig energiförbrukning på 178 gigawattimmar. Den faktiska och giltiga besparing som Senatfastigheter uppnådde under perioden 2014–2020 uppgick sammanlagt till inemot 18 gigawattimmar. Besparingen byggde på tre åtgärder: tillämpning av belönings-sanktionsmodellen inom fastighetsskötsel (10 procent), energirenoveringar som en del av underhållet (38 procent) och ökad lokaleffektivitet (52 procent).

I artikel 6 i det omarbetade energieffektivitetsdirektivet utvidgas skyldigheten från att gälla statliga myndigheter till att omfatta alla offentliga organ. Skyldigheten ändras också i viss utsträckning materiellt i förhållande till det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet. I artikel 6 i det omarbetade direktivet föreskrivs det att minst 3 procent av den totala golvytan i uppvärmda och/eller kylda byggnader som ägs av offentliga organ renoveras varje år för att omvandlas till åtminstone nära-nollenergibygnader eller nollutsläppsbyggnader i enlighet med artikel 9 i direktivet om byggnaders energiprestanda. Som alternativ till renoveringsskyldigheten tillåts fortsättningsvis alternativa strategier på villkor att man med dem uppnår en motsvarande årlig energibesparing i offentliga organs byggnader som den besparing som uppnås med hjälp av renovering.

En alternativ strategi har beretts som ett led i genomförandet av energieffektivitetsdirektivet och beskrivs i arbetsgruppens slutrapport. Den alternativa strategin avses bygga på det nya energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn, som gäller perioden 2026–2035. Energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn är avsett att uppnå en bred förankring hos statliga aktörer, välfärdsområden och kommunsektorn.

I artikel 6.5 i energieffektivitetsdirektivet föreskrivs en skyldighet att upprätta och publicera en förteckning över offentliga organs byggnader. Några sådana allmänt tillgängliga förteckningar har hittills inte funnits. Meningen är att skyldigheterna i fråga om en sådan byggnadsförteckning ska fullgöras genom att så långt möjligt utnyttja de gällande bestämmelserna om datasystemet för den byggda miljön Ryhti. Lagen om datasystemet för den byggda miljön (431/2023), som hör till miljöministeriets förvaltningsområde, trädde i kraft den 1 januari 2024. Lagen innehåller bestämmelser om datasystemet för den byggda miljön och om den offentliga informationstjänst som är ansluten till systemet. Datasystemets tjänster görs stegvis tillgängliga för allmänheten från och med 2024.³

³ <https://ryhti.syke.fi/sv/information-om-systemet/tidtabell-och-utveckling/>

Användning av energitjänsteavtal

Skyldigheten enligt artikel 29 i energieffektivitetsdirektivet – att bedöma om energitjänsteavtal kan användas vid renovering av byggnader med en nettoarea på över 750 m² som ägs av offentliga organ och som inte är bostadshus – är ny. Finland har ingen gällande lagstiftning om sådana bedömningar. Skyldigheterna enligt det tidigare energieffektivitetsdirektivet (2012/27/EU) att främja energitjänstemarknaden och att uppmuntra och stödja offentliga sektorn till att använda energitjänster har i huvudsak fullföljts inom ramen för de projekt som Motiva Oy årligen utför inom energiarbetsprogrammet på uppdrag av Energimyndigheten och inom ramen för Energimyndighetens och arbets- och näringsministeriets arbete för främjande av energitjänster. Dessutom har skyldigheter avseende energitjänsteavtal tagits in i kommunsektorns energieffektivitetsavtal (2017–2025) och i det kommande energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn (2026–2035).

3.3 Energiledningssystem och energibesiktningar

I energieffektivitetslagen föreskrivs en skyldighet för stora företag att utföra energibesiktningar. Med stort företag avses en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet och som i sin tjänst har minst 250 anställda eller som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro och en balansomsättning som överstiger 43 miljoner euro. En obligatorisk energibesiktning av ett företag ska genomföras med minst fyra års mellanrum, och energibesiktningen ska omfatta en objektsbesiktning som inte får vara äldre än fyra år. Bestämmelser om hur energibesiktningar ska vara upplagda och vad de ska innehålla samt om hur informationen om besiktningen ska lämnas till myndigheten finns i energieffektivitetslagen och i förordningar utfärdade med stöd av den. I lagstiftningen ingår inga bestämmelser om den handlingsplan som ska fogas till energibesiktningen eller om hur överskridningar av energiförbrukningsgränsen ska rapporteras.

När direktiv 2012/27/EU införlivades i finländsk lagstiftning valde man det tillvägagångssätt som direktivet möjliggjorde för ett lagstadgat system för energibesiktningar, det vill säga att besiktningar utförs av oberoende, kvalificerade experter. I Finland ska det vid energibesiktning av ett företag finnas en ansvarig person som har beviljats behörighet som ansvarig för energibesiktningen. Energimyndigheten svarar för ordnandet av utbildning och prov för ansvariga personer och för beviljandet av behörighet som ansvarig person.

Energimyndigheten utövar tillsyn över att skyldigheten att utföra energibesiktningar fullgörs i de företag som omfattas av skyldigheten. Bestämmelser om genomförandet av tillsynen och om rätten till information inom ramen för den finns i energieffektivitetslagen.

Det är inte obligatoriskt för stora företag att tillämpa ett energiledningssystem eller att få det certifierat, men genom att införa ett certifierat energiledningssystem kan ett företag enligt energieffektivitetslagen befrias från skyldigheten att genomföra obligatorisk energibesiktning. Många företag har frivilligt infört ett energiledningssystem, såsom ISO 50001 eller ETJ+, eller ett miljöledningssystem, såsom ISO 14001, eller anslutit sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal. Företag har kunnat ersätta den obligatoriska energibesiktningen med dessa system eller en kombination av dem, det vill säga (1) certifiering enligt ISO 50001, (2) certifiering enligt ISO 14001 och certifierat ETJ+ eller (3) energieffektivitetsavtal och icke-certifierat ETJ+, och förbättra energieffektiviteten i företaget inom ramen för systemen i fråga.

Stora företag som inte omfattas av den lagstadgade besiktningsskyldigheten kan utföra energibesiktningar frivilligt och ansöka om energistöd för det ändamålet. Via det

energiarbetsprogram som Motiva Oy utför på uppdrag av Energimyndigheten genomförs åtgärder för att stödja och främja lagstadgad och frivillig energibesiktningsverksamhet samt energiledningssystem. I Finland har frivilliga energibesiktningar understötts sedan 1992 och sedan 1994 har sådana besiktningar främjats inom ramen för programmet för energibesiktningar.

De nya skyldigheterna avseende energiledningssystem och energibesiktningar förutsätter att energieffektivitetslagen ändras. I lagen behövs bestämmelser om den nya skyldigheten att införa ett certifierat energiledningssystem och om möjligheterna till befrielse från skyldigheten. Det ändrade tillämpningsområdet för energibesiktningsskyldigheten förutsätter att de bestämmelser som gäller skyldigheten och definitionen av företag som omfattas av skyldigheten ses över. Dessutom behövs en ny bestämmelse om företagets anmälningsskyldighet när den föreskrivna energiförbrukningsgränsen överskrids. I lagen behövs också en bestämmelse om den handlingsplan som ska åtfölja besiktningen. För att genomföra bilaga VI till energieffektivitetsdirektivet krävs smärre ändringar i bestämmelsen om minimikraven vid energibesiktning i ett företag. Bestämmelserna om befrielse från besiktningsplikt behöver ses över. Dessutom behövs en översyn av bestämmelserna om tillsyn för att förtydliga regleringen av de metoder genom vilka Energimyndigheten utövar sin tillsyn.

3.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

Av medlemmarna i Finsk Energiindustri rf uppgick antalet värmeförsäljare till 109 år 2022 och deras kundunderlag omfattade mer än 160 000 kunder. Av dessa var cirka 120 000 bostadshuskunder och av dem cirka 70 000 småskaliga kunder. Som småskaliga kunder räknas enbostadshus, tvåbostadshus samt fristående bostadsbyggnader som kan jämföras med småhus. Småskaliga kunder som har ett avtalsförhållande med en värmeförsäljare är i allmänhet privatpersoner. De är följaktligen också konsumenter.

Bioenergi rf är ett annat viktigt konsortium av värmeproducenter; deras kundantal är dock i regel mindre än hos medlemmarna i Finsk Energiindustri rf. Bioenergi rf har 247 företags- och organisationsmedlemmar och 118 personmedlemmar (enligt uppgifter 01/2025. Källa: Bioenergi rf:s webbplats). Dess medlemmar är verksamma bland annat inom produktion och logistik i sektorn bioenergi samt som användare av bioenergi, bioraffinaderier, producenter av biodrivmedel för trafiken, användare av energitorv, producenter av myrbiomassa och tillhandahållare av koldioxidnegativa tjänster. Den viktigaste kunden är oftast kommunen. Ungefär en tredjedel av anläggningarna är regionala värmeverk, resten är anläggningar som försörjer enskilda fastigheter. Av anläggningarna som försörjer enskilda fastigheter används ungefär hälften för uppvärmning av skolor, hälften för uppvärmning av privata fastigheter.

Arbets effektivitetsföreningen rf för en årlig förteckning över värmeföretagare. Antalet anläggningar som drivs av värmeföretagare och som är upptagna i föreningens databas har under de senaste åren stabiliserats till cirka 600. År 2023 uppgick antalet anläggningar till 602. År 2024 var 241 företag upptagna i registret.

Den gällande energieffektivitetslagen innehåller bestämmelser om de rättigheter som slutkunder och slutförbrukare av värme och kyla har gentemot energidetaljisten när det är fråga om tillhandahållande av mätare för slutkunder av fjärrvärme och fjärrkyla, installation av värmeenergimätare på fastigheter, tillhandahållande av handledning vid installation av mätare, fakturering för fjärrvärme och fjärrkyla och förbruknings- och faktureringsuppgifter. Bestämmelserna motsvarar regleringen i det tidigare energieffektivitetsdirektivet (2012/27/EU). Det omarbetade direktivet innehåller inga ändringar i fråga om dem. Nationellt

har det inte utfärdats några bestämmelser om andra rättigheter eller skyldigheter som slutkunder eller slutförbrukare av värme eller kyla har.

Krav som gäller leverantörens avtalsvillkor

Enligt artikel 21.2 i energieffektivitetsdirektivet ska leverantörernas villkor i värme- och kylavtal vara skäligen. Vad som avses med skäligen villkor och vilka omständigheter som bör beaktas för att säkerställa att villkor är skäligen definieras inte närmare, varken i direktivet eller i skälen till direktivet. Av den fåordiga ordalydelsen i direktivet är det dessutom svårt att dra slutsatser om vilka påföljderna kan vara i situationer där kravet inte har iakttagits. Finsk avtalsrätt omfattar ingen sådan specifik bedömning av villkors ”skälighet” som skulle motsvara omnämmandet i direktivet. I lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929), nedan *rättshandlingslagen*, innehåller dock 36 § bestämmelser om situationer där ett villkor i en rättshandling är oskäligt eller dess tillämpning skulle leda till oskälighet. I avtalsrätten eftersträvas alltnog i regel en ändamålsenlig balans i avtalsförpliktelserna, i första hand genom förbud mot påtryckningar eller vilseledande av avtalsparten när avtalet ingås. Dessutom är det möjligt att ingripa i innehållet i ett bindande avtal med stöd av bestämmelserna om jämkning i rättshandlingslagen och konsumentskyddslagen (38/1978).

I artikel 21.6 i energieffektivitetsdirektivet föreskrivs krav på de allmänna villkor som erbjuds slutkunder och slutförbrukare, till exempel att villkoren ska vara transparenta och presenteras på ett otvetydigt språk. Dessutom förbjuds oskäliga förfaranden som utgör hinder för kundernas utövande av sina rättigheter och det föreskrivs att slutkunder och slutförbrukare ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder. Vidare föreskrivs tillgänglighetskrav för slutkunder med funktionsnedsättning. I Finland har dessa aspekter som gäller avtalsförfarande, skälighet och tillgänglighet reglerats i rättshandlingslagen, konsumentskyddslagen, lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) och lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019). Finsk Energiindustri rf har tagit fram allmänna avtalsvillkor för fjärrvärme avsedda som vägledning för medlemsföretagen när de utarbetar sina egna avtalsvillkor. Att använda dessa allmänna avtalsvillkor är frivilligt, men de används i bred omfattning av Finsk Energiindustri rf:s medlemmar. I vilket fall som helst ska leverantörer säkerställa att också företagets egna avtalsvillkor beaktar de krav som ställs i konsumentskyddslagen, konkurrenslagen (948/2011), räntelagen (633/1982), lagen om indrivning av fordringar (513/1999) och energieffektivitetslagen, bland andra. De flesta fjärrvärmebolag håller redan sina allmänna avtalsvillkor tillgängliga på internet.

Information om avtal om värme och kyla i bostadsaktiebolag

En sådan slutkund för värme och kyla som avses i artikel 21 i direktivet är bostadsaktiebolag. En aktieägare i ett husbolag som bor i en aktielägenhet är en sådan slutanvändare som avses i direktivet. I de föreslagna bestämmelserna används termen slutförbrukare i enlighet med gällande lag.

Enligt lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) kan det bolagsvederlag som tas ut av aktieägarna användas för att täcka utgifter som bolaget har för bland annat användning av fastigheten och byggnaderna. Sådana är bland annat uppvärmningskostnader, som i allmänhet bolaget i egenskap av avtalspart svarar för gentemot energidetaljisten. Uppvärmningen av lägenheterna täcks i allmänhet med vederlaget. Ansvaret att ingå avtal om köp av fjärrvärme ligger hos bolagets ledning enligt de bestämmelser i lagen om bostadsaktiebolag som gäller styrelsens och disponentens uppgifter. Det vanliga i praktiken är att vederlagsskyldigheten för uppvärmningskostnaderna fördelas mellan aktieägarna enligt den allmänna vederlagsgrund som

bestäms i bolagsordningen (bland annat yta, antal aktier), därför att antalet personer som bor i en lägenhet inte har någon betydelse för behovet av uppvärmning och det inte går att mäta värmeförbrukningen i enskilda lägenheter på ett tillförlitligt sätt på grund av värmeöverföring. Underhållet av bolagsbyggnaden förutsätter dessutom att en viss grundtemperatur upprätthålls i varje aktielägenhet. Utöver aktielägenheter finns det i regel också gemensamma utrymmen som är i bolagets besittning och som ska värmas upp. Aktieägarna kan få information om de avtal om värme och kyla som bolaget har genom att delta i bolagets förvaltning och utöva sin frågerätt vid bolagsstämman.

Information om avtal om värme och kyla i hyresbostäder och bostadsrättsbostäder

Den hyra som betalas för en lägenhet bestäms enligt avtal, om inte något annat följer av lag. I lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) finns särskilda tvingande bestämmelser om ersättning för vatten, vilken ska bestämmas enligt den uppmätta faktiska förbrukningen, om lägenhetsspecifika mätare har installerats i den byggnad där lägenheten finns. I övrigt är det vanlig praxis i hyresavtal att avtala en fast månadshyra som innefattar uppvärmning. Även om man i ett hyresavtal kan ta in närmare bestämmelser om också andra ersättningar, brukar man inte göra så i fråga om uppvärmning. Orsakerna till detta motsvarar det som anges ovan om bostadsaktiebolag.

I statligt stödda hyresbostäder och bostadsrättsbostäder besitter slutförbrukarna lägenheten på basis av hyres- eller bostadsrättsavtal och är inte kunder hos energidetaljisten. Av denna orsak får hyresgästerna i regel inte den information som avses ovan. Boende på grundval av hyresavtal eller bostadsrättsavtal i ARA-understödda hus kan få informationen via samförvaltningen.

Utöver av konsumentskyddsreglerna omfattas statligt subventionerade hyres- och bostadsrättshus av bestämmelserna om invånarnas möjligheter att delta och påverka. Bestämmelser om boendeförvaltningen i hyreshus finns i lagen om samförvaltning i statligt stödda hyreshus (1169/2022) och motsvarande bestämmelser i fråga om bostadsrättsbostäder finns i 5 kap. i lagen om bostadsrättsbostäder (393/2021). Boendeförvaltningen omfattar bland annat beredningen av budgetförslaget samt avtalen om underhåll och skötsel av husen, fastigheterna och övriga byggnader. Boendeförvaltningsorgan har rätt till information i ärenden som omfattas av boendeförvaltningen, och hyreshusbolag och bostadsrättsbolag är skyldiga att informera både boende och boendeförvaltningsorgan om ärenden som omfattas av boendeförvaltningen och som är av betydelse för dem. Boende i statligt stödda hyresbostäder och statligt stödda bostadsrättsbostäder kan via boendeförvaltningen få information om avtalsvillkoren för värme och kyla.

Leveransavbrott

I Finland finns ingen lagstiftning om leveransavbrott (bortkoppling) i fråga om värme och kyla. Bestämmelser om avbrott i leveranser av el finns i elmarknadslagen, genom vilken elmarknadsdirektivet införlivats nationellt. Enligt 103 § i elmarknadslagen kan eldistributionen eller elleveransen avbrytas om slutförbrukaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan distributionen eller leveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutförbrukaren och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas. Om slutförbrukaren är en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna återopa de rättigheter

som föreskrivs i paragrafen och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt.

Elddistributionen eller elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då eldistributionen eller elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas. Om försummelsen av betalningen har berott på sådana betalningssvårigheter som slutförbrukaren har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, får eldistributionen eller elleveransen avbrytas tidigast två månader efter den dag då avgiften förföll till betalning. I lagen finns även en särskild bestämmelse om fall där en byggnad eller del av en byggnad används som stadigvarande bostad. Om uppvärmningen av en sådan byggnad eller del av en byggnad är beroende av el, får eldistributionen trots obetalda avgifter inte avbrytas under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften. Eldistributionen eller elleveransen till ett objekt där de säkerhetsarrangemang som behövs för att förebygga olyckor är beroende av el och där avbrott i distribution eller leverans ger upphov till olycksrisk får inte avbrytas förrän fyra månader har förflutit från den obetalda avgiftens förfallodag.

Bestämmelser om avbrott i leveranser av värme finns i Finsk Energiindustri rf:s allmänna avtalsvillkor för fjärrvärme. Enligt dessa får värmeleveransen inte avbrytas på grund av betalningsförsummelse i följande fall: 1) när det är fråga om en byggnad eller del av byggnad som används som stadigvarande bostad, i vilket fall värmeleveransen inte får avbrytas mellan början av oktober och slutet av april, förrän fyra månader har förflutit från förfallodagen för den försummade betalningen, 2) när en konsument påvisar att betalningsförsummelsen har berott på allvarlig sjukdom, arbetslöshet eller någon annan därmed jämförbar orsak utan konsumentens egen förskyllan, i vilket fall värmeleveransen inte får avbrytas förrän tre månader har gått efter värmefakturans första förfallodag, 3) när kundens betalningsförsummelse beror på övermäktigt hinder, i vilket fall värmeleveransen inte får avbrytas så länge hindret kvarstår.

Enligt de allmänna villkoren ska värmeleverantören innan värmeleveransen avbryts sända till den adress eller faktureringsadress som kunden har uppgett en betalningsuppsmaning eller uppsmaning att rätta till annan försummelse inom utsatt tid. Den utsatta tiden ska vara minst två veckor från det datum då uppsmaningen sändes. Om kunden försummar att iaktta tidsfristen, ska värmeleverantören sända varsel om avbrott till kunden minst två veckor före avbrottet. Varsel om avbrott ska sändas skriftligen eller i någon annan varaktig form, och tidpunkten när värmeleveransen kommer att avbrytas ska framgå av varslet. De allmänna villkoren för branschen är delvis striktare jämfört med energieffektivitetsdirektivet när det gäller avbrott. I direktivets bestämmelse föreskrivs endast information till kunden om alternativa åtgärder utan extra kostnad, i tillräckligt god tid och senast en månad före den planerade bortkopplingen.

3.5 Mekanismer för tvistlösning utanför domstol

Det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet innehöll inga bestämmelser med krav att säkerställa mekanismer för tvistlösning utanför domstol, och Finland har inga särskilda tvistlösningsbestämmelser som skulle gälla rättigheter och skyldigheter enligt det omarbetade energieffektivitetsdirektivet. Enligt artikel 22.8 i det direktivet ska slutkunder, slutförbrukare, personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder, ha tillgång till mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som rör rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i direktivet. Med slutkund avses enligt den gällande energieffektivitetslagen en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutanvändning.

För konsumenter är konsumenttvistenämnden det tvistlösningsorgan som avses i direktivet. Nämnden är behörig i ärenden som gäller avtal mellan näringsidkare och konsumenter om konsumtionsnyttigheter eller i andra ärenden med anknytning till anskaffning av konsumtionsnyttigheter, när ärendena förs till nämnden av konsumenter. Detta omfattar även människor som lider av energifattigdom och utsatta kunder när de är konsumenter. Utredningen och behandlingen av ärendet i konsumenttvistenämnden är avgiftsfri för parterna. Utöver konsumenter ska i fortsättningen också näringsidkare och andra aktörer som köper energi för egen slutanvändning ha tillgång till en mekanism för tvistlösning enligt vad som avses i direktivet. Det kan till exempel vara fråga om företag eller husbolag som är verksamma i fastigheter som de äger. Enligt lagen om tvistenämnden för energimarknaden (502/2023) har nämnden till uppgift att ge rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan elföretag och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt elmarknadslagen (588/2013) i ärenden som berör elavtal som avses i V avdelningen i elmarknadslagen och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning. Den nuvarande behörigheten för tvistenämnden för energimarknaden omfattar alltså ärenden som gäller rättigheter och skyldigheter enligt elmarknadslagen, inte rättigheter och skyldigheter som anknyter till energianskaffning men som föreskrivs någon annanstans i lagstiftningen. Direktivet medför således ett lagstiftningsbehov i fråga om slutkunder som inte är konsumenter.

Andra stycket i artikel 22.8 gäller samarbete mellan tvistlösningsorgan. I lagen om tvistenämnden för energimarknaden föreskrivs i 22 § att nämnden ska samråda med konsumenttvistenämnden. I förvaltningslagen (434/2003) innehåller 10 § allmänna bestämmelser om samarbete mellan myndigheterna.

Tredje stycket i artikel 22.8 gäller energiföretags deltagande i mekanismer för tvistlösning utanför domstol. Enligt direktivet ska det vara obligatoriskt för företag att delta när det är fråga om hushållskunder, om inte medlemsstaten kan visa kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga. I direktivet preciseras inte vad som avses med obligatoriskt deltagande i detta sammanhang. Hushållskunder torde kunna tolkas att avse slutkunder som är konsumenter. Med tanke på hänvisningen till ett direktiv som gäller lösning av konsumenttvister och det faktum att mekanismen inte är förenad med något krav på att det ska finnas en möjlighet att söka ändring, förefaller det motiverat att tolka bestämmelsen bokstavligt så att det för energiföretag är obligatoriskt att delta endast i själva processen, men att bestämmelsen inte medför någon skyldighet för energiföretag att följa det beslut som meddelas i tvistlösningsförfarandet. Enligt 12 § i lagen om konsumenttvistenämnden (8/2007) får nämnden avgöra ett ärende också när den näringsidkare som är motpart i ett klagomål inte har lämnat in något bemötande av den klagandes ansökan. Till denna del kan lagstiftningen om nämnden anses uppfylla kravet på att det ska vara obligatoriskt för energiföretag att delta i tvistlösning.

3.6 Energieffektiv värme och kyla

Hittills har det inte varit nödvändigt att i energieffektivitetslagen ta in de kriterier för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla som föreskrivs i artikel 26, även om definitionen baserad på produktionsform har funnits i det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet. På grund av skyldigheten att övervaka att definitionen av effektivt system efterlevs har det blivit nödvändigt att i lag föreskriva kriterier baserade på produktionsform samt alternativa kriterier baserade på specifika utsläpp, inklusive successiva skärpningar av kriterierna. Kriterierna baserade på produktionsform styr gradvis till att öka andelen spillvärme och förnybar energi som används i systemet. Enligt dessa kriterier är till exempel värme producerad med kärnkraft i en elpanna eller värme producerad i ett småskaligt kärnkraftverk inte godtagbart i ett effektivt system. Därför är det också nödvändigt att införa kriterier som bygger på specifika utsläpp.

Att begränsa användningen av fossila bränslen i nya effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla samt i däri ingående produktionsenheter för värme eller kyla som är nya eller genomgår omfattande uppgradering utgör en ny skyldighet som behöver tas in i energieffektivitetslagen. På grund av deras ringa betydelse avses också värmekällor med en effekt på mindre än 1 megawatt vara undantagna från skyldigheten. Fossila startbränslen och reservbränslen ska dock tillåtas för att garantera en tillräcklig försörjningsberedskap.

Skyldigheten för verksamhetsutövare att utarbeta en plan över åtgärder för att uppfylla kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla är ny.

Bestämmelser om de skyldigheter som gäller anläggningsspecifika kostnadsnyttoanalyser samt om ändringar av dessa behöver tas in i energieffektivitetslagen. De nuvarande skyldigheterna regleras i den lagens 5 kap. Bestämmelser om kostnadsnyttoanalyser finns i 27 § och bestämmelser om befrielse från skyldigheten att göra en sådan analys i 28 §. I 29 § föreskrivs dessutom en skyldighet att anmäla gjorda analyser. Med stöd av energieffektivitetslagen har bland annat statsrådets förordning om kostnadsnyttoanalyser av kraftvärmeproduktion och överskottsvärme från industrin (1297/2015) utfärdats. Förordningen innehåller bestämmelser om innehållet i kostnadsnyttoanalyser och om de undantag som innebär att ingen kostnadsnyttoanalys behöver göras. Energimyndigheten tar emot anmälningarna och kan inom en månad från mottagandet av anmälan begära ytterligare utredning. På Energimyndighetens webbplats finns anvisningar om hur en kostnadsnyttoanalys ska göras och anmälas. Anmälan lämnas per e-post; det finns inget informationssystem för anmälningarna. Anmälan ska lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds. Om Energimyndigheten begär ytterligare utredning får inte arbetet fortsätta förrän sådan utredning har lämnats in.

Under beredningsprocessen för energieffektivitetslagen (1429/2014, RP 182/2014 rd) var bedömningen att antalet anmälningar om sådana kostnadsnyttoanalyser som tidigare förutsattes i artikeln och som krävdes när en anläggning nyplaneras eller uppgraderas skulle uppgå till högst ett fåtal per år. Bedömningen har visat sig vara korrekt. Under de senaste åren har Energimyndigheten fått två anmälningar år 2021 och en anmälan år 2023 respektive 2024.

3.7 Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling

Bestämmelser om beaktande av energieffektivitet vid offentlig upphandling finns i 5 a kap. i energieffektivitetslagen. Enligt 29 a § 1 mom. i den lagen ska centralförvaltningsmyndigheterna anskaffa produkter, tjänster och byggnader med hög energieffektivitetsprestanda om det är möjligt med avseende på kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens. Skyldigheten att iaktta energieffektivitetskrav vid upphandling inskränks således redan a priori, av de faktorer som räknas upp i bestämmelsen. I artikel 7 i energieffektivitetsdirektivet har man valt en ny strategi: energieffektivitet ska iakttas i upphandlingar, såvida detta inte är tekniskt omöjligt. Detta innebär att möjligheten till undantag inskränks jämfört med nuvarande bestämmelser. Den avgränsning enligt vilken kraven avseende upphandling inte tillämpas på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling motsvarar den gällande energieffektivitetslagen. Den avgränsning som föreslås i propositionen, enligt vilken kraven inte heller ska tillämpas om det skulle äventyra allmän säkerhet eller hindra insatser mot nödsituationer som gäller folkhälsan, finns inte i den gällande lagen.

Bestämmelser om energieffektivitetskrav vid upphandling av produkter, tjänster och byggnader finns i 29 b–29 d § i energieffektivitetslagen. I lagen föreskrivs ingen skyldighet att vid offentlig upphandling tillämpa principen om energieffektivitet först, att bedöma möjligheten att använda

av energitjänsteavtal vid upphandling eller att göra informationen om upphandlingars energieffektivitetseffekter allmänt tillgänglig.

Bestämmelserna om upphandling i energieffektivitetslagen gäller för närvarande endast myndigheter inom statens centralförvaltning. I det omarbetade energieffektivitetsdirektivet har kraven på energieffektivitet vid upphandling utvidgats till att omfatta alla upphandlande enheter. I praktiken innebär detta att tillämpningsområdet för regleringen blir betydligt större. Kommuner, kommunala organ och kommunala affärsverk är en stor och väsentlig grupp aktörer för vilka den föreslagna regleringen är ny. Majoriteten av upphandlande enheter har med andra ord inte omfattats av de lagstadgade kraven på energieffektivitet vid upphandling. Inom helheten av offentliga sektorn har dock andra åtgärder använts för att styra upphandlingar till att vara energi- och resurseffektiva, bland annat programmet för verkningsfull offentlig upphandling, det 2018–2024 verksamma nätverksbaserade kompetenscentret Keino för hållbar och innovativ offentlig upphandling samt rådgivningsenheten för offentlig upphandling som arbets- och näringsministeriet och Kommunförbundet driver.

3.8 Datacentraler

Den skyldighet som föreskrivs i artikel 12 i energieffektivitetsdirektivet, enligt vilken datacentraler ska göra den information som anges i bilaga VII till det omarbetade direktivet allmänt tillgänglig, är ny och skulle införlivas senast den 15 maj 2024. Skyldigheten har införlivats genom den ändring av energieffektivitetslagen (846/2024) som trädde i kraft den 19 december 2024. Kommissionen antog den 14 mars 2024 en delegerad förordning som gällde ett gemensamt unionssystem för bedömning av datacentraler. Enligt förordningen ska datacentraler årligen rapportera den information och de centrala prestandaindikatorer som anges i bilaga I och II till den europeiska databas som kommissionen förvaltar. Förordningen trädde i kraft den 6 juni 2024. För att det ska vara möjligt för operatörer av datacentraler att fullfölja denna rapportering till kommissionens databas måste den behöriga myndigheten samordna rapporteringen på nationell nivå. Tills vidare finns det inga nationella bestämmelser om den behöriga myndighetens uppgifter.

Skyldigheten enligt artikel 26 att återvinna spillvärme från datacentraler vars totala effekt överstiger 1 megawatt är ny. År 2023 utnyttjades totalt cirka 125 gigawattimmar spillvärme från datacentraler i sju kommuners fjärrvärmenät. Uppskattningsvis omfattar dessa siffror cirka tio datacentraler. Av alla datacentraler vars effekt överstiger 1 megawatt utgör dessa cirka 20 procent; av andelen spillvärme som kan utnyttjas energimässigt utgör de en större andel än så. Spillvärme från datacentraler utnyttjas dessutom till exempel för uppvärmning av egna personalutrymmen. Det finns betydande projekt under planering eller i byggstadiet för utnyttjande av spillvärme. Ett exempel på omständighet som kan hindra utnyttjandet av spillvärme i fjärrvärmesystem kan vara att det inom en skäligen radie inte finns någon ekonomiskt motiverad efterfrågan eller något behov av värmen från en datacentral.

3.9 Effektiv överföring, omvandling och distribution av energi

Innehavare av elnät och naturgasnät omfattas av en skyldighet att utveckla nätet, enligt vilken de ska upprätthålla, driva och utveckla sitt nät. I utvecklingsplaner som avser eldistributionsnät ska nätinnehavaren beakta energieffektivitetsåtgärder som alternativ till en utökning av distributionsnätets överföringskapacitet. Lagstiftningen om el- och gasmarknaden innehåller ingen skyldighet att iaktta principen om energieffektivitet först vid planering och utveckling av nät eller i investeringsbeslut.

Enligt 24 a § i elmarknadslagen får prissättningen och försäljningsvillkoren för nättjänster inte innehålla villkor som är skadliga med tanke på energieffektiviteten. Prissättningen för nättjänster får inte heller innehålla villkor som kan förhindra tillhandahållande på elmarknaden av systemtjänster för efterfrågefleksibilitet och åtgärder för styrning av efterfrågan. Naturgasmarknadslagen (587/2017) innehåller inga motsvarande krav i fråga om prissättning av och villkor för nättjänster.

I Finland mäts och övervakas elöverförings- och eldistributionsförluster med hjälp av vidsträckt fjärravläsning och smarta mätersystem. Nätinnehavare som anslutit sig till ett åtgärdsprogram för energitjänster inom ramen för ett frivilligt energieffektivitetsavtalet rapporterar bland annat åtgärder för optimering av nätförluster och åtgärder för planering, användning och underhåll av nät till avtalsverksamhetens uppföljningssystem. Det bolag som ansvarar för överföringsnätet för naturgas rapporterar metanutsläppen i sin årsberättelse, som är allmänt tillgänglig, och uppgifterna verifieras externt. För naturgasdrivna kompressorstationer förutsätts dessutom som ett krav för miljötillstånd att utsläppen övervakas och rapporteras till den behöriga myndigheten (NTM-centralen eller miljöcentralen). Förlusterna i distributionsnätet för naturgas övervakas genom att mängden gas som tas ut ur nätet jämförs med mängden gas som matats in. Förlusterna rapporteras årligen till Energimyndigheten. Innehavare av överförings- och distributionsnät för el och naturgas har för närvarande ingen rapportering till Energimyndigheten om åtgärder för att minska nätförluster eller om förväntade energibesparingar. Energimyndigheten utarbetar årligen en nationell rapport som innehåller en bedömning av utvecklingen med avseende på smarta elnät.

Införlivandet av principen om energieffektivitet först i nätplanering, nätutveckling och investeringsbeslut förutsätter att elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen ändras. I fråga om nättariffer förutsätter införlivandet av principen att naturgasmarknadslagen utökas med en bestämmelse som redan ingår i elmarknadslagen och som gäller beaktande av energieffektivitet och efterfrågefleksibilitet vid prissättning av nättjänster. Skyldigheterna att kvantifiera den totala volymen av nätförluster, optimera näten och förbättra nätens effektivitet förutsätter ändringar i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. De uppgifter som tillfaller Energimyndigheten i syfte att tillämpa principen om energieffektivitet först och det särskilda avsnitt om framstegen i fråga om energieffektivitetsförbättringar i gas- och elinfrastruktur som ska fogas till den årliga nationella rapporten förutsätter att lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) ändras.

3.10 Särskilda bestämmelser

Enligt 30 § i energieffektivitetslagen har Energimyndigheten till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av den lagen och de bestämmelser och myndighetsföreskrifter som har utfärdats med stöd av den. Lagens 12 § innehåller dessutom bestämmelser om den tillsyn Energimyndigheten utövar över lagstadgade energibesiktningar samt bestämmelser om myndighetens rätt att få upplysningar och om andra krav som hänför sig till tillsynen. Genom lag 846/2024 om ändring av energieffektivitetslagen utökades lagen med bestämmelser om tillsynsmyndigheternas rätt att få upplysningar och inspektionsrätt inom tillsynen över datacentraler.

Enligt 31 § i energieffektivitetslagen kan Energimyndigheten förena beslut fattade med stöd av den lagen med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990). Lagens 15 § innehåller bestämmelser om konstaterande av behörigheten för personer som är ansvariga för energibesiktningar i företag och bestämmelser om förnyad behörighet, som ska ansökas hos Energimyndigheten. I övrigt innehåller gällande lag inga särskilda bestämmelser om Energimyndighetens beslut. För att förtydliga regleringen i fråga

om myndigheternas behörighet och trygga rättssäkerheten för dem som omfattas av regleringen är det ändamålsenligt att energieffektivitetslagens bestämmelser om myndighetstillsyn kompletteras och förenhetligas i anslutning till de ändringar som beror på genomförandet av energieffektivitetsdirektivet.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Energieffektivitetslagen

4.1.1.1 Principen om energieffektivitet först (1 a kap.)

Bestämmelser som gäller principen om energieffektivitet först föreslås i energieffektivitetslagen, elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. De bestämmelser som föreslås i elmarknadslagen och naturgasmarknaden och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden beskrivs längre ner.

I energieffektivitetslagen föreslås en bestämmelse av allmän karaktär enligt vilken myndigheter ska beakta principen om energieffektivitet först i planerings- och policyåtgärder som har en betydande inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten. I bestämmelsen avsedda planerings- och policyåtgärder är till exempel en energi- och klimatstrategin, den nationella byggnadsrenoveringsplanen, den riksomfattande trafiksystemplanen (Trafik 12) samt energieffektivitetsavtalen. Den föreslagna bestämmelsen medför att alla planerings- och policyåtgärder, såväl planerade som pågående, som har en inverkan på energieffektiviteten eller energiförbrukningen ska utredas och analyseras fall för fall i syfte att avgöra hur principen om energieffektivitet först kan beaktas i dem.

Att säkerställa att principen om energieffektivitet först tillämpas innebär dessutom att man i betydande investeringsbeslut som har en inverkan på energiförbrukningen eller energieffektiviteten bör utreda alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar i enlighet med principen. Med betydande investeringsbeslut avses investeringar vars värde överstiger 100 miljoner euro, eller om det är fråga om ett transportinfrastrukturprojekt 175 miljoner euro, och som har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten.

Verksamhetsutövare som planerar investeringar eller projekt ska göra en utredning om investeringen eller projektet som gör det möjligt att bedöma alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar. Någon utredning behövs emellertid inte om det inte finns något annat sätt än det projekterade som skulle uppnå ett energieffektivare slutresultat alltmedan syftet med investeringsbeslutet uppnås.

Den verksamhetsutövare som planerar en investering eller ett projekt ska lämna in de viktigaste resultaten av utredningen till Energimyndigheten innan byggnads- eller renoveringsarbetet inleds, så att genomförandet av principen kan följas upp.

4.1.1.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn (1 c kap.)

Det föreslås att ett nytt 1 c kap. som gäller offentliga sektorns skyldigheter fogas till energieffektivitetslagen. Skyldigheterna i kapitlet är nya för aktörer i offentliga sektorn. Bestämmelser om skyldigheter vid offentlig upphandling finns dessutom i 5 a kap.

I energieffektivitetslagen föreslås bestämmelser om en redovisningsskyldighet för offentliga organ. Offentliga organ ska årligen redovisa sin slutliga energiförbrukning till Energimyndigheten. Ett offentligt organ som har anslutit sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal kan fullgöra skyldigheten som en del av den rapportering som görs inom systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal. Syftet med undantagsbestämmelsen är att minimera den administrativa börda som rapporteringen medför för offentliga organ och att uppmuntra dem att ansluta sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal.

I lagförslagets ikraftträdandebestämmelser förenas redovisningsskyldigheten med en tidsmässig gradering som anger när kommuner av olika storlek börjar omfattas av skyldigheten. Kommuner med fler än 50 000 invånare ska enligt förslaget omfattas av skyldigheten från ikraftträdandet av bestämmelserna, kommuner med fler än 5 000 invånare från och med den 1 januari 2027 och alla kommuner från och med den 1 januari 2030.

Dessutom föreslås en skyldighet för lokala och regionala myndigheter att i sina långsiktiga planeringsverktyg beakta vissa särskilda energieffektivitetsåtgärder. De avsedda myndigheterna är välfärdsområdena, kommunerna och landskapsförbunden. Lokala och regionala myndigheter bör beakta energieffektivitet när de utarbetar olika långsiktiga planer, till exempel program för energiförsörjning eller utfasning av fossila bränslen. En myndighet som har anslutit sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal avses kunna fullgöra skyldigheten genom att utarbeta en handlingsplan inom ramen för systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

I lagen föreslås också bestämmelser om utarbetande av värme- och kylplaner. Det nationella handlingsutrymme som artikel 25 i direktivet medger behöver utnyttjas fullt ut så att skyldigheten endast omfattar kommuner vars invånarantal överstiger 45 000. Dessa åläggs enligt förslaget att utarbeta en plan över möjligheterna att göra uppvärmningen mer energieffektiv genom utnyttjande av spillvärme och ökad användning av förnybar energi. En anmälan om planens innehåll ska lämnas till Energimyndigheten. En kommun som anslutit sig till ett energieffektivitetsavtal kan fullgöra skyldigheten delvis inom ramen för det avtalet.

Dessutom föreslås en skyldighet enligt vilken offentliga organ endast får köpa och endast ingå nya hyresavtal om sådana befintliga byggnader som uppfyller kriterierna för näranollenergibyggnad enligt definitionen i bygglagen (751/2023). Överensstämmelse med kriterierna verifieras med ett giltigt energicertifikat enligt lagen om energicertifikat för byggnader (50/2013). Kravet ska iakttas, om inte syftet med anskaffningen är 1) genomgripande renovering eller rivning av byggnaden, 2) att sälja byggnaden vidare utan att använda den för det offentliga organets eget syfte, eller 3) att bevara byggnaden som en byggnad med officiellt skydd som del av en viss miljö, eller på grund av dess särskilda arkitektoniska eller historiska värde, och förutsatt att det är möjligt med avseende på kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs skyldigheten i led f i bilaga IV till direktivet, enligt vilken upphandlande enheter i offentliga sektorn ska upphandla byggnader på vissa villkor när EU-tröskelvärdena överskrids, såvida det inte är tekniskt omöjligt att iaktta villkoren. Enligt direktivet ska köp eller hyra av en byggnad göras i enlighet med villkoren när det är fråga om upphandlingskontrakt eller koncession. Köp eller hyra av byggnad anses inte utgöra någotdera av dessa. Eftersom den nu föreslagna skyldigheten av lagstiftningstekniska skäl skulle omfatta alla befintliga byggnader och inte bara de fall där EU-tröskelvärdena överskrids så som nämns i direktivet, har man för köp och hyra gått in för att möjliggöra undantag på grundval av kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet och säkerställande av tillräcklig konkurrens.

4.1.1.3 Energiledningssystem (1 c kap.)

Ett nytt 1 c kap. om energiledningssystem föreslås bli fogat till energieffektivitetslagen. I kapitlet föreslås en skyldighet att ta i bruk ett certifierat energiledningssystem om företagets energiförbrukning överstiger det tröskelvärde som anges i lagen. Dessutom föreslås en skyldighet att göra en anmälan till Energimyndigheten, om energiförbrukningen under ett kalenderår i företaget överstiger tröskelvärdet. I kapitlet föreslås även villkor på vilka ett företag kan befrias från kravet att införa ett energiledningssystem. Vidare föreslås bestämmelser om vilka system som åtminstone kan godkännas som ett i lagen avsett certifierat energiledningssystem eller miljöledningssystem.

4.1.1.4 Energibesiktningar (2 kap.)

Bestämmelserna om energibesiktningar i energieffektivitetslagen föreslås bli flyttade till nya 2 kap. Bestämmelserna i det föreslagna nya kapitlet gäller vad energibesiktningen i ett företag ska bestå av samt företagets skyldighet att göra en besiktning om företagets energiförbrukning överstiger det föreskrivna tröskelvärdet. Dessutom föreslås en skyldighet att göra en anmälan till Energimyndigheten om energiförbrukningen under ett kalenderår i företaget överstiger tröskelvärdet. Bestämmelsen om villkoren på vilka ett företag ska kunna befrias från kravet på energibesiktning föreslås bli ändrade.

Smärre ändringar föreslås i bestämmelserna om minimikrav på energibesiktning. I övrigt ändras inte bestämmelserna om innehållet i energibesiktningar i företag eller innehållet i objektsbesiktningar, liksom inte heller bestämmelserna om därmed sammanhängande rapportering. I kapitlet föreslås en ny paragraf om skyldigheten för företag att utarbeta en handlingsplan efter energibesiktningen i företaget samt om de krav som hänför sig till planen, vilka är att planen ska fogas till företagets bokslut och offentliggöras.

Bestämmelsen om tillsyn över besiktningar föreslås bli kompletterad med ett omnämnande av tillsynen över införandet av certifierade energiledningssystem, och bestämmelsen föreslås bli flyttad till 6 kap. (Särskilda bestämmelser).

4.1.1.5 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla (3 a kap.)

I kapitlet föreskrivs det om de avtalsbaserade grundläggande rättigheterna i anslutning till uppvärmning och kylning enligt energieffektivitetsdirektivet. I energieffektivitetslagen föreslås bestämmelser enligt vilka slutkunder av fjärrvärme och fjärrkyla har rätt att med energidetaljisten ingå ett avtal som innehåller tillräckliga upplysningar om de omständigheter som är väsentliga med tanke på kundens rättsliga ställning. Denna föreslagna rättighet medför dock ingen skyldighet för energidetaljister att ingå avtal med slutkunder, utan rättigheterna gäller avtalets innehåll. I fråga om värmeenergi föreslås motsvarande avtalsbaserade rättigheter för slutkunder som de som föreskrivs i elmarknadslagen i enlighet med elmarknadsdirektivet.

Energidetaljister ska förse slutkunder med en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren, inklusive priserna. Slutkunderna ska också erbjudas möjligheten till olika betalningssätt på lika villkor. Energidetaljister ska på sina webbplatser offentliggöra priserna på sina produkter och tjänster samt de allmänna avtalsvillkor som de använder.

En energidetaljist ska underrätta sina slutkunder om ändringar i avtalen senast en månad innan ändringarna träder i kraft. Informationen ska åtminstone omfatta upplysningar om vilka ändringar som görs och varför, samt när ändringarna träder i kraft. Slutkunder ska utan dröjsmål underrätta slutförbrukarna om de ändringar som påverkar dem. Vid införlivandet av de

bestämmelser som gäller ändring av avtal mellan leverantör och slutkund har man i tillämpliga delar tagit modell av elmarknadslagens bestämmelser om ändring av avtalsvillkor.

Senast en månad före en planerad avstängning av värme eller kyla ska slutkunden avgiftsfritt ge slutförbrukaren tillräcklig information om alternativa åtgärder.

4.1.1.6 Energieffektiv värme och kyla (5 kap.)

Enligt förslaget innehåller kapitlet bestämmelser om kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla, om därtill anknyttande skyldigheter och om en successiv skärpning av kriterier baserade på produktionsform i artikel 26.1 och 26.2 samt alternativt baserade på specifika utsläpp.

Villkoren för användning av fossila bränslen i ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla föreslås gälla värmekällor som är nya eller genomgår omfattande uppgradering. Förbudet mot användning av fossila bränslen omfattar vars effekt understiger 1 megawatt på grund av deras ringa betydelse. Fossila startbränslen och reservbränslen ska enligt förslaget dock tillåtas för att garantera en tillräcklig försörjningsberedskap.

Värmekällorna i fråga omfattas beroende på bränsleeffekt antingen av registreringsskyldighet hos den kommunala myndigheten (anläggningar för fast bränsle vars effekt överstiger 1 megawatt men understiger 20 megawatt, anläggningar för annat bränsle vars effekt överstiger 1 megawatt men understiger 50 megawatt) eller av krav på miljötillstånd (anläggningar för fast bränsle med en effekt på minst 20 megawatt, anläggningar för annat bränsle med en effekt på minst 50 megawatt). Bränslekraven för sådana värmekällor i ett effektivt system för värme och kyla som omfattas av registreringsskyldighet föreslås komma från energieffektivitetslagen och verkställas i de kommunala myndigheternas registreringsprocess. Enligt förslaget är det verksamhetsutövaren som i den processen framför att fossila bränslen inte används som värmekälla, med undantag för naturgas som får användas fram till 2030. Även i fråga om värmekällor som omfattas av krav på miljötillstånd föreslås skyldigheten komma från energieffektivitetslagen och beaktas inom ramen för tillståndsmyndighetens behandlingsprocess.

För verksamhetsutövare föreslås en skyldighet att utarbeta en plan för uppfyllande av kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla. Skyldigheten gäller sådana befintliga system för fjärrvärme och fjärrkyla där den totala utgående värmen och kylan överstiger 5 megawatt och vilka enligt uppgifterna för 2026 inte uppfyller kriterierna för effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla. En anmälan om planen ska sändas till Energimyndigheten senast den 30 september 2027, om systemet inte uppfyller kriterierna på basis av uppgifterna för 2026. Följande gång ska anmälan sändas senast den 30 september 2031, om systemet inte uppfyller kriterierna på basis av uppgifterna för 2030.

I kapitlet föreslås ändringar och tillägg till skyldigheten att göra anläggningsspecifika kostnadsnyttoanalyser, skyldigheten att göra anmälan samt om de villkor på vilka man kan befrias från skyldigheten att göra en kostnadsnyttoanalys. Närmare bestämmelser om grunderna för befrielse kan enligt förslaget utfärdas genom förordning av statsrådet.

4.1.1.7 Offentlig upphandling (5 a kap.)

Enligt förslaget ändras tillämpningsområdet för de skyldigheter avseende energieffektivitet vid offentlig upphandling som föreskrivs i energieffektivitetslagen. Bestämmelserna ska i enlighet med artikel 7.1 i energieffektivitetsdirektivet utsträckas till att gälla alla varu- och

tjänsteupphandlingar samt alla koncessioner som görs av upphandlande enheter inom tillämpningsområdet för lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), nedan *upphandlingslagen*, och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016), nedan *försörjningslagen*, och som till sitt värde är lika med eller överstiger de EU-tröskelvärden som anges i de lagarna. Är det inte tekniskt genomförbart att iaktta skyldigheterna enligt det föreslagna kapitlet i en upphandling, behöver den upphandlande enheten inte göra det. I överensstämmelse med direktivet föreslås det också en skyldighet enligt vilken upphandlande enheter vid tilldelning av sådana upphandlingskontrakt och koncessioner för produkter, tjänster och byggentreprenader som överstiger EU-tröskelvärdena ska tillämpa principen om energieffektivitet först, det vill säga bedöma tillgängliga energi- och kostnadseffektiva alternativ.

I lagen föreslås bestämmelser om skyldigheter avseende miljömärkning och ekodesign i enlighet med punkt a och b i bilaga VI till direktivet. Vidare överensstämmer den föreslagna bestämmelse som gäller upphandling av bildäck med punkt d i bilaga VI. Det finns inget handlingsutrymme i fråga om skyldigheterna.

I upphandlingar som gäller bildäck får den upphandlande enheten enligt det föreslagna momentet endast köpa däck som hör till den högsta klassen för drivmedelseffektivitet, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1222/2009 om märkning av däck, nedan *förordningen om märkning av däck*, vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar. Föreslagna 4 mom. motsvarar led d i bilaga IV till energieffektivitetsdirektivet. Enligt momentet ska inte kravet på högsta klass hindra offentliga organ från att köpa däck med högsta klassificering för väggrepp på vått underlag eller för externt däck- och vägbanebuller, om det är motiverat av säkerhets- eller folkhälsoskäl. I det föreslagna momentet ingår en hänvisning till förordningen om märkning av däck. Enligt artikel 2 i förordningen ska den inte tillämpas på bland annat regummerade däck, terränggående däck för yrkesmässigt bruk eller däck som försetts med tilläggsutrustning för att förbättra friktionsegenskaperna, som till exempel dubbdäck.

I fråga om upphandlingar av produktpaket föreslås det handlingsutrymme som medges i artikel 7.4 i direktivet bli beaktat i lag så att om föremålet för upphandlingen är ett produktpaket, får den upphandlande enheten ge produktpaketets samlade energieffektivitet företräde framför energieffektiviteten hos enskilda produkter. Med produktpaket avses att det som upphandlas är en uppsättning produkter som har försetts med energimärkning, både separat och alla tillsammans som produktpaket.

I fråga om upphandling av tjänster föreslås skyldigheten i punkt e i bilaga VI bli intagen i lag med en bestämmelse om att när anbudsförfrågan omfattar nya produkter som upphandlas i syfte att producera tjänsten ska den upphandlande enheten i anbudsförfrågan förutsätta att produkterna uppfyller de krav som föreskrivs i leden a, b och d i bilagan.

Enligt förslaget är det också den upphandlande enheten som åläggs skyldigheten att bedöma möjligheten att använda energitjänsteavtal när enheten planerar att genomföra en byggentreprenad, en tjänsteupphandling som gäller en byggnad i ett offentligt organs ägo eller någon annan tjänsteupphandling. Genom denna bestämmelse genomförs den i artikel 7.3 i direktivet föreskrivna skyldigheten för upphandlande enheter att bedöma huruvida energitjänsteavtal kan användas vid upphandling av tjänster samt den i enligt artikel 29.4 föreskrivna skyldigheten för offentliga organ att bedöma huruvida energitjänsteavtal kan användas vid renovering av byggnader på över 750 m².

I fråga om försvarsförvaltningens upphandlingar föreslås det att kraven i 29 a–29 c § avseende energieffektivitet vid upphandling av produkter och tjänster inte ska tillämpas på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling. Skyldigheterna i fråga om energieffektivitet ska enligt förslaget tillämpas på försvarsförvaltningens och Gränsbevakningsväsendets upphandlingskontrakt endast till den del det inte står i konflikt med karaktären hos och det huvudsakliga syftet för försvarsförvaltningens verksamhet. Gränsbevakningsväsendet är myndigheten med ansvar för den inre säkerheten under ledning av inrikesministeriet. Myndigheten är en del av försvarsförvaltningen och deltar i det landets försvar. I paragrafen föreslås det att undantagsbestämmelsen om försvarsförvaltningens upphandlingar också ska gälla Gränsbevakningsväsendet och upphandlingar som hänför sig till gränssäkerheten. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 7.2 i energieffektivitetsdirektivet. Undantaget i direktivet omfattar sådana kontrakt för militär utrustning som avses i försvars- och säkerhetsdirektivet. På basis av sin ordalydelse gäller undantaget endast upphandling av försvarsmateriel enligt vad som avses i 5 § 2 mom. 1 punkten och 4 mom. i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011), inte all i den lagen avsedd upphandling. Vad gäller försvars- och säkerhetsupphandlingar utgör den bestämmelse som föreslås i energieffektivitetslagen ett betydligt mer omfattande undantag än i energieffektivitetsdirektivet.

4.1.1.8 Datacentraler (5 b kap.)

I kapitlet föreslås en skyldighet för datacentraler med en total effekt på mer än 1 megawatt att ta spillvärmen till vara. Om spillvärmen inte till någon del tas till vara, ska operatören av datacentralen påvisa att tillvaratagande inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart. För att påvisa detta ska operatören göra en kostnadsnyttoanalys. Det föreslås en skyldighet att lämna en anmälan till Energimyndigheten om att en kostnadsnyttoanalys har gjorts och upplysa myndigheten om att det inte möjligt att ta till vara spillvärme. Närmare bestämmelser om vad anmälan ska innehålla och hur den ska lämnas in får enligt förslaget utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

I kapitlet föreslås dessutom att Energimyndigheten ska vara behörig myndighet i fråga om de åtgärder som krävs för att genomföra den delegerade förordning av kommissionen som gäller ett gemensamt unionssystem för bedömning av datacentraler. Enligt den delegerade förordningen ska operatörer av datacentraler med ett installerat it-effektbehov på minst 500 kilowatt årligen rapportera de uppgifter som anges i bilagan till den delegerade akten till kommissionens databas. För att operatörerna ska kunna rapportera dessa uppgifter till kommissionens databas måste den behöriga myndigheten samordna rapporteringen på nationell nivå.

4.1.1.9 Särskilda bestämmelser (6 kap.)

I 30 § i energieffektivitetslagen föreslås en bestämmelse enligt vilken arbets- och näringsministeriets har uppgiften att sköta den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen. Dessutom föreslås en bestämmelse om att konsumentombudsmannen är behörig att utöva tillsyn över att villkoren i de avtal som avses i energieffektivitetslagen är lagenliga med hänsyn till konsumentskyddet. I övrigt avses alltjämt Energimyndigheten ha tillsynen över efterlevnaden av energieffektivitetslagen och av de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

I kapitlet föreslås en ny 30 a § som till väsentliga delar motsvarar 12 § i den gällande energieffektivitetslagen. Enligt förslaget ändras bestämmelsen så att den förutom tillsyn över energibesiktningar också omfattar tillsyn över införandet av certifierade energiledningssystem.

I kapitlet föreslås nya 30 b och 30 c § som gäller myndigheternas rätt till information och myndigheternas inspektionsrätt. Bestämmelserna om myndigheternas rätt till information och inspektionsrätt motsvarar till väsentliga delar gällande 29 g och 29 h §, som innehåller bestämmelser om rätten att få upplysningar och inspektionsrätten inom tillsynen över datacentraler. Syftet med den föreslagna ändringen är att göra regleringen om tillsyn mer konsekvent så att bestämmelserna om tillsynsmetoder i princip omfattar alla de tillsynsuppgifter myndigheter har enligt lagen. I fråga om tillsynen över vissa skyldigheter, såsom att göra energibesiktningar och införa energiledningssystem, föreslås dessutom särskilda krav, såsom tidsfrister för lämnande av upplysningar. Lagens 31 § som gäller vite föreslås bli utökad med omnämmanden av rättelse av förseelse eller försummelse för att precisera på vilka sätt en myndighet kan ingripa i lagstridigt förfarande.

En ny 31 a § föreslås i syfte att precisera möjligheten att föreskriva särskilt om avgifterna för prestationer enligt lagen. I 32 § som gäller ändringssökande föreslås en hänvisning till 16 kap. i upphandlingslagen, som innehåller bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller offentlig upphandling. Hänvisningen föreslås för tydlighetens skull.

4.1.2 Elmarknadslagen

I 19 § i elmarknadslagen föreslås nya krav som gäller tillämpning av principen om energieffektivitet först vid planering och utveckling av elnät samt i därtill anknytande investeringsbeslut. Därtill föreslås krav att övervaka och optimera den totala volymen av nätförluster och förbättra energieffektiviteten i elnätet. I lagen föreslås också en möjlighet för Energimyndigheten att meddela närmare föreskrifter om tillämpning av principen om energieffektivitet först och om hur myndigheten ska upplysas om att skyldigheterna har fullgjorts. I fråga om upplysningar som ska lämnas om optimering av näten föreslås en undantagsbestämmelse enligt vilken nätinnehavaren kan fullgöra skyldigheten via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

4.1.3 Naturgasmarknadslagen

I 14 § i naturgasmarknadslagen föreslås motsvarande krav som i föreslagna 19 § i elmarknadslagen. I naturgasmarknadslagen föreslås krav som gäller tillämpning av principen om energieffektivitet först vid planering och utveckling av naturgasnät samt i därtill anknytande investeringsbeslut. Därtill föreslås krav att övervaka och optimera den totala volymen av nätförluster och förbättra energieffektiviteten i gasnätet. I lagen föreslås också en möjlighet för Energimyndigheten att meddela närmare föreskrifter om tillämpning av principen om energieffektivitet först och om hur myndigheten ska upplysas om att skyldigheterna har fullgjorts. I fråga om upplysningar som ska lämnas om optimering av näten föreslås en undantagsbestämmelse enligt vilken nätinnehavaren kan fullgöra skyldigheten via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

I naturgasmarknadslagen föreslås dessutom en ny 20 a § som gäller energieffektivitet, efterfrågeflexibilitet och åtgärder för styrning av efterfrågan i fråga om prissättning och försäljningsvillkor för nättjänster. Ett sådan ny paragraf behövs för att genomföra bestämmelserna om naturgas i artikel 27 i direktivet. Elmarknadslagen innehåller redan motsvarande bestämmelser.

4.1.4 Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

I lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreslås Energimyndighetens uppgifter enligt 6 § bli utökade med uppgiften att tillämpa principen om energieffektivitet först när den utför

tillsynsuppgifter som gäller el- och gasinfrastruktur. Lagens 7 § föreslås bli utökad med en bestämmelse enligt vilken den nationella tillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse ska innehålla ett avsnitt om uppnådda framsteg när det gäller att förbättra energieffektiviteten vid driften av el- och naturgasinfrastruktur.

4.1.5 Lagen om tvistenämnden för energimarknaden

Behörigheten för tvistenämnden för energimarknaden föreslås bli utvidgad. Enligt förslaget utvidgas tillämpningsområdet för lagen om tvistenämnden för energimarknaden till att förutom tvister som gäller elmarknaden också omfatta tvister som hänför sig till rättigheter och skyldigheter enligt energieffektivitetslagen (1429/2014). I sådana tvister är det fråga om avtalsförhållandet mellan energidetaljist och slutkund. Enligt propositionen regleras de rättigheter och skyldigheter som härrör från ett sådant avtal framöver i energieffektivitetslagen. I praktiken är det fråga om tvister som gäller avtal om försäljning av fjärrvärme och fjärrkyla. I lagen om tvistenämnden för energimarknaden föreslås dessutom en definition av energidetaljist samt vissa andra ändringar. Genom lagändringarna genomförs direktivets krav på tillgång till tvistlösningsförfaranden utanför domstol.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Syftet med de skyldigheter som föreskrivs i energieffektivitetsdirektivet är att minska energiförbrukningen, främja energieffektivitet och styra till en gradvis utfasning av fossila bränslen i värme- och kylsystem. Åtgärderna är avsedda att hjälpa Europeiska unionen uppnå målet om klimatneutralitet 2050. I Finland för man sedan tidigare ett systematiskt, långsiktigt och kontinuerligt energieffektivitetsarbete. Värmesektorn utvecklas på marknadsvillkor mot koldioxidsnålhet med befintliga samt planerade åtgärder. Mot denna bakgrund bedöms förslagets totala konsekvenser för miljön inte vara särskilt stora. De omedelbara ekonomiska konsekvenserna beror i huvudsak på att företagens och offentliga sektorns administrativa uppgifter ökar. De indirekta ekonomiska konsekvenserna av propositionen bedöms härröra från de investeringar som skyldigheterna i förslaget föranleder och de besparingar de medför på längre sikt. Konsekvenserna bedöms närmare i de följande avsnitten.

Av det nationella genomförandet av skyldigheterna avseende energieffektivitet följer flera nya myndighetsuppgifter. Dessa uppgifter, som i huvudsak hänför sig till vägledning, rådgivning, tillsyn och rapportering, föreslås bli anvisade Energimyndigheten. Uppgifterna och resursbehoven analyseras mer ingående nedan. Energimyndighetens behov av tilläggsresurser för uppgifterna i fråga bedöms uppgå till två årsverken. Av dessa kan det ena finansieras med det anslag på 1,23 miljoner euro som har lagts till under omkostnaderna för 2025 för att täcka Energimyndighetens nya uppgifter. De informationssystemrelaterade behov som beror på uppgifterna kan i viss utsträckning tillgodoses med de anslag som Energimyndigheten anvisats för digitalisering.

4.2.1 Principen om energieffektivitet först

Konsekvenser för företagen

Konsekvenserna för näringslivet beror i huvudsak på kravet att göra kostnadsnyttoanalyser av betydande investeringar. Det är redan brukligt att i planeringsstadiet göra en energieffektivitetsstudie av betydande investeringar som inverkar på energieffektiviteten eller energiförbrukningen. Därför blir den extra kostnad som följer av kravet begränsad. Företagen kan dock dra nytta av analyserna, eftersom de kan bidra till att investeringarna kan genomföras

på ett mer kostnadseffektivt sätt. För näringslivet kan det också uppkomma konsekvenser via olika planerings- och policyåtgärder, eftersom myndigheterna är skyldiga att i dem tillämpa principen om energieffektivitet först.

Konsekvenser för den offentliga förvaltningen

Den offentliga förvaltningen omfattas av konsekvenser som beror på skyldigheten att tillämpa principen om energieffektivitet först i väsentliga planerings- och policyåtgärder. Den offentliga förvaltningen åläggs att följa, övervaka och rapportera hur principen tillgodoses. För att fullfölja dessa uppgifter måste förvaltningen bland annat inhämta upplysningar om betydande investeringar och säkerställa att olika branscher beaktar principen på tillbörligt sätt i väsentliga planerings- och policyåtgärder. Fördelarna av att tillämpa principen ska övervakas och rapporteras till kommissionen.

4.2.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

Propositionens konsekvenser för offentliga sektorn, det vill säga kommunerna, välfärdsområdena och statliga aktörer, hänför sig i huvudsak till planering, ökad uppföljning och rapportering om energiförbrukning samt villkor för köp och hyra av befintliga byggnader. De konsekvenser som kraven avseende offentlig upphandling medför för upphandlande enheter har bedömts separat.

Konsekvenser för den offentliga förvaltningen

Rapporteringskyldigheten avseende energiförbrukning medför administrativa kostnader för aktörerna i offentliga sektorn. Skyldigheten beräknas omfatta 309 kommuner och 23 välfärdsområden. Inom staten utgörs största delen av den energiförbrukning som omfattas av rapporteringsskyldigheten av energiförbrukningen i de byggnader som Senatfastigheter äger. Uppskattningsvis medför propositionen att 15 statliga aktörer som har sådan energiförbrukning som ska övervakas börjar omfattas av skyldigheten. Kommunerna börjar successivt omfattas av skyldigheten under åren 2025–2031.

Inom offentliga sektorn övervakar man redan energiförbrukningen i bred omfattning. Rapporteringskyldigheten medför administrativt arbete, men konsekvenserna av detta bedöms vara måttliga. Enligt propositionen kan rapporteringen genomföras i anslutning till den rapportering som görs inom ramen för energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn. De aktörer som anslutit sig till energieffektivitetsavtalet kan inom ramen för avtalet erbjudas tekniskt stöd samt stöd med att förbättra de rapporterade uppgifterna så att de är mer korrekta och exakta. Detta kan minska det arbete som rapporteringen medför för aktörerna.

De skyldigheter som gäller planering bedöms inte medföra några betydande kostnader för offentliga sektorn. I energi- och klimatarbetet och i därtill anknyttande planering, såsom kommunernas och landskapens klimatplaner och klimatstrategier, beaktas redan aspekter som avser energianvändning och energieffektivitet. Skyldigheten att utarbeta planer för fjärrvärme och fjärrkyla bedöms inte medföra några behov av tilläggsresurser för kommunerna.

Den skyldighet som avser köp och hyra av befintliga byggnader bedöms medföra endast ringa mängder extra arbete.

Miljökonsekvenser

Offentliga sektorns sammanlagda energiförbrukning har uppskattats till cirka 11 300 gigawattimmar per år. Genom den föreslagna redovisningsskyldigheten blir det möjligt att övervaka den slutliga energiförbrukningen inom offentliga sektorn år för år. Enligt energieffektivitetsdirektivet ska aktörer inom offentliga sektorn sträva efter att minska sin förbrukning. Att förbättra energieffektiviteten har positiva miljökonsekvenser när det leder till att energiförbrukningen och därmed de negativa miljökonsekvenserna av energiproduktionen minskar.

I offentliga sektorn genomförs redan en rad energieffektivitetsåtgärder i form av olika frivilliga mekanismer, till exempel energieffektivitetsavtal och frivilliga besiktningar som erbjuds kommunerna. Utsläppseffekterna av energisparandet minskar i samhället i takt med att energiproduktionen blir koldioxidsnålare. Hos många aktörer inom offentliga sektorn har energianskaffningen en längre tid varit inriktad på förnybar och koldioxidsnål elproduktion och koldioxidneutral fjärrvärme. Av det följer att en effektivisering av energianvändningen främst har en begränsad minskande effekt på utsläppen i tidigare led inom energiproduktionen. Med beaktande av det systematiska, långsiktiga och kontinuerliga energieffektivitetsarbete som genomförts och alltså pågår i Finland är bedömningen att de miljökonsekvenser som förslaget som helhet medför därutöver inte är särskilt stora i offentliga sektorn.

Konsekvenser för myndigheterna

Enligt propositionen utses Energimyndigheten till behörig myndighet i fråga om verkställigheten av förslaget och därtill anknytande vägledning, övervakning och tillsyn.

4.2.3 Energiledningssystem och energibesiktningar

Konsekvenser för företagen

Skyldigheterna avseende energiledningssystem och energibesiktning omfattar företag i alla branscher, oberoende av juridisk form. Det är företagets energiförbrukning som avgör om det omfattas eller inte. Antalet företag som omfattas av skyldigheterna har uppskattats på basis av information inhämtad från Statistikcentralen och uppföljningssystemet för energieffektivitetsavtalen samt jord- och skogsbruksministeriets och Naturresursinstitutets statistik.

Statistikcentralen uppskattade år 2024 att industrisektorn omfattade totalt 791 företag med en årlig energiförbrukning på 2 700–23 600 megawattimmar och 225 företag vars energiförbrukning var högre. Dessutom uppskattades antalet företag som inte var industriföretag på basis av energiförbrukning och antal företag som anslutit sig till ett energieffektivitetsavtal. Inom servicesektorn finns uppskattningsvis minst 100 företag med en årlig energiförbrukning på 2 700–23 600 megawattimmar och 30 företag vars årliga energiförbrukning är högre. Fastighetsbranschen omfattar uppskattningsvis minst 200 företag med en årlig energiförbrukning på 2 700–23 600 megawattimmar och 170 företag vars årliga energiförbrukning som är högre. I energitjänstbranschen uppskattas antalet företag med en årlig energiförbrukning på 2 700–23 600 megawattimmar vara minst 40 och antalet företag som förbrukar mer energi än så 45.

Enligt en bedömning baserad på Naturresursinstitutets statistik finns det drygt 200 gårdsbruksenheter (inklusive växthus) som överskrider gränsvärdet på 23 600 megawattimmar. Av dessa är uppskattningsvis 197 lantbruksföretag som använder mer än 2 700 megawattimmar och 21 företag som använder mer än 23 600 megawattimmar energi.

Det uppskattas att totalt 1 300 företag i olika branscher har en årlig energiförbrukning på 2 700–23 600 megawattimmar och 500 företag har en årlig energiförbrukning som är större. Enligt propositionen omfattas dessa företag framöver antingen av skyldigheten att införa ett certifierat energiledningssystem eller av skyldigheten att göra en energibesiktning.

Kostnaden för energibesiktning i ett företag beräknas ligga mellan 5 000 och 20 000 euro totalt. Kostnaderna varierar därför att omfattningen av företagets processer och antalet verksamhetsställen har en direkt inverkan på antalet objektsbesiktningar som ska ingå i besiktningen och på kostnaden. Den totala kostnaden för de lagstadgade besiktningar som ska göras i alla företag beräknas uppgå till tre miljoner euro per år, om besiktningar görs vart fjärde år. Genom de energibesiktningar som görs i företag hittas lönsamma energieffektivitetsåtgärder vilka i sin tur medför energi- och kostnadsbesparingar för företagen. Med beaktande av detta kan nettoeffekten av besiktningsskostnaderna bedömas vara mycket liten eller till och med positiv.

Kostnaden för att certifiera ett företags energiledningssystem beräknas uppgå till 25 000 euro i genomsnitt. Företagets energiförbrukning och energikällor har dock en direkt inverkan på kostnaderna för certifieringsrevisionen. Den totala kostnaden av certifierade energiförvaltningssystem för alla företag beräknas uppgå till fyra miljoner euro per år när certifieringsrevisioner görs vart tredje år. Ett energiledningssystem effektiviserar företagets energieffektivitetsarbete och ger lönsamma energieffektivitetsåtgärder vilka i sin tur medför energi- och kostnadsbesparingar för företaget. Med beaktande av detta kan nettoeffekten av de kostnader som införandet medför bedömas vara mycket liten eller till och med positiv.

Konsekvenser för myndigheterna

Regleringen har konsekvenser för myndigheterna, i synnerhet Energimyndigheten. Energimyndigheten övervakar att skyldigheten att göra energibesiktningar i företag fullgörs och att de genomförda besiktningarna stämmer överens med kraven i energieffektivitetslagen. Tillsynen omfattar oberoende av bransch alla företag som enligt lag är skyldiga att utföra en energibesiktning eller i framtiden införa ett certifierat energiledningssystem, beroende på företagets energiförbrukning. I energieffektivitetslagen föreskrivs att en viss andel av de energibesiktningar i företag som genomförs varje år ska granskas. Kravet på årlig tillsyn grundar sig på energieffektivitetsdirektivet. Tillsynen genomförs så att ett representativt urval företag väljs ut slumpmässigt för tillsyn.

Den tillsyn som föreslås i propositionen motsvarar till sitt genomförande i huvudsak den nuvarande tillsynen över besiktningar. Det ändrade tillämpningsområdet för skyldigheterna bedöms dock medföra vissa ändringar i procedurerna. Uppgifterna förutsätter årligen att upplysningar inhämtas, rapporter och certifikat granskas, företag ges rådgivning och vägledning och nya myndighetsanvisningar framtas. Den avsedda tillsynen förutsätter dessutom att uppgifter om företagens energiförbrukning inhämtas, ett redovisningsförfarande inrättas i detta syfte och företagen ges rådgivning om hur redovisningen ska göras. Planen är att anmälan om överskridning av energiförbrukningsgränsen ska göras via ett informationssystem. De resursbehov som föranleds av utarbetandet av anvisningar, rådgivning och framtagning av nya myndighetsriktlinjer är förmodligen som störst under tiden strax efter att den nya regleringen har trätt i kraft.

4.2.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

Konsekvenser för företagen

Enligt propositionen åläggs energidetaljister och i någon mån husbolag nya informationsskyldigheter gentemot slutkunder och eventuellt slutförbrukare, såsom aktieägare och hyresgäster i husbolag.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt förslaget är det slutkunden som avisas skyldigheten att meddela ändringar i avtalet och att informera slutförbrukaren om åtgärder som kan vidtas som alternativ till ett planerat leveransavbrott av värme eller kyla. En sammanfattning av avtalet och ändringar i avtalet kan tillkännages på det sätt som husbolaget eller sammanslutningen av annan typ anser lämpligast, till exempel på en anslagstavla eller via masskommunikation. Eftersom sammanfattningen får sändas till slutförbrukarna kollektivt, medför informationsskyldigheten sannolikt inga betydande kostnader för husbolag eller slutkunder av annan typ. Dessutom kan det anses sannolikt att aktieägare och hyresgäster i husbolag endast i undantagsfall har ett mer ingående intresse för innehållet i bolagets fjärrvärmeavtal.

Miljökonsekvenser

Några miljökonsekvenser har inte kunnat identifieras för det att energidetaljisters avtalsbaserade rättigheter förbättras.

Samhälleliga konsekvenser

Den föreslagna regleringen bedöms förbättra ställningen för kunder hos energidetaljister, genom att kunderna blir mer medvetna om sina egna rättigheter. Samtidigt får slutkunder bättre möjlighet att påverka sin rättsliga ställning.

4.2.5 Energieffektiv värme och kyla

Konsekvenser för företagen

Största delen av de finländska systemen kommer att uppfylla kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla åtminstone under de första åren. Direktivet förpliktar inte till att kriterierna ska uppfyllas, men i praktiken kommer de att styra anläggningarnas investeringar och utvecklingsplaner. Dessutom kan andra bestämmelser medföra konsekvenser för system som är ineffektiva, till exempel i finansieringsvillkoren. I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 om byggnaders energiprestanda (omarbetning), *nedan det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda*, föreskrivs att den totala årliga primärenergianvändningen i en ny eller renoverad nollutsläppsbyggnad kan täckas bland annat av värme eller kyla från ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla.

Skyldigheten att minska användningen av fossila bränslen i värmekällor har betydande konsekvenser för verksamhetsutövare som planerar nya värmekällor eller en omfattande modernisering av befintliga värmekällor i fjärrvärmesystemet. Genom att start- och reservbränslen samt källor som används vid perioder med toppbelastning utesluts från skyldigheten kan konsekvenserna dock anses vara skäligen beaktande av att så många andra politiska åtgärder redan styr mot att förbränningen av fossila bränslen ska upphöra, såsom utsläppshandeln och den lag som förbjuder användningen av stenkol. Dessutom är det viktigt att investeringar i försörjningsberedskap fortsättningsvis är möjliga.

Antalet system för fjärrvärme och fjärrkyla uppskattas uppgå till cirka 300. I cirka 180 system överstiger den totala produktionen av värme och kyla 5 megawatt och omfattas således av planeringsskyldigheten, om de inte uppfyller kriterierna för ett effektivt system. En plan ska utarbetas för Energimyndigheten första gången 2027 och följande gång 2031. Det sannolika är att huvudparten av ineffektiva system hör till små aktörer. Enligt uppskattningarna lämnas några tiotal planer in 2027 och 2031, varefter endast enstaka nya planer tillkommer.

Skyldigheten att göra anläggningsspecifika kostnadsnyttoanalyser medför ekonomiska konsekvenser för de berörda verksamhetsutövarna. En analys är dock till nytta för verksamhetsutövaren som via den får information om kostnadseffektiviteten hos investeringar. Det ändamålsenliga är att analysen görs när investeringen planeras, då man ännu kan påverka genomförandet.

Energimyndighetens resursbehov ökar när fler anläggningar blir skyldiga att göra anläggningsspecifika kostnadsnyttoanalyser och fler typer av anläggningar börjar omfattas av skyldigheten. Nya typer som börjar omfattas av systemet är specialanläggningar, till exempel avloppsreningsverk, samt datacentraler. Detta förutsätter ny kompetens hos Energimyndigheten. I fråga om specialanläggningar omfattar skyldigheten anläggningar vars genomsnittliga totala årliga energitillförsel överstiger 7 megawatt. Finland har endast några sådana anläggningar. En utredning visar att endast Viksbacka avloppsreningsverk och Jorvs sjukhus överskrider gränsen på 7 megawatt. Skyldigheten att göra en anläggningsspecifik kostnadsnyttoanalys gäller nya anläggningar eller anläggningar som genomgår omfattande uppgradering. En kostnadsnyttoanalys ska göras också när spillvärmen från en befintlig datacentral vars effekt överstiger 1 megawatt inte tas till vara. Antalet datacentraler i Finland uppskattas vara cirka 50. Således blir det sannolika antalet kostnadsnyttoanalyser för datacentraler högst 5–10 per år.

För elproducerande eller industriella anläggningar som redan omfattats av skyldigheten har de nedre gränserna sänkts, vilket ökar Energimyndighetens rådgivnings- och handläggningsarbete också för sådana aktörers del. De nya aktörer som börjar omfattas av skyldigheten är små termiska elproduktionsanläggningar eller industrianläggningar som med avseende på värmeeffekt är småskaliga. Utan en föreskriven skyldighet blir en kostnadsnyttoanalys med större sannolikhet ogjord hos dessa mindre aktörer jämfört med större aktörer. Mindre aktörer har sannolikt ett större behov av rådgivning än större aktörer som redan omfattas av skyldigheten, vilket bedöms medföra mer arbete Energimyndigheten.

Konsekvenser för myndigheterna

Enligt propositionen utses Energimyndigheten till behörig myndighet i fråga om verkställighet och övervakning av samt tillsyn över energieffektiviteten hos system för fjärrvärme och fjärrkyla. De skyldigheter som propositionen medför för produktionsenheter för värme och kyla i fjärrvärmesystem, bland annat de skyldigheter som avser användning av fossilt bränsle, inlemmas i det befintliga förfarandet för myndighetsgodkännande av energiverk på basis av miljökriterier. Denna lösning medför minsta möjliga administrativa börda för myndigheterna. Värmekällor med en effekt på mindre än 1 megawatt lämnas utanför lösningen; dock är den mängd fossila bränslen som de eventuellt använder av liten samhällslig betydelse jämfört med den tunga byråkrati som följer av att skyldigheten utsträcks till att omfatta små värmekällor. Behovet av planer för att uppfylla kriterierna för ett effektivt system bedöms vara störst hos små aktörer, vilket medför ett ökat behov av särskilt rådgivning och vägledning. Överensstämmelse med kriterierna bör dock övervakas årligen i fråga om alla system, åtminstone i form av stickprovskontroller. Dessutom avses planerna samlas in och godkännas med hjälp av ett

informationssystem. Planerna avses bli kvitterade som godkända utan förvaltningsbeslut. Den vägledning och rådgivning i fråga om anläggnings specifika kostnadsnyttoanalyser som behövs i det inledande genomförandeskedet bedöms också kräva en särskild arbetsinsats. Uppgiften omfattar uppdatering av anvisningar och blanketter, rådgivning till verksamhetsutövare, mottagande och genomgång av anmälningar, utarbetande och granskning av begäranden om kompletterande upplysningar, kvittering och arkivering av anmälningar och sådan sammanställning och publicering av information om kostnadsnyttoanalyser som föreskrivs i direktivet. Anmälningarna kan också lämnas och kvitteras i informationssystemet.

4.2.6 Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling

Myndighetsmässiga konsekvenser för upphandlande myndigheter och enheter

Skyldigheterna i fråga om offentlig upphandling enligt det ursprungliga energieffektivitetsdirektivet gällde statliga myndigheter, statens centralförvaltning. Enligt propositionen ska skyldigheterna avseende energieffektivitet vid upphandling omfatta alla upphandlande enheter enligt upphandlingslagen och försörjningslagen. Utöver statens centralförvaltning ska skyldigheterna alltså omfatta även välfärdsområdenas myndigheter, kommunernas och samkommunernas myndigheter, båda statskyrkorna samt deras församlingar och myndigheter, statliga affärsverk, offentligrättsliga organ samt alla andra upphandlare som för upphandlingen har fått understöd av en av de förenämnda upphandlande enheterna till ett belopp som överstiger hälften av upphandlingens värde.

Den största effekten av de föreslagna ändringarna beror på den kraftiga ökningen av antalet offentliga upphandlingar och upphandlande enheter som omfattas av lagstiftningen. Hittills har uppskattningsvis 105 myndigheter inom centralförvaltningen omfattats av kraven avseende energieffektivitet vid upphandling. Efter de föreslagna ändringarna omfattas cirka 3 500 aktörer i kommuner och samkommuner och 180 välfärdsområdesaktörer av tillämpningsområdet. Uppskattningarna är förenade med osäkerhet. Bland annat upphandlar inte nödvändigtvis alla dessa aktörer produkter eller tjänster som omfattas av lagstiftningen. Dessutom gäller energieffektivitetslagens krav avseende upphandling endast upphandlingar och koncessioner som överstiger EU-tröskelvärdena. Som helhet betraktat är det dock klart att aktörfältet kommer att utvidgas flerfaldigt jämfört med tidigare och att den administrativa bördan för aktörerna kommer att öka till följd av de föreslagna ändringarna.

I sin helhet upphandlar offentliga sektorn årligen produkter eller tjänster för cirka 47 miljarder euro. Enligt uppgifter från annonseringskanalen för offentlig upphandling Hilma utgjorde cirka 42 procent av alla upphandlingsannonser 2023 upphandlingar som överstiger EU-tröskelvärdet. Det finns inga uppgifter om hur stor andel av dessa upphandlingar ovanför tröskelvärdet som omfattar sådana energieffektivitetsaspekter som enligt regleringen ska beaktas. Andelen sådana tjänsteupphandlingar som enligt propositionen ska omfattas av upphandlarens skyldighet att försäkra sig om att nya produkter som tjänsteproducenten köper för att producera tjänsten stämmer överens med direktivet utgjorde cirka hälften av alla upphandlingar 2023.

Förslaget att föreskriva färre grunder för undantag från skyldigheterna kan medföra att konsekvenserna av de föreslagna ändringarna blir något större. Icke-uppfyllande av energieffektivitetskraven kan enligt propositionen inte längre motiveras med kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse eller tillräcklig konkurrens. Enligt propositionen är teknisk ogenomförbarhet den enda godtagbara grunden för undantag från kraven. Det torde kunna anses relevant med avseende på konsekvenserna att den föreslagna regleringen inte innehåller några ändringar i de förfaranden som föreskrivs i

upphandlingslagen och försörjningslagen, utan förfarandena motsvarar gällande lagstiftning. De nya krav som föreslås hänför sig till tillämpning av principen om energieffektivitet först, angivelse i upphandlingsannonser eller andra upphandlingsdokument av att principen tillämpas samt bedömning av möjligheterna att vid tjänsteupphandling använda energitjänsteavtal. Nytt är också kravet på efterhandsredovisning, genom vilket man redovisar energieffektivitetseffekterna av upphandlingar som omfattas av energieffektivitetslagen. Tillämpningen av principen om energieffektivitet först och bedömningen av möjligheterna att i upphandlingsprocesser använda energitjänsteavtal förutsätter att upphandlande enheter sätter sig in i de nya bestämmelserna och därmed sammanhängande anvisningar.

Konsekvenser för företagen

De föreslagna lagändringarna medför att fler offentliga upphandlingar kommer att omfattas av krav avseende energieffektivitet. Det ökade antalet upphandlingar som omfattas av tillämpningsområdet leder sannolikt till att medvetenheten om upphandlingskraven avseende energieffektivitet växer bland anbudsgivare. Rådgivningstjänsten för hållbar offentlig upphandling var verksam fram till den 31 augusti 2025 och drevs av Motiva Oy och kompetenscentret för hållbar och innovativ offentlig upphandling. Varken den eller Rådgivningsenheten för offentlig upphandling har fått några förfrågningar om service avseende upphandlingskraven enligt energieffektivitetslagen. Det har dock årligen kommit in flera förfrågningar som handlar om kraven på energieffektivitet ur andra synvinklar. De ökande kraven kan minska utbudet och konkurrensen. Produkter som uppfyller de föreslagna kraven ingår dock redan i flera leverantörers utbud, i flera produktkategorier. I takt med att tekniken och energieffektiviteten utvecklas kan man förvänta sig att utbudet kommer att fortsätta öka. De ökade kraven och en konkurrens som eventuellt blir snävare kan i viss omfattning höja priserna på produkter och tjänster; samtidigt medför energieffektivare utrustning lägre energikostnader. Vilken av dessa effekter som är störst sett till helheten kan inte bedömas, eftersom antalet anordningar och andra produkter som upphandlas och antalet upphandlingar är så stora.

Ändringarna medför en ökad administrativ börda också för företagen. För att svara på upphandlingsannonser som omfattas av regleringens tillämpningsområde blir de tvungna att utreda om de produkter som de erbjuder eller använder uppfyller kraven i upphandlingsannonsen. Ur helhetssynvinkel utgör kraven avseende energieffektivitet dock endast en liten del av den administrativa börda som bestämmelserna om offentlig upphandling medför. En ökad administrativ börda kan leda till minskad konkurrens i samhället. En tillförlitlig uppskattning av hur många företag som omfattas av konsekvenserna är inte möjlig, eftersom det inte finns tillgång till numeriska uppgifter om hur stor del av upphandlingarna som kommer att omfattas av kraven avseende energieffektivitet enligt propositionen.

Övriga konsekvenser för myndigheterna

Enligt förslaget anvisas Energimyndigheten de uppgifter som gäller genomförandet av de föreslagna skyldigheterna avseende energieffektivitet vid offentlig upphandling. Bedömningen är att resurser i det inledande skedet av genomförandet behövs för att säkerställa förutsättningarna för anvisningar och rådgivning om regleringen. Det kan eventuellt vara möjligt att övervaka hur kraven avseende energieffektivitet iakttas samt följa upphandlingarnas konsekvenser med avseende på energieffektivitet med hjälp av uppgifter från Hilma.

Den avsedda utvidgningen av tillämpningsområdet till att omfatta också mindre aktörer och den avsedda inskränkningen av de lagstadgade grunderna för undantag kan eventuellt leda till större antal besvär hos marknadsdomstolen eller de myndigheter som utövar tillsyn över efterlevnaden

av lagen. Detta kan ske i synnerhet när sådana aktörer som börjar omfattas av regleringen inte har tillräckliga förutsättningar att verkställa kraven avseende energieffektivitet i sina upphandlingsprocesser och underlåtenhet att iaktta kraven kan utgöra grund att söka ändring i fråga om upphandlingen eller grund för anmälan till den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen. Den gällande lagstiftningen har inte föranlett kontakt med tillsynsmyndigheten i fråga om iakttagandet av energieffektivitetskraven. Det finns inte heller uppgift om att de nuvarande bestämmelserna om upphandling i energieffektivitetslagen skulle ha lett till behandling i marknadsdomstolen. Således är det svårt att uppskatta antalet eventuella besvär i framtiden.

4.2.7 Datacentraler

Konsekvenser för företagen

Skyldigheterna att göra information allmänt tillgänglig samt den rapporteringsskyldighet som bygger på den delegerade akten bedöms gälla cirka 50 datacentraler. Skyldigheten att ta till vara spillvärme beräknas omfatta lika många datacentraler. Det finns också datacentraler i Finland som är något mindre än dessa. Om deras antal finns det inte några exakta uppgifter.

De föreslagna bestämmelserna om tillvaratagande av spillvärme från datacentraler bedöms ha rätt små konsekvenser för datacentralerna. Spillvärme från datacentraler utnyttjas redan på marknadsvillkor sedan en längre tid. För närvarande utnyttjas spillvärme från cirka 10 datacentraler för fjärrvärme. Dessutom utnyttjas en stor del av datacentralerna spillvärme för att värma upp sina egna lokaler. Skyldigheten att göra kostnadsnyttoanalyser bedöms inte heller ha några betydande konsekvenser för verksamhetsutövarna, eftersom utredningar som avser tillvaratagande av spillvärme bedöms utgöra normal verksamhet. Om en kostnadsnyttoanalys visar att det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart att tillvarata den spillvärme som uppkommer vid datacentralen, är konsekvenserna enbart positiva.

Konsekvenser för myndigheterna

Enligt propositionen är Energimyndigheten behörig myndighet i fråga om genomförandet av de skyldigheter som planerats för datacentralerna. Rapporteringen, genomförandet av den delegerade akten och de uppgifter som hänför sig till tillvaratagande av spillvärme har bedömts medföra ett ökat resursbehov vid myndigheten.

4.2.8 Effektiv överföring, omvandling och distribution av energi samt mekanismer för tvistlösning utanför domstol

Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för företag

Konsekvenserna för näringslivet torde utgöras främst av de rapporteringskrav som ställs på innehavare av el- eller naturgasnät. Rapporteringskraven avser i synnerhet investeringsbeslut och planering samt åtgärder som hänför sig till nätförluster och optimering av nät. Kravet att tillämpa principen om energieffektivitet först när investeringar planeras och investeringsbeslut fattas medför en viss kostnadsökning för innehavare av el- eller naturgasnät, men också fördelar i form av en förbättring av den övergripande effektiviteten.

När den tillämpas på tarifferna bidrar principen om energieffektivitet först till att utöka utbudet av tjänster för förbrukningsstyrning och energieffektiv förbrukning, och gagnar marknaden och samhället genom att energisystemets övergripande effektivitet förbättras. Ur kundsynvinkel kan

tillämpningen av principen på tarifferna innebära att nätkostnaderna i fortsättningen fördelas olika på olika användargrupper. Ändock minskar kundens energiräkning genom att el och gas används effektivare.

De ökade rapporteringskraven kan medföra en liten kostnadsökning för el- och gaskunder i prissättningen av nättjänsterna. I fråga om rapporteringen av förluster har arbetsgruppen dock kommit fram till att de lagändringar som syftar till att minska förlusterna gagnar samhället i viss mån.

Enligt de föreslagna bestämmelserna ska nätinnehavare delvis kunna fullgöra sina rapporteringsskyldigheter genom att vara anslutna till ett frivilligt energieffektivitetsavtal. Under avtalsperioden 2017–2025 hade 41 av totalt 77 eldistributionsnätbolag anslutit sig till ett sådant avtal, vilket täcker över 85 procent av den el som överförs i finländska distributionsnät. De nätinnehavare som deltar i åtgärdsprogrammet för energitjänster under avtalsperioden 2017–2025 har till avtalsverksamhetens uppföljningssystem rapporterat åtgärder som gäller bland annat optimering av nätförluster, planering, anläggning och underhåll av nät, nätanvändning, kundprocesser och annan egen verksamhet. Samtidigt som denna lag utarbetas pågår beredningen av nya frivilliga energieffektivitetsavtal för avtalsperioden 2026–2035. Från ingången av 2026 kan innehavare av överförings- och distributionsnät ansluta sig till åtgärdsprogrammet för energisektorn inom ramen för näringslivets energieffektivitetsavtal. Att rapporteringen sköts via energieffektivitetsavtalet kan i någon mån minska den administrativa bördan av rapporteringen för nätinnehavarna.

Konsekvenser för myndigheterna

Inga betydande nya konsekvenser för den offentliga förvaltningen har identifierats, förutsatt att befintliga myndighetsprocesser kan utnyttjas för att genomföra de bestämmelser som gäller principen om energieffektivitet först inom nätutveckling, planering av investeringar samt tariff, i fråga om både el och gas, och att inga nya processer behöver inrättas på basis av de nya skyldigheterna.

Investeringarna är rätt få till antalet och den administrativa börda som verksamhetsutövare har att vänta av lagförslaget är liten.

Genomförandet av energieffektivitetsdirektivet medför att tvister inom direktivets tillämpningsområde kommer till konsumenttvistnämnden och tvistnämnden för energimarknaden för avgörande. Det extra arbete som följer av detta för nämnderna kan inte kvantifieras på ett exakt sätt. Det sannolika är att antalet sådana eventuella tvister blir några enstaka varje år.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Principen om energieffektivitet först

Ett alternativ som utreddes var att utöka processen för miljökonsekvensbedömning med en redogörelse över betydande investeringar, men det alternativet konstaterades vara för utmanande och oflexibelt. De verksamhetsutövare som intervjuades understödde inte heller idén.

Dessutom identifierades andra metoder att säkerställa att sådana redogörelser görs, till exempel att begära kvittering i upphandlingsannonserna i Hilma och genom att foga ett sådant villkor till statens stöd villkor. I rapporteringen till kommissionen måste man i fråga om investeringar som överskrider gränsvärdena oberoende inhämta information om hur alternativa energieffektivitetslösningar har jämförts och vilka effekter som har uppnåtts genom att beakta principen, så ingen större nytta skulle uppnås. Investeringarna är rätt få till antalet och den administrativa börda som propositionen medför för verksamhetsutövarna är liten.

5.1.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

Andra genomförandealternativ som har identifierats är att artikel 5 genomförs 1) med hjälp av enbart lagstiftning så att det allmänna målet att minska energiförbrukningen med 1,9 procent inte föreskrivs i lag, 2) med hjälp av enbart lagstiftning så att det allmänna målet att offentliga sektorn ska minska sin energiförbrukning med 1,9 procent tas in i lag, 3) med hjälp av en kombination av lagstiftning och avtalsverksamhet så att minskningsmålet på 1,9 procent tas in i lag.

Ett i lag föreskrivet allmänt procentmål har inte ansetts vara tillräckligt effektivt som metod när det gäller att styra offentliga sektorn till att fullgöra skyldigheten i direktivet. Det som krävs för att skyldigheten ska fullgöras och den önskade effekten uppnås är styrmedel med en direkt inverkan på offentliga organs verksamhet. Frivilliga energieffektivitetsavtal mellan energiförbrukande aktörer och staten har visat sig ha genomslag och vara ett effektivt sätt att fullgöra skyldigheterna enligt energieffektivitetsdirektivet.

Den i artikel 25.3 i direktivet föreskrivna skyldigheten för kommuner vars invånartal överstiger 45 000 att utarbeta lokala värme- och kylplaner är inte förenad med något handlingsutrymme i fråga om genomförandet.

Den i artikel 29.4 föreskrivna skyldigheten för offentliga organ att bedöma möjligheten att använda energitjänsteavtal vid renovering av byggnader som inte är bostadshus och vars nettoarea överstiger 750 m² är inte förenad med något nationellt handlingsutrymme.

5.1.3 Energiledningssystem och energibesiktningar

Genomförandet av artikel 11 förutsätter att skyldigheter som gäller införande av energiledningssystem och utförande av energibesiktningar tas in i lag. Ett nationellt handlingsutrymme finns i fråga om hur energibesiktningarna genomförs. Enligt artikel 11.3 ska energibesiktningar ("energikartläggningar") antingen utföras på ett oberoende och kostnadseffektivt sätt av kvalificerade eller ackrediterade experter i enlighet med artikel 28, eller genomföras och övervakas av oberoende myndigheter enligt nationell lagstiftning. I Finland kan energibesiktningar i företag genomföras av företagen själva eller av konsultföretag som en service. För varje energibesiktning i ett företag ska det finnas en ansvarig person som har behörighet beviljad av Energimyndigheten för detta ändamål i enlighet med energieffektivitetslagen.

Ett nationellt handlingsutrymme har också identifierats i hur besiktningspliktiga företag definieras. Skyldigheterna att införa energiledningssystem och genomföra energibesiktningar gäller företag vars energiförbrukning överskrider den föreskrivna gränsen. Små och medelstora företag samt mikroföretag definieras i artiklarna 2.30 och 2.31 i direktivet, där det hänvisas till definitionerna av små och medelstora företag samt mikroföretag i kommissionens rekommendation 2003/361/EG. Direktivet innehåller ingen separat definition av företag. Termen företag kan avse en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet.

Alternativt kan definitionen av företag beakta ägarförhållanden mellan företag, till exempel så att termen företags energiförbrukning avser den sammanlagda energiförbrukningen hos alla företag inom samma koncern eller den sammanlagda energiförbrukningen hos företaget, andra företag inom samma koncern samt företags intresseföretag och ägarintresseföretag. Relationer mellan företag kan beaktas i Finland eller inom hela unionen.

Att beakta ägarförhållanden mellan företag innebär att företagets skyldigheter bestäms på basis av en energiförbrukning som också omfattar sådana företag i ägandeförhållande till företaget som inte enskilt överskrider de föreskrivna gränserna. Detta kan öka antalet besiktningspliktiga företag och därmed antalet energiledningssystem och obligatoriska energibesiktningar. Om ägarförhållanden beaktas i beräkningen av företags energiförbrukning medför det sannolikt utmaningar för både företagen och tillsynsmyndigheten. En utmaning kan till exempel vara att undvika dubbelräkning, om samma företag har ägarintressen i flera olika företag. Att utsträcka begreppet ägarförhållanden till att omfatta företag i hela unionen kan leda till att energiförbrukningen för företagsgrupper med verksamhet i flera medlemsstater räknas flerdigt. För att information om energiförbrukningen hos ett ägarintresseföretag som är verksamt till exempel i en annan medlemsstat ska kunna inhämtas kan den nationella myndighetens behörighet behöva utsträckas till att omfatta företag som är verksamma inom andra medlemsstaters territorier. Att begränsa definitionen till fysiska och juridiska personer som bedriver ekonomisk verksamhet i Finland bör anses tydligt både med hänsyn till dem som omfattas av regleringen och ur tillsynsmyndighetens synvinkel. I propositionen bibehålls dock möjligheten för företag som så önskar att fullgöra skyldigheten avseende energiledningssystem eller energibesiktningar på koncernnivå.

5.1.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

Det handlingsutrymme som artikel 21 i direktivet medger gäller först och främst vilken aktör som åläggs skyldigheten att lämna ett sammandrag av de viktigaste avtalsvillkoren till slutförbrukare som inte har något avtalsförhållande med energidetaljisten. Slutförbrukare ska dessutom på begäran få de övriga upplysningar som nämns i artikel 21.2. I praktiken är energidetaljisten och slutkunden de aktörer som kan åläggas upplysningsskyldighet. Oberoende av vilken aktör skyldigheten tillfaller torde kostnaden av att ge upplysningar vara oansenlig. Slutkunden kan i varje fall antas känna till slutförbrukaren, så det torde i detta fall vara motiverat att skyldigheten att ge upplysningar åläggs slutkunden. För den energidetaljist som är i avtalsförhållande med slutkunden är det i regel inte möjligt att bära ansvaret för att slutförbrukarna får de avsedda upplysningarna.

I artikel 21.3 finns även ett tidsmässigt handlingsutrymme i skyldigheten att i god tid upplysa slutkunden om en avsikt att ändra avtalsvillkoren. I direktivet fastställs en minimitid på två veckor innan ändringarna träder i kraft, för hushållskunder en månad innan ändringarna träder i kraft. Därmed är det också möjligt att föreskriva en längre tid. Slutkunder åläggs att upplysa slutförbrukarna om ändringarna utan dröjsmål. Hur ändringar av avtalsvillkoren påverkar slutförbrukaren kan tänkas bero i betydande grad på vilka villkor som ändras och hur. Eftersom slutförbrukaren i allmänhet inte är part i energileveransavtalet, kan slutförbrukarens intresse avseende ändringar i avtalsvillkoren i regel förmodas vara litet.

Enligt direktivet är det i fråga om planerade avbrott i värmeleveranser möjligt att föreskriva en längre tid än en månad. Värt att notera är att det i Finland hittills inte har utfärdats några bestämmelser om saken i fråga om fjärrvärme och fjärrkyla, inte heller i lagstiftningen om betalningsdröjsmål. I elmarknadslagen innehåller dock 103 § bestämmelser om avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren. Enligt 1 mom. kan eldistributionen eller elleveransen avbrytas om slutförbrukaren i väsentlig grad har försummat

att betala avgifterna till distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan eldistributionen eller elleveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutförbrukaren och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna åberopa de rättigheter som nämns i paragrafen och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. Eldistributionen eller elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då eldistributionen eller elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse som gäller situationer där betalningsförsummelsen har berott på betalningssvårigheter som slutförbrukaren har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem. I sådana fall får eldistributionen eller elleveransen avbrytas tidigast två månader efter den dag då avgiften förföll till betalning. I 3 mom. förbjuds dessutom avbrott på grund av obetalda avgifter i eldistributionen eller elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller en del av en sådan där uppvärmningen är beroende av el, innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften. Förbudet gäller mellan ingången av oktober och utgången av april.

Utöver dessa bestämmelser har till exempel de allmänna avtalsvillkoren för Finsk Energiindustri rf innefattat villkor avseende leverans av fjärrvärme som för energidetaljisters slutkunder är mer fördelaktiga än direktivets. De fördelaktigare villkoren gäller betalningsförsummelse bland annat i leveransen till stadigvarande bostad eller på grund av sjukdom eller annat särskilt vägande skäl.

5.1.5 Energieffektiv värme och kyla

Artikel 26 innehåller ett handlingsutrymme i fråga om kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla. Handlingsutrymmet föreslås bli utnyttjat genom att kriterier som baserar sig på specifika utsläpp införs som alternativ till kriterierna baserade på produktionsform. Direktivet ger också ett handlingsutrymme i fråga om anläggningsspecifika kostnadsnyttoanalyser, genom att tillåta befrielse från skyldigheten att göra en kostnadsnyttoanalys på vissa grunder och under vissa villkor. Det föreslås att också detta handlingsutrymme ska utnyttjas fullt ut genom bestämmelser om grunderna för befrielse från skyldigheten.

5.1.6 Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling

Det föreslås att handlingsutrymmet i artikeln utnyttjas fullt ut. Vid upphandling av produktpaket ska inte paketets samlade energieffektivitet ges företräde framför energieffektiviteten hos enskilda produkter inom paketet. När de ingår offentliga kontrakt och koncessioner får upphandlande enheter vid behov ta hänsyn till bredare hållbarhetsaspekter, sociala aspekter och aspekter kopplade till miljö och cirkulär ekonomi i sin upphandlingspraxis, men det utfärdas inga bestämmelser om detta.

I fråga om försvarsförvaltningens upphandlingar föreslås det att kraven i 29 a–29 c § avseende energieffektivitet vid upphandling av produkter och tjänster inte ska tillämpas på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling. Skyldigheterna i fråga om energieffektivitet ska enligt förslaget tillämpas på

försvarsförvaltningens och Gränsbevakningsväsendets upphandlingskontrakt endast till den del det inte står i konflikt med karaktären hos och det huvudsakliga syftet för försvarsförvaltningens verksamhet. Gränsbevakningsväsendet är myndigheten med ansvar för den inre säkerheten under ledning av inrikesministeriet. Myndigheten är en del av försvarsförvaltningen och deltar i det landets försvar. I paragrafen föreslås det att undantagsbestämmelsen om försvarsförvaltningens upphandlingar också ska gälla Gränsbevakningsväsendet och upphandlingar som hänför sig till gränssäkerheten. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 7.2 i direktivet. Undantaget i energieffektivitetsdirektivet omfattar sådana kontrakt för militär utrustning som avses i försvars- och säkerhetsdirektivet. På basis av sin ordalydelse gäller undantaget endast upphandling av försvarsmateriel enligt vad som avses i 5 § 2 mom. 1 punkten och 4 mom. i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011), inte all i den lagen avsedd upphandling. Vad gäller försvars- och säkerhetsupphandlingar utgör den bestämmelse som föreslås i energieffektivitetslagen ett mer omfattande undantag än i energieffektivitetsdirektivet.

5.1.7 Datacentraler

Skyldigheten enligt artikel 26.6 i direktivet att ta till vara spillvärmen från datacentraler lämnar inget handlingsutrymme.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

5.2.1 Allmänt

Det omarbetade energieffektivitetsdirektivet är materiellt mycket omfattande och innehåller hundratals enskilda skyldigheter och krav. En del av skyldigheterna är helt nya, en del har överförts från tidigare energibesparings- och energieffektivitetsdirektiv antingen med samma lydelse eller modifierade i varierande grad. Typiska ändringar är utvidgningar av tillämpningsområdet, skärpningar avseende kravnivå eller kriterier och underpunkter som fogas till förteckningarna över politiska åtgärder. Informationen om läget i de övriga medlemsstaterna är tills vidare knapp, eftersom genomförandet ännu är under planering.

Medlemsstaterna har fortsättningsvis ett betydande handlingsutrymme när det gäller genomförandet av det omarbetade energieffektivitetsdirektivet. Över de senaste 20 åren har olika medlemsstater gått in för olika lösningar i fråga om de grundläggande vägvalen i genomförandet av ovannämnda direktivvarianter. Samma skyldighet kan i en medlemsstat ha genomförts genom en rättsakt, i en annan genom ett frivilligt avtal och i en tredje på något annat sätt. Att slopa ett nuvarande vägval och införa ett annat alternativ kan kräva en övergångsperiod på flera år och medföra avsevärda kostnader. Bara detta gör att tröskeln för att ändra sådana vägval orsak är hög. När dessutom utgångsvillkoren i medlemsstaterna är mycket olika blir det mycket svårt att jämföra de sätt på vilka direktivet genomförs.

5.2.2 Danmark

I Danmark genomförs skyldigheterna enligt energieffektivitetsdirektivet huvudsakligen genom ingående bestämmelser på lägre nivå (bekendgørelse). I lag ges endast bemyndiganden att utfärda bestämmelser på lägre nivå. På grund av direktivet stiftas nu en lag genom vilken bemyndigandena i sju olika lagar ändras. Av dessa hänför sig sex lagar till energi. Lagförslaget om ändring av bemyndigandena har överlämnats till parlamentet där behandlingen består av tre faser. Den första fasen ägde rum den 20 mars 2025. Författningarna på lägre nivå antas träda i kraft senast den 11 oktober 2025.

Principen om energieffektivitet först genomförs enligt utgångspunkten att den i praktiken är inbyggd i skyldigheter med vilka andra artiklar i energieffektivitetsdirektivet eller i andra direktiv antingen har genomförts tidigare eller genomförs nu. Hela byggnadsbeståndet omfattas redan av stränga, ingående energibestämmelser som baserar sig på energieffektivitetskraven i direktivet om byggnaders energiprestanda. Offentliga sektorn börjar följa principen i och med att energieffektivitetsdirektivets artikel 7 om offentlig upphandling genomförs. Myndigheter ska beakta principen när de planerar policyåtgärder. Det finns metoder och ramar för kostnadsnyttoanalyser. Den tillsyn som specifikt avser efterlevnaden av principen kan beskrivas som mycket lätt, eftersom den är inlemmad med tillsynen över andra skyldigheter, såsom ovannämnda offentliga upphandlingar.

I fråga om genomförandet av offentliga sektorns renoveringsmål på 3 procent finns det inte ännu något slutgiltigt politiskt beslut. De grundläggande alternativen enligt direktivet är en årlig renoveringsvolym på 3 procent eller motsvarande energibesparing genom andra policyåtgärder. I lagförslaget ingår ett bemyndigande att införliva artikel 5 i en författning på lägre nivå, men dess innehåll och valet av grundläggande alternativ är fortfarande under arbete.

I fråga om energiledningssystem och energibesiktningar har författningar på lägre nivå trätt i kraft den 1 juli 2024. Definitionen av energiledningssystem följer artikel 2 i direktivet och ställer därmed endast mycket allmänna krav på systemets väsentliga delar. Företag som är skyldiga att införa ett energiledningssystem ska till den danska energimyndigheten ge in ett intyg över systemets giltighetstid samt en kalkyl över den andel av energiförbrukningen som omfattas av systemet. Andelen måste vara minst 90 procent. Certifieringen av ledningssystemet får endast utföras av ett certifieringsorgan som är ackrediterat för certifiering enligt ISO 50001. Tidsfristen för införandet av ett energiledningssystem löper ut den 1 augusti 2026.

Företag beviljas behörighet att utföra energibesiktningar på ansökan. Ett villkor för att behörighet ska beviljas är att en arbetstagare påvisas ha tillräcklig teknisk kompetens. I ett behörigt företag får alla arbetstagare utföra energibesiktningar. Danska energimyndigheten har tillsyn över kvaliteten på verksamheten i de företag som utför besiktningar. De företag som omfattas av energibesiktningssplikten ska till energimyndigheten ge in en åtgärdsplan över de åtgärder som konstaterats vid energibesiktningen. Företagets energianvändning beräknas på koncernnivå för att bestämma gränsvärdena, men endast företag som är verksamma i Danmark och deras verksamhetsställen räknas.

5.2.3 Nederländerna

I Nederländerna har skyldigheterna enligt energieffektivitetsdirektivet i huvudsak införlivats genom en särskild ”lag om genomförande av energieffektivitetsdirektivet”. Andra lagar som nämns är ”värmelagen” och ”energilagen”.

I fråga om principen om energieffektivitet först finns det en föreskriven skyldighet att göra en kostnadsnyttoanalys för att jämföra energieffektivitetsalternativen när betydande investeringar planeras. När det är fråga om tillståndspliktiga investeringar beslutar den behöriga myndigheten huruvida den kostnadsanalys som verksamhetsutövaren har lagt fram är tillräckligt utförlig. I regel anses en miljökonsekvensbeskrivning vara tillräcklig. I övrigt är formatet för kostnadsnyttoanalyser fritt, såvida det inte ställs några andra särskilda krav i någon annan artikel i direktivet. Systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem för gas och el ska införliva principen i sina investeringsplaner. När statliga myndigheter planerar nya policyåtgärder ska de svara på frågor såsom ”Har ni beaktat energifrågor i konsekvensbedömningen och valde ni det energieffektivaste alternativet?” Om svaret är nej, ska

det motiveras särskilt. Ett förfarande för beaktande av principen om energieffektivitet först i regionala planer är under utredning.

Skyldigheten för offentliga sektorn att minska energiförbrukningen genomförs genom ett kollektivt mål att på nationell nivå minska energiförbrukningen med 1,9 procent per år. I en situation där det uppställda minskningsmålet inte uppnås kollektivt kan målet fördelas mellan den offentliga förvaltningens olika sektorer. I så fall är fördelningskriteriet sektorernas sparpotential. Försvarsmakten och kollektivtrafiken har lämnats utanför tillämpningsområdet. Grundscenariot 2021 har ännu inte fastställts. Utredning pågår i fråga om hur byggnader som befinner sig i byggnadsstadiet ska beaktas. Även sjukhusen har lämnats utanför tillämpningsområdet, eftersom deras finansiering härstammar från sjukförsäkringarna, och skolorna, eftersom de inte förvaltas av staten. Offentliga organ åläggs en årlig rapporteringsskyldighet och en skyldighet att vart fjärde år utarbeta en plan för hur energiförbrukningen kommer att utvecklas samt påvisa på vilka grunder prognosen har utarbetats. Utredning pågår i fråga om hur byggnader som befinner sig i byggnadsstadiet ska beaktas.

Bedömnings- och planeringsskyldigheterna i fråga om värme och kyla finns i ”värmelagen” och den nationella bedömningen med avseende på detta har presenterats som bilaga till den nationella energi- och klimatplanen för 2024 (NECP).

För att främja användningen av energitjänsteavtal är man i färd med att inrätta en databas över leverantörer av energitjänster. Det finns dock ingen egentlig marknad för energitjänster i Nederländerna, och inte heller de gamla modellavtalen har använts.

När det gäller energiledningssystem och energibesiktningar tas kravet på energiledningssystem in i gällande lag och tillämpningsområdet ändras i enlighet med direktiven så att det utgår från företagets energiförbrukning. Företagets energianvändning beräknas på koncernnivå, men endast företag som är verksamma i Nederländerna och deras verksamhetsställen räknas. Företaget behöver inte redovisa sin energiförbrukning i årsredovisningen, men det är skyldigt att utarbeta en handlingsplan och ange hur långt den har genomförts. Företag kan offentliggöra åtgärder som en del av sina handlingsplaner. I Nederländerna omfattas företag redan av ett lagstadgat krav att vidta alla åtgärder vars återbetalningstid är högst fem år.

Energieffektiviteten för värme och kyla tas in i ”värmelagen”. Som kriterium för effektiv fjärrvärme och fjärrkyla har Nederländerna valt en alternativ metod som utgår från växthusgasutsläpp (gram per kilowattimme) per värme- eller kylvärme som levereras till kunden. En tabell enligt direktivet med maximigränser fram till 2050 kommer att tas in i lag i oförändrad form.

Kraven avseende energieffektivitet vid offentlig upphandling kommer att tas in i den allmänna lagen om genomförande av energieffektivitetsdirektivet, enligt vilken upphandlande enheter ska införliva principen om energieffektivitet först och kraven i bilaga IV till direktivet i sina upphandlingar.

I fråga om skyldigheterna med avseende på omvandling, överföring och distribution av energi tas kravet på införande av principen om energieffektivitet först i planer och på rapportering av nettoförluster in i energilagen.

5.2.4 Sverige

I Sverige har Statens energimyndighet (STEM) utarbetat rapporter med förslag till genomförande av vissa artiklar (3, 4, 5, 6, 8, 10, 22, 24, 28, 29 och 30). Förslagen lämnades till regeringen hösten 2024, men vid medlet av april 2025 fanns det fortfarande inga uppgifter om beslut. Behoven av översyn av lagstiftningen har konstaterats hänföra sig till artiklarna 3, 22, 24, 28, 29 och 30, av vilka artiklarna 3, 22 och 29 medför sammanfallande ändringsbehov.

Grundregeln vid genomförandet av principen om energieffektivitet först (EE1st), för att undvika onödigt belastning för berörda aktörer, är att i möjligaste mån införliva principen och bedömningen av alternativ i befintliga processer som regleras i lag. Dessa omfattar bland annat planering av transportinfrastruktur, planering av nätutveckling och kommunala energiplaner. Skyldigheten att beakta principen tas in som nytt krav i dessa. Principen har redan införlivats i miljöbalken, som bör omfatta största delen av de större investeringsbeslut som avses i artikel 3. Politiska beslut på nationell nivå kan omfattas av förordningen om konsekvensutredningar, förordningen om miljöledning i statliga myndigheter, berörda myndigheters direktiv och berörda bolags anvisningar. För den lokala och regionala nivån återstår policybeslut och eventuellt vissa investeringsbeslut som inte omfattas av miljöbalken eller annan lagstiftning. En definition av principen och bestämmelser om de behörigheter som behövs för tillsyn över dess tillämpning föreslås i en ny lag med bestämmelser om energieffektivitet och i en därmed sammanhängande förordning. Den föreslagna lagen innehåller också bestämmelser om de beslut som inte omfattas av gällande lagstiftning. Skyldigheten att se över utredandet av energieffektivitetslösningar i enlighet med direktivet åläggs länsstyrelserna samt i fråga om transportinfrastruktur Trafikanalys (det svenska trafikverket). När det gäller offentlig upphandling har det än så länge inte lämnats någon proposition med förslag om tillämpning av principen om energieffektivitet först, liksom inte heller om skyldigheten att identifiera åtgärder i nationell lagstiftning som strider mot principen. Därför finns det inga förslag för att avlägsna sådana identifierade ”hinder”.

I fråga om genomförandet av bestämmelserna under rubriken Offentliga sektorn ledande inom energieffektivitet finns det inte ännu något slutgiltigt politiskt beslut. I en rapport analyseras (i) omfattningen av definitionen av offentligt organ, (ii) ett indikativt grundscenario och (iii) övervakningen av den årliga energiförbrukningen.

I Sverige omfattar de nationella, regionala och lokala myndigheterna 348 statliga myndigheter, 21 regioner och 290 kommuner. De statliga myndigheterna omfattar 21 länsstyrelser som sköter statsförvaltningen i regionerna. Utöver dessa myndigheter omfattar definitionen också enheter. Dessa finansieras och förvaltas direkt av nationella, regionala och lokala myndigheter och de har varken kommersiell eller industriell karaktär. I rapporten föreslås att regeringen ålägger statliga, regionala och lokala myndigheter att identifiera enheter som de finansierar och som omfattas av definitionen av offentlig organisation. Dessutom föreslås det att direktiv utarbetas för kommuner och regioner så att dessa på ett enhetligt sätt kan avgöra vilka juridiska personer som omfattas av definitionen av offentlig organisation.

För syftet att inrätta ett indikativt grundscenario (2021) föreslås det i rapporten att befintlig statistik över offentlig verksamhet utnyttjas. Den befintliga statistiken omfattar i huvudsak offentlig förvaltning, utbildning, hälso- och sjukvård, social service samt kultur, underhållning och fritid. Kollektivtrafik och annan fordonstrafik omfattas inte. År 2021 uppgick energiförbrukningen i offentliga sektorn till 16,1 terawattimmar, varav 54 procent var el och 42 procent fjärrvärme. Statistiken är inte temperaturjusterad. Den statistiska felmarginalen i de offentliga organens faktiska energiförbrukning kan inte fastställas förrän det har bestämts vilka aktörer som omfattas av definitionen. I rapporten rekommenderas det att kollektivtrafiken och

försvarsmakten lämnas utanför grundscenariot. Som årlig övervaknings- och rapporteringsmetod föreslås att den befintliga statistiken utvecklas eller att ny information sammanställs.

I fråga om genomförandet av bestämmelserna under rubriken Offentliga sektorns byggnaders roll som förebild finns det inte ännu något slutgiltigt. I rapporten analyseras läget främst med avseende på övervakningen av skyldigheten.

Alternativen för övervakning av den i artikel 6 föreskrivna skyldigheten är Boverkets databas för energideklARATIONER (Gripen), det vill säga att befintlig rapportering utnyttjas, eller att ny rapportering inrättas. Frågan anses gälla både renoveringskravet på 3 procent och alternativa åtgärder.

Administrativt sett enklast vore att använda uppgifterna i energideklARATIONERNA, så att energibesparingarna för en enskild byggnad beräknas på basis av två efter varandra upprättade energideklARATIONER för byggnaden. Om dessa energideklARATIONER är statistiskt representativa kan resultaten extrapoleras till hela populationen. Den befintliga rapporteringen inte anses vara tillräcklig, och det föreslås därför att en förenklad kompletterande rapportering införs där alla offentliga organisationer åläggs eller ombeds att rapportera förbättringar av energieffektiviteten i sina byggnader.

I utvärderingen belyses synergier och beroendeförhållanden mellan energieffektivitetsdirektivet och direktivet om byggnaders energiprestanda. Det föreslås att behovet av kompletterande rapportering och formen för sådan rapportering ska utredas mer ingående.

För genomförande av bestämmelserna under rubriken Energitjänster föreslås det att den lagstiftning som utarbetas för att genomföra artikel 6 i energieffektivitetsdirektivet ska innefatta en skyldighet för offentliga organ att vid sanering av utrymmen vars yta är större än 750 kvadratmeter utvärdera möjligheten att använda prestandabaserade energitjänster.

6 Remissvar

Utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av energieffektivitetslagen och lagar som har samband med den var på remiss mellan den 24 mars och 29 april 2025. Inom remisstiden inkom 38 remissvar. Yttrande lämnades av Teknologiateollisuus ry, EG Software Finland Oy (EG Software), Hansel Ab, Motiva Oy, LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry (LVI-TU), kommunikationsministeriet, Caruna Networks Oy (Caruna), Westenergy Ab, Finlands näringsliv rf, Livsmedelsindustriförbundet rf, Istekki Oy, Sähkö- ja teleurakoitsijat STUL ry (STUL), Finlands Egnahemsförbund rf, Helen Ab, Företagarna i Finland rf, Forststyrelsen, Talotekniikkaliitto ry, Finlands Kommunförbund rf, Västra Nylands välfärdsområde, justitieministeriet, miljöministeriet, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Senatkoncernen, Konkurrens- och konsumentverket, Fortum Abp, Stiftelsen för Aalto-högskolan sr, Finsk Energiindustri rf, Skogsindustrin rf, Fingrid Oyj, VR-Group Abp, Energimyndigheten, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry (Rakli), Maakuntien tilakeskus Oy, Energiatohokas Eristeollisuus ry, Energiakaupungit ry, Finnish Data Center Association ry (FDCA) och en privatperson.

Ett mer omfattande sammandrag av remissvaren har beretts, i vilket responsen behandlas mer ingående. Projektets nummer TEM062:00/2024. [Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av energieffektivitetslagen och vissa andra lagar - Arbets- och näringsministeriet](#)

6.1 Justitieministeriets kommentarer

Justitieministeriet har bedömt utkastet till proposition till den del det gäller bestämmelserna om informationsutbyte. Justitieministeriet tog särskilt fasta på att bestämmelserna i den föreslagna 30 b §, som gäller myndighetens rätt till information, och den föreslagna 30 c §, som gäller myndighetens rätt att lämna ut information, ska vara exakta och noggrant avgränsade. I fråga om den föreslagna 30 b § ansåg justitieministeriet att man vid den fortsatta beredningen ännu bör överväga att specificera tillsynsmyndigheterna i den föreslagna bestämmelsen och komplettera specialmotiveringen till denna del. Vidare ansåg ministeriet att den föreslagna 30 b § 2 mom. bör preciseras ytterligare genom att man specificerar de myndigheter av vilka tillsynsmyndigheten har rätt att få upplysningar. När det gäller den föreslagna 30 c § konstaterade justitieministeriet att de föreslagna bestämmelserna bör preciseras genom att man specificerar de myndigheter som har rätt att lämna ut information och de unionsrättsakter enligt vilka den information som är nödvändig för fullgörandet av skyldigheterna ska lämnas ut. Justitieministeriet ansåg att paragrafen vid den fortsatta beredningen också bör kompletteras med uppgifter om för vilket ändamål informationen får lämnas ut, med beaktande av att nödvändighetskriteriet enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis bör bedömas med tanke på detta ändamål.

Kommentarerna har beaktats genom att propositionen och motiveringen har preciserats. Kommentarna har beaktats genom att propositionen och motiveringen har preciserats. Ur det utkast som varit på remiss har 30 c § om utlämnande av uppgifter strukits helt och hållet. Därtill har föreslagna 30 b § omarbetats utifrån justitieministeriets remissvar så att tillsynsmyndigheten har preciserats och 30 b § 2 mom. har strukits.

6.2 Allmän respons

Allmänt taget var man i huvudsak positivt inställd till propositionen. I synnerhet ansågs energieffektivitetsavtalen vara en viktig och kostnadseffektiv åtgärd vid genomförandet av energieffektivitetsdirektivet. Den administrativa börda som de skyldigheter propositionen medför lyftes, tillsammans med behovet av rådgivning, fram i många yttranden. Kritik framfördes särskilt mot bestämmelserna om skyldigheterna avseende energieffektivitet vid offentlig upphandling. Det önskades att tillämpningen av principen om energieffektivitet först ska göras konkretare i planerings- och policyåtgärder samt vid upphandling. Behov av ändringar lyftes också fram i fråga om vissa bestämmelser om energieffektiv värme och kyla, till exempel på grund av att det saknades en definition av fossila bränslen, även om man allmänt taget förhöll sig rätt positivt till bestämmelserna i kapitlet.

6.3 Energieffektivitetslagen

6.3.1 Principen om energieffektivitet först

Bolaget Maakuntien tilakeskus ansåg att principen i fråga kommer att öka det administrativa arbetet i välfärdsområdena och höja fastighets- och lokalkostnaderna. Föreningen Rakli konstaterade att med tanke på det finländska energisystemet och energianvändningens utsläppsfrihet har tidpunkten för energianvändningen i fortsättningen större betydelse än kontinuerliga besparingar i slutanvändningen av energi och ansåg att principen om energieffektivitet först i den form som avses i direktivet inte längre är ändamålsenlig med avseende på det finländska energisystemet. Rakli påpekade att när det gäller den byggda miljön omfattas den beställande parten redan i nuläget av många olika redovisnings- och utredningsskyldigheter som följer av författningar och att utredningsskyldigheterna endast hotar att öka genom flera författningar som är under beredning. Finsk Energiindustri understödde

principen om energieffektivitet först, om verksamhetsutövaren fortsatt har rätt att avgöra sättet att utreda energieffektivitetslösningar och att besluta om sättet att genomföra investeringar. Finsk Energiindustri ansåg det vara önskvärt att den nya redovisningsskyldigheten medför så lite extra arbete som möjligt för aktörerna och att en smidig redovisningsprocess säkerställs så att det inte uppstår situationer som fördröjer projekten.

Finlands naturskyddsförbund understödde propositionens övergripande beaktande av principen om energieffektivitet först liksom också förslaget om att principen ska tillämpas vid betydande investeringsbeslut och förslagen om att principen ska fogas till elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden och föreslog att Energimyndigheten också öppet ska publicera information om genomförandet av principen utifrån de uppgifter som lämnats till den för att genomförandet ska vara transparent och kunna följas upp och utvärderas av oberoende aktörer. Föreningen Energiategohokas Eristeteollisuus ansåg det vara viktigt att principen om energieffektivitet först prioriteras inom värdekedjan för byggande och beaktas i myndigheternas planer, såsom i den nationella byggnadsrenoveringsplanen. Också föreningen Talotekniikkaliitto (samt STUL och LVI-TU) understödde den för myndigheterna föreslagna skyldigheten att beakta principen om energieffektivitet först till exempel i den nationella byggnadsrenoveringsplanen. Vidare påpekade Talotekniikkaliitto att de sektorer som avses i direktivet och som har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten är till exempel byggnads-, transport-, vatten-, jordbruks- och finanssektorena samt informations- och kommunikationstekniska sektorn och nämner att husteknikbranschen har en viktig roll i utvecklingen av energieffektiviteten som en del av byggbranschen. Kommunförbundet lyfte fram att det med tanke på tillämpningen av lagen vore logiskt att i den föreslagna 3 a § i energieffektivitetslagen också definiera själva principen i syfte att underlätta förståelsen av de skyldigheter som följer av lagen och förtydliga saken. Enligt Kommunförbundet är det på basis av formuleringen i momentet dock oklart hur principen ska tillämpas på de upphandlande enheternas verksamhet, om de ansvarar för stora investeringsprojekt. Företagarna i Finland ansåg att man vid tillämpningen av principen om energieffektivitet först bör bevara flexibiliteten i synnerhet i fråga om investeringar som görs av små och medelstora företag och offentlig upphandling som sådana företag deltar i. Enligt Företagarna i Finland är det viktigt att se till att tillämpningen av principen inte försvårar små aktörers deltagande i offentlig upphandling eller orsakar oskäligt extra arbete eller dröjsmål med investeringar. Bolaget Istekki ansåg att EU-bestämmelserna om principen om energieffektivitet först är svårbegripliga och konstaterade att principen i den nationella lagstiftningen bör göras klar och entydig, inklusive terminologin. Livsmedelsindustriförbundet ansåg det vara viktigt att de mål som begränsar den totala energiförbrukningen enligt det omarbetade energieffektivitetsdirektivet och principen om energieffektivitet först inte hindrar genomförandet av investeringar och övergången till koldioxidsnål livsmedelsproduktion och elektrifiering av industrin. Finlands näringsliv konstaterade att det att principen om energieffektivitet först tas in i lagen är nytt och att det vore bra att följa upp hur investeringarna framskrider och hur redovisningsbördan ökar till följd av den. Caruna konstaterade att man vid tillämpningen av principen om energieffektivitet först och vid fastställandet av mål bör beakta hela energisystemets övergripande effektivitet. Kommunikationsministeriet uttryckte förståelse för behovet av att granska vilken inverkan trafikprojekt och trafikplaner har på energieffektiviteten, men påpekade att det är svårt att få information om principen om energieffektivitet först och ansåg att principen och tillämpningen av den bör öppnas upp bättre än för närvarande i motiveringen till lagförslaget.

Utifrån responsen har förfarandet för anmälning till Energimyndigheten om tillämpningen av principen ändrats.

6.3.2 Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

Energimyndigheten understödde att man i fråga om de skyldigheter som gäller den offentliga sektorn har strävat efter att bygga upp gemensamma strukturer med det nya energieffektivitetsavtalet för den offentliga sektorn och lyfte fram sitt behov av tilläggsresurser för detta. Fortum föreslog i anslutning till de lokala värme- och kylplanerna i kommuner med över 45 000 invånare att man vid beredningen ska beakta att fjärrvärmebolagen redan på ett heltäckande sätt, i synnerhet i de kommuner som uppfyller kravet, har genomfört och håller på att genomföra investeringar i fjärrvärme för att uppnå koldioxidneutralitet under detta årtionde. Finlands naturskyddsförbund understödde de bindande målen för den offentliga sektorn för att påskynda utsläppsminskningarna och konstaterade att obligatorisk redovisning också gör det möjligt att följa upp förbrukningen och bedöma åtgärdernas effekter. Miljöministeriet lyfte fram den skyldighet som följer av direktivet att upprätta och publicera en förteckning över offentliga organs byggnader och konstaterade att merparten av den förteckning som behövs redan finns, men tog ställning till behovet av att uppdatera förteckningen och den lagstiftning som hänför sig till den. Kommunförbundet framförde några lagtekniska kommentarer om kommunernas skyldighet att årligen redovisa sin energiförbrukning och ansåg att möjligheten att utnyttja energieffektivitetsavtalen i genomförandet av skyldigheten att beakta energieffektiviteten i regionala och lokala myndigheters långsiktiga planering är positiv. Kommunförbundet påpekade att skyldigheten att utarbeta lokala värme- och kylplaner i praktiken har tagits fram för att främja fjärrvärme i EU:s medlemsländer och att genomförandet av skyldigheten är mest krävande i de länder vars städers och tätorters uppvärmning hittills i stor utsträckning har grundat sig på naturgas. I Finland har fjärrvärmens andel redan länge varit stor i städer och även i små tätorter, så den gräns för kommunstorlek som följer av direktivets basnivå och som används i lagutkastet är en bra lösning. Kommunförbundet konstaterade att möjligheten att fullgöra skyldigheten genom ett energieffektivitetsavtal är värd att understödja, även om ordalydelsen i 2 mom. till denna del lämnar rum för tolkning. Forststyrelsen konstaterade att det av propositionen inte framgår om skyldigheten för ett offentligt organ att årligen redovisa sin energiförbrukning är en redovisningsbörda jämförbar med en energibesiktning och föreslår att offentliga aktörer med liten energiförbrukning inte ska behöva redovisa sin energiförbrukning. Kommunikationsministeriet ansåg det vara bra att ingen direkt reduceringsskyldighet riktas till den slutliga energianvändningen inom kollektivtrafiken.

Utifrån responsen har det gjorts små preciserande ändringar i propositionen. Skyldigheten för ett offentligt organ att redovisa sin energiförbrukning oberoende av storlek eller energiförbrukning är förenlig med direktivet.

6.3.3 Energiledningssystem och energibesiktningar

Energimyndigheten ansåg att den nya skyldigheten att införa ett energiledningssystem är positiv med tanke på främjandet av energieffektiviteten och understödde ett konsekvent och förutsägbart tillvägagångssätt enligt energieffektivitetslagen i fråga om den lagstadgade skyldigheten att genomföra energibesiktningar och påpekade att eftersom det i fortsättningen kommer att finnas betydligt fler företag som omfattas av skyldigheten än för närvarande, ska myndighetens resurser beaktas i tillräcklig utsträckning till exempel för det ökade behovet av rådgivning i anslutning till besiktningarna. Energimyndigheten understödde ett tillvägagångssätt där slutförbrukningen hos ett enskilt företag beaktas vid bedömningen av om företaget ska omfattas av skyldigheten. Energimyndigheten ansåg att det är betydligt lättare att beräkna ett enskilt företags förbrukning än att göra det enligt den mer omfattande definitionen av företag, där också ägarförhållandena mellan företagen beaktas antingen nationellt eller inom EU-området. Enligt propositionen ska företag som hör till samma koncern också i fortsättningen ha möjlighet att vidta de åtgärder som krävs på koncernnivå om aktören så önskar. Rakli

berömde formuleringen i förslaget. Enligt Rakli är det för att dämpa den kostnadsbörda som skyldigheten att införa ett energiledningssystem medför uttryckligen väsentligt att frågan om huruvida ett företag ska omfattas av skyldigheten granskas med tanke på det enskilda företags slutförbrukning. Bolaget VR önskade i sitt yttrande att förbättringen och certifieringen av energieffektiviteten ska basera sig på frivillighet utifrån den gällande lagstiftningen och att man i regleringen bör sträva efter att undvika att öka den administrativa bördan. Enligt VR fungerar den gällande energieffektivitetslagen bra ur de stora företagens synvinkel. VR önskade att lagändringen ska innehålla tydliga grunder för befrielse från det obligatoriska energihanteringssystemet och föreslog att åtgärder enligt kraven i den gällande lagen ska kvarstå som godtagbara åtgärder för att uppfylla kraven i lagen. VR påpekade också att uppgifter om energiförbrukning, energieffektivitet och energieffektivitetsinvesteringar är företagshemligheter i företag och att beslutsfattandet i fråga om offentliggörandet av dem bör kvarstå hos företagen. Fingrid påpekade att till exempel det föreslagna uppbyggandet av ett miljöledningssystem och certifieringen av det förutsätter inte bara verksamhetsutövarnas egna resurser, utan också anlitande av utomstående tjänsteleverantörers, såsom konsulter, tjänster, vilkas samtidiga tillräcklighet kan vara osäker och föreslog att den övergångsperiod som föreskrivs för ikraftträdandet av skyldigheten bör förlängas. Skogsindustrin rf påpekade att en utvidgning av skyldigheterna i fråga om besiktningar och energiledningssystem till att omfatta mindre energianvändare ökar den administrativa bördan. Finsk Energiindustri rf och Fortum lyfte fram att energieffektivitetsdirektivet under vissa förutsättningar (energitjänsteavtal) befriar företag från skyldigheten att genomföra energibesiktningar och på basis av det också från skyldigheten att utarbeta en handlingsplan på grundval av rekommendationerna från energibesiktningen och påpekade att utkastet till proposition till denna del är något oklart och lämnar onödigt rum för tolkning. Fortum ansåg det vara bra att de frivilliga energieffektivitetsavtalen har beaktats i kraven på energiledningssystem och energibesiktningar och att skyldigheterna kan uppfyllas genom att man ansluter sig till energieffektivitetsavtalen. Fortum anser i sitt yttrande att genomförandealternativet med energieffektivitetsavtal ologiskt nog kommer att vara det tyngre av alternativen, eftersom genomförandet av ett energieffektivitetsavtal i ett företag kommer att innebära ett nytt krav på införande av ett icke-certifierat energiledningssystem (ETJ+). Finlands naturskyddsförbund lyfte fram att skyldigheterna i fråga om energibesiktningar gäller de företag som har en betydande energiförbrukning och konstaterade att energieffektivitet är en fördel för företagen både i fråga om konkurrenskraft och anseende. Naturskyddsförbundet anser att de föreslagna skyldigheterna är motiverade. Företagarna i Finland ansåg det vara viktigt att de strängaste skyldigheterna (i systemet för energibesiktning och energiledningssystemet) gäller endast de största energiförbrukarna och konstaterade att man för företag som överskrider den föreskrivna energiförbrukningsgränsen men annars är små till sin storlek eller sina resurser till exempel kan lindra kraven på offentliggörandet av handlingsplanen. Företagarna i Finland ansåg det också vara bra att man genom att genomföra ett frivilligt energieffektivitetsavtal kan befrias från de skyldigheter som gäller energibesiktningar och införande av ett energiledningssystem. Livsmedelsindustriförbundet konstaterade att förslagen om att vid sidan av systemet ISO 50 001 godkänna det nationella energieffektivitetssystemet ETJ+ som ett certifierat energiledningssystem, möjligheten att fullgöra skyldigheten genom att införa ett certifierat miljöledningssystem och ansluta sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal samt företagens möjlighet att befrias från obligatoriska energibesiktningar genom att vara anslutna till ett frivilligt energieffektivitetsavtal alla är starkt värda att understödja för undvikande av onödiga nya kostnader. Finlands näringsliv ansåg att de föreslagna lagstiftningsändringarna uppfyller kraven i energieffektivitetsdirektivet och att det handlingsutrymme som direktivet medger har utnyttjats väl. EG Software tog i sitt yttrande ställning till definitionen av företag.

I förslaget har det nationella handlingsutrymmet utnyttjats fullt ut, och en del av de ändringsförslag som lagts fram i yttranden är det inte möjligt att göra inom ramen för direktivet.

6.3.4 Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

Energimyndigheten framförde i sitt yttrande många anmärkningar om de föreslagna villkoren för avtalen om detaljförsäljning av värme och kyla, tillsynen över dessa villkor och likheterna men också bristerna i förhållande till bestämmelserna om detaljhandeln med el och gas.

Finsk Energiindustri understödde den föreslagna lösningen där slutkunden (och inte energidetaljisten) ansvarar för att informera slutförbrukaren om avtalet. Finsk Energiindustri och Helen förhöll sig kritiska till att det i lagen föreskrivs olika tidsramar för anmälan om ändringar i avtalsvillkoren för konsumentkunder och andra kunder. Detta motiverades med merarbete till följd av anmälningsprocessen, kortare framsynstider, ytterligare kostnader och behov av ytterligare resurser. I konsumentkundens intresse ligger varken ytterligare kostnader eller att eventuella prissänkningar realiserar för konsumenterna med fördröjning. Finsk Energiindustri och Helen ansåg det också vara ytterst viktigt att man i lagen tydligare har beaktat kundens möjlighet att välja sådana eventuella nya produkter där priset uppdateras med vissa på förhand avtalade intervall och påpekade att förarbetena till lagen lämnar rum för tolkning till dessa delar.

Konkurrens- och konsumentverket förde fram många lagtekniska kommentarer, till exempel om de föreslagna bestämmelsernas samband med skyldigheterna enligt konsumentskyddslagen. Verket påpekade också att den hänvisning som i lagförslaget i fråga om standardvillkor i avtalen om värme och kyla görs till att kunden informeras om standardvillkoren genom att man offentliggör dem på en webbplats inte ensamt är tillräckligt för att villkoren ska vara bindande för konsumenterna. När det gäller avbrytande av leveransen av värme eller kyla konstaterade Konkurrens- och konsumentverket att den föreslagna paragrafen inte till alla delar motsvarar elmarknadslagens 103 §, som gäller avbrott i eldistributionen, och påpekade att det i lagutkastet inte närmare motiveras varför det enligt energieffektivitetslagen dock av ”synnerligen vägande skäl” ska vara möjligt att avbryta leveransen av värme tidigare än fem veckor efter det att avgiften förfallit till betalning, en möjlighet som inte ingår i elmarknadslagen. Dessutom framhöll verket att det inte föreslås någon bestämmelse om avbrytande av leveransen vid så kallade sociala hinder för betalning och betonade att det finns ett behov av en sådan.

Finlands Fastighetsförbund tog fasta på att den föreslagna bestämmelsen om lämnande av uppgifter till slutförbrukaren är strängare än i direktivet och föreslog att uppgifter om villkoren i avtal om värme och kyla och om upphandlingskontrakt ska lämnas till slutförbrukaren på begäran i enlighet med förpliktelsen i direktivet, när slutförbrukaren inte är en slutkund som står i avtalsförhållande till detaljförsäljaren. Fastighetsförbundet konstaterade vidare att i bostadsaktiebolag kan informationsskyldigheten endast gälla aktieägare i husbolaget. Finlands Egnahemsförbund ansåg det vara viktigt att konsumentskyddet stärks i avtalen om detaljförsäljning av värme och kyla. Egnahemsförbundet framförde att det är viktigt att förbättra slutkundernas tillgång till information och se till att avtalsvillkoren, priserna och betalningssätten anges tydligt och begripligt och att eventuella ytterligare kostnader i anslutning till ändringar i avtalet inte får överföras på dem som bor i egnahemshus.

Remissvaren har beaktats i beredningen av propositionen.

6.3.5 Energieffektiv värme och kyla

Finsk Energiindustri och Helen framförde i sina yttranden synpunkter som stöder att man vid fastställandet av effektiva fjärrvärmesystem kan tillämpa både kriterier baserade på produktionsform och kriterier baserade på specifika utsläpp. Naturskyddsförbundet föreslog att man i formuleringarna av de bestämmelser som gäller kriterier tydligt ska ange att förnybar

energi ska prioriteras och inte stödja sig på direktivets bristfälliga definition som tillåter användning av fossila bränslen fram till 2050 i fråga om befintliga system.

Finsk Energiindustri, Fortum, Westenergy och Energiakaupungit lyfte fram problemet med definitionen av fossila bränslen, till exempel när det gäller blandade bränslen. Westenergy ansåg det vara problematiskt att fossila bränslen inte klart definieras i lagutkastet och påpekade att definitionen av bränslen bör preciseras.

Energiakaupungit och VR uttryckte sin oro över vilka konsekvenser förpliktelsen har för energiförsörjningsberedskapen, medan Fortum ansåg det vara bra att de aspekter som hänför sig till energiförsörjningsberedskapen har beaktats i propositionen.

Företagarna i Finland understödde de lagstiftningsändringar som syftar till att minska användningen av fossila bränslen och anser att detta främjar förutsägbarheten i företagsverksamheten i omställningen till en koldioxidsnål ekonomi. Samtidigt gäller det att se till att företagen har tillgång till tillräckliga stödåtgärder och styrmedel som gör det möjligt för dem att genomföra energieffektivitetsåtgärderna på ett kostnadseffektivt och administrativt enkelt sätt.

VR ansåg att den ökade regleringen för företag som producerar system för fjärrvärme och fjärrkyla och det eventuella investeringstrycket kan höja uppvärmningskostnaderna för slutförbrukaren, i detta fall VR. Detta påverkar i sin tur lönsamheten och konkurrenskraften i företagets affärsverksamhet. Energiakaupungit och Westenergy ansåg det vara viktigt att den skrivning som gjordes vid ramförhandlingarna 2025 (Vid avfallsförbränning säkerställs det att endast icke-återvinningsbart avfall går till förbränning. Den värme som alstras vid behandling av icke-återvinningsbart avfall kan då tolkas som spillvärme.) syns i energieffektivitetslagen genom vilken energieffektivitetsdirektivet genomförs.

Kommunförbundet tog ställning till kommunens och miljöförvaltningsmyndigheternas behörighet i anslutning till tillsynen över de skyldigheter som följer av energieffektivitetslagen och betonade att det bör föreskrivas om tillsynsskyldigheten i miljöskyddslagen.

Företagarna i Finland ansåg att de föreslagna skyldigheterna på anläggningsnivå för energiproduktionsanläggningar, datacentraler och industrianläggningar att utreda möjligheterna att utnyttja spillvärme är motiverade och kan understödjas. Särskilt understöddes skyldigheten för stora datacentraler att utreda möjligheterna att utnyttja spillvärme, eftersom detta ökar investeringarnas totala nytta för samhällsekonomin.

Yttrandena har beaktats vid beredningen av propositionen och till exempel har en definition av fossila bränslen fogats till propositionen.

6.3.6 Offentlig upphandling

Det kom in mycket respons på skyldigheterna vid upphandling och motiveringstexterna till dem. I en stor del av yttrandena lyftes det fram att behovet av rådgivning och handledning ökar i och med att tillämpningsområdet utvidgas. Dessutom påpekade nästan alla remissinstanser som yttrade sig om skyldigheterna vid upphandling att propositionen lämnar rum för tolkning och innehåller oklarheter som behöver preciseras och att konsekvensbedömningen är bristfällig.

I yttrandena framfördes också att vissa termer såsom ”produktpaket”, ”avtal eller tjänster som har betydande energiinslag” samt ”produkter i en betydande grad utnyttjad energieffektivitetsklass” var oklara och behövde göras tydligare. I många yttranden fördes det

också fram frågor, såsom hur icke-teknisk genomförbarhet konstateras samt problemet med krav på sådana produkter som helt eller delvis omfattas av upphandling av tjänster. Allmänt lyftes det också fram att de föreslagna bestämmelserna i kapitlet om offentlig upphandling i energieffektivitetslagen ska tillämpas på avtalsformer som inte omfattas av upphandlingslagen, såsom hyresavtal och köp av befintliga byggnader, varvid det är omöjligt att tolka vilka EU-tröskelvärden som ska tillämpas på skyldigheterna. I många yttranden uttrycks en oro över bristen på en definition som behövs för tillämpningen av principen om energieffektivitet först liksom bristen på konkretion. Dessutom påtalas missförhållanden som gäller de föreslagna redovisningsförfarandena och användningen av Hilma-systemet. I många yttranden betonades betydelsen särskilt av rådgivning och handledning.

Fingrid lyfte fram att det vore tydligare för de upphandlande enheterna om bestämmelserna om upphandling i sin helhet togs in i upphandlingslagarna och att det inte skulle finnas bestämmelser om upphandling i speciallagar.

Stiftelsen för Aalto-högskolan lyfte fram problemet med energieffektivitetskrav för sådana produkter och sådan utrustning som omfattas av upphandling av tjänster. I komplexa och omfattande leveranskedjor och nätverk kan kraven bli en begränsande faktor för antalet anbud och alternativen. Dessutom är det oklart hur långt ner i produktionskedjan kraven ska utsträckas.

Konkurrens- och konsumentverket ansåg det vara särskilt oroväckande att bristande överensstämmelse med energieffektivitetskraven i framtiden inte kan motiveras på någon annan än teknisk grund. Energieffektivitetskraven kan bidra till att minska konkurrensen vid offentlig upphandling, när anbudsgivare som inte uppfyller energieffektivitetskriterierna inte längre kan delta i konkurrensutsättningen. Enligt verket har man i propositionen inte bedömt om Hilma-systemet lämpar sig för insamling av rapporterings- och uppföljningsuppgifter om upphandlingar. I propositionen granskas inte heller förhållandet mellan de ökande rapporteringsskyldigheterna och utvecklingen av informationslagret för offentliga upphandlingar. När det gäller tillsynen över efterlevnaden av energieffektivitetslagen ur konsumentombudsmannens synvinkel konstaterade Konkurrens- och konsumentverket vidare att det i utkastet till energieffektivitetslag inte närmare anges vilka ”de avtal som avses i denna lag” är som ska övervakas av konsumentombudsmannen med avseende på konsumentskyddet.

Senatkoncernen påpekade att utöver att köp av byggnader eller hyresavtal i regel inte omfattas av upphandlingslagens tillämpningsområde, så har statens hyressystem inte beaktats i bestämmelsen. Dessutom anser Senatkoncernen att det undantag enligt vilket skyldigheterna i fråga om energieffektivitet vid upphandling inte tillämpas på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011) också ska gälla upphandlingar som Senatfastigheter genomför för försvarsmaktens och gränsbevakningsväsendets användning.

Västra Nylands välfärdsområde önskade i sitt yttrande att förhållandet mellan energieffektivitetslagen och lagstiftningen om offentlig upphandling görs tydligare samt att terminologin om offentlig upphandling preciseras i den kommande energieffektivitetslagen och påpekade i yttrandet särskilt att skyldigheterna i anslutning till köp och hyra av energieffektiva byggnader kan öka välfärdsområdenas kostnader.

Maakuntien tilakeskus framförde en synpunkt enligt vilken byggande, reparation och upphandling inte bör styras på ett så här ovillkorligt sätt. Välfärdsområdena bör även i fortsättningen kunna fatta beslut utifrån en helhetsbedömning. De nuvarande ekonomiska och funktionella kraven lämnar mycket litet utrymme för en ny skyldighet som kräver energieffektivitet ”till varje pris”. Vid sidan av en granskning av den tekniska genomförbarheten

behöver det alltså också finnas en möjlighet att bedöma den funktionella och ekonomiska genomförbarheten.

Kommunförbundet påpekade att en definition av principen om energieffektivitet först bör fogas till propositionen och anmärkte att en upphandlande enhet inte längre kan tillämpa principen när den genomför upphandlingsförfarandet, eftersom detta skulle äventyra genomförandet av principen om öppenhet och jämlikhet mellan anbudsgivarna. Dessutom betonar förbundet att lagändringen innebär att inte bara centralförvaltningen, utan också 292 kommuner i Fastlandsfinland börjar omfattas av skyldigheterna avseende energieffektivitet vid upphandling. Och för dessa aktörer (som enligt uppskattningen i lagutkastet uppgår till cirka 3 500 stycken) är det på grund av att lagtexten utarbetats utifrån direktivtexten mycket svårt att förstå EU:s krav på energieffektivitet vid upphandling. Kommunförbundet påminde att det för ett smidigt genomförande krävs att 5 a kap. i energieffektivitetslagen är tydligt och att det finns tillräckliga resurser för informationsstyrning (kommunikation, rådgivning) i anslutning till offentlig upphandling.

Hansel påpekade att syftet med Hilma-tjänsten är att vara en lagstadgad annonseringskanal för offentlig upphandling och att den inte bör utvidgas till att vid sidan av att innehålla upphandlingsannonser också användas för insamling av olika extra statistikuppgifter, åtminstone inte på ett sätt som äventyrar upphandlingsförfarandets lagenlighet. Hansel påpekade också att skyldigheterna enligt energieffektivitetslagstiftningen ska iaktas vid all offentlig upphandling som överstiger de så kallade EU-tröskelvärdena, men att lagförslaget, liksom energieffektivitetsdirektivet, är oklart i fråga om hur lagen ska tillämpas på ramavtal och i synnerhet på dynamiska inköpssystem vars värde uppges utifrån det uppskattade värdet för alla framtida potentiella upphandlingar, men där enskilda upphandlingar inom arrangemangen görs först senare. Dessutom påpekade Hansel att det alltså föreslås att det i fråga om försvars- och säkerhetsupphandlingar ska föreskrivas om en betydligt mer omfattande undantagsbestämmelse i energieffektivitetslagen än enligt energieffektivitetsdirektivet, vilket inte har öppnats upp på något sätt i motiveringen till regeringspropositionen.

Energimyndigheten uttryckte oro över resursernas tillräcklighet när antalet kontakter ökar och arbetsmängden växer, bland annat till följd av det ökade behovet av rådgivning och anvisningar, och Energimyndigheten inte har anvisats resurser för uppgifter i anslutning till energieffektivitetskraven vid offentlig upphandling och tillsynen över dem. Energimyndigheten påpekade att man bör sträva efter att koncentrera rådgivningen till aktörer som är specialiserade på offentlig upphandling, såsom rådgivningsenheten för offentlig upphandling. Dessutom betonade Energimyndigheten att tillsynen över efterlevnaden av upphandlingslagen och försörjningslagen hör till Konkurrens- och konsumentverket och att det inte heller är ändamålsenligt att avvika från behörighetsfördelningen i anslutning till den allmänna tillsynen över upphandlingar och sökande av ändring i fråga om sådana upphandlingar på vilka dessutom tillämpas kraven på energieffektivitet enligt energieffektivitetslagen. Energimyndigheten anser att dess tillsynsbehörighet i anslutning till offentlig upphandling i praktiken begränsas endast till tillsynen över att kraven i energieffektivitetslagen har iakttagits vid upphandlingen.

Yttrandena har beaktats i beredningen av propositionen. Texten i bestämmelserna har förtydligats och preciserats och motiveringen har gjorts klarare. Dessutom har skyldigheten i anslutning till köp och hyra av befintliga byggnader flyttats bort från kapitlet om offentlig upphandling och rapporteringsskyldigheten till Hilma-systemet har minskats.

6.3.7 Datacentraler

Finsk Energiindustri, Helen och Energiakaupungit ansåg det vara viktigt att utnyttja spillvärme från datacentraler, men framförde i sina yttranden att den föreslagna regleringen är svag, eftersom datacentralerna inte förpliktas att utnyttja spillvärmen maximalt. Finsk Energiindustri påpekade att kravet på att göra en kostnadsnyttoanalys är lindrigare än för andra industrianläggningar, eftersom en kostnadsnyttoanalys enligt den föreslagna skyldigheten inte behöver göras till exempel om spillvärmen används internt. Helen delade Finsk Energiindustris oro över att den föreslagna skyldigheten är för svag och föreslog liksom Finsk Energiindustri att endast datacentraler vars ERF-tal överstiger 40 % ska befrias från skyldigheten att göra en kostnadsnyttoanalys. Fortum ansåg det vara bra att det i den nationella lagstiftningen inte ställs upp strängare villkor än i direktivet så att reglerna är desamma för datacentraler inom EU och lyfter fram att främjandet av en hållbar utveckling och energieffektivitet å andra sidan förutsätter att spillvärme från datacentraler utnyttjas på ett heltäckande sätt. Företagarna i Finland understödde en utredning av möjligheterna att utnyttja datacentralernas spillvärme av skäl som hänför sig till samhällsekonomi, försörjningsberedskap och kostnadseffektivitet. FDCA konstaterade i sitt yttrande att de ändringar som hänför sig till datacentralerna är förenliga med energieffektivitetsdirektivet och understödde förslagen.

Energiakaupungit föreslog att datacentralerna ska ges rätt till en lägre elskatt i enlighet med hur mycket av deras spillvärme som kan återvinnas i fjärrvärmenätet och önskar att detta beaktas vid fastställandet av villkoren för kostnadsnyttoanalysen vid tillämpningen av skyldigheten. Dessutom konstaterade Energiakaupungit att genom att förutsätta ett effektivare utnyttjande av spillvärme och belöna datacentralsaktörerna för att de lyckats med detta kan fördelarna med datacentralsverksamheten för samhällsekonomi och energisystemets funktion förbättras avsevärt.

Energimyndigheten ansåg att ett mer omfattande utnyttjande av spillvärme från datacentraler är den rätta lösningen med tanke på uppnåendet av Finlands energi- och klimatmål.

6.3.8 Särskilda bestämmelser

Energimyndigheten föreslog i sitt yttrande preciseringar i bestämmelserna om utlämnande av information, rättelse av förseelse eller försummelse och ändringssökande. I fråga om ändringssökande tog Energimyndigheten särskilt fasta på att beslut som myndigheten har fattat med stöd av elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. Energimyndigheten ansåg att det i fråga om värmemarknaden inte finns skäl att avvika från det etablerade besvärsförfarande som tillämpas i fråga om elmarknaden och naturgasmarknaden och föreslår att Energimyndighetens beslut och sådana beslut genom vilka ett ärende som avses i de nedan nämnda kapitlen har avvisats får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen också i fråga om det nya 3 a kap. (Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla) och 4 kap. (Mätning och fakturering) i energieffektivitetslagen. Dessutom tog Energimyndigheten fasta på att propositionen inte innehåller någon bestämmelse om besvärsförbud i fråga om Energimyndighetens beslut om utförande av inspektion och föreslår att en sådan bestämmelse tas in i lagen. I fråga om bestämmelsen om ändringssökande vid offentlig upphandling konstaterade Energimyndigheten också att frågan ännu skulle gagnas av vidareutveckling när det gäller på vilka grunder samma bestämmelser om ändringssökande som tillämpas på upphandling överlag ska tillämpas på de i propositionen föreslagna skyldigheterna enligt energieffektivitetslagen. Energimyndigheten påpekade att bestämmelserna om energieffektivitetskrav vid offentlig upphandling är nya för en majoritet av de upphandlande enheterna, att en del av skyldigheterna också är nya och att rättsläget i fråga om fullgörandet av dessa skyldigheter ännu är oklart. Energimyndigheten ansåg det inte vara ändamålsenligt att

endast en eventuell försummelse av skyldigheterna avseende energieffektivitet i detta rättsläge kan medföra påföljder för den upphandlande enheten enligt bestämmelserna om ändringssökande i upphandlingslagen. Dessutom föreslog Energimyndigheten att propositionen ska kompletteras när det gäller bestämmelserna om tillsyn.

Yttrandena har beaktats i beredningen av propositionen.

6.4 Övriga lagar

Lagen om ändring av elmarknadslagen

Energimyndigheten ansåg att de ändringar som föreslås i elmarknadslagen på det sätt som avses i energieffektivitetsdirektivet styr elnätsinnehavarna till att förbättra energieffektiviteten och tillsynen över utvecklingen av dessa nät. Energimyndigheten understöder det sätt på vilket skyldigheten enligt energieffektivitetsdirektivet till övervakning av nätförluster, nätoptimering och minskning av nätförluster ska genomföras i elmarknadslagen. I fråga om rapporteringen av förluster konstaterar Energimyndigheten att nätinnehavarna varje vår till myndigheten lämnar in de tekniska nyckeltalen för nätverksamheten. Utifrån de tekniska nyckeltalen rapporterar Energimyndigheten om förluster i nätverksamheten. Föreskriften om nyckeltal för elnätsverksamheten och publicering av dem (143/000002/2024) har uppdaterats den 19 december 2024. Nätinnehavarens totala förluster rapporteras till myndigheten på basis av föreskriften och övervakningen av nätförlusterna genomförs i enlighet med artikel 27.3 i energieffektivitetsdirektivet genom föreskriften. Dessutom lyfte Energimyndigheten fram vissa behov av tillägg till propositionens motivering.

Caruna framhöll att man vid optimering av förlusterna bör prioritera energieffektiviteten på systemnivå och beakta andra eventuella klimat- och miljökonsekvenser. Förutsättningarna för omställning till ren energi ska säkerställas genom eventuella närmare föreskrifter av Energimyndigheten. Föreskrifterna ska vara ändamålsenliga och genomförbara.

Lagen om ändring av naturgasmarknadslagen

Energimyndigheten anser att de ändringar som föreslås i naturgasmarknadslagen på det sätt som avses i energieffektivitetsdirektivet styr naturgasnätsinnehavarna till en förbättring av energieffektiviteten och tillsynen över utvecklingen av deras nät och understödde det sätt på vilket kraven i artikel 27.3 i energieffektivitetsdirektivet på övervakning av nätförluster, nätoptimering och minskning av nätförluster i fråga om förväntade energibesparingar genomförs i naturgasmarknadslagen. Energimyndigheten anmärkte också att vid genomförandet av EU:s gasmarknadslagstiftning i framtiden och i samband med eventuella utökningar av skyldigheterna i fråga om utvecklingsplaner bör också artikel 27.2 i energieffektivitetsdirektivet beaktas. Dessutom lyfte Energimyndigheten fram vissa behov av tillägg till propositionens motivering.

Finsk Energiindustri ansåg att de föreslagna ändringarna i huvudsak är motiverade och värda att understödja. Nätinnehavarna ska övervaka den totala volymen av nätförluster samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt nät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. För uppfyllandet av detta krav åläggs nätinnehavarna nya rapporteringsskyldigheter och det påpekades att alla nya rapporteringsskyldigheter ökar kostnaderna för nätverksamheten. Insamlingen och rapporteringen av uppgifter förutsätter att det utvecklas processer och informationssystem för detta, vilket medför kostnader. Nätinnehavarna omfattas redan nu av

många rapporteringsskyldigheter och ofta är det mest kostnadseffektiva sättet att lämna in nya uppgifter att utnyttja befintliga processer för insamling och rapportering av uppgifterna. Överlappande rapportering bör i regel undvikas. Finsk Energiindustri understödde förslaget om att nätinnehavaren ska kunna fullgöra sin skyldighet att lämna upplysningar om nätoptimering via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

Finsk Energiindustri lyfte fram att EU:s förordning om minskade metanutsläpp kommer att förutsätta att naturgasnätinnehavarna rapporterar metanutsläpp i enlighet med den förordningen. Med tanke på kostnadseffektiviteten och för undvikande av överlappande rapporteringsskyldigheter vore det motiverat att myndighetsrapporteringen om förluster sker direkt mellan myndigheterna och att det räcker att nätinnehavaren rapporterar uppgifterna till endast en myndighet en gång. Finsk Energiindustri föreslår att detta ska beaktas vid genomförandet av denna lagstiftning och rapporteringskraven enligt EU:s förordning om minskade metanutsläpp.

Lagen om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

Energimyndigheten lyfte fram den nya 5 a-punkten i 6 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, enligt vilken det till Energimyndighetens uppgift som den nationella tillsynsmyndigheten fogas att tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § 28 punkten i energieffektivitetslagen (1429/2014) när den utför tillsynsuppgifter som gäller el- och naturgasinfrastruktur. I den nationella tillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse föreslås ett avsnitt om uppnådda framsteg när det gäller att förbättra energieffektiviteten vid driften av naturgas- och elinfrastruktur, och Energimyndigheten konstaterade att man vid utarbetandet av avsnittet i verksamhetsberättelsen till exempel kan utnyttja rapporteringsuppgifter från energieffektivitetsavtal om de åtgärder som vidtagits för att optimera näten och minska förlusterna.

Lagen om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden

Energimyndigheten understöder förslaget om att energieffektivitetsdirektivets bestämmelser om tvistlösning utanför domstol ska genomföras genom en utvidgning av behörigheten för tvistenämnden för energimarknaden.

Finsk Energiindustri lyfte fram att det i propositionsutkastet föreslås att behörigheten för tvistenämnden för energimarknaden ska utvidgas till att utöver elmarknadstvister också omfatta tvister som gäller rättigheter och skyldigheter enligt energieffektivitetslagen. Den nuvarande sammansättningen av tvistenämnden för energimarknaden har valts för behandlingen av dess ursprungliga uppgift, alltså tvister på elmarknaden, som sammansättningen i enlighet med den gällande lagen också har förutsatts vara förtrogen med. Utvidgningen av nämndens behörighet i enlighet med vad som föreslås i propositionen kommer också att öka antalet ärenden som nämnden behandlar. Enligt Finsk Energiindustri är det viktigt att säkerställa att nämnden får tillräckliga resurser liksom också sakkunskap om marknaden för värme och kyla.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om ändring av energieffektivitetslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens syfte. Paragrafens 1 mom. föreslås bli utökat med omnämmanden av att lagen innehåller bestämmelser om införande av certifierade energiledningssystem, om energieffektivitet vid offentlig upphandling och om rättigheterna för energidetaljisternas slutkunder.

Enligt föreslagna 2 mom. genomför lagen delar av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955, nedan *energieffektivitetsdirektivet*. De övriga delar av energieffektivitetsdirektivet som kräver reglering föreslås enligt propositionen bli genomförda i form av ändringar i elmarknadslagen (588/2013), naturgasmarknadslagen (587/2017), lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2017) och lagen om tvistenämnden för energimarknaden (502/2023).

2 §. Tillämpningsområde. Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. I paragrafen föreslås ändringar som beror på det ändrade tillämpningsområdet för energieffektivitetsdirektivet.

Enligt föreslagna 2 punkten ska lagen tillämpas på företag som inför ett certifierat energiledningssystem eller genomför en energibesiktning i företaget samt företagets ansvariga för energibesiktningar. Bestämmelser om de skyldigheter som avser certifierade energiledningssystem och energibesiktningar i företag föreslås i 2 b och 2 c kap.

Enligt föreslagna 4 punkten ska lagen tillämpas på detaljförsäljning av värme och kyla och avtal om detaljförsäljning av värme och kyla. Bestämmelser om de skyldigheter som avser sådana avtal föreslås i 3 a kap.

Enligt föreslagna 5 punkten ska lagen tillämpas på slutkunder och slutförbrukare av värme och kyla. Bestämmelser om slutkunders och slutförbrukares rättigheter och skyldigheter föreslås i 4 kap.

Enligt föreslagna 6 punkten ska lagen tillämpas på upphandlande enheter. Bestämmelser om de skyldigheter som gäller energieffektivitet vid offentlig upphandling föreslås i 5 a kap.

Enligt föreslagna 7 punkten ska lagen tillämpas på datacentraler. Bestämmelser om de skyldigheter som datacentraler omfattas av föreslås i 5 b kap.

Enligt föreslagna 8 punkten ska lagen tillämpas på offentliga organ. Bestämmelser om de skyldigheter som offentliga organ omfattas av föreslås i 2 a kap.

3 §. Definitioner. Paragrafen innehåller definitioner av central relevans för tillämpningen av lagen.

I föreslagna 1 punkten definieras energi. Definitionen motsvarar 3 § 1 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 2 punkten definieras energieffektivitet. Definitionen motsvarar 3 § 2 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 3 punkten definieras energibesparing. Definitionen motsvarar 3 § 3 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 4 punkten definieras förbättrad energieffektivitet. Definitionen motsvarar 3 § 5 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 5 *punkten* definieras europeisk standard. Definitionen motsvarar 3 § 7 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 6 *punkten* definieras internationell standard. Definitionen motsvarar 3 § 8 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 7 *punkten* definieras energidetaljst. Definitionen motsvarar 3 § 9 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 8 *punkten* definieras slutkund. Definitionen motsvarar 3 § 10 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 9 *punkten* definieras slutförbrukare. Definitionen motsvarar 3 § 11 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 10 *punkten* definieras bränsle. Definitionen motsvarar 3 § 13 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 11 *punkten* definieras ledningsgas. Definitionen motsvarar 3 § 14 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 12 *punkten* definieras energitjänst. Definitionen motsvarar 3 § 15 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 13 *punkten* definieras leverantör av energitjänster. Definitionen motsvarar 3 § 16 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 14 *punkten* definieras kraftvärmepanna. Definitionen motsvarar 3 § 17 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 15 *punkten* definieras kraftvärme. Definitionen motsvarar 3 § 18 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 16 *punkten* definieras omfattande uppgradering. Definitionen motsvarar 3 § 20 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 17 *punkten* definieras offentligt organ. Enligt definitionen avses med offentligt organ en nationell, regional eller lokal myndighet eller en enhet som direkt finansieras och administreras av en sådan myndighet men som inte är av industriell eller kommersiell karaktär. I propositionen betraktas som nationella myndigheter statliga förvaltningsenheter med riksomfattande behörighet. Detta omfattar till exempel ministerierna, ämbetsverk och andra organ, riksdagen och domstolsväsendet samt statliga affärsverk som hör direkt till statens organisation. Till regionala myndigheter räknas de landskapsförbund som avses i 7 § i lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (756/2021), som har lagstadgade uppgifter inom regionutveckling och landskapsplanläggning, samt välfärdsområdena, som har självstyrelse inom sina gränser på det sätt som föreskrivs i lagen om välfärdsområden (611/2021). Till lokala myndigheter räknas kommuner och kommunala affärsverk som hör direkt till kommunens organisation.

Utöver nationella, regionala och lokala myndigheter omfattar begreppet offentligt organ i propositionen dessutom andra enheter som direkt finansieras och administreras av sådana myndigheter men som inte är av industriell eller kommersiell karaktär. Som sådana enheter

räknas juridiska personer som är verksamma i vilken juridisk form som helst, till exempel ett aktiebolag, en förening eller en stiftelse. Detta förutsätter att enheten finansieras direkt av en nationell, regional eller lokal myndighet, att enheten administreras direkt av en sådan myndighet och att enheten inte har kommersiell eller industriell karaktär. Samtliga av dessa villkor ska uppfyllas.

Med en enhet som administreras direkt av en myndighet avses i propositionen en enhet där myndigheten har majoritetsinflytande, till exempel majoriteten av de röster som aktierna i ett aktiebolag medför. Som direkt administrerad enhet avses också en enhet där myndigheten utnämner majoriteten av de personer som utövar beslutanderätt i enheten. Med majoritet avses en andel som överstiger 50 procent.

Med en enhet som finansieras direkt av en myndighet avses i propositionen en enhet vars finansiering till mer än 50 procent kommer direkt från en myndighet. Den direkta finansieringen från en myndighet kan bestå av till exempel inbetalningar, lån, bidrag, borgen, stöd eller tillhandahållande av personal och materiella tillgångar. De resurser som överförs till enheten ska komma direkt från myndigheten. Till exempel finansiering i form av avgifter som tas ut med stöd av en bestämmelse eller med stöd av att myndigheten har beviljat enheten rätt att själv ta ut avgifter betraktas inte som finansiering som kommer direkt från myndigheten.

En enhet som är verksam på marknaden på normala konkurrensvillkor, eftersträvar vinst och bär sina förluster själv bör anses ha industriell eller kommersiell karaktär.

I föreslagna 18 punkten definieras fjärravläsbarhet. I föreslagna 16 punkten definieras omfattande uppgradering. Definitionen motsvarar 3 § 23 punkten i den gällande energieffektivitetslagen.

I föreslagna 19 punkten definieras fjärrvärme som distribution av värmeenergi i form av ånga eller hetvatten från centrala eller decentraliserade produktionskällor, via ett nät, till flera byggnader eller anläggningar i syfte att värma utrymmen eller processer.

I föreslagna 20 punkten definieras fjärrkyla som distribution av värmeenergi i form av ånga eller kylda vätskor från centrala eller decentraliserade produktionskällor, via ett nät, till flera byggnader eller anläggningar i syfte att kyla utrymmen eller processer.

I föreslagna 21 punkten definieras system för fjärrvärme och fjärrkyla som ett system som tillhandahåller energitjänster för att tillgodose slutförbrukarsektors efterfrågan på energi i form av värme eller kyla och som utgör en operativ helhet av fysiskt sammankopplade nät.

I föreslagna 22 punkten definieras verksamhetsutövare som en fysisk eller juridisk person som utövar ett faktiskt bestämmande inflytande över driften av ett system för fjärrvärme och fjärrkyla eller som ansvarar för en investering eller ett projekt som har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten.

I föreslagna 23 punkten definieras energi från förnybara energikällor eller förnybar energi som sådan energi från förnybara energikällor eller förnybar energi som avses i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

I föreslagna 24 punkten definieras förnybara bränslen som sådana förnybara bränslen som avses i artikel 2.22a i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

I föreslagna 25 *punkten* definieras spillvärme som sådan spillvärme som avses i artikel 2.9 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

I föreslagna 26 *punkten* definieras principen om energieffektivitet först som den princip som avses i artikel 2.18 i förordningen om styrningen av energiunionen. Med principen avses att man inom energiplanering samt i politiska beslut och investeringsbeslut tar största möjliga hänsyn till alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetsåtgärder, varvid målen för de respektive besluten fortfarande uppnås. Åtgärderna kan vara till förmån för effektivare energiefterfrågan och energiförsörjning, framför allt med hjälp av kostnadseffektiva energibesparingar i slutförbrukarledet, efterfrågefleksibilitet samt effektivare omvandling, överföring och distribution av energi.

I föreslagna 27 *punkten* definieras slutlig energiförbrukning. Det föreslås avse all energi som levereras till industrin, transporter, hushåll, offentliga och privata tjänster, jordbruk, skogsbruk och fiskeri samt andra slutförbrukarsektorer, undantaget energiförbrukning inom internationell sjöbunkring, omgivningsenergi, leveranser till omvandlingssektorn och energisektorn och överförings- och distributionsförluster enligt vad som avses i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik. Med den föreslagna punkten införlivas direktivets artikel 2.3 i nationell lag. Definitionen har setts över. I det gamla energieffektivitetsdirektivet omfattade definitionen av slutlig energianvändning endast energi som levereras till industrin, transporter, hushåll, tjänster och jordbruk, och uteslöt uttryckligen leveranser till omvandlingssektorn och energisektorn.

I föreslagna 28 *punkten* definieras omgivningsenergi. Punkten innehåller en hänvisning till artikel 2.2 i direktiv 2018/2001.

I föreslagna 29 *punkten* definieras energiledningssystem. Enligt definitionen är ett energiledningssystem en strategi som anger energieffektivitetsmål och en plan för att nå det målet.

I föreslagna 30 *punkten* definieras energibesiktning i ett företag som ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om energiförbrukningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster. Profilen ska vara sådan att man med hjälp av den kan identifiera möjligheterna för kostnadseffektiva energibesparingar, fastställa besparingens storlek och kartlägga potentialen för kostnadseffektiv förbrukning eller produktion av förnybar energi.

I föreslagna 31 *punkten* definieras energitjänsteavtal. Med det avses ett sådant avtalsarrangemang mellan mottagaren och leverantören av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten som är föremål för verifiering. För att definitionen ska uppfyllas förutsätts det att avtalet övervakas under hela avtalsperioden och att utförda arbeten, levererade varor eller tillhandahållna tjänster i åtgärden betalas i förhållande till en avtalad nivå av förbättrad energieffektivitet eller ett annat avtalat energiprestandakriterium, till exempel finansiella besparingar.

I föreslagna 32 *punkten* definieras högeffektiv kraftvärme. Definitionen består av en hänvisning till kriterierna i bilaga III till energieffektivitetsdirektivet.

I föreslagna 33 *punkten* definieras ekonomiskt motiverad efterfrågan. Enligt definitionen i punkten avser det efterfrågan som inte överstiger behovet av värme eller kyla och som annars

skulle tillgodoses på marknadsvillkor genom andra energiframställningsprocesser än kraftvärme.

I föreslagna 34 punkten definieras nyttiggjord värme som värme som producerats genom en kraftvärmeprocess för att tillgodose en ekonomiskt motiverad efterfrågan på värme eller kyla.

I föreslagna 35 punkten definieras kraftvärmeproducerad el som el som framställts i en process i samband med produktionen av nyttiggjord värme och som beräknats i enlighet med de allmänna principer som fastställs i bilaga II till energieffektivitetsdirektivet.

I föreslagna 36 punkten definieras datacentral som en sådan datacentral som avses i punkt 2.6.3.1.16 i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik.

I föreslagna 37 punkten definieras företag. Enligt definitionen avser företag i denna lag en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet. Med ekonomisk verksamhet avses all verksamhet där varor eller tjänster erbjuds på en marknad.

I föreslagna 38 punkten definieras avtal om värme som ett avtal mellan slutkund och energidetaljist om leverans av värme åt slutkunden.

I föreslagna 39 punkten definieras avtal om kyla som ett avtal mellan slutkund och energidetaljist om leverans av kyla till slutkunden.

I föreslagna 40 punkten definieras nettoarea som uppvärmd nettoarea enligt definitionen i 2 § 11 punkten i miljöministeriets förordning om nya byggnaders energiprestanda (1010/2017).

Enligt föreslagna 41 punkten definieras konsument som en sådan konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen.

I föreslagna 42 punkten definieras fossila bränslen som sådana icke-förnybara kolbaserade energikällor som definieras i artikel 2.62 i förordningen om styrningen av energiunionen, såsom fasta bränslen, naturgas och olja. Enligt förslaget omfattar fossila bränslen de bränslen som anges i punkt 1 i bilaga B till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) om energistatistik, till exempel torv, samt naturgas enligt punkt 2 i den bilagan. Enligt förslaget omfattar fossila bränslen inte de bränslen som uppräknas i punkt 5 i den bilagan, ”Förnybar energi och energi från avfall”, såsom industriavfall, kommunalt avfall och fast biomassa.

1 a kap. **Principen om energieffektivitet först**

3 a §. Tillämpning av principen om energieffektivitet först. I paragrafen föreslås bestämmelser om tillämpningen av principen om energieffektivitet först. Principen definieras i 3 § 28 punkten i lagförslaget. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs delar av artikel 3 i energieffektivitetsdirektivet.

Enligt föreslagna 1 mom. ska myndigheterna i planerings- och policyåtgärder som har en betydande inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten beakta principen om energieffektivitet först. Planerings- eller policyåtgärder som avses är till exempel den nationella klimat- och energistrategin, den nationella byggnadsrenoveringsplanen, den riksomfattande trafiksystemplanen (trafik 12-planen) samt frivilliga energieffektivitetsavtal. Myndigheterna ska utreda vilka befintliga eller planerade planerings- och policyåtgärder på deras ansvar som påverkar energieffektiviteten eller energiförbrukningen och fall för fall utvärdera hur principen

om energieffektivitet först kan beaktas i dem. Med beaktande av principen om energieffektivitet först avses att energieffektivitet beaktas i planerings- och policyåtgärder, dock så att andra faktorer, till exempel utsläppssnålhet, vid behov kan konstateras vara viktigare än energieffektivitet. Att beakta principen ska enligt propositionen alltså inte betyda att man alltid ska välja den mest energieffektiva lösningen i alla planerings- och policyåtgärder, utan att energieffektiviteten ska beaktas i de beslut som gäller åtgärderna.

I föreslagna 2 mom. föreskrivs att om värdet av en investering överstiger 100 miljoner euro eller om det är fråga om ett transportinfrastrukturprojekt vars värde överstiger 175 miljoner euro och investeringen eller projektet har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten, ska den verksamhetsutövare som planerar investeringen eller projektet före investeringsbeslutet fatta göra en utredning som gör det möjligt att utvärdera alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar. Med energieffektivitetslösningar avses i detta sammanhang åtgärder som är till förmån för effektivare energiefterfrågan och energiförsörjning, framför allt med hjälp av kostnadseffektiva energibesparingar i slutförbrukarledet, efterfrågefleksibilitet eller effektivare omvandling, överföring och distribution av energi.

För utredningen kan verksamhetsutövaren använda till exempel olika metoder för kostnadsnyttoanalyser så att de alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningarna blir behandlade på behörigt sätt. Verksamhetsutövaren får också utnyttja utredningar som verksamhetsutövaren gjort med stöd av annan lagstiftning, om kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar redan bedöms i ett visst projekt med stöd av andra bestämmelser. Energimyndigheten kan utarbeta anvisningar som verksamhetsutövare vid behov kan följa när de planerar en investering och gör en sådan utredning som avses.

Skyldigheten för verksamhetsutövaren är att göra utredningen. Verksamhetsutövaren behåller rätten att besluta sättet på vilket investeringen eller projektet ska genomföras. Utredningen förpliktar inte verksamhetsutövaren att genomföra investeringen eller projektet på något visst sätt. Endast kapitalkostnader ska beaktas när värdet av investeringar och projekt fastställs. Kapitalutgifter (capex) omfattar kostnader för förvärv eller förbättring av fysiska tillgångar, såsom anskaffning av maskiner eller utrustning eller markförvärv, samt kostnader för anläggande eller installation av infrastruktur. Vid fastställandet av värdet bör dessutom olika exceptionella arrangemang beaktas, såsom livscykelmodeller och leasingarrangemang, vilka bör jämföras med kapitalutgifter.

Omkostnader (opex), det vill säga löpande kostnader för drift och underhåll, beaktas inte när värdet av en investering fastställs. I värdet av en investering är det vanligt att beakta de utgifter som uppkommer innan objektet tas i drift. Om omkostnaderna skulle beaktas skulle det kunna försvåra definieringen av vilka investeringar som omfattas av skyldigheten, vilket inte är ändamålsenligt.

Även om en investering delas upp i flera faser och utgiftsposter över tid, ska värdet fastställas på basis av helheten. Infrastrukturprojekt som är uppdelade i faser, såsom anläggande av en vindkraftspark eller motorväg, bör alltså behandlas som ett enda investeringsbeslut, och de sammanlagda kapitalutgifterna för alla delar bör beaktas vid fastställandet av huruvida projektet överstiger tröskelvärdena för betydande investeringar. På motsvarande sätt ska en investering i vilken flera verksamhetsutövare deltar fortfarande behandlas som en enda investering.

Enligt förslaget behöver dock inte alternativa energieffektivitetslösningar utredas om syftet med investeringsbeslutet inte kan uppnås på något annat sätt eller om de alternativa sätten inte leder till ett betydligt mer energieffektivt slutresultat. I ett sådant fall är det inte ändamålsenligt för verksamhetsutövaren att göra en utredning. Också i det fallet att ingen jämförelse görs ska

verksamhetsutövaren lämna en anmälan om tillämpning av principen om energieffektivitet först i enlighet med 3 b §.

3 b §. *Anmälan om tillämpning av principen om energieffektivitet först.* I den föreslagna paragrafen föreskriv en skyldighet för verksamhetsutövare som planerar investeringar eller projekt att lämna en anmälan om tillämpning av principen om energieffektivitet först. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs delar av artikel 3 i energieffektivitetsdirektivet.

Enligt föreslagna 1 mom. ska en verksamhetsutövare som planerar en investering eller ett projekt lämna en anmälan till Energimyndigheten om tillämpning av principen om energieffektivitet först. Anmälan ska åtföljas av en tillräcklig redogörelse över utredningens innehåll eller uppgift om att energieffektivare alternativ saknas.

En sådan redogörelse krävs i syfte att säkerställa att betydande investeringar och projekt omfattar en utredning av alternativa energieffektivitetsåtgärder i enlighet med den föreslagna skyldigheten. Syftet är även att samla in data om skyldighetens konsekvenser med hjälp av anmälningarna. En bedömning av konsekvenserna ska användas vid rapportering till Europeiska kommissionen av de fördelar som uppnåtts med principen om energieffektivitet först, i enlighet med artikel 3 i energieffektivitetsdirektivet.

Förslaget avser att minimera den administrativa bördan för verksamhetsutövarna, genom att rapporteringen hålls så enkel som möjligt och omfattningen av den redogörelse som ska lämnas begränsas till de uppgifter som sett till syftet med anmälan behövs. Om kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar redan bedöms i ett visst projekt med stöd av andra bestämmelser, förutsätts det inte att verksamhetsutövaren gör en separat utredning därutöver. Verksamhetsutövaren ska till anmälan foga en sådan redogörelse över den gjorda utredningen som behövs för att säkerställa att skyldigheten har fullgjorts. Enligt förslaget ska inte utredningen begäras in till Energimyndigheten i sin helhet. Vid behov meddelar Energimyndigheten anvisningar om hur redogörelsen ska lämnas och vilka uppgifter som anses tillräckliga.

Enligt föreslagna 2 mom. ska anmälan lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds.

1 b kap. **Skyldigheter som gäller offentliga sektorn**

3 c §. *Skyldighet för offentliga organ att redovisa sin slutliga energiförbrukning.* I paragrafen föreslås en skyldighet för offentliga organ att övervaka sin slutliga energiförbrukning och årligen redovisa den. Den föreslagna skyldigheten är ny offentliga organ. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs delvis artikel 5 i energieffektivitetsdirektivet.

Enligt föreslagna 1 mom. ska offentliga organ övervaka sin slutliga energiförbrukning. Övervakningen är en förutsättning för att det offentliga organet ska kunna redovisa uppgifterna till Energimyndigheten. I gällande lag finns redan skyldigheter som är till stöd för övervakandet av slutlig energiförbrukning, såsom bestämmelserna i lagen om utrustande av byggnader med laddningspunkter för elfordon och beredskap för sådana laddningspunkter samt system för automation och styrning (733/2020) om system som byggnader ska förses med.

Uppgifterna om slutlig energiförbrukning ska lämnas årligen till Energimyndigheten. Vid behov meddelar Energimyndigheten närmare anvisningar om vilka uppgifter som ska lämnas och hur. Syftet med redovisningsskyldigheten är att skapa förutsättningar för övervakning av alla offentliga organs sammanlagda slutliga energiförbrukning och dess utveckling. Detta gör det

möjligt att följa hur det mål som anges i artikel 5.1 i energieffektivitetsdirektivet uppnås i Finland.

Enligt föreslagna 2 mom. ska offentliga organ lämna uppgifter om sin slutliga energiförbrukning årligen senast den 30 april för varje föregående kalenderår. Uppgifterna ska lämnas en gång om året för hela det föregående kalenderåret. Den föreslagna tidsfristen motsvarar tidsfristen för årlig rapportering inom det frivilliga systemet med energieffektivitetsavtal.

Enligt föreslagna 3 mom. kan den skyldighet som avses i 1 mom. fullgöras via den rapportering som hör till systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal. När denna proposition utarbetas pågår beredningen av nya frivilliga energieffektivitetsavtal för avtalsperioden 2026–2035. Ramarna för det nya energieffektivitetsavtalet för den offentliga sektorn har förhandlats fram mellan arbets- och näringsministeriet, Energimyndigheten, Finlands Kommunförbund rf och Maakuntien tilakeskus Oy. Företrädare för kommunerna, välfärdsområdena, Senatfastigheter och Motiva Oy har deltagit i förhandlingarna. Energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn ersätter kommunsektorns energieffektivitetsavtal som gällde 2017–2025.

Offentliga aktörer avses ha möjlighet att ansluta sig till energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn, som ska börja gälla vid ingången av 2026. Ett offentligt organ som har anslutit sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal och som årligen redovisar sin slutliga energiförbrukning via rapporteringen enligt avtalet samt ger behövliga fullmakter för vidareutlämnande av uppgifterna behöver inte redovisa uppgifterna till Energimyndigheten i enlighet med 1 mom.

3 d §. *Beaktande av energieffektivitet i regionala och lokala myndigheters långsiktiga planering.* I paragrafen föreslås en skyldighet för regionala och lokala myndigheter att i sin långsiktiga planering beakta energieffektivitet. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs delvis artikel 3 i energieffektivitetsdirektivet.

Enligt föreslagna 1 mom. åläggs regionala och lokala myndigheter att inkludera energieffektivitetsåtgärder i sin långsiktiga planering, om planeringen har ett väsentligt samband med energiproduktion eller energiförbrukning eller har en väsentlig inverkan på myndighetens klimatåtgärder. Regionala och lokala myndigheter som avses i kapitlet är kommuner, landskapsförbund och välfärdsområden.

Den avsedda skyldigheten att inkludera energieffektivitetsfrämjande åtgärder i planeringen ålägger myndigheter att beakta energieffektivitet när de utarbetar långsiktiga planer, strategier och motsvarande program. Genom bestämmelsen skapas ingen skyldighet att utarbeta en särskild energieffektivitetsplan. Energieffektiviteten ska beaktas som ett led i övrig planering när ett planeringsverktyg har ett väsentligt samband med energiproduktion eller energiförbrukning eller har en väsentlig inverkan på myndighetens klimatåtgärder. Sådana planeringsverktyg kan vara till exempel klimatplaner som utarbetas i kommunerna, åtgärdsprogram för hållbar energiproduktion eller energianvändning eller motsvarande planer, strategier eller handlingsprogram som gäller energi eller klimatåtgärder. Det ska bedömas fall för fall om planeringen har ett väsentligt samband med energiproduktion eller energiförbrukning eller har en väsentlig inverkan på klimatåtgärder. Syftet är inte att genom bestämmelsen ställa ytterligare krav på sådan planering som i gällande lag redan omfattas av krav som gäller energi eller energieffektivitet. Genom bestämmelsen ställs alltså inga nya krav när det gäller till exempel planläggning.

Enligt föreslagna 2 mom. ska den regionala eller lokala myndigheten vid beredning som gäller inkluderande av energieffektivitetsåtgärder i långsiktig planering beakta gällande bestämmelser om möjligheterna för invånare i välfärdsområden, kommuninvånare, serviceanvändare och

intressentgrupper att delta och påverka. Kommunerna och välfärdsområdena ska alltså till behövliga delar beakta bestämmelserna om möjligheterna att delta och påverka. Bestämmelsen är informativ och innehåller en hänvisning till gällande lagstiftning. Genom bestämmelsen ställs inga krav på myndigheterna som avviker från gällande lag i fråga om möjligheterna för invånare, kommuninvånare, serviceanvändare och intressentgrupper att påverka.

Enligt föreslagna 3 mom. kan den regionala eller lokala myndigheten fullgöra sin skyldighet enligt 1 mom. genom att utarbeta en plan inom ramen för det frivilliga systemet med energieffektivitetsavtal. En handlingsplan inom ramen för energieffektivitetsavtalet för den offentliga sektorn innehåller en beskrivning av hur den aktör som anslutit sig till avtalet ämnar uppnå sitt energisparmål enligt energieffektivitetsavtalet och på vilket sätt åtgärderna för energisparande ska integreras i den aktörens övriga energi- och klimatarbete. En regional eller lokal myndighet som har anslutit sig till energieffektivitetsavtalet för offentliga sektorn och utarbetat en handlingsplan anses fullgöra sin skyldighet att beakta energieffektivitet.

3 e §. Värme- och kylplaner. I paragrafen föreslås en skyldighet för kommuner med fler än 45 000 invånare att utarbeta en plan över möjligheterna att göra uppvärmningen mer energieffektiv genom utnyttjande av spillvärme och ökad användning av förnybar energi, och en skyldighet att underrätta Energimyndigheten om att kommunen har utarbetat en värme- och kylplan.

3 f §. Köp och hyra av byggnader med hög energiprestanda. Enligt paragrafen får offentliga organ endast köpa och endast ingå nya hyresavtal om sådana befintliga byggnader som uppfyller de i 11 § i bygglagen (751/2023) avsedda kriterierna för nära-nollenergibyggad och de i 37 § 2 mom. i bygglagen föreskrivna kraven avseende energiprestanda. Överensstämmelse med kraven ska påvisas med ett gällande energicertifikat i enlighet med lagen om energicertifikat för byggnader (50/2013). Kravet ska iakttas, om inte syftet med upphandlingen är genomgripande renovering eller rivning, att sälja byggnaden vidare utan att använda den för eget syfte eller att bevara byggnaden som en byggnad med officiellt skydd som del av en viss miljö, eller på grund av dess särskilda arkitektoniska eller historiska värde. Det ställs också villkoret att kravet ska iakttas om det är möjligt med hänsyn till kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens.

1 c kap. **Energiledningssystem**

3 g §. Obligatoriskt energiledningssystem. I den föreslagna paragrafen föreskrivs en skyldighet att införa ett certifierat energiledningssystem. Skyldigheten är ny för företag. Genom bestämmelsen genomförs artikel 11.1 och delar av artikel 11.3 i energieffektivitetsdirektivet.

Enligt paragrafen är företag vars genomsnittliga slutliga energiförbrukning per år överstiger 23 600 megawattimmar under de föregående tre kalenderåren skyldiga att införa ett certifierat energiledningssystem. Med certifierat energiledningssystem avses ett energiledningssystem som har certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med europeiska eller internationella standarder. Med ackrediterat organ avses ett bedömningsorgan som ackrediterats i enlighet med 7 § i lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005). I Finland ackrediteras organ av Säkerhets- och kemikalieverkets ackrediteringsenhet Finas.

Ett energiledningssystem kan införas för hela koncerner eller för ett företag. Skyldigheten att införa ett ledningssystem avses gälla enskilda företag. Ett företag som hör till en koncern kan välja om det inför ett ledningssystem så att systemet endast täcker det företag skyldigheten gäller eller så att systemet täcker det företag skyldigheten gäller och andra företag som hör till samma koncern som det företaget.

Det certifierade systemet ISO 50 001 anges som godtagbart energiledningssystem redan i anvisningarna om tillämpning av energieffektivitetsdirektivet. Därtill godtas åtminstone det nationella energieffektivitetssystemet ETJ+, vars energibesiktningsdel motsvarar ISO 50001. När den gällande energieffektivitetslagen stiftades bereddes i Finland en komplettering av det energieffektivitetssystem som ingick i det frivilliga energieffektivitetsavtalet för näringslivet. Syftet var att komplettera energieffektivitetssystemet i fråga (betecknat med förkortningen ETJ för *energiatohokkuusjärjestelmä*) med en energibesiktningsdel som motsvarar ISO 50001. Det så utökade systemet betecknas ETJ+. På basis av de erfarenheter som fåtts av ETJ+ över åren är det motiverat att ETJ+ godtas som ett sådant system som den föreslagna skyldigheten avser. Också i andra medlemsstater, till exempel Sverige, har nationella energiledningssystem som omfattar besiktningsplikt godkänts som ett led i genomförandet av direktivet. Också andra energiledningssystem kan godkännas, förutsatt att de motsvarar definitionen av energiledningssystem i lagförslaget och uppfyller kraven avseende certifiering.

I paragrafen föreslås dessutom en skyldighet för företag vars energiförbrukning under något kalenderår överstiger 23 600 megawattimmar att göra en anmälan till Energimyndigheten. Energimyndigheten meddelar vid behov närmare anvisningar om hur anmälan ska göras. Syftet med anmälningsskyldigheten är att underlätta övervakningen av hur skyldigheten att införa energiledningssystem efterlevs.

3 h §. *Befrielse från kravet på ett obligatoriskt energiledningssystem.* I paragrafen föreslås bestämmelser om när ett företag på basis av alternativa åtgärder kan befrias från skyldigheten att införa ett energiledningssystem. Genom bestämmelsen genomförs delar av artikel 11.10 och av artikel 11.11 i energieffektivitetsdirektivet.

I paragrafen föreslås en möjlighet att fullgöra skyldigheten genom att införa ett certifierat miljöledningssystem och genomföra en energibesiktning. Om ett företag tillämpar ett certifierat miljöledningssystem och genomför en energibesiktning i enlighet med de krav som föreskrivs i energieffektivitetslagen och med stöd av den, behöver inte företaget separat införa något certifierat energiledningssystem. ISO 14001 betraktas som godtagbart miljöledningssystem. Dock kan också andra system godkännas, förutsatt att de uppfyller kraven för certifiering.

I paragrafen föreslås även bestämmelser en möjlighet att fullgöra skyldigheten genom att införa ett certifierat miljöledningssystem och ansluta sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal. När detta lagförslag utarbetas pågår beredningen av nya energieffektivitetsavtal för avtalsperioden 2026–2035. Ett företag som omfattas av skyldigheten kan ansluta sig till näringslivets energieffektivitetsavtal eller fastighetssektorns energieffektivitetsavtal. Ett led i genomförandet av avtalet i företaget är att införa ett icke-certifierat energiledningssystem (ETJ+). Dessutom ska företaget ha ett certifierat miljöledningssystem.

I paragrafen föreslås dessutom bestämmelser om en möjlighet att fullgöra skyldigheten genom att använda ett energitjänsteavtal. Ett energitjänsteavtal kan till exempel vara ett avtal om en så kallad ESCO-tjänst. För att ett företag ska kunna använda ett energitjänsteavtal för att fullgöra skyldigheten ska avtalet uppfylla kraven i 1–4 punkten i momentet. Enligt momentet befrias företaget från skyldigheten i den utsträckning företagets slutliga energiförbrukning omfattas av avtalet. Enligt förslaget kan företag på basis av ett energitjänsteavtal också befrias endast delvis från skyldigheten. Om inte företagets totala energiförbrukning omfattas av avtalet, kan företaget utesluta den energiförbrukning som omfattas av avtalet från energiledningssystemet.

2 kap. **Energibesiktningar**

4 §. Energibesiktning i ett företag. I paragrafen föreslås bestämmelser om vad en energibesiktning i ett företag ska innehålla. Definitionen av energibesiktning av ett företag i 4 § 1 mom. i den gällande energieffektivitetslagen föreslås bli flyttad till 3 § som gäller definitioner. Termens svenska språkdräkt föreslås bli ändrad till energibesiktning i ett företag. Energiförbrukningsobjekt i ett företag är till exempel byggnader, industriell och kommersiell verksamhet samt transporter.

6 §. Obligatorisk energibesiktning i ett företag. I paragrafen föreslås bestämmelser om skyldigheten att göra en energibesiktning i ett företag. Genom bestämmelsen genomförs artikel 11.1 och delar av artikel 11.3 i energieffektivitetsdirektivet.

I paragrafen föreslås en skyldighet att göra energibesiktning i ett företag om företaget har en genomsnittlig slutlig energiförbrukning per år som överstiger 2 700 megawattimmar under de föregående tre kalenderåren. Om företaget har ett certifierat energiledningssystem behöver det dock inte göra någon energibesiktning. Tillämpningsområdet för besiktningsplikt ändras jämfört med den gällande energieffektivitetslagen. Enligt gällande lag har besiktningsplikten omfattat stora företag och vad som utgör ett stort företag har definierats enligt antalet anställda samt företagets balansräkning och omsättning. Enligt propositionen ska tillämpningsområdet bestämmas enligt företagets slutliga energiförbrukning, oberoende av företagets storlek.

I paragrafen föreslås dessutom tidsfrister för energibesiktningar i ett företag och de objektsbesiktningar som ingår i dem. Ett företag som omfattas av tillämpningsområdet ska göra en energibesiktning i företaget med minst fyra års mellanrum. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. I övergångsbestämmelserna föreslås fler bestämmelser om tidsfristerna för energibesiktning i ett företag. Ett företag för vilket besiktningsplikten är ny ska göra en energibesiktning första gången senast den 11 oktober 2026. Företag som hade omfattats av besiktningsplikt redan före lagens ikraftträdande ska fortsättningsvis göra en besiktning med minst fyra års mellanrum.

I paragrafen föreslås dessutom en skyldighet för företag vars energiförbrukning under något kalenderår överstiger 2700 megawattimmar att göra en anmälan till Energimyndigheten. Skyldigheten motsvarar den anmälningsskyldighet avseende energiledningssystem som föreskrivs tidigare i lagförslaget. Ett företag vars energiförbrukning under något kalenderår överstiger den föreskrivna gräns som gäller för införande av ett energiledningssystem eller för görande av en energibesiktning i företaget ska anmäla det till Energimyndigheten.

7 §. Befrielse från obligatorisk energibesiktning. I paragrafen föreslås bestämmelser om när ett företag på basis av alternativa åtgärder kan befrias från en obligatorisk energibesiktning. Genom bestämmelsen genomförs delar av artikel 11.10 och av artikel 11.11 i energieffektivitetsdirektivet.

Enligt den föreslagna paragrafen kan företag fullgöra skyldigheten genom att införa ett miljöförvaltningssystem kombinerat med en energibesiktning som uppfyller i lagen och med stöd av den föreskrivna krav. Dessutom föreslås bestämmelser om en möjlighet att fullgöra skyldigheten genom att ansluta sig till ett frivilligt energieffektivitetsavtal och göra en energibesiktning i enlighet med de föreskrivna kraven. Ett företag som omfattas av skyldigheten kan ansluta sig till näringslivets energieffektivitetsavtal eller fastighetssektorns energieffektivitetsavtal. Ett led i genomförandet av avtalet i företaget är att införa ett icke-certifierat energiledningssystem (ETJ+). Bestämmelsen motsvarar 7 § 3 mom. i den gällande energieffektivitetslagen.

I paragrafen föreslås en möjlighet att fullgöra skyldigheten genom att använda ett energitjänsteavtal. Energitjänsteavtalet ska uppfylla de krav som anges i momentet. Kraven är de samma som när avtalet används för att fullgöra skyldigheten att införa ett energiledningssystem. Enligt momentet befrias företaget från skyldigheten i den utsträckning företagets slutliga energiförbrukning omfattas av avtalet. Enligt förslaget kan företag på basis av ett energitjänsteavtal också befrias endast delvis från skyldigheten. Om inte företagets totala energiförbrukning omfattas av avtalet, kan företaget utesluta den del av energiförbrukningen som omfattas av avtalet från energibesiktningen i företaget.

Enligt förslaget godkänns åtminstone ett system som certifierats enligt ISO 14001 i kombination med ett energiledningssystem vars krav på energibesiktning överensstämmer med ISO 50001 som en sådan kombination som avses i 1 mom. Som ett sådant betraktas åtminstone energiledningssystemet ETJ +, som inte behöver vara certifierat.

8 §. Minimikrav på energibesiktning. Paragrafen innehåller bestämmelser om minimikraven för energibesiktningar i ett företag.

I paragrafen föreslås bestämmelser om objektsbesiktningar. Enligt förslaget ska sådana ingå i en energibesiktning för att det ska vara möjligt att på ett tillförlitligt sätt identifiera de viktigaste möjligheterna att minska energiförbrukningen samt potentialen för användning eller produktion av förnybar energi. En energibesiktning i ett företag ska enligt förslaget omfatta hela koncernen eller företaget och innehålla en detaljerad översikt över företagets samtliga verksamheter, inklusive byggnader, industriell verksamhet, kommersiell verksamhet och transporter, samt energiförbrukningsprofilen för dessa. Som ett tillräckligt urval av objektsbesiktningar betraktas ett antal som är tillräckligt representativt för företagets energiförbrukning.

Energibesiktningen i ett företag består av en företagsomfattande besiktning som ska innefatta ett tillräckligt urval av objektsbesiktningar. Att identifiera möjligheterna att minska energiförbrukningen och potentialen för användning eller produktion av förnybar energi föreslås som nya mål knutna till objektsbesiktningarna. Ändringen bygger på artikel 11.9 a i energieffektivitetsdirektivet, enligt vilken energibesiktningar ska anses uppfylla kraven i punkt 2 om de utförs på ett oberoende sätt, på grundval av minimikriterierna i bilaga VI till direktivet. De föreslagna ändringarna motsvarar punkterna c och d i bilaga VI till direktivet. Bestämmelser om vad en objektsbesiktningsrapport ska innehålla föreslås i en egen paragraf samt föreslås bli utfärdade med stöd av den paragrafen genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

12 §. Handlingsplan efter energibesiktning i ett företag. I den föreslagna paragrafen föreskrivs en skyldighet för företag att utarbeta en handlingsplan baserad på energibesiktningen i företaget. Skyldigheten är ny för företag. Genom paragrafen genomförs delar av artikel 11.2 i energieffektivitetsdirektivet.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om utarbetandet av handlingsplanen. Handlingsplanen ska utarbetas i anslutning till energibesiktningen i företaget. Planen ska innehålla uppgift om de specifika åtgärder genom vilka de förslag som framkommit vid besiktningen avses bli genomförda i företaget. Med förslag som framkommit vid besiktningen avses de energisparåtgärder som föreslås vid objektsbesiktning. Om det vid besiktningen har formulerats rekommendationer som inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbara, behöver dock inte dessa rekommendationer tas in i handlingsplanen. Det är företaget som själv bedömer huruvida en rekommendation är tekniskt och ekonomiskt genomförbar.

I den verksamhetsberättelse som avses i bokföringslagen ska företaget ta in handlingsplanen och uppgifter om i vilken grad rekommendationerna har genomförts. Om företaget inte upprättar

någon verksamhetsberättelse ska handlingsplanen och uppgifterna ingå i noterna till bokslutet. Skyldigheten motsvarar kravet i artikel 11.2 i direktivet. Handlingsplanen ska enligt lagförslaget utarbetas med minst fyra års mellanrum i samband med energibesiktningen. Varje ny handlingsplan ska fogas till verksamhetsberättelsen eller noterna till bokslutet när det bokslut som följer utarbetandet av planen upprättas. Uppgifterna om i vilken grad rekommendationerna har genomförts ska uppdateras årligen i verksamhetsberättelsen eller i noterna till bokslutet.

Företaget ska göra verksamhetsplanen och uppgifterna om i vilken grad rekommendationerna har genomförts allmänt tillgängliga. Skyldigheten motsvarar kravet i artikel 11.2 i direktivet. Företaget kan publicera uppgifterna till exempel på sin webbplats eller på någon annan för allmänheten tillgänglig plattform. De företag som omfattas av skyldigheten har i regel en webbplats och många publicerar redan sina bokslut och verksamhetsberättelser eller referat av dem på företagets webbplats. Om ett företag enligt bokföringslagen är skyldigt att utarbeta en hållbarhetsrapport, ska företaget enligt den lagen offentliggöra en verksamhetsberättelse som innehåller en hållbarhetsrapport på sin webbplats. Om samma företag dessutom omfattas av besiktningsplikt och är skyldigt att offentliggöra en därpå baserad handlingsplan, kan företaget publicera de fordrade uppgifterna om handlingsplanen i samband med verksamhetsberättelsen.

I 2 mom. föreslås en möjlighet att inkludera handlingsplanen i en sådan hållbarhetsrapport som avses i bokföringslagen. Ett företag som är skyldigt att utarbeta en hållbarhetsrapport kan om det så önskar inkludera sin handlingsplan och uppgifter om i vilken grad rekommendationerna har genomförts i hållbarhetsrapporten. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar tillämpningsanvisningarna till direktivet och dess syfte är att skapa större enhetlighet i företagens rapporteringsskyldigheter.

Enligt förslaget är ett företag inte skyldigt att i samband med handlingsplanen offentliggöra uppgifter som utgör företagshemligheter enligt definitionen i lagen om företagshemligheter. Om en handlingsplan innehåller uppgifter som utgör företagshemligheter, kan företaget utelämna dessa uppgifter när handlingsplanen tas in i företagets verksamhetsberättelse eller i noterna till bokslutet. Uppgifter som utgör företagshemligheter behöver inte heller göras allmänt tillgängliga.

3 a kap. **Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla**

18 a §. Bestämmelsernas tvingande natur. Enligt den föreslagna paragrafen får inte avvikelse från bestämmelserna i 3 a kap. göras till nackdel för slutkunden. Syftet med de motsvarande bestämmelserna i direktivet är att säkerställa vissa minimivillkor i avtalsförhållandet mellan försäljare i detaljistledet och slutkund i syfte att skydda slutkunden.

18 b §. Upplysningar i avtal om värme eller kyla. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om de minimiuppgifter som enligt energieffektivitetsdirektivet ska anges i avtal om värme eller kyla och som energidetaljisten ska upplysa slutkunden om innan avtal ingås. Paragrafen genomför delar av artikel 21 i direktivet.

Paragrafens 1 mom. innehåller en hänvisning till vad som annars föreskrivs i lag om information som ska lämnas innan avtal ingås samt en förteckning över de upplysningar som avses. Dessa är försäljarens namn och kontaktuppgifter (1 punkten), de prestationer eller tjänster som tillhandahålls och kvaliteten på dem (2 punkten), var och hur slutkunder kan få information om gällande priser, underhålls- och driftsavgifter, priser på tillbehör och andra eventuella kostnader (3 punkten), avtalets giltighetstid samt villkoren för förlängning och uppsägning av avtalet (4 punkten), slutkundens rätt till skadestånd och annan gottgörelse samt vilka förfaranden som gäller i fråga om dem, om prestationen eller tjänsten kvalitativt inte motsvarar det som avtalats

(5 punkten), det besvärslöslösande och löslösande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds (6 punkten) och var slutkunder kan få information om sina rättigheter (7 punkten).

Av de kontaktuppgifter som avses i 1 punkten ska det entydigt framgå vilken part i avtalet som är försäljaren i detaljistledet och hur det är möjligt att få kontakt med försäljaren.

Försäljaren i detaljistledet ska ge de upplysningar som avses i 3 punkten på det sätt som är mest ändamålsenligt för att informationen ska nå slutkunderna. I de flesta fall torde detta vara att tillkänna informationen på försäljarens webbplats.

Föreslagna 7 punkten gäller de rättigheter som är direkt förenade med avtalsförhållandet mellan energidetaljist och slutkund. Viktigt att notera är att dessa rättsförhållanden oftast inte är konsumentförhållanden. Den största gruppen av slutkunder av fjärrvärme torde vara bostadsaktiebolag, vilka i egenskap av juridiska personer inte omfattas av konsumentskyddet. I dessa fall är parterna i det avtalsförhållande som gäller leverans av fjärrvärme alltså energidetaljisten och husbolaget. Småhusägare som är fjärrvärmekunder torde i regel vara både slutkund och konsument i förhållandet med energidetaljisten, om de inte är näringsidkare eller om inte småhusägaren och avtalsparten till energidetaljisten av någon annan orsak är en juridisk person. I fråga om affärsbyggnader torde en konsumentställning kunna uteslutas. Också bostadsrättsförsamling och hyreshusförsamling är juridiska personer och kan därför inte vara konsumentpart i ett rättsförhållande.

För att de som är part i ett avtal om värme och kyla till fullo ska bli medvetna om de rättigheter som är förenade med avtalen bör dessa rättigheter tillkännas på energidetaljistens webbplats och avtalet om värme eller kyla bör innehålla uppgift om att så har gjorts. Konkret innebär detta åtminstone att den information som ges slutkunderna bland annat ska innehålla uppgifter om en gemensam kontaktpunkt. Enligt energieffektivitetsdirektivet (artikel 22.4) ska medlemsstaterna inrätta gemensamma kontaktpunkter där det är möjligt att få teknisk, finansiell och administrativ rådgivning om energieffektivitet. Detta krav i direktivet genomförs sannolikt genom att det statsägda bolaget Motiva Oy:s befintliga energirådgivningstjänster utnyttjas. Information om konsumenters rättigheter fås av de aktörer som enligt gällande lag redan ansvarar för konsumentfrågor.

Slutkundens föreslagna rätt till ett avtal som innehåller vissa uppgifter medför ingen allmän rätt till ett avtal med en energidetaljist, vilket betyder att bestämmelsen inte ingriper i energidetaljistens avtalsfrihet. Avsikten är endast att reglera den information som avtalet ska innehålla.

En energidetaljist ska göra sina allmänna avtalsvillkor allmänt tillgängliga på sin webbplats. Att göra villkoren allmänt tillgängliga betyder att alla, oberoende av en eventuell kundrelation med energidetaljisten i fråga, ska ha tillgång till de allmänna avtalsvillkoren. Viktigt att notera i fråga om allmänna avtalsvillkor är att avtal om värme och kyla omfattas av 36 § i lagen om rättshandlingar och 4 kap. i konsumentskyddslagen.

En slutkund bör få all relevant information i tillgängligt format om sitt avtal med en energidetaljist. Bestämmelser om tillgänglighet finns i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019, nedan lagen om digitala tjänster). I fråga om tillgänglighet gäller dessutom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FödrS 27/2016). Det bör dock noteras att tillämpningsområdet för bestämmelserna i lagen om digitala tjänster är begränsat till myndigheter, olika aktörer som hör till det allmänna eller använder betydande mängder offentliga medel eller aktörer vars verksamhet är förenad med ett betydande allmänintresse (till exempel leverantörer av identifieringstjänster). Eftersom alla parter i

leveransavtal för värme och kyla bör omfattas av regleringen torde den lagen inte vara tillräcklig för att säkerställa en tillräcklig tillgänglighet på det sätt som avses i lagförslaget. Särskilda bestämmelser om tillgänglighet är alltså påkallade i detta sammanhang.

Med tillgänglighet avses att så många människor som möjligt kan använda digitala tjänster och digitalt innehåll oberoende av eventuella begränsningar eller funktionsnedsättningar. Faktorer som är väsentliga för digitala tjänsters tillgänglighet är teknisk tillgänglighet, användarvänlighet och begriplighet. I till exempel audiovisuellt material kan detta innebära att man använder både bild och ljud så att tillräcklig information kan fås på vardera sättet. Utöver de tekniska krav som tillgänglighet medför är det också viktigt att språket är klart och begripligt och att en digital tjänst är lätt att använda.

Enligt lagförslaget ska en energidetaljist i sin verksamhet iaktta tillbörlig aktsamhet och i alla situationer handla utan obefogat dröjsmål. I konsumentrelationer medför redan 5 § i konsument säkerhetslagen (920/2011) en skyldighet att iaktta tillbörlig aktsamhet. Eftersom de aktörer som omfattas av det föreslagna kapitlet är fler än antalet konsumenter, är det dock motiverat att utfärda en särskild bestämmelse om saken.

18 c §. Slutkundens skyldigheter. Enligt föreslagna 1 mom. ska slutkunden till en energidetaljist på begäran av slutförbrukaren ge denne ett sammandrag av de centrala avtalsvillkoren i avtalet om värme eller kyla, inbegripet de upplysningar som avses i 18 b § 1 mom. Skyldigheten att ge ett sådant sammandrag och sådana upplysningar gäller husbolag, hyreshussamfund, bostadsrätts samfund och andra hyresvärdar som har ett avtal om värme eller kyla. Slutförbrukare avser till exempel delägare, boende i bostadsrätts bostäder och hyresgäster. Genom den föreslagna informationsskyldigheten för slutkunder som är parter i avtal med energidetaljister får slutförbrukare som inte är parter i sådana avtal den information som direktivet förutsätter. Slutkunden ska utan dröjsmål underrätta slutförbrukaren om ändringar som energidetaljisten gjort i avtalsvillkoren och som påverkar slutförbrukaren. Ändringar som ska anmälas utan dröjsmål kan till exempel vara ändringar i energipriserna och skälen till dem, merkostnader som påverkar priset, till exempel kostnader av att införa förbättrade och nya tjänster, samt tilläggstjänster som berör slutförbrukarna, till exempel mättjänster, installationstjänster eller underhållstjänster.

18 d §. Betalningssätt. En energidetaljist ska erbjuda slutkunderna möjlighet att välja mellan flera olika betalningssätt. Det har inte ansetts ändamålsenligt att på författningsnivå precisera hur många alternativ som ska erbjudas, utan det bör bedömas fall för fall enligt vad som är lämpligt. Faktorer att beakta kan till exempel vara omfattningen av slutkundens verksamhet eller slutkundens faktiska möjligheter att utnyttja informationsteknik.

De betalningssätt som erbjuds får inte medföra diskriminering av vissa kunder och valet av betalningssätt får inte medföra att slutkunder särbehandlas omotiverat eller leda till en oskäligen situation för en slutkund.

Valet av betalningssätt får dock medföra kostnader för slutkunden. Kostnaderna får inte överstiga de direkta kostnader som betalningsmottagaren, det vill säga energidetaljisten, har orsakats av det valda betalningssättet.

18 e §. Ändring av avtalsvillkoren. Enligt föreslagna 1 mom. får en försäljare av värme eller kyla i detaljistledet ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i ett avtal om värme eller kyla endast om vissa nedan uppräknade villkor uppfylls. 1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån, 2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som försäljaren inte har kunnat

beakta då avtalet ingicks, eller 3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, översyn av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet. Av dessa gäller 1 och 3 punkten inte avtal som är i kraft viss tid. Med stöd av 2 punkten kan ett avtal ändras till exempel om mervärdesskattesatsen ändras. Också ändringar i skatter och avgifter som grundar sig på till exempel energi eller utsläpp från energiproduktionen kan berättiga till en prisändring med stöd av punkten.

I allmänhet har grunderna för pris- och villkorsändringar i avtal angivits i de avtalsvillkor som försäljare i detaljistledet tillämpar. På sådana i avtalet angivna grunder kan en energidetaljist enligt föreslagna 1 mom. 1 punkten ändra avtalet, under förutsättning att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån.

Eftersom ett avtal om värme och kyla ofta är i kraft en längre tid och det därför kan uppkomma ett motiverat behov av att ändra avtalet medan det är i kraft, föreslås det i 1 mom. 3 punkten en möjlighet för försäljaren av värme eller kyla i detaljistledet att ändra avtalet, om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, översyn av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet. I praktiken kan ändringsbehoven till exempel bero på den kostnadsstruktur som detaljförsäljaren använder, som i en början har varit ändamålsenlig men blivit föråldrad. Snedvridningar kan uppkomma till exempel i förhållandet mellan fasta avgifter och energiavgifter eller i prisförhållandena mellan olika årstider.

Dessutom föreslås försäljaren i detaljistledet ha rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Enligt lagförslaget ska försäljaren i detaljistledet sända slutkunden ett meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, ska energidetaljisten upplysa slutkunden om ändringen av avtalsvillkoren i tillräckligt god tid, dock tidigast en månad efter att ändringen trätt i kraft. Vid bedömning av huruvida en energidetaljist har informerat om ändringen i tillräckligt god tid ska ändringens karaktär och de faktiska konsekvenserna för slutkundens rättsliga ställning beaktas. Som typiskt fall kan en ändring av villkor som nyss blivit föråldrade vara en sådan ändring som det vore lämpligt att informera om tidigare än med en månads varsel.

Avtalsklausuler som gäller priset kan indelas i två grupper: klausuler som förutsätter åtgärder från avtalspartens sida och ändringsklausuler som börjar gälla utan att några åtgärder vidtas. Prisändringsklausuler av den förstnämnda typen kan ge detaljisten rätt att ändra priset, om ett visst avtalsvillkor uppfylls. I dessa situationer är det fråga om en prisändring som förutsätter åtgärder och som detaljisten meddelar i förväg på det sätt som avses i paragrafen. Individuella avtal mellan värmeförsäljare och slutkund kan innehålla på förhand bestämda och specificerade prisbestämningsgrunder, till exempel prisjusteringscykler knutna till index eller anskaffningskostnader. Dessutom kan värmeförsäljare och slutkund avtala om en dynamisk produkt eller en produkt som innehåller dynamiska komponenter och som ligger till grund för prisjusteringar eller prisändringar med vissa intervaller. Syftet med lagen är inte att begränsa införandet av nya produkter, till exempel tim- eller tidsprissatta produkter. En sådan produkt får dock inte vara den enda produkt som erbjuds och det ska vara frivilligt för slutkunden att välja den. Detta slags justeringar som utförs under avtalsperioden enligt tidigare överenskommelse betraktas inte som sådana ändringar i avtalsvillkoren eller avtalspriset som avses i lagen. Bestämmelserna i paragrafen gäller alltså inte denna typ av prisändringar som sker i enlighet med avtalet.

18 f §. *Avbrott i leverans av värme eller kyla av orsaker som beror på slutkunden.* För att förtydliga slutkundens ställning föreslås det att bestämmelser tas in i lag om när avtalsbrott från slutkundens sida berättigar till att leveransen av värme eller kyla avbryts. Sådana avtalsbrott är enligt den föreslagna paragrafen betalningsförsummelse och andra väsentliga avtalsbrott. Möjliga exempel på andra väsentliga avtalsbrott är sådana ändringar i försäljarens utrustning som slutkunden gjort eller sådana skador på utrustningen som slutkunden orsakat och som skulle medföra fara eller störningar för utrustningen eller för andra slutkunder eller slutförbrukare.

En slutkund som är konsument ska enligt förslaget ha rätt att i varningen om att leveransen kommer att avbrytas få anvisningar om hur kunden ska gå till väga för att kunna återropa de rättigheter som nämns i paragrafen. Överlag ska konsumenten vägledas i fråga om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. I praktiken kan sådan vägledning vara upplysningar om var man hittar information om till exempel möjligheter till energisparande och förbättrad energieffektivitet. Annan vägledning som kan komma på fråga är hänvisning till den gemensamma kontaktpunkten eller till skuldrådgivning.

Innan leveransen avbryts ska energidetaljisten enligt den föreslagna paragrafen sända en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott till slutkunden och därefter en separat varning om att leveransen kommer att avbrytas. Varningen ska sändas tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts. Om slutkunden är i konsumentställning gentemot energidetaljisten, ska det framgå av varningen hur konsumenten ska gå till väga för att kunna återropa de rättigheter som nämns i paragrafen och också hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt.

Om orsaken till avbrottet är betalningsförsummelse får leveransen avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning. Om orsaken är annan får leveransen avbrytas tidigast fem veckor efter det att slutkunden första gången har informerats om avtalsbrottet och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då leveransen enligt varningen kommer att avbrytas. Endast av synnerligen vägande skäl kan leveransen avbrytas tidigare.

Karenstiden på fem veckor har tagits in i elmarknadslagen och det är motiverat att göra likadant i fråga om värme. Att definiera tidsramar som är annorlunda jämfört med elleveranser vore svårttytt för slutförbrukaren, och kunde dessutom av tekniska skäl leda till risksituationer i fastigheter. Om elleveransen till en fastighet har avbrutits är det inte heller möjligt att leverera värme. När mätare och rör fryser är risken för vattenskadorna uppenbar. I praktiken leder ett avbrott i elleveransen till en fastighet till att också värmeleveransen avbryts när värmebolaget får kännedom om saken. Sådana situationer förekommer i viss utsträckning, särskilt i egnahemshus.

Ett undantag från det ovan beskrivna är fall där en slutkund eller slutförbrukare använder en byggnad eller en del av en byggnad vars uppvärmning är beroende av värmeleverans som stadigvarande bostad. Mellan början av oktober och slutet av april får inte värmeleveransen till en sådan bostad avbrytas innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den försummade betalningen.

I den bestämmelse som gäller betalningssvårigheter som beror på ett socialt prestationshinder avses situationer där slutkunden också är slutförbrukare. Sociala prestationshinder kan vara till exempel allvarlig sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet som konsumenten har råkat ut för huvudsakligen utan att själv vara orsak till den. Enligt den föreslagna bestämmelsen får leveransen avbrytas tidigast tre månader efter förfallodagen för betalningen.

Viktigt att observera är att avbrytande av värmeleveransen ska ses som en sista utväg vid avtalsbrott. I första hand bör man försöka lösa det problem som lett till avtalsbrottet eller avhjälpa det, bland annat genom att informera om möjligheterna till energisparande och förbättring av byggnadens energiprestanda. Innan den vidtar åtgärder för att avbryta leveransen ska energidetaljisten alltså i möjligaste mån till exempel informera om var man kan hitta information om dessa frågor (exempelvis energirådgivning eller konsumentrådgivning).

5 kap. **Energieffektiv värme och kyla**

27 §. Effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla. I paragrafen föreslås bestämmelser om kriterierna och villkoren för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla samt om villkoren för ändringar i produktionsenheter för värme eller kyla i befintliga system. Genom den föreslagna paragrafen genomförs delar av artikel 26.4 i energieffektivitetsdirektivet. Skyldigheterna har formulerats till att gälla uttryckligen en verksamhetsutövare som driver system för fjärrvärme och fjärrkyla när verksamhetsutövaren planerar att anlägga ett nytt effektivt system eller nya enheter för värmeproduktion som kommer att ingå i verksamhetsutövarens system. För att definiera vad som utgör ett effektivt system används kriterier baserade på produktionsform. Alternativt kan verksamhetsutövare som driver system för fjärrvärme och fjärrkyla använda kriterier baserade på specifika utsläpp. Fossila bränslen får inte användas i en produktionsenhet för värme eller kyla som är ny eller har genomgått omfattande uppgradering. Ett undantag är naturgas som får användas som bränsle till utgången av 2030. På grund av deras ringa betydelse är också värmekällor med en effekt på mindre än 1 megawatt undantagna från skyldigheten. Fossila bränslen får dessutom användas som startbränsle och reservbränsle.

27 a §. Plan för uppfyllande av kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla. I paragrafen föreslås en skyldighet för verksamhetsutövare som driver befintliga system för fjärrvärme och fjärrkyla att utarbeta en plan för hur kriterierna för effektiva system ska uppfyllas. Skyldigheten avses gälla system där den totala utgående värmen och kylan överstiger 5 megawatt och vilka enligt uppgifterna för kalenderåret 2026 inte uppfyller kriterierna för effektiva system. Planen ska utarbetas och en anmälan om utarbetad plan görs till Energimyndigheten senast den 30 september 2027. Följande gång ska anmälan om utarbetad plan sändas till Energimyndigheten den 30 september 2031, om systemet enligt uppgifterna för 2030 inte uppfyller kriterierna, och därefter vart femte år.

Termen ”total utgående värme och kyla” ska tolkas som kapacitet och inte som energimängd, eftersom värdet är avsett att jämföras med tröskelvärdet på 5 megawatt som avser produktionskapacitet för värme eller kyla. I tröskelvärdet på 5 megawatt för denna totala utgående värme och kyla definieras inte någon exakt tidpunkt för mätningen, det vill säga det specificeras inte vilken kapacitet det är fråga om, och till tröskelvärdet räknas den installerade kapaciteten hos alla värmeproduktionsenheter som matar systemet för fjärrvärme och fjärrkyla. Värmeproduktionskapacitet som endast används vid maximal efterfrågan, det vill säga högst några timmar per år, men som är permanent ansluten till ett system för fjärrvärme och fjärrkyla, ska uteslutas från beräkningen.

Genom paragrafen genomförs artikel 26.5 i energieffektivitetsdirektivet.

27 b §. Kostnadsnyttoanalys. I paragrafen föreslås bestämmelser om kostnadsnyttoanalyser på anläggningsnivå. Genom paragrafen genomförs artikel 26.7 i energieffektivitetsdirektivet och bilaga XI till direktivet.

28 §. Befrielse från skyldigheten att göra kostnadsnyttoanalys. I paragrafen föreslås bestämmelser om situationer där en kostnadsnyttoanalys inte behöver göras. Genom paragrafen

genomförs artikel 26.8 i energieffektivitetsdirektivet. Närmare bestämmelser om de befrielsegrunder som avses i paragrafen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §. Anmälan om kostnadsnyttoanalys. I paragrafen föreslås ändringar i den skyldighet för verksamhetsutövare att göra en anmälan om kostnadsnyttoanalys som föreskrivs i 29 § i den gällande energieffektivitetslagen. Ändringarna är tekniska och paragrafens innehåll ändras inte i övrigt. Genom bestämmelsen genomförs delar av artikel 26.8 i energieffektivitetsdirektivet. Enligt paragrafen får närmare bestämmelser om anmälan och om vad den ska innehålla utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 a kap. Offentlig upphandling

29 a §. Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling. I paragrafen föreslås bestämmelser om upphandlande enheters skyldighet att iaktta energieffektivitetskrav när de upphandlar produkter och tjänster och när de tilldelar koncessioner. Energieffektivitetskrav ska iakttas vid sådan upphandling av produkter och tjänster samt vid sådan tilldelning av koncessioner vars värde motsvarar eller överstiger EU-tröskelvärdena för dessa upphandlingar, om det inte är tekniskt omöjligt att uppfylla kraven. Kraven på energieffektivitet definieras i föreslagna 29 b § för produkter och i föreslagna 29 c § för tjänster. I paragrafen föreslås dessutom en skyldighet för upphandlande enheter att tillämpa principen om energieffektivitet först vid upphandlingar vars värde är lika med eller större än EU-tröskelvärdena. Genom paragrafen genomförs artikel 7.1 i energieffektivitetsdirektivet och delvis bilaga IV till direktivet.

Produkter och tjänster behöver inte upphandlas så att kraven på energieffektivitet uppfylls om det inte är tekniskt genomförbart. Den upphandlande enheten bedömer förutsättningarna att tillämpa undantaget avseende teknisk genomförbarhet i planeringsskedet innan upphandlingsförfarandet inleds. Det kan exempelvis vara tekniskt omöjligt att skaffa energieffektiva värmepumpar om byggnadens värmedistributionssystem inte tillåter de temperaturer som krävs för en effektiv användning av värmepumpen.

Med tillämpning av principen om energieffektivitet först avses att man när upphandling planeras ska bedöma de kostnadseffektiva alternativ som finns till hands med beaktande av energieffektiviteten.

En upphandlande enhet som för ett offentligt organs räkning planerar att genomföra en byggentreprenad, en tjänsteupphandling som gäller en byggnad som det offentliga organet äger eller någon annan tjänsteupphandling ska bedöma möjligheten att använda energitjänsteavtal. Det innebär att man som ett led i planeringen av upphandlingen bedömer om upphandlingen kan genomföras som energitjänst, med ett så kallat ESCO-avtal.

29 b §. Upphandling av produkter. I paragrafen föreslås bestämmelser om energieffektivitetskrav vid upphandling av produkter. Genom paragrafen genomförs delar av artikel 7.1 i energieffektivitetsdirektivet och punkterna a, b och d i bilaga IV till direktivet.

Den bedömning som ska göras vid planeringen av en upphandling avseende vilka de två högsta i betydande grad utnyttjade klasserna är för produkter som omfattas av förordningen om energimärkning kan den upphandlande enheten göra efter bästa förstånd med hjälp av till exempel Eprel, den europeiska databasen för energimärkta produkter.

I paragrafen föreslås det bli föreskrivet att om föremålet för upphandlingen är däck som omfattas av förordningen om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar, får den upphandlande enheten upphandla endast däck som hör till den

högsta klassen för drivmedelseffektivitet. Värt att beakta är att dubbdäck inte omfattas av förordningen om märkning av däck. Upphandling av dubbdäck är därför inte förenat med några skyldigheter enligt den författningen. I upphandlingar som gäller bildäck får den upphandlande enheten enligt det föreslagna momentet endast köpa däck som hör till den högsta klassen för drivmedelseffektivitet, i enlighet med förordningen om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar. Föreslagna 4 mom. motsvarar led d i bilaga IV till energieffektivitetsdirektivet. Enligt momentet ska inte kravet på högsta klass hindra offentliga organ från att köpa däck med högsta klassificering för väggrepp på vått underlag eller för externt däck- och vägbanebuller, om det är motiverat av säkerhets- eller folkhälsoskäl. I det föreslagna momentet ingår en hänvisning till förordningen om märkning av däck. Enligt artikel 2 i förordningen ska den inte tillämpas på bland annat regummerade däck, terränggående däck för yrkesmässigt bruk eller däck som försetts med tilläggsutrustning för att förbättra friktionsegenskaperna, som till exempel dubbdäck.

I bestämmelsen ingår ett handlingsutrymme. Om föremålet för upphandlingen är ett produktpaket, får den upphandlande enheten ge den samlade energieffektiviteten för produktpaketet företräde framför enskilda produkters energieffektivitet. Med produktpaket avses att det som upphandlas är en uppsättning produkter vilka både separat och alla tillsammans som produktpaket omfattas av en energimärkning. Om man till exempel köper ett paket som inbegriper en fastbränslepanna, en tillsatsvärmare, en värmeregulator och en solvärmeanordning kan det godkännas att solvärmeanordningen bara uppfyller kraven för klass B, förutsatt att hela paketet uppfyller kravet att höra till högsta tillgängliga klass.

29 c §. Upphandling av tjänster. I anbudsförfrågningar som gäller tjänsteupphandling och som överstiger EU-tröskelvärdena ska upphandlande enheter förutsätta att produkter som ingår i anbudet och som köps in syfte att producera tjänsten uppfyller de krav som avses i 29 e §. Genom bestämmelsen genomförs punkt e i bilaga VI till direktivet.

29 d §. Undantagsbestämmelser. I paragrafen föreslås bestämmelser om undantag från tillämpningen av de energikrav för upphandlingar som anges i kapitlet. Genom paragrafen genomförs artikel 7.2 i energieffektivitetsdirektivet. Energieffektivitetskraven ska inte tillämpas på sådana kontrakt som avses i lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling. Energieffektivitetskraven ska enligt förslaget tillämpas på försvarsförvaltningens och gränsbevakningsväsendets upphandlingskontrakt endast till den del detta inte kommer i konflikt med naturen av och det huvudsakliga syftet för försvarsförvaltningens och gränsbevakningsväsendets verksamhet. Energieffektivitetskraven ska inte heller tillämpas på upphandlingar i fall där det äventyrar allmän säkerhet eller förhindra insatser mot nödsituationer som gäller folkhälsan.

5 b kap. **Datacentraler**

29 e §. Tillvaratagande av spillvärme från datacentraler. I paragrafen föreslås bestämmelser om skyldigheten för datacentraler vars totala effekt överstiger 1 megawatt att ta till vara spillvärme, göra en kostnadsnyttoanalys och lämna en anmälan till Energimyndigheten. Genom paragrafen genomförs artikel 26.6 i energieffektivitetsdirektivet.

Som tillvaratagande av spillvärme betraktas till exempel det att spillvärme leds till fjärrvärmenätet eller tas till vara vid en egen anläggning. Anmälan behöver inte lämnas om operatören av datacentralen redan har lämnat Energimyndigheten en sådan anmälan om en kostnadsnyttoanalys som förutsätts i föreslagna 27 b §.

29 g §. Behörig myndighet. En bestämmelse om behörig myndighet föreslås bli fogad till lagen. Genomförandet i medlemsstaterna av kommissionens delegerade förordning om den första delen av inrättandet av ett gemensamt unionssystem för bedömning av datacentraler förutsätter åtgärder av den nationella myndigheten. Enligt förordningen ska operatörer av datacentraler lämna information till en europeisk databas för datacentraler, som kommissionen administrerar. Informationen ska lämnas via ett elektroniskt system. De som använder det elektroniska systemet måste beviljas användarrättigheter, och för att de uppgifter som finländska företag rapporterar till databasen ska vidarebefordras till EU-kommissionen krävs åtgärder av medlemsstaternas kontaktpersoner för databasen. Genom den föreslagna bestämmelsen förtydligas Energimyndighetens behörighet i fråga om de praktiska åtgärder som genomförandet av den delegerade förordningen förutsätter.

6 kap. Särskilda bestämmelser

30 §. Myndigheter och deras uppgifter. Energimyndigheten föreslås vara allmän tillsynsmyndighet för energieffektivitetslagen, på samma sätt som för närvarande. Till paragrafen fogas dessutom en bestämmelse om arbets- och näringsministeriets uppgifter samt en informativ hänvisning till konsumentombudsmannens tillsynsuppgift enligt konsumentskyddslagen.

Arbets- och näringsministeriet föreslås ha uppgiften att sköta den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen. Övervakningen av verkställigheten av lagen omfattar till exempel den övervakning som behövs för EU-rapporteringen avseende energieffektivitetsdirektivet. Bestämmelsen motsvarar den rådande uppgiftsfördelningen mellan arbets- och näringsministeriet och Energimyndigheten.

Energimyndigheten ska på samma sätt som för närvarande sköta tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den. Energimyndigheten ska bland annat övervaka att de skyldigheter som gäller energibesiktningar i företag och införande av energiledningssystem samt offentliga organs skyldigheter och energidetaljisters skyldigheter fullgörs.

I fråga om energidetaljister tillkommer nya tillsynsuppgifter som gäller skyldigheterna enligt föreslagna 3 a kap. i fråga om avtal om detaljförsäljning av värme och kyla. Energimyndigheten ska inom ramen för sin behörighet säkerställa att de konsumentskyddsåtgärder som avser produktion och detaljförsäljning av värme och kyla är effektiva och att de genomförs. Energimyndighetens behörighet omfattar emellertid inte sådana avtalstvister mellan tillsynsobjekt och deras avtalsparter som ska avgöras av de allmänna domstolarna. Energimyndighetens behörighet omfattar tillsyn på en allmän nivå över att parternas skyldigheter enligt energieffektivitetslagen fullgörs.

Därtill föreslås konsumentombudsmannen ha tillsyn med stöd av konsumentskyddslagen över att villkoren i de avtal som avses i 3 a kap. i denna lag samt energidetaljisters förfarande vid marknadsföring och i kundrelationer enligt det kapitlet är lagenliga med hänsyn till konsumentskyddet. Konsumentombudsmannens behörighet omfattar inte till exempel till avtalsförhållandet mellan energidetaljist och husbolag.

30 a §. Tillsyn över certifierade energiledningssystem och energibesiktningar. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak 12 § i den gällande energieffektivitetslagen. Enligt förslaget fogas till 1 mom. ett omnämnande av att införande av certifierade energiledningssystem omfattas av tillsynen. Tidigare har energieffektivitetslagen inte innehållit något uttryckligt krav att införa ett energiledningssystem. Upplysningar från företag om införande av certifierade

energiledningssystem har behandlats som ett led i Energimyndighetens tillsyn över energibesiktningarna. Enligt förslaget ska en del företag framöver omfattas av skyldigheten att införa ett icke-certifierat energiledningssystem och en del av skyldigheten att göra energibesiktning.

För tydlighetens skull föreslås paragrafens andra moment bli utökat med ett omnämnande av att Energimyndigheten har rätt att i granskningssyfte få övrig information som behövs för tillsynen, utöver rapporterna om ett företags obligatoriska energibesiktning och om en objektsbesiktning som ingår i energibesiktningen. Övrig information som behövs för tillsynen kan vara till exempel ett certifikat som gäller ett energiledningssystem eller miljöledningssystem eller uppgifter om införande av ett icke-certifierat ledningssystem.

30 b §. Myndighetens rätt till information. En effektiv och ändamålsenlig tillsyn förutsätter en i lag tryggad rätt att få uppgifter för tillsynen. Enligt föreslagna 1 mom. har Energimyndigheten rätt att av företag, verksamhetsutövare och övriga aktörer som omfattas av skyldigheter enligt energieffektivitetslagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av den få sådana upplysningar som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av den lagen. Med uppgifter som är nödvändiga för tillsynen avses sådana uppgifter som innehållsmässigt är korrekta och som ger en rättvisande och tillräcklig bild av hur lagens bestämmelser och de föreskrifter som meddelats i Energimyndighetens beslut har följts. Energimyndigheten kan genom ett föreläggande ålägga någon att lämna de behövliga uppgifterna och vid behov förena föreläggandet med vite.

30 c §. Myndighetens inspektionsrätt. I föreslagna 1 mom. säkerställs det att Energimyndigheten har inspektionsrätt i lokaler, utrymmen och områden som det är nödvändigt att få tillträde till för den tillsyn som avses i lagen. Energimyndigheten ska också ha rätt att utföra inspektioner i lokalerna och områdena i fråga och att vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter.

Hemfriden tryggas i 10 § i grundlagen. I lag kan dock bestämmelser utfärdas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Myndighetsinspektioner får företas i utrymmen som omfattas av hemfriden då det finns anledning att misstänka att ett brott har inträffat som kan medföra fängelsestraff. Därför föreslås Energimyndighetens behörighet enligt 1 mom. vara begränsad när det är fråga om utrymmen avsedda för boende av permanent natur. I sådana utrymmen är tillsynsåtgärder möjliga endast om det finns anledning att misstänka att ett brott som avses i 16 kap. 8 § i strafflagen (39/1889) har begåtts (ingivande av osant intyg till myndighet) och inspektionen är nödvändig för att utreda de omständigheter som inspektionen gäller. En sådan situation kan uppstå om tillgången till de uppgifter som är föremål för inspektionen är möjlig endast i fråga om anordningar som omfattas av hemfriden, till exempel sådana anordningar som ägs av verksamhetsutövaren men som innehas av en arbetstagare i arbetstagarens hem.

Enligt föreslagna 2 mom. har Energimyndigheten när den utför en inspektion rätt att omhänderta material från den aktör som är föremål för inspektion. Omhändertagande kan komma i fråga när saken inte kan utredas i samband med inspektionen på det sätt som inspektionen kräver och omhändertagandet av materialet därför är nödvändigt för att syftet med inspektionen ska uppnås. Alla handlingar och upptagningar och allt övrigt material som omfattas av inspektionsrätten kan omhändertas. Materialet ska återlämnas så snart det inte längre behövs för inspektionen. Det avgörande med tanke på behovet är om materialet behövs för att skaffa de tilläggsuppgifter som syftet med inspektionen förutsätter eller för att kontrollera uppgifternas riktighet.

31 §. Åtgärder vid överträdelse eller försummelse. I paragrafen föreslås bestämmelser om de medel med vilka Energimyndigheten kan reagera när bestämmelserna i lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen inte iakttas. Enligt föreslagna 1 mom. kan Energimyndigheten förelägga den som bryter mot en bestämmelse eller en föreskrift att fullgöra sin skyldighet. I beslutet i fråga kan Energimyndigheten bestämma hur överträdelsen eller försummelsen ska åtgärdas.

Dessutom föreslås Energimyndigheten ha befogenhet att förelägga återbetalning av en avgift som tagits ut felaktigt av en kund. Denna föreslagna befogenhet gäller sådana fall där Energimyndigheten uttryckligen har konstaterat att tillsynsobjektet har handlat i strid med bestämmelserna. Behörigheten omfattar däremot inte sådana avtalstvister mellan tillsynsobjektet och dennes kund som ska avgöras av de allmänna domstolarna.

Innan den meddelar föreläggande om återbetalning ska Energimyndigheten höra parten. På hörande och på delgivning av beslut om föreläggande tillämpas förvaltningslagen. När beslutet innehåller ett avgörande som är förpliktande för en part, ska beslutet delges som bevislig delgivning i enlighet med 60 § i förvaltningslagen.

Enligt 2 mom. får Energimyndigheten förena ett förbud eller föreläggande med vite eller med hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande på det sätt som föreskrivs i viteslagen (1113/1990). En huvudförpliktelse och ett vite som meddelats med stöd av 1 mom. föreläggs i regel genom samma beslut.

Föreslagna 2 mom. motsvarar gällande 31 § i energieffektivitetslagen. Det ursprungliga och det omarbetade energieffektivitetsdirektivet innehåller bestämmelser om att medlemsstaterna ska föreskriva sanktioner för överträdelser av de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av direktivet. Genom de ändringar som föreslås i paragrafen preciseras påföljdsbestämmelserna i energieffektivitetslagen.

31 a §. Avgiftsbelagda myndighetsprestationer. Enligt den föreslagna paragrafen har Energimyndigheten rätt att ta ut avgift för behandling av anmälningar och andra ärenden enligt lagen. En i paragrafen avsedd anmälan kan vara till exempel en anmälan enligt föreslagna 27 a § om en plan för uppfyllande av kriterierna för ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla.

Bestämmelser om de allmänna grunderna för när prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken på uttagna avgifter samt om övriga grunder för avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelser om Energimyndighetens avgiftsbelagda prestationer utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet (avgiftsförordningen). För att en ny avgift ska kunna tas ut för behandling av anmälan eller annat ärende enligt denna lag måste avgiftsförordningen ändras.

32 §. Ändringssökande. Paragrafens 1 mom. motsvarar den gällande energieffektivitetslagen. Ändring i ett beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av energieffektivitetslagen får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett nytt moment föreslås med en bestämmelse om att beslut av Energimyndigheten om att utföra inspektion inte får överklagas genom separata besvär.

Vidare föreslås ett nytt moment enligt vilket bestämmelserna i 16 kap. i upphandlingslagen ska tillämpas på sökande av ändring i sådana beslut om offentlig upphandling som avses i 5 a kap. Syftet med det föreslagna nya momentet är att förtydliga reglerna för ändringssökande inom

sådan offentlig upphandling som avses i föreslagna 5 a kap. i energieffektivitetslagen. De krav avseende energieffektivitet som föreskrivs i energieffektivitetslagen gäller upphandlingar som överstiger EU-tröskelvärdena. Upphandlande enheter som gör sådana upphandlingar ska också tillämpa upphandlingslagen eller försörjningslagen.

Konkurrens- och konsumentverket utövar tillsyn över efterlevnaden av upphandlingskraven och av lagstiftningen om offentlig upphandling. Konkurrens- och konsumentverkets uppgift vid tillsynen är att säkerställa att principer som är väsentliga med hänsyn till allmänintresset och en effektiv användning av offentliga medel, såsom insyn och icke-diskriminering, iakttas vid offentlig upphandling. I föreslagna 5 a kap. i energieffektivitetslagen föreskrivs krav avseende energieffektivitet vid upphandling av produkter och tjänster samt byggtreprenader som överstiger EU-tröskelvärdena. På de förfaranden som syftar till att genomföra sådana upphandlingar tillämpas upphandlingslagen eller försörjningslagen.

Upphandlingslagens 16 kap. tillämpas på sökande av ändring i beslut som avses i föreslagna 5 a kap. när upphandlingarna i fråga omfattas av upphandlingslagen eller försörjningslagen och ändring söks på en i upphandlingsbestämmelserna angiven grund.

32 a §. Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om verkställbarheten av Energimyndighetens beslut. Enligt förslaget ska beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av energieffektivitetslagen iakttas även om de överklagats, om inte Energimyndigheten bestämmer något annat i beslutet. Ett beslut som gäller återbetalning till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömmande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft.

7.2 Lagen om ändring av 19 § i elmarknadslagen

19 §. Skyldighet att utveckla nätet. I paragrafen föreslås en ny bestämmelse genom vilken artikel 27 i energieffektivitetsdirektivet införlivas i nationell lag.

Enligt föreslagna 3 mom. ska principen om energieffektivitet först enligt 3 § i energieffektivitetslagen tillämpas vid planering av elnät. Förslaget motsvarar artikel 27.2 i direktivet.

Hittills har inte principen om energieffektivitet först beaktats i de bestämmelser som avser utveckling av nät. Enligt artikel 27.2 i energieffektivitetsdirektivet ska nationella tillsynsmyndigheter kontrollera att innehavare av överföringsnät och distributionsnät tillämpar principen om energieffektivitet först bland annat när de övervakar nätutvecklingsplaner. Enligt 41 § i elmarknadslagen ska en plan för utveckling av stamnät innehålla en plan över investeringar samt en utredning av de metoder och antaganden som använts vid utarbetandet av planen. Enligt 52 § ska nätinnehavare i utvecklingsplaner för eldistributionsnät presentera lämpliga jämförelser av kostnadseffektiviteten hos utvecklingsåtgärderna för distributionsnätet, beräkningar av livscykelkostnader för olika lösningar för utveckling av nätet samt en plan för eventuell användning av flexibilitet i elförbrukningen, ellager, distributionsnätsinnehavarens energieffektivitetsåtgärder och andra resurser som ett alternativ till en utvidgning av distributionsnätets överföringskapacitet. Med andra ord beaktas energieffektivitet delvis redan i planer för utveckling av eldistributionsnät, även om det inte finns något uttryckligt omnämnande av principen om energieffektivitet först.

Närmare anvisningar om hur livscykelkostnader ska beräknas för lämpliga jämförelser av kostnadseffektivitet finns i Energimyndighetens föreskrift om utvecklingsplan för distributionsnät (3167/000002/2023) och i tolkningsanvisningen för föreskriften. Enligt

propositionen får Energimyndigheten meddela föreskrifter med tillämpningsanvisningar avseende principen om energieffektivitet först vid planering av elnät och anvisningar om effektivitetsåtgärder som gäller nät.

Enligt propositionen ska nätinnehavaren övervaka den totala volymen av nätförluster i sitt elnät samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt elnät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. Förslaget motsvarar artikel 27.3 i direktivet.

Nätinnehavare ger in de operativa tekniska nyckeltalen för näten till Energimyndigheten varje vår. Energimyndigheten rapporterar nätförluster utgående från nyckeltalen. Föreskriften om nyckeltal för elnätsverksamheten och publicering av dem (143/000002/2024) har uppdaterats den 19 december 2024. Nätinnehavare rapporterar de totala förlusterna på basis av föreskriften till myndigheten. Nätförluster övervakas i enlighet med artikel 27.3 i energieffektivitetsdirektivet genom föreskriften.

En nätinnehavare som med stöd av Energimyndighetens föreskrift är skyldig att förse Energimyndigheten med uppgifter om nätoptimering kan enligt propositionen fullgöra sin skyldighet via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal. Genom att ansluta sig till ett energieffektivitetsavtal åtar man sig att eftersträva vissa energibesparingar och årligen rapportera sina energieffektivitetsåtgärder och de energibesparingsåtgärder som uppnåtts med dem. Avtalssystemet är frivilligt och har karaktär av målprogram. En nätinnehavare som inom den rapportering som hör till avtalet lämnar uppgifter om nätoptimering och i samband därmed ger behövliga fullmakter att lämna ut uppgifterna behöver inte ge in uppgifterna till Energimyndigheten på något annat sätt.

7.3 Lag om ändring av naturgasmarknadslagen

14 §. Skyldighet att utveckla nätet. Till paragrafen fogas enligt förslaget ett nytt 2 mom. genom vilket de nya bestämmelserna i artikel 27 i direktivet införlivas nationellt.

Vid planering av naturgasnät ska nätinnehavaren tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § i energieffektivitetslagen. Förslaget motsvarar artikel 27.2 i direktivet. Nätinnehavaren ska övervaka den totala volymen av nätförluster i sitt naturgasnät samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt naturgasnät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. Förslaget motsvarar artikel 27.3 i direktivet.

Nätinnehavaren ska underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät och förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna så att näten och den totala volymen av nätförluster optimeras samt nätens effektivitet förbättras på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende och med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik.

Nätinnehavare ger in de operativa tekniska nyckeltalen för näten till Energimyndigheten varje vår. Energimyndigheten rapporterar nätförluster utgående från nyckeltalen. Föreskriften om nyckeltal för naturgasnätsverksamheten och deras publicering (144/000002/2024) har uppdaterats den 19 december 2024. Nätinnehavare rapporterar de totala förlusterna på basis av föreskriften till myndigheten. Nätförluster övervakas i enlighet med artikel 27.3 i energieffektivitetsdirektivet genom föreskriften.

En nätinnehavare som med stöd av Energimyndighetens föreskrift är skyldig att förse Energimyndigheten med uppgifter om nätoptimering kan enligt propositionen fullgöra sin skyldighet via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal. Genom att ansluta sig till ett energieffektivitetsavtal åtar man sig att eftersträva vissa energibesparingar och årligen rapportera sina energieffektivitetsåtgärder och de energibesparingsåtgärder som uppnåtts med dem. Avtalssystemet är frivilligt och har karaktär av målprogram. En nätinnehavare som inom den rapportering som hör till avtalet lämnar uppgifter om nätoptimering och i samband därmed ger behövliga fullmakter att lämna ut uppgifterna behöver inte ge in uppgifterna till Energimyndigheten på något annat sätt.

20 a §. *Energieffektivitet, efterfrågefleksibilitet och åtgärder för styrning av efterfrågan i fråga om prissättning och försäljningsvillkor för nättjänster.* Den föreslagna paragrafen motsvarar delar av artikel 27.7 i direktivet. Enligt den punkten ska nationella tillsynsmyndigheter säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i överförings- och distributionstariffer som inverkar menligt på energieffektiviteten i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el och gas. Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa effektivitet i utformningen av infrastrukturen och driften av den befintliga infrastrukturen, i enlighet med förordning (EU) 2019/943, och att tarifferna tillåter styrning av efterfrågan.

Skyldigheten att avlägsna sådana incitament i överförings- och distributionstariffer som inverkar menligt på energieffektiviteten föreslås gälla produktion, överföring, distribution och leverans av el och gas, i överensstämmelse med direktivet. Med detta avses till exempel att man granskar tariffstrukturen för att se om den sänder sådana prissignaler som snarare uppmuntrar till att öka energiförbrukningen än till att minska den. Bestämmelserna i paragrafen bör tolkas tillsammans med andra bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster. Skyldigheten att säkerställa att tarifferna tillåter styrning av efterfrågan gäller både el och gas. I elmarknadslagen har krav som motsvarar artikel 27.7 redan tagits in i 24 a och 24 b §. På gasmarknaden är skyldigheterna nya och måste tas in i lag.

7.4 Lag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

6 §. *Energimyndighetens uppgifter som nationell energitillsynsmyndighet.* Paragrafens föreslagna nya 5 a-punkt motsvarar delar av artikel 27.1 i energieffektivitetsdirektivet. Enligt artikeln i fråga ska nationella energitillsynsmyndigheter tillämpa principen om energieffektivitet först när de utför sina tillsynsuppgifter enligt naturgasmarknadsdirektivet och elmarknadsdirektivet avseende deras beslut om driften av gas- och elinfrastruktur, inbegripet deras beslut om nättariffer. Utöver principen om energieffektivitet först får energitillsynsmyndigheter i tillsynen avseende deras beslut, inbegripet beslut om nättariffer, ta hänsyn till kostnadseffektivitet, systemeffektivitet, försörjningstrygghet och marknadsintegration, samtidigt som unionens klimatmål och hållbarhet skyddas i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009.

Med tillsynsuppgifter avses i den föreslagna punkten beslut av Energimyndigheten som gäller naturgasinfrastruktur och elinfrastruktur samt nättariffer för dessa.

7 §. *Den nationella energitillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse.* I paragrafens 2 mom., som gäller innehållet i energitillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse, föreslås ett omnämnande enligt vilket berättelsen ska innehålla ett avsnitt om uppnådda framsteg när det gäller att förbättra energieffektiviteten vid driften av gas- och elinfrastruktur. Det föreslagna tillägget motsvarar delar av artikel 27.4 i direktivet, enligt vilken nationella energitillsynsmyndigheter i den årliga rapport som utarbetas i enlighet med artikel 41 i naturgasmarknadsdirektivet och i enlighet med artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet ska ha med

ett särskilt avsnitt om framstegen i fråga om energieffektivitetsförbättringar i gas- och elinfrastruktur.

7.5 Lagen om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden

2 §. Definitioner. En ny 4 punkt i vilken energidetaljist definieras föreslås bli fogad till paragrafen. Med energidetaljist avses enligt den föreslagna definitionen en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder. Definitionen motsvarar 3 § 7 punkten i energieffektivitetslagen. Definitionen omfattar aktörer som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder och som inte omfattas av definitionen av elföretag enligt 3 punkten i samma paragraf. I praktiken avser definitionen försäljare av fjärrvärme eller fjärrkyla, vilkas skyldigheter regleras i energieffektivitetslagen.

3 §. Nämndens behörighet. Paragrafen om nämndens behörighet föreslås bli ändrad så att behörigheten utvidgas till att omfatta rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan energidetaljister och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt energieffektivitetslagen och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning. I energieffektivitetslagen innehåller 3 a kap. en bestämmelse om energidetaljisters och slutkunders rättigheter och skyldigheter vid ingående av avtal om detaljförsäljning av värme och kyla. Bestämmelserna gäller bland annat vilka upplysningar som energidetaljister ska ge slutkunder innan avtal ingås samt förutsättningar för ändring av avtalsvillkoren.

6 §. Medlemmarnas och föredragandenas behörighet. Paragrafens 1 mom., som gäller ordförandens och vice ordförandens allmänna behörighet, föreslås bli ändrad i fråga om den förtrogenhet som krävs av ordföranden och vice ordföranden. Utöver allmän behörighet krävs god förtrogenhet med elmarknaden och energimarknaden i övrigt. Förtrogenhet med energimarknaden i övrigt kan betyda till exempel förtrogenhet med fjärrvärmemarknaden. God förtrogenhet kan uppnås till exempel genom medverkan i nämnden, någon annan myndighet eller domstol eller genom rättsvetenskapligt forskningsarbete.

16 §. Ersättning till staten för utredningskostnader. Omnämmanden som avser energidetaljister föreslås bli fogade till 1 och 2 mom. Dessa omnämmanden behövs för att säkerställa att paragrafen omfattar försäljare av fjärrvärme och fjärrkyla i detaljistledet, eftersom ärenden som gäller sådana försäljare kan föras till nämnden för prövning.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 11 oktober 2025.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade (1 mom.). Bestämmelser om nödvändiga åtgärder som ingriper i hemfriden kan utfärdas genom lag för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna eller utreda brott (3 mom.).

Enligt det förslag som gäller energieffektivitetslagen ska myndigheten ha behörighet att få upplysningar, inklusive sekretessbelagda sådana (30 b §), och att utföra inspektioner i lokaler, utrymmen och områden som verksamhetsutövaren besitter (30 c §). I dessa är utlämnandet av sekretessbelagda uppgifter underställt nödvändighetskriteriet. På motsvarande sätt föreslås inspektioner i områden som omfattas av hemfriden vara underställda villkoret att inspektionen är nödvändig för att utreda ett brott.

Genom det lagförslag som gäller energieffektivitetslagen genomförs energieffektivitetsdirektivet, genom vilket en gemensam ram fastställs för åtgärder för främjande av energieffektivitet inom unionen. Målet är att säkerställa att energieffektivitetsmål uppnås och möjliggöra ytterligare energieffektivitetsförbättringar. Syften med direktivet är att ge energieffektivitetsåtgärder prioriterad status samt att undanröja sådana hinder på energimarknaden och avhjälpa sådana marknadsmisslyckanden som hindrar effektiviteten i försörjningen, överföringen, lagringen och användningen av energi. I det lagförslag som gäller energieffektivitetslagen ges Energimyndigheten uppgiften att utöva tillsyn över att företag inför certifierade energiledningssystem och att de genomför obligatoriska energibesiktningar i företaget i enlighet med den föreslagna lagen och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den. Energibesiktningar kan innehålla sådana uppgifter som har karaktär av företagshemligheter och därför är sekretessbelagda, men som behövs för att Energimyndigheten ska kunna utöva tillsyn. Rätten till dessa uppgifter är inte bara nödvändig utan också proportionerlig och godtagbar.

Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt grundlagsutskottet gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se till exempel GrUU 10/2014 rd, s. 6/I, och de utlåtanden som nämns där). Om myndighetens rätt att få uppgifter och utlämnandet av uppgifter alltså hänför sig till uppgifter som inte specificeras i bestämmelsen, kan uppgifterna fås och lämnas ut endast i det fallet att det är nödvändigt (se till exempel GrUU 12/2019 rd, s. 2–5, GrUU 17/2016 rd, s. 5–6 och de utlåtanden som det hänvisas till i dem).

Inspektionsbefogenheter som tillåter inspektioner i utrymmen som används för boende av permanent natur ska granskas mot 10 § 3 mom. i grundlagen. De ska med andra ord vara nödvändiga antingen för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas (GrUU 23/2020 rd). Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att en åtgärd som ingriper i hemfriden kan godkännas "för att brott ska kunna utredas" om åtgärden kopplas till en konkret och specificerad anledning att misstänka att brott mot lagen har begåtts eller kommer att begås. Med tanke på proportionalitetsprincipen har grundlagsutskottet utgått från att man inte bör ingripa i skyddet för hemfriden för att utreda föga klandervärda förseelser som allra högst bestraffas med böter (se GrUU 12/2019 rd, s. 6 och GrUU 40/2002 rd, s. 2).

Bestämmelsen i 30 c § i den föreslagna lagen om ändring av energieffektivitetslagen gäller myndigheternas inspektionsrätt. Enligt bestämmelsen har Energimyndigheten rätt att få tillträde till de lokaler, utrymmen och områden den som är föremål för tillsynen besitter, om detta är nödvändigt för tillsynen enligt denna lag, och att utföra inspektioner där och vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter. Ett här avsett tillträde till lokaler, utrymmen och områden förutsätter att nödvändighetskriteriet uppfylls. Dessutom får tillsynsåtgärderna utsträckas till sådana utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur endast om det finns anledning att misstänka att ett brott enligt 16 kap. 8 § i strafflagen (39/1889) har begåtts och inspektionen är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektionen.

När Energimyndigheten utför en inspektion har myndigheten enligt förslaget rätt att omhänderta de handlingar och övriga material som den som är föremål för tillsynen innehar, om det är nödvändigt för att syftet med inspektionen ska uppnås. Således är Energimyndighetens behörighet också här underordnad nödvändighetskriteriet. Materialet ska dessutom återlämnas så snart det inte längre behövs för inspektionen.

Enligt grundlagens 15 § 1 mom. är vars och ens egendom tryggad. I 3 a kap. i den föreslagna lagen om ändring av energieffektivitetslagen föreslås vissa rättigheter för slutkunder i avtal om värme och kyla. Det ska inte vara tillåtet att avvika från kapitlets bestämmelser till nackdel för slutkunden. På så vis säkerställs det att de minimikrav som direktivet ställer är nationellt förpliktande. I lagen föreslås också en övergångsbestämmelse som gäller 3 a kap. och som begränsar tillämpningen av kapitlet till att gälla endast avtal som ingåtts efter ikraftträdandet av lagen.

Eftersom direktivet innehåller krav på att slutförbrukare av värme, kyla och varmvatten för hushållsbruk garanteras vissa rättigheter, vilket i den nationella sfären innebär krav på de avtal om dessa nyttigheter som ingås mellan energidetaljister och slutförbrukare, måste frågan bedömas utifrån den grundläggande rätten till egendomsskydd i grundlagen. Avtalsfriheten tryggas inte uttryckligen i grundlagen och avtalsrätten i sig regleras i princip i vanlig lagstiftning. Avtalsfriheten omfattas dock av ett visst skydd med stöd av generalklausulen om egendomsskydd. Bestämmelser som begränsar avtalsfriheten har i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis granskats utifrån de allmänna förutsättningarna för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna – exakthet, godtagbarhet och proportionalitet.

Grundlagsutskottet har konsekvent ansett att ett retroaktivt ingripande i förmögenhetsrättsliga avtalsförhållanden mellan enskilda är i princip problematiskt. Egendomsskyddet enligt grundlagen tryggar också kontinuiteten i avtalsförhållanden. Förbudet mot att ingripa retroaktivt i avtalsförhållandens okränkbarhet har visserligen inte fått ovillkorligt status i grundlagsutskottets praxis. Skyddet för kontinuiteten i förmögenhetsrättsliga rättshandlingar bottnar i tanken att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor. I utskottets praxis har skyddet för berättigade förväntningar ansetts omfatta rätten att lita på att lagstiftningen om de rättigheter och skyldigheter som är viktiga för avtalsförhållandet består och att denna typ av frågor inte kan regleras på ett sätt som i oskäligt hög grad försämrar avtalsparternas rättsliga ställning.

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

I sina utlåtanden har grundlagsutskottet konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter omfattar både förhindrande av odeläggning av miljön eller miljöförstöring och aktiva åtgärder för att gagna miljön. Individens delaktighet kan förverkligas både som aktiv verksamhet och som passivt avhållande från miljöförstöring (till exempel GrUU 64/2022 rd, s. 3, GrUU 26/2020 rd, s. 2). Man torde alltså kunna anse att en förbättring av energieffektiviteten är relevant och till stöd för de grundläggande miljö rättigheterna när den leder till minskad energiförbrukning och därmed till en minskning av de skadliga miljökonsekvenserna av energiproduktion.

Vid bedömning av bestämmelserna om användning av egendom har grundlagsutskottet särskilt uppmärksammat att den inbördes relationen mellan grundlagens bestämmelser om egendomsskydd (15 §) och ansvar för miljön (20 §) bygger på en avvägning. Å ena sidan har utskottet konstaterat att 20 § i grundlagen inte konstituerar individuellt konstaterbara förpliktelser. Å andra sidan utgör båda i utskottets mening delar av samma regeluppsättning för grundläggande fri- och rättigheter och kan därmed inverka på tolkningen av vardera i ett sådant sammanhang där målet är att lagstiftningsvägen främja en hållbar balans mellan människan och naturen (se till exempel GrUU 69/2018 rd, s. 2–3, GrUU 36/2013 rd, s. 2/I, GrUU 32/2010 rd, s. 9/I, GrUU 20/2010 rd, s. 2/II och GrUU 6/2010 rd, s. 2). Även så torde man i ljuset av de

grundläggande miljö rättigheter kunna komma fram till att det allmänna syftet med lagförslaget och det direktiv som ligger till grund för förslaget talar för den – i och för sig begränsade – inskränkning av avtalsfriheten som följer av 3 a kap. i lagförslaget.

I propositionen föreslås ett flertal i lag föreskrivna bemyndiganden att utfärda förordning. Bestämmelser om utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet finns i 80 § i grundlagen. Enligt 80 § 1 mom. kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag.

Enligt föreslagna 27 b § 6 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i kostnadsnyttoanalysen utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Vidare får enligt föreslagna 29 § 3 mom. närmare bestämmelser om anmälan om kostnadsnyttoanalys och om vad den ska innehålla utfärdas genom förordning av statsrådet. Ett motsvarande bemyndigande att utfärda förordning föreslås i fråga om datacentralers kostnadsnyttoanalyser i 29 e §, enligt vilken närmare bestämmelser om vad anmälan ska innehålla och hur den ska lämnas in får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

I propositionen föreslås dessutom ett bemyndigande att utfärda förordning i 10 § 2 mom., enligt vilket närmare bestämmelser om innehållet i företagets energibesiktningsrapport får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. En motsvarande bestämmelse föreslås i fråga om objektsbesiktningsrapporter i 11 § 2 mom. Enligt det momentet får närmare bestämmelser om innehållet i företagets energibesiktningsrapport utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Dessa bemyndiganden att utfärda förordning ingår redan i den gällande energieffektivitetslagen (1429/2014).

Grundlagsutskottet har i sin praxis krävt att bemyndiganden att utfärda förordning ska vara exakta och noggrant avgränsade och understrukit inte bara att ett bemyndigande att utfärda en förordning inte får vara för öppet utan också betydelsen av en tillräckligt exakt grundläggande bestämmelse på lagnivå för att stödja bemyndigandena (se GrUU 17/2018 rd, GrUU 15/2018 rd, s. 58–59, GrUU 45/2017 rd, GrUU 26/2017 rd, s. 27). Utskottet har också ansett att Europeiska unionens rätt så detaljerade lagstiftning tillsammans med de nationella bestämmelserna utgör den helhet som statsrådet eller ministeriet med stöd av bemyndiganden kan utfärda närmare bestämmelser om.

Utskottet har också noterat att bestämmelserna i grundlagen direkt begränsar tolkningen av bemyndigandebestämmelser och innehållet i bestämmelser och föreskrifter som utfärdas med stöd av bemyndigandena (se GrUU 21/2018 rd, s. 2). Utskottet har ansett att detta innebär att när förordningar endast kan utfärdas med stöd av lagstadgad fullmakt och bemyndigande att utfärda en förordning inte kan ges i ärenden som enligt grundlagen ska föreskrivas genom lag, måste ett bemyndigande att utfärda förordning som tas in i lagen formuleras så att innehållet i bemyndigandet tydligt framgår av lagen och att det avgränsas tillräckligt noggrant.

Utifrån 80 § i grundlagen är det väsentligt att det finns tillräckligt uttömmande grundläggande bestämmelser i lag om det som ska regleras och att ett bemyndigande i regel bör placeras i samband med den grundläggande bestämmelsen (se GrUU 26/2017 rd, s. 27, GrUU 10/2016 rd, s. 5 och GrUU 49/2014 rd, s. 6).

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning

Kläm

Eftersom energieffektivitetsdirektivet innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av energieffektivitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i energieffektivitetslagen (1429/2014) 29 h §, sådan den lyder i lag 846/2024,
ändras 1–4 och 6–8 §, 12 §, 27–29 §, rubrikerna för 5 och 5 a kap., 29 a–29 d §, 29 e §, som
samtidigt flyttas till 5 b kap., 29 g § och 30–32 §, av dem 2 § sådan den lyder delvis ändrad i
lagarna 1338/2016 och 846/2024, 3 § sådan den lyder i lagarna 787/2020 och 846/2024, 7 §
sådan den lyder delvis ändrad i lag 1338/2016, rubriken för 5 a kap. och 29 a–29 d § sådana de
lyder i lag 1338/2016, 29 f och 29 g § sådana de lyder i lag 846/2024 och 32 § sådan den lyder
i lag 787/2020, och
fogas till lagen nya 1 a–1 c och ett nytt 3 a kap. samt nya 27 a, 27 b, 30 a–30 c, 31 a och 32 a
§ som följer:

1 §

Lagens syfte

Denna lag innehåller bestämmelser om främjande av energieffektiviteten, om energibesiktningar som genomförs i syfte att främja energieffektiviteten, om införande av certifierade energiledningssystem, om kostnadsnyttoanalyser som görs för att främja högeffektiv kraftvärme och utnyttjandet av överskottsvärme, om energimarknadsföretagens skyldighet att verka för en effektiv och sparsam användning av energi i kundernas verksamhet och om energieffektivitet vid offentlig upphandling. Denna lag innehåller även bestämmelser om rättigheterna för energidetaljisters slutkunder.

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955, nedan *energieffektivitetsdirektivet*.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

- 1) företag som säljer eller distribuerar el, värme, kyla eller bränsle,
- 2) företag som inför ett certifierat energiledningssystem eller genomför en energibesiktning i företaget samt företagens ansvariga för energibesiktningar,
- 3) nät för fjärrvärme och fjärrkyla, termiska elproduktionsanläggningar och sådana industrianläggningar som kan tillföra användbar överskottsvärme,
- 4) detaljförsäljning av värme och kyla och avtal om detaljförsäljning av värme och kyla,
- 5) slutkunder och slutförbrukare av värme och kyla,
- 6) upphandlande enheter,
- 7) datacentraler,
- 8) offentliga organ.

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *energi* brännbara bränslen, värme, förnybar energi, el och andra former av energi,
- 2) *energieffektivitet* förhållandet mellan produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi,
- 3) *energibesparing* en mängd sparad energi som fastställs genom mätning eller uppskattning av förbrukningen före och efter genomförandet av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten, med normalisering för yttre förhållanden som påverkar energiförbrukningen,
- 4) *förbättrad energieffektivitet* ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar,
- 5) *europaisk standard* en standard som antagits av Europeiska standardiseringskommittén, Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering eller Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder och som gjorts offentligt tillgänglig,
- 6) *internationell standard* en standard som antagits av en internationell standardiseringsorganisation och som gjorts offentligt tillgänglig,
- 7) *energidetaljist* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder,
- 8) *slutkund* en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutförbrukning,
- 9) *slutförbrukare* en fysisk eller juridisk person som använder energi eller varmvatten för hushållsbruk oberoende av om personen har ett avtalsförhållande med energidetaljisten i fråga,
- 10) *bränsle* ledningsgas samt naturgas som används som transportbränsle, flytgas, kol och brunskol, lätt och tung brännolja, torv, biobränsle samt transportbränsle med undantag för bunkerbränsle som används för flygtrafik och sjöfart,
- 11) *ledningsgas* naturgas som levereras till slutförbrukningsstället via ett rörsystem för naturgas,
- 12) *energitjänst* den fysiska vinst, nytta och fördel som erhålls genom en kombination av energi med energieffektiv teknik eller med åtgärder, som kan inbegripa den drift, det underhåll och den kontroll som krävs för tillhandahållande av tjänsten, som tillhandahålls på grundval av ett avtal och som under normala förhållanden påvisats leda till kontrollerbar och mätbar eller uppskattningsbar förbättring av energieffektivitet eller primärenergibesparingar,
- 13) *leverantör* av energitjänster en fysisk eller juridisk person som levererar energitjänster eller utför andra åtgärder för att förbättra energieffektiviteten i en slutförbrukares anläggning eller lokaler,
- 14) *kraftvärmepanna* panna som kan användas vid kraftvärmedrift för el- och värmeproduktion,
- 15) *kraftvärme* samtidig framställning i en och samma process av värmeenergi och elenergi eller mekanisk energi,
- 16) *omfattande uppgradering* renoveringsarbeten vars kostnad överskrider 50 procent av investeringskostnaderna för en ny jämförbar enhet,
- 17) *offentligt organ* en nationell, regional eller lokal myndighet eller en enhet som direkt finansieras och administreras av en sådan myndighet men som inte har industriell eller kommersiell karaktär,
- 18) *fjärravläsbarhet* en mätarens egenskap som gör det möjligt att utanför en byggnad via ett kommunikationsnät avläsa de uppgifter som registrerats i mätaren,
- 19) *fjärrvärme* distribution av värmeenergi i form av ånga eller hetvatten från centrala eller decentraliserade produktionskällor, via ett nät, till flera byggnader eller anläggningar i syfte att värma utrymmen eller processer,
- 20) *fjärrkyla* distribution av värmeenergi i form av ånga eller kylda vätskor från centrala eller decentraliserade produktionskällor, via ett nät, till flera byggnader eller anläggningar i syfte att kyla utrymmen eller processer,

21) *system för fjärrvärme och fjärrkyla* ett system som tillhandahåller energitjänster för att tillgodose slutförbrukarsektors efterfrågan på energi i form av värme eller kyla och som utgör en operativ helhet av fysiskt sammankopplade nät,

22) *verksamhetsutövare* en fysisk eller juridisk person som utövar ett faktiskt bestämmande inflytande över driften av ett system för fjärrvärme och fjärrkyla eller som ansvarar för en investering eller ett projekt som har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten,

23) *energi från förnybara energikällor eller förnybar energi* sådan energi från förnybara energikällor eller förnybar energi som avses i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, nedan *direktivet om förnybar energi*,

24) *förnybara bränslen* sådana förnybara bränslen som avses i artikel 2.22a i direktivet om förnybar energi,

25) *spillvärme* sådan spillvärme som avses i artikel 2.9 i direktivet om förnybar energi,

26) *principen om energieffektivitet* först den princip som avses i artikel 2.18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energionionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013, nedan *förordningen om styrningen av energionionen*,

27) *slutlig energiförbrukning* all energi som levereras till industrin, transporter, hushåll, offentliga och privata tjänster, jordbruk, skogsbruk och fiskeri samt andra slutförbrukarsektorer, undantaget energiförbrukning inom internationell sjöbunkring, omgivningsenergi, leveranser till omvandlingssektorn och energisektorn och överförings- och distributionsförluster enligt vad som avses i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik,

28) *omgivningsenergi* sådan omgivningsenergi som avses i artikel 2.2 i direktivet om förnybar energi,

29) *energiledningssystem* en uppsättning sammanhängande eller interagerande beståndsdelar i en strategi som anger energieffektivitetsmål och en plan för att nå det målet, inklusive övervakning av den faktiska energiförbrukningen, åtgärder för att öka energieffektiviteten och mätning av framstegen,

30) *energibesiktning* i ett företag ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om energiförbrukningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, och genom vilket det är möjligt att identifiera möjligheterna för kostnadseffektiva energibesparingar, fastställa besparingens storlek och kartlägga potentialen för kostnadseffektiv förbrukning eller produktion av förnybar energi samt rapportera om resultaten,

31) *energitjänsteavtal* ett avtalsarrangemang mellan mottagaren och leverantören av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten som verifieras och övervakas under hela avtalsperioden, där utförda arbeten, levererade varor eller tillhandahållna tjänster i åtgärden betalas i förhållande till en avtalad nivå av förbättrad energieffektivitet eller ett annat avtalat energiprestandakriterium, till exempel finansiella besparingar,

32) *högeffektiv kraftvärme* kraftvärme som uppfyller de kriterier som anges i bilaga III till energieffektivitetsdirektivet,

33) *ekonomiskt motiverad efterfrågan* efterfrågan som inte överstiger behovet av värme eller kyla och som annars skulle tillgodoses på marknadsvillkor genom andra energiframställningsprocesser än kraftvärme,

34) *nyttiggjord värme* värme som producerats genom en kraftvärmeprocess för att tillgodose en ekonomiskt motiverad efterfrågan på värme eller kyla,

35) *kraftvärmeproducerad el* el som framställts i en process i samband med produktionen av nyttiggjord värme och som beräknats i enlighet med de allmänna principer som fastställs i bilaga II till energieffektivitetsdirektivet,

36) *datacentral* en sådan datacentral som avses i punkt 2.6.3.1.16 i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik.

37) *företag* en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet,

38) *avtal om värme* ett avtal mellan slutkund och energidetaljist om leverans av värme åt slutkunden,

39) *avtal om kyla* ett avtal mellan slutkund och energidetaljist om leverans av kyla till slutkunden,

40) *nettoarea* uppvärmd nettoarea som avses i bestämmelserna om byggnaders energiprestanda utfärdade med stöd av markanvändnings- och bygglagen (132/1999),

41) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

42) *fossila* bränslen sådana fossila bränslen som avses i artikel 2.62 i förordningen om styrningen av energiunionen.

1 a kap.

Principen om energieffektivitet först

3 a §

Tillämpning av principen om energieffektivitet först

I planerings- och policyåtgärder som har en betydande inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten ska myndigheterna beakta principen om energieffektivitet först.

Om värdet av en investering överstiger 100 000 000 euro eller om det är fråga om ett transportinfrastrukturprojekt vars värde överstiger 175 000 000 euro och investeringen eller projektet har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten, ska den verksamhetsutövare som planerar investeringen eller projektet före investeringsbeslutet fattas utreda alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar i enlighet med principen om energieffektivitet först. Alternativa energieffektivitetslösningar behöver dock inte utredas om syftet med investeringsbeslutet inte kan uppnås på något annat sätt eller om de alternativa sätten inte leder till ett betydligt mer energieffektivt slutresultat.

3 b §

Anmälan om tillämpning av principen om energieffektivitet först

En verksamhetsutövare som planerar en sådan investering eller ett sådant projekt som avses i 3 a § 2 mom. ska lämna en anmälan till Energimyndigheten om tillämpning av principen om energieffektivitet först. Anmälan ska åtföljas av en tillräcklig redogörelse över utredningens innehåll eller uppgift om att energieffektivare alternativ saknas.

Anmälan ska lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds.

1 b kap.

Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

3 c §

Skyldighet för offentliga organ att redovisa sin slutliga energiförbrukning

Offentliga organ ska övervaka sin slutliga energiförbrukning. Offentliga organ ska årligen redovisa sin slutliga energiförbrukning till Energimyndigheten.

Offentliga organ ska lämna de uppgifter som avses i 1 mom. senast den 30 april för varje föregående kalenderår.

Offentliga organ kan fullgöra sin i 1 mom. avsedda skyldighet via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

3 d §

Beaktande av energieffektivitet i regionala och lokala myndigheters långsiktiga planering

Kommuner, landskapsförbund och välfärdsområden (*regionala och lokala myndigheter*) ska i sin långsiktiga planering beakta energieffektivitet, om planeringen har ett väsentligt samband med energiproduktion eller energiförbrukning eller har en väsentlig inverkan på myndighetens klimatåtgärder.

Vid beredning som gäller beaktandet av energieffektivitet i den långsiktiga planeringen ska den regionala eller lokala myndigheten beakta bestämmelserna om möjligheterna för regioninvånare, kommuninvånare, serviceanvändare och intressentgrupper att delta och påverka.

Regionala och lokala myndigheter kan fullgöra sin i 1 mom. föreskrivna skyldighet genom att utarbeta en plan inom ramen för systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

3 e §

Värme- och kylplaner

Kommuner med fler än 45 000 invånare ska utarbeta en plan över möjligheterna att göra uppvärmningen mer energieffektiv genom utnyttjande av spillvärme och ökad användning av förnybar energi. En anmälan om att planen utarbetats ska lämnas till Energimyndigheten. Anmälan ska åtföljas av en redogörelse över planens innehåll.

3 f §

Köp och hyra av byggnader med hög energiprestanda

Offentliga organ får endast köpa och endast ingå nya hyresavtal om sådana befintliga byggnader som uppfyller de i 11 § i bygglagen (751/2023) avsedda kriterierna för näronnenergibygnad och de i 37 § 2 mom. i bygglagen föreskrivna kraven avseende energiprestanda och som har ett gällande energicertifikat i enlighet med lagen om energicertifikat för byggnader (50/2013), om inte syftet med upphandlingen är

- 1) genomgripande renovering eller rivning av byggnaden,
- 2) att sälja byggnaden vidare utan att använda den för det offentliga organets eget syfte, eller
- 3) att bevara byggnaden som en byggnad med officiellt skydd som del av en viss miljö, eller på grund av dess särskilda arkitektoniska eller historiska värde.

Det som föreskrivs i 1 mom. ska dock iakttas endast om det är möjligt med avseende på kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens.

1 c kap.

Energiledningssystem

3 g §

Obligatoriskt energiledningssystem

Om ett företag har en genomsnittlig slutlig energiförbrukning per år som överstiger 23 600 megawattimmar under de föregående tre kalenderåren ska företaget införa ett energiledningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder.

Företaget ska göra en anmälan till Energimyndigheten, om dess slutliga energiförbrukning under ett kalenderår överstiger 23 600 megawattimmar.

3 h §

Befrielse från kravet på ett obligatoriskt energiledningssystem

Om ett företag tillämpar ett miljöledningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och företaget har genomfört en i 4 § avsedd energibesiktning i enlighet med de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet i 3 g § på införande av ett energiledningssystem.

Om ett företag tillämpar ett miljöledningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och företaget deltar i ett frivilligt energieffektivitetsavtal undertecknat med en statlig myndighet vilket inbegriper en energibesiktning genomförd i enlighet med de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet i 3 g § på införande av ett energiledningssystem.

Om ett företag tillämpar ett energitjänsteavtal som innehåller beståndsdelarna av ett energiledningssystem, anses företaget uppfylla kravet på införande av ett energiledningssystem i 3 g § 1 mom. till den del företagets slutliga energiförbrukning omfattas av energitjänsteavtalet. Energitjänsteavtalet ska innehålla följande beståndsdelar av ett energiledningssystem:

- 1) övervakning av den faktiska energiförbrukningen,
- 2) åtgärder som genomförts för att öka energieffektiviteten,
- 3) mätning av ökningen av energieffektiviteten, och
- 4) överensstämmelse med kraven i bilaga XV till energieffektivitetsdirektivet.

2 kap.

Energibesiktningar

4 §

Energibesiktning i ett företag

Vid energibesiktning i ett företag ska företagets samtliga energiförbrukningsobjekt beaktas. Energibesiktningen i ett företag ska omfatta separata objektsspecifika besiktningar av ett så stort antal verksamheter inom företaget att en tillförlitlig bild av företagets totala energieffektivitet kan bildas och de viktigaste möjligheterna att höja den på ett tillförlitligt sätt kan konstateras.

6 §

Obligatorisk energibesiktning i ett företag

Om ett företag har en genomsnittlig slutlig energiförbrukning per år som överstiger 2 700 megawattimmar under de föregående tre kalenderåren och företaget inte har infört något i 3 g § avsett energiledningssystem, ska det göra en energibesiktning i företaget.

En obligatorisk energibesiktning i ett företag ska genomföras med minst fyra års mellanrum. De objektsbesiktningar som ska ingå i den obligatoriska energibesiktningen i ett företag får inte ha genomförts tidigare än fyra år före den obligatoriska energibesiktningen.

Företaget ska göra en anmälan till Energimyndigheten, om dess slutliga energiförbrukning under ett kalenderår överstiger 2 700 megawattimmar.

7 §

Befrielse från obligatorisk energibesiktning

Om ett företag tillämpar ett miljöförvaltningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och som inbegriper energibesiktning som uppfyller i denna lag och med stöd av den föreskrivna minimikrav, anses företaget uppfylla kravet på obligatorisk energibesiktning i 6 §.

Om ett företag deltar i ett frivilligt energieffektivitetsavtal som undertecknats med en statlig myndighet och som inbegriper en energibesiktning som genomförts enligt de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet på obligatoriska energibesiktningar i 6 §.

Om ett företag tillämpar ett energitjänsteavtal som innehåller beståndsdelarna i ett energiledningssystem, anses företaget uppfylla kravet på energibesiktning i 6 § 1 mom. till den del företagets slutliga energiförbrukning omfattas av energitjänsteavtalet. Energitjänstavalet ska innehålla följande beståndsdelar av ett energiledningssystem:

- 1) övervakning av den faktiska energiförbrukningen,
- 2) åtgärder som genomförts för att öka energieffektiviteten,
- 3) mätning av framstegen, och
- 4) överensstämmelse med kraven i bilaga XV till energieffektivitetsdirektivet.

8 §

Minimikrav på energibesiktning

Energibesiktningen i ett företag ska göras för hela koncernen eller företaget och den ska innehålla en översikt över företagets alla verksamheter.

Energibesiktningen i ett företag ska innefatta ett sådant urval av individuella objektsbesiktningar som ger en tillförlitlig bild av företagets totala energieffektivitet och göra det möjligt att på ett tillförlitligt sätt identifiera de viktigaste möjligheterna att förbättra energieffektiviteten och minska energiförbrukningen samt potentialen för förbrukning eller produktion av förnybar energi. I energibesiktningen i ett företag ska alltid inkluderas minst en objektsbesiktning, utom om företaget inte har ett enda energiförbrukningsobjekt där det är ändamålsenligt och ekonomiskt motiverat att göra en energibesiktning.

Vid energibesiktningen i ett företag ska viktiga resultat av objektsbesiktningar och åtgärder för förbättring av energieffektiviteten vid företaget presenteras. Energibesiktningen ska om möjligt innefatta en plan för de objektsbesiktningar som inkluderas i den följande energibesiktningen i företaget och tidpunkterna för dessa.

Vid energibesiktningen i ett företag ska tillförlitliga, aktuella och, om möjligt, uppmätta och spårbara operativa uppgifter om energiförbrukning och förbrukningsprofiler användas. Uppgifterna ska lagras med tanke på en historisk analys och uppföljningen av resultat.

Energibesiktningen i ett företag får inte innehålla klausuler som förhindrar att besiktningsresultat lämnas ut till en tredje part.

Närmare bestämmelser om minimikraven på energibesiktningar i företag och antalet objektsbesiktningar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Handlingsplan efter energibesiktning i ett företag

Ett företag ska utarbeta en handlingsplan på grundval av rekommendationerna från energibesiktningen i företaget. Handlingsplanen ska utarbetas med minst fyra års mellanrum, i anslutning till energibesiktningen. I handlingsplanen ska åtgärder fastställas för att genomföra varje rekommendation, med undantag för rekommendationer som inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbara. I den verksamhetsberättelse som avses i bokföringslagen (1336/1997) ska företaget ta in handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad. Om företaget inte är skyldigt att foga en verksamhetsberättelse till sitt bokslut, ska handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad tas in i noterna till bokslutet. Företaget ska offentliggöra handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad avgiftsfritt.

Om företaget är skyldigt att upprätta en hållbarhetsrapport, kan företaget i den rapporten ta in handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad. Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte sådan information som avses i 2 § 1 punkten i lagen om företagshemligheter (595/2018).

3 a kap.

Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

18 a §

Bestämmelsernas tvingande natur

Avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel får inte genom avtal göras till nackdel för slutkunden.

18 b §

Upplysningar i avtal om värme eller kyla

Utöver vad som annanstans i lag föreskrivs om upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås, ska en försäljare av värme eller kyla i detaljistledet innan avtal ingås upplysa slutkunden om

- 1) sitt namn och sina kontaktuppgifter,
- 2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls och kvaliteten på dem,
- 3) var och hur slutkunder kan få information om gällande priser, underhålls- och driftsavgifter, priser på tillbehör och andra eventuella kostnader,
- 4) avtalets giltighetstid samt villkoren för förlängning och uppsägning av avtalet,

5) slutkundens rätt till skadestånd och annan gottgörelse samt vilka förfaranden som gäller i fråga om dem, om prestationen eller tjänsten kvalitativt inte motsvarar det som avtalats,

6) det besvärsförfarande och förfarande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds, och

7) var slutkunder kan få information om sina rättigheter.

Den information som avses ovan i denna paragraf ska i överenskommen form skrivas in i avtalet eller i det bekräftelsemeddelande som sänds om avtalet. Avtalet med slutförbrukaren eller bekräftelsen ska dessutom synligt innehålla ett kortfattat och enkelt formulerat sammandrag av de viktigaste avtalsvillkoren. Sammandraget ska innehålla uppgift om de priser som försäljaren i detaljistledet tillämpar. Försäljaren ska förse slutkunden med ett eget exemplar av avtalet eller information om det avtal som ingåtts och de priser och andra villkor som tillämpas på avtalet. Försäljaren ska dessutom offentliggöra sina allmänna prislistor, serviceavgifter och allmänna avtalsvillkor på sin webbplats.

Försäljaren ska se till att slutkunder har tillgång till upplysningar i tillgänglig form om de avtal som de har ingått.

En energidetaljist ska i sin verksamhet iaktta tillbörlig aktsamhet och i alla situationer handla utan obefogat dröjsmål.

18 c §

Slutkundens skyldigheter

Slutkunden till energidetaljisten ska på begäran av en slutförbrukare förse slutförbrukaren med ett sammandrag av de centrala villkoren i avtalet om värme eller kyla och av de centrala uppgifterna i det avtal som gäller inköp av värme eller kyla, inbegripet de upplysningar som avses i 18 b § 1 mom.

Slutkunden ska utan dröjsmål underrätta slutförbrukaren om sådana ändringar som energidetaljisten gjort i avtalsvillkoren och som påverkar slutförbrukaren.

18 d §

Betalningssätt

En energidetaljist ska erbjuda slutkunderna olika betalningssätt samt flexibla arrangemang för betalning av fakturorna. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. I villkoren för betalningssätten får hänsyn tas till skäligena skillnader i de kostnader som detaljisten orsakas av att erbjuda olika betalningssätt.

18 e §

Ändring av avtalsvillkoren

En försäljare av värme eller kyla i detaljistledet får ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i avtalet om värme eller kyla endast

1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån,

2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som försäljaren inte har kunnat beakta då avtalet ingicks, eller

3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, översyn av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller genomförande av åtgärder som behövs för energisparandet.

Villkoren i ett tidsbegränsat avtal får emellertid inte ändras på de grunder som avses i 1 mom. 1 och 3 punkten.

Försäljaren i detaljistledet har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Försäljaren i detaljistledet ska sända slutkunden ett meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, får ändringen av avtalsvillkoren träda i kraft för en konsument tidigast två månader och för andra slutkunder tidigast en månad efter att meddelandet sänts.

18 f §

Avbrott i leverans av värme eller kyla av orsaker som beror på slutkunden

Leveransen av värme eller kyla får avbrytas, om slutkunden i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till försäljaren i detaljistledet eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan leveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutkunden och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att leveransen kommer att avbrytas. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna återropa de rättigheter som avses i denna paragraf och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt.

Om orsaken till avbrottet är slutkundens betalningsförsummelse får leveransen avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning. Om orsaken är något annat avtalsbrott får leveransen avbrytas tidigast fem veckor efter det att slutkunden första gången fick en anmärkning om avtalsbrottet och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då leveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på slutkundens betalningssvårigheter som slutkunden råkat i på grund av allvarlig sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till den, får leveransen avbrytas tidigast tre månader efter förfallodagen för betalningen.

Leverans av värme eller kyla får av synnerligen vägande skäl avbrytas också tidigare än fem veckor efter meddelande om avtalsbrott.

Leveransen till en byggnad avsedd som stadigvarande bostad för slutkunden eller slutförbrukaren eller till en del av en sådan får trots obetalda avgifter inte avbrytas under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

5 kap.

Energieffektiv värme och kyla

27 §

Effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla

En verksamhetsutövare som planerar ett nytt effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla ska säkerställa att systemet uppfyller kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla när det tas i drift. Fossila bränslen får inte användas för produktion av värme eller kyla i nya effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla.

En verksamhetsutövare som planerar nya produktionsenheter för värme eller kyla i ett befintligt system för fjärrvärme och fjärrkyla eller en omfattande uppgradering av befintliga produktionsenheter ska säkerställa att användningen av fossila bränslen i systemet, med undantag för naturgas, inte ökar jämfört med ett genomsnitt av årsförbrukningen under de föregående tre kalenderåren med full drift före uppgraderingen. Verksamhetsutövaren ska säkerställa att fossila bränslen inte används vid produktionsenheter för värme eller kyla som är nya eller har genomgått omfattande uppgradering.

Ett system för fjärrvärme och fjärrkyla betraktas som effektivt

1) till utgången av 2027 förutsatt att det använder minst 50 procent förnybar energi, 50 procent spillvärme, 75 procent kraftvärmeproducerad värme eller 50 procent av en kombination av sådan energi och värme,

2) åren 2028–2034 förutsatt att det använder minst 50 procent förnybar energi, 50 procent spillvärme, 50 procent förnybar energi och spillvärme, 80 procent högeffektiv kraftvärmeproducerad värme eller åtminstone en kombination av sådan värmeenergi som går in i nätet där andelen förnybar energi är minst 5 procent och den totala andelen förnybar energi, spillvärme och högeffektiv kraftvärmeproducerad värme är minst 50 procent,

3) åren 2035–2039 förutsatt att det använder minst 50 procent förnybar energi, 50 procent spillvärme, eller 50 procent förnybar energi och spillvärme, eller ett system där den totala andelen förnybar energi, spillvärme eller högeffektiv kraftvärmeproducerad värme är minst 80 procent och där den totala andelen förnybar energi eller spillvärme dessutom är minst 35 procent,

4) åren 2040–2044 förutsatt att det använder minst 75 procent förnybar energi, 75 procent spillvärme eller 75 procent förnybar energi och spillvärme, eller ett system som använder minst 95 procent förnybar energi, spillvärme och högeffektiv kraftvärmeproducerad värme och där den totala andelen förnybar energi eller spillvärme dessutom är minst 35 procent,

5) åren 2045–2049 förutsatt att det använder minst 75 procent förnybar energi, 75 procent spillvärme eller 75 procent förnybar energi och spillvärme,

6) från och med den 1 januari 2050 förutsatt att det använder enbart förnybar energi, enbart spillvärme eller enbart en kombination av förnybar energi och spillvärme.

Ett system för fjärrvärme och fjärrkyla betraktas också som effektivt, om det har följande maximala mängder växthusgasutsläpp per enhet värme eller kyla som levereras till kunderna:

1) 200 gram per kilowattimme till utgången av 2025,

2) 150 gram per kilowattimme åren 2026–2034,

3) 100 gram per kilowattimme åren 2035–2044,

4) 50 gram per kilowattimme åren 2045–2049,

5) 0 gram per kilowattimme från ingången av 2050.

27 a §

Plan för uppfyllande av kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla

Verksamhetsutövare som driver befintliga system för fjärrvärme och fjärrkyla där den totala utgående värmen och kylan överstiger 5 megawatt och vilka enligt uppgifterna för 2026 inte uppfyller kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla ska utarbeta en plan för hur kriterierna ska uppfyllas. Verksamhetsutövaren ska göra en anmälan om planen till Energimyndigheten vart femte år. Planen ska bifogas anmälan.

27 b §

Kostnadsnyttoanalys

När en termisk elproduktionsanläggning med en bränsleeffekt på mer än 10 megawatt planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera kostnaderna för och fördelarna med att driva den som ett högeffektivt kraftvärmeverk.

När en industrianläggning med en total tillförd värmeeffekt på mer än 8 megawatt planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera utnyttjandet av spillvärme i anläggningen eller utanför anläggningen.

När en specialiserad anläggning med en total tillförd effekt på över 7 megawatt, såsom anläggningar för rening av avloppsvatten och LNG-anläggningar, planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera utnyttjandet av spillvärme i anläggningen eller utanför anläggningen.

När en datacentral med en total energitillförselnivå på över 1 megawatt planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera utnyttjandet av spillvärme i anläggningen eller utanför anläggningen.

Installation av utrustning avsedd för avskiljning av koldioxid som produceras av en förbränningsanläggning för att lagras i enlighet med lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (416/2012) betraktas inte som uppgradering.

Närmare bestämmelser om innehållet i kostnadsnyttoanalysen får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

28 §

Befrielse från skyldigheten att göra kostnadsnyttoanalys

Trots det som föreskrivs i 27 b § behöver en kostnadsnyttoanalys inte göras när det är fråga om

1) en anläggning som används vid toppbelastning eller för reservkraft och som planeras vara i drift mindre än 1 500 driftstimmar per år,

2) en anläggning som behöver vara placerad nära en geologisk lagringsplats som godkänts i enlighet med lagen om avskiljning och lagring av koldioxid,

3) en ny energiproduktionsanläggning med en liten effekt som ingår i ett befintligt fjärrvärmenät och det inte finns tillgång till användbar överskottsvärme från industrin i närheten av fjärrvärmenätet,

4) en ny industrianläggning eller en industrianläggning som genomgår en uppgradering, om anläggningen genererar användbar överskottsvärme i liten utsträckning och inget fjärrvärmenät finns i närheten av den,

5) en datacentral vars spillvärme används eller kommer att användas i ett fjärrvärmenät eller direkt för uppvärmning av utrymmen inomhus, varmvatten för hushållsbruk eller annan användning i den byggnad eller grupp av byggnader eller de lokaler där den är belägen, eller

6) en anläggning som är belägen inom ett område med en liten efterfrågan på fjärrvärme.

Närmare bestämmelser om befrielsegrunder som avses i 1 mom. 3–6 punkten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Anmälan om kostnadsnyttoanalys

Den verksamhetsutövare som är ansvarig för ett projekt ska lämna en anmälan till Energimyndigheten om att en kostnadsnyttoanalys har gjorts. Anmälan ska innehålla uppgift om resultatet av kostnadsnyttoanalysen och om huruvida verksamhetsutövaren ämnar driva den i 27 § 1 mom. avsedda elproduktionsanläggningen som kraftvärmeverk eller utnyttja

överskottsvärme i de situationer som avses i 27 § 2, 3 eller 4 mom. Anmälan ska lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds.

Energimyndigheten kan inom en månad från mottagandet av anmälan begära ytterligare utredning, om den anmälan som inlämnats inte är tillräcklig eller om verksamhetsutövaren meddelar att denne inte driver anläggningen som kraftvärmeverk eller utnyttjar överskottsvärme trots att kostnadsnyttoanalysen visar att sådan drift eller sådant utnyttjande av överskottsvärme är lönsamt. Ytterligare utredning ska lämnas till Energimyndigheten inom en månad efter myndighetens begäran. Byggnads- eller uppgraderingsarbetena får inte fortsätta innan ytterligare utredning har lämnats.

Närmare bestämmelser om anmälan om kostnadsnyttoanalys och om vad den ska innehålla får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 a kap.

Offentlig upphandling

29 a §

Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling

Upphandlande enheter enligt lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), nedan *upphandlingslagen*, och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) ska iaktta de skyldigheter som föreskrivs i detta kapitel när de ingår ett upphandlingskontrakt eller koncessionskontrakt som omfattas av de lagarna och till sitt värde är minst lika stort som de EU-tröskelvärden som anges i de lagarna.

Är det inte tekniskt genomförbart att iaktta de skyldigheter i detta kapitel som gäller tilldelning av upphandlingskontrakt eller koncessioner, behöver den upphandlande enheten inte göra det.

En upphandlande enhet som planerar en i 1 mom. avsedd upphandling eller koncession ska tillämpa principen om energieffektivitet först genom att bedöma alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar.

En upphandlande enhet som för ett offentligt organs räkning planerar att genomföra en byggentreprenad, en tjänsteupphandling som gäller en byggnad som det offentliga organet äger eller någon annan tjänsteupphandling ska bedöma möjligheten att använda energitjänsteavtal.

29 b §

Upphandling av produkter

Om föremålet för upphandlingen är en produkt som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008) och produkten är försedd med energimärkning i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1369 om fastställande av en ram för energimärkning och om upphävande av direktiv 2010/30/EU, får den upphandlande enheten upphandla endast produkter som hör till de två högsta i betydande grad utnyttjade energieffektivitetsklasserna.

Om produkten inte har någon energimärkning men omfattas av krav på energieffektivitet i en förordning utfärdad av Europeiska kommissionen med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energirelaterade produkter eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1781 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv

2009/125/EG, får den upphandlande enheten upphandla endast produkter som motsvarar de referensvärden för energieffektivitet som anges i den av kommissionen utfärdade förordningen.

Om föremålet för upphandlingen är en uppsättning produkter vilka både separat och alla tillsammans som produktpaket omfattas av tillämpningsområdet för en i 1 mom. avsedd genomförandeakt, får den upphandlande enheten ge den samlade energieffektiviteten för produktpaketet företräde framför enskilda produkters energieffektivitet.

Om föremålet för upphandlingen är däck som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning EG nr 1222/2009 om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar, får den upphandlande enheten upphandla endast däck som hör till den högsta klassen för drivmedelseffektivitet. Däck som omfattas av den förordningen och som inte hör till den högsta klassen för drivmedelseffektivitet får dock upphandlas, om det är motiverat av säkerhetsskäl eller folkhälsoskäl.

29 c §

Upphandling av tjänster

Om föremålet för upphandlingen är en tjänst och anbudsförfrågan omfattar nya produkter som köps in i syfte att producera tjänsten, ska den upphandlande enheten i anbudsförfrågan förutsätta att produkterna uppfyller de krav som föreskrivs i 29 b §.

29 d §

Undantagsbestämmelser

Bestämmelserna i 29 a § tillämpas på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011) endast till den del paragrafen inte står i konflikt med karaktären hos och det huvudsakliga syftet för försvarsförvaltningens och gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Bestämmelserna i 29 a § tillämpas inte heller om tillämpning av dem skulle äventyra allmän säkerhet eller förhindra insatser mot nödsituationer som gäller folkhälsan.

5 b kap.

Datacentraler

29 e §

Tillvaratagande av spillvärme från datacentraler

Spillvärme från en datacentral vars totala effekt överstiger 1 megawatt ska tas till vara. Om spillvärme från en befintlig datacentral inte till någon del tas till vara, ska operatören av datacentralen genom att göra en kostnadsnyttoanalys påvisa att tillvaratagande inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart.

Datacentralen ska lämna en anmälan till Energimyndigheten om att en kostnadsnyttoanalys har gjorts och upplysa myndigheten om att det inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart att ta till vara spillvärme.

Närmare bestämmelser om vad anmälan ska innehålla och hur den ska lämnas in får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

29 g §

Behörig myndighet

Energimyndigheten är behörig nationell myndighet i fråga om de åtgärder som krävs för att genomföra kommissionens delegerade förordning (EU) 2024/1364 om den första delen av inrättandet av ett gemensamt unionssystem för bedömning av datacentraler.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

30 §

Myndigheter och deras uppgifter

Arbets- och näringsministeriet ska sköta den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av denna lag.

Energimyndigheten ska sköta tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av de bestämmelser och myndighetsföreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

Konsumentombudsmannen har tillsyn över att villkoren i de avtal som avses i 3 a kap. samt energidetaljisters förfarande vid marknadsföring och i kundrelationer enligt det kapitlet är lagenliga med hänsyn till konsumentskyddet. Bestämmelser om tillsynen finns i konsumentskyddslagen.

30 a §

Tillsyn över certifierade energiledningssystem och energibesiktningar

Energimyndigheten utövar tillsyn över att företag inför certifierade energiledningssystem och att de genomför obligatoriska energibesiktningar i företaget i enlighet med denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. En viss andel av de energibesiktningar i företag som genomförs varje år ska granskas. Närmare bestämmelser om antalet energibesiktningar som ska granskas årligen samt om sättet att genomföra granskningarna får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Energimyndigheten har rätt att i granskningssyfte få tal del av rapporterna om ett företags obligatoriska energibesiktning och om en objektsbesiktning som ingår i energibesiktningen samt övrig information som behövs för tillsynen. Energibesiktningssrapporten, den däri ingående objektsbesiktningssrapporten samt övrig information som myndigheten behöver för tillsynen ska lämnas till Energimyndigheten inom en månad efter begäran från Energimyndigheten. Rapporterna om energibesiktningen och objektsbesiktningen får inte vara mer än fyra år gamla.

På begäran av Energimyndigheten ska Patent- och registerstyrelsen för ordnandet av tillsynen lämna Energimyndigheten uppgifter om företag i handelsregistret. Uppgifterna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

30 b §

Myndighetens rätt till information

Trots sekretessbestämmelserna har Energimyndigheten rätt att av företag, verksamhetsutövare och övriga aktörer som omfattas av skyldigheter enligt denna lag eller enligt bestämmelser utfärdade med stöd av den få sådana upplysningar som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

30 c §

Myndighetens inspektionsrätt

Energimyndigheten har rätt att få tillträde till de lokaler, utrymmen och områden som den som är föremål för tillsynen besitter, om detta är nödvändigt för tillsynen enligt denna lag, och att utföra inspektioner där och vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter. Tillsynsåtgärderna får dock utsträckas till sådana utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur endast om det finns anledning att misstänka att ett brott enligt 16 kap. 8 § i strafflagen (39/1889) har begåtts och inspektionen är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektionen.

När Energimyndigheten utför en inspektion har myndigheten rätt att omhänderta de handlingar och övriga material som den som är föremål för tillsynen innehar, om det är nödvändigt för att syftet med inspektionen ska uppnås. Materialet ska återlämnas så snart det inte längre behövs för inspektionen.

På inspektionen tillämpas 39 § i förvaltningslagen (434/2003).

31 §

Åtgärder vid överträdelse eller försummelse

Energimyndigheten får förelägga den som försummar att iaktta eller bryter mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den att fullgöra sin skyldighet. I sitt beslut får myndigheten bestämma hur överträdelsen eller försummelsen ska åtgärdas. I beslutet får myndigheten också bestämma att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden.

Energimyndigheten får förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med stöd av denna lag med vite eller med hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite samt om beslut om verkställighet av tvångsutförande och avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

31 a §

Avgiftsbelagda myndighetsprestationer

Energimyndigheten har rätt att ta ut avgift för behandling av anmälningar och andra ärenden som omfattas av denna lag.

Bestämmelser om de allmänna grunderna för när Energimyndighetens prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som uppbärs för prestationerna och om övriga grunder för avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

32 §

Ändringssökande

På sökande av ändring i Energimyndighetens beslut tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Beslut av Energimyndigheten om att utföra inspektion får emellertid inte överklagas genom separata besvär.

På sökande av ändring i sådana beslut om offentlig upphandling som avses i 5 a kap. tillämpas 16 kap. i upphandlingslagen.

32 a §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Ett beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag ska iakttas även om det överklagats, om inte Energimyndigheten eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Ett beslut som gäller återbetalning till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Skyldigheten enligt 3 c § gäller från och med ikraftträdandedagen kommuner med fler än 50 000 invånare, från och med den 1 januari 2027 kommuner med fler än 5 000 invånare och från och med den 1 januari 2030 alla kommuner.

Kommuner vars invånarantal vid ikraftträdandet av denna lag överstiger 50 000 ska första gången lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. senast den 30 april 2026. Kommuner vars invånarantal den 31 december 2026 överstiger 5 000 ska första gången lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. senast den 30 april 2028. Kommuner vars invånarantal den 31 december 2029 understiger 5 000 ska första gången lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. senast den 30 april 2031. Alla offentliga organ ska lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. för året 2021 senast den 31 oktober 2026.

Energiledningssystem enligt 3 g § ska införas senast den 11 oktober 2027.

Företag ska göra en energibesiktning enligt 6 § senast den 11 oktober 2026, om företaget för första gången omfattas av skyldigheten.

Naturgas får användas för produktion av värme eller kyla i ett i 27 § 1 mom. avsett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla fram till den 31 december 2030.

Naturgas får användas i en i 27 § 2 mom. avsedd produktionsenhet för värme eller kyla som är ny eller genomgått omfattande uppgradering fram till den 31 december 2030.

Verksamhetsutövare ska första gången lämna in en anmälan om en plan enligt 27 a § till Energimyndigheten senast den 30 september 2027. Om systemet på basis av uppgifter för 2030 inte uppfyller kriterierna enligt 27 §, ska anmälan lämnas in senast den 30 september 2031.

En anmälan om kostnadsnyttoanalys för en datacentral enligt 29 j § ska första gången lämnas till Energimyndigheten senast den 31 december 2027.

2.

Lag

om ändring av 19 § i elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 19 § i elmarknadslagen (588/2013), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 730/2021 och 201/2025, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

Vid planering och utveckling av sitt elnät samt vid investeringsbeslut som gäller nätet ska nätinnehavaren tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § 26 punkten i energieffektivitetslagen (1429/2014). Nätinnehavaren ska övervaka den totala volymen av nätförluster i sitt elnät samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt elnät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de metoder som ska användas för bedömning av alternativ vid tillämpning av principen om energieffektivitet först och närmare föreskrifter om hur Energimyndigheten ska upplysas om att de skyldigheter som avses i detta moment har fullgjorts. Nätinnehavaren kan fullgöra sin skyldighet att lämna upplysningar om nätoptimering via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas i naturgasmarknadslagen (587/2017) till 14 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 20 a §
som följer:

14 §

Skyldighet att utveckla nätet

Vid planering och utveckling av sitt naturgasnät samt vid investeringsbeslut som gäller nätet ska nätinnehavaren tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § 26 punkten i energieffektivitetslagen (1429/2014). Nätinnehavaren ska övervaka den totala volymen av nätförluster i sitt naturgasnät samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt naturgasnät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de metoder som ska användas för bedömning av alternativ vid tillämpning av principen om energieffektivitet först och närmare föreskrifter om hur Energimyndigheten ska upplysas om att de skyldigheter som avses i detta moment har fullgjorts. Nätinnehavaren kan fullgöra sin skyldighet att lämna upplysningar om nätoptimering via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

20 a §

Energieffektivitet, efterfrågeflexibilitet och åtgärder för styrning av efterfrågan i fråga om prissättning och försäljningsvillkor för nättjänster

Prissättningen av och försäljningsvillkoren för nättjänster får inte innehålla villkor som är skadliga med tanke på den totala effektiviteten eller energieffektiviteten vid överföring, distribution eller leverans av naturgas. Prissättningen av nättjänster får inte innehålla villkor som kan förhindra att nätinnehavare eller försäljare i detaljistledet tillhandahåller systemtjänster för efterfrågeflexibilitet eller för styrning av efterfrågan på marknaden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) 7 § 2 mom. och
fogas till 6 §, sådan den lyder i lagarna 1432/2014, 589/2017 och 499/2023, en ny 5 a-punkt
som följer:

6 §

Energimyndighetens uppgifter som nationell energitillsynsmyndighet

Energimyndigheten ska i egenskap av den nationella energitillsynsmyndighet som avses i Europeiska unionens lagstiftning om el- och naturgasbranschen i synnerhet

5 a) tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § 26 punkten i energieffektivitetslagen (1429/2014) när den utför tillsynsuppgifter som gäller el- och naturgasinfrastruktur,

7 §

Den nationella energitillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse

Berättelsen ska innehålla de åtgärder som vidtagits och uppnådda resultat i fråga om de uppgifter som avses i 6 §, ett avsnitt om uppnådda framsteg när det gäller att förbättra energieffektiviteten vid driften av el- och naturgasinfrastruktur samt en bedömning av hur stamnätsinnehavarnas och gasöverföringsnätinnehavarnas investeringsplaner motsvarar de planer för utveckling av el- och naturgasnät som omfattar gemenskapen och utarbetats av det europeiska kontaktverket för nätinnehavarna. Bedömningen får innehålla rekommendationer

om ändring av investeringsplanerna och förbättring av energieffektiviteten hos el- och naturgasinfrastruktur.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tvistenämnden för energimarknaden (502/2023) 2 och 3 §, 6 § 1 mom. och 16 § som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *slutkund* en kund som köper el, värme eller kyla för eget bruk,
- 2) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),
- 3) *elföretag* en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutkund, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, aggregering, efterfrågefleksibilitet, energilagring, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella arbetsuppgifter, tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,
- 4) *energidetaljist* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder.

3 §

Nämndens behörighet

Nämnden har till uppgift att ge rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan elföretag och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt elmarknadslagen (588/2013) i ärenden som berör elavtal som avses i V avdelningen i elmarknadslagen och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning. Nämnden har även till uppgift att ge rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan energidetaljister och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt energieffektivitetslagen (1429/2014) och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning. Nämnden är dock inte behörig att handlägga ärenden som hör till Energimyndighetens behörighet, om vilka det föreskrivs i 6 a § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013).

6 §

Medlemmarnas och föredragandenas behörighet

Av ordföranden och vice ordföranden krävs allmän behörighet för domartjänst och god förtrogethet med elmarknaden och energimarknaden i övrigt.

16 §

Ersättning till staten för utredningskostnader

Om nämndens rekommendation till avgörande till viktigaste del är ofördelaktig för ett energiföretag, en energidetaljist eller någon annan part på energimarknaden som är svarande, ska nämnden i rekommendationen ange hur stora kostnader staten har orsakats genom att utlåtanden och utredningar har inhämtats i ärendet och syn förrättats.

Om ett elföretag, en energidetaljist eller någon annan part på energimarknaden som är svarande och som getts en ofördelaktig rekommendation inte följt rekommendationen och förlorar en rättegång i samma ärende, ska domstolen, om den fått kännedom om rekommendationen, ålägga företaget eller parten att ersätta staten för de kostnader som avses i 1 mom. Ersättning behöver inte dömas ut eller får dömas till ett lägre belopp, om ersättningsskyldigheten med hänsyn till de omständigheter som har kommit fram i ärendet vore oskälig eller om det har funnits grundad anledning till rättegången.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 11 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimat-minister Sari Multala

1.

Lag

om ändring av energieffektivitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i energieffektivitetslagen (1429/2014) 29 h §, sådan den lyder i lag 846/2024,
ändras 1–4 och 6–8 §, 12 §, 27–29 §, rubrikerna för 5 och 5 a kap., 29 a–29 d §, 29 e §, som
samtidigt flyttas till 5 b kap., 29 g § och 30–32 §, av dem 2 § sådan den lyder delvis ändrad i
lagarna 1338/2016 och 846/2024, 3 § sådan den lyder i lagarna 787/2020 och 846/2024, 7 §
sådan den lyder delvis ändrad i lag 1338/2016, rubriken för 5 a kap. och 29 a–29 d § sådana de
lyder i lag 1338/2016, 29 f och 29 g § sådana de lyder i lag 846/2024 och 32 § sådan den lyder
i lag 787/2020, och
fogas till lagen nya 1 a–1 c och ett nytt 3 a kap. samt nya 27 a, 27 b, 30 a–30 c, 31 a och 32 a
§ som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens syfte

I denna lag föreskrivs det om främjande av energieffektiviteten, om energibesiktningar som görs för att främja energieffektiviteten, om kostnadsnyttoanalyser som görs för att främja högeffektiv kraftvärme och utnyttjandet av överskottsvärme samt om energimarknadsföretagens skyldighet att verka för en effektiv och sparsam användning av energi i kundernas verksamhet.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens syfte

Denna lag innehåller bestämmelser om främjande av energieffektiviteten, om energibesiktningar som genomförs i syfte att främja energieffektiviteten, *om införande av certifierade energiledningssystem*, om kostnadsnyttoanalyser som görs för att främja högeffektiv kraftvärme och utnyttjandet av överskottsvärme, om energimarknadsföretagens skyldighet att verka för en effektiv och sparsam användning av energi i kundernas verksamhet *och om energieffektivitet vid offentlig upphandling. Denna lag innehåller även bestämmelser om rättigheterna för energidetaljisters slutkunder. Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955, nedan energieffektivitetsdirektivet.*

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

Gällande lydelse

- 1) företag som säljer eller distribuerar el, fjärrvärme, fjärrkyla eller bränsle,
- 2) stora företag och på energibesiktningar av dem samt på personer som är ansvariga för energibesiktningarna av företag,
- 3) nät för fjärrvärme och fjärrkyla, termiska elproduktionsanläggningar och sådana industrianläggningar som kan tillföra användbar överskottsvärme,
- 4) statliga centralförvaltningsmyndigheter som avses i 3 § 22 punkten när de upphandlar produkter, tjänster och byggnader på det sätt som avses i 5 a kap.,
- 5) datacentraler.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *energi* brännbara bränslen, värme, förnybar energi, el och andra former av energi,
- 2) *energieffektivitet* förhållandet mellan produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi,
- 3) *energibesparing* en mängd sparad energi som fastställs genom mätning eller uppskattning av användningen före och efter genomförandet av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten, med normalisering för yttre förhållanden som påverkar energianvändningen,
- 4) *slutlig energianvändning* all energi som levereras till industrin, transporter, hushåll, tjänster och jordbruk, dock inte energi som använts för omvandling eller produktion av energi,
- 5) *förbättrad energieffektivitet* ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar,
- 6) *stort företag* en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet och som i sin tjänst har minst 250 anställda eller som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro och en balansomslutning som överstiger 43 miljoner euro,

Föreslagen lydelse

- 1) företag som säljer eller distribuerar el, värme, kyla eller bränsle,
- 2) företag som inför ett certifierat energiledningssystem eller genomför en energibesiktning i företaget samt företagens ansvariga för energibesiktningar,
- 3) nät för fjärrvärme och fjärrkyla, termiska elproduktionsanläggningar och sådana industrianläggningar som kan tillföra användbar överskottsvärme,
- 4) detaljförsäljning av värme och kyla och avtal om detaljförsäljning av värme och kyla,
- 5) slutkunder och slutförbrukare av värme och kyla,
- 6) upphandlande enheter,
- 7) datacentraler,
- 8) offentliga organ.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *energi* brännbara bränslen, värme, förnybar energi, el och andra former av energi,
- 2) *energieffektivitet* förhållandet mellan produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi,
- 3) *energibesparing* en mängd sparad energi som fastställs genom mätning eller uppskattning av förbrukningen före och efter genomförandet av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten, med normalisering för yttre förhållanden som påverkar energiförbrukningen,
- 4) *förbättrad energieffektivitet* ökning av energieffektiviteten som ett resultat av tekniska, beteendemässiga eller ekonomiska förändringar,
- 5) *européisk standard* en standard som antagits av Europeiska standardiseringskommittén, Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering eller Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder och som gjorts offentligt tillgänglig,
- 6) *internationell standard* en standard som antagits av en internationell standardiseringsorganisation och som gjorts offentligt tillgänglig,

Gällande lydelse

7) *europaisk standard* en standard som antagits av Europeiska standardiseringskommittén, Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering eller Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder och som gjorts offentligt tillgänglig,

8) *internationell standard* en standard som antagits av en internationell standardiseringsorganisation och som gjorts offentligt tillgänglig,

9) *energidetaljist* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder,

10) *slutkund* en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutanvändning,

11) *slutförbrukare* en fysisk eller juridisk person som använder energi eller varmvatten för hushållsbruk oberoende av om personen har ett avtalsförhållande med leverantören av energin eller varmvattnet för hushållsbruk,

12) *bränslegrossist* en fysisk eller juridisk person som säljer bränsle till energidetaljister,

13) *bränsle* ledningsgas samt naturgas som används som transportbränsle, flytgas, kol och brunkol, lätt och tung brännolja, torv, biobränsle samt transportbränsle med undantag för bunkerbränsle som används för flygtrafik och sjöfart,

14) *ledningsgas* naturgas som levereras till slutförbrukningsstället via ett rörsystem för naturgas,

15) *energitjänst* den fysiska vinst, nytta och fördel som erhålls genom en kombination av energi med energieffektiv teknik eller med åtgärder, som kan inbegripa den drift, det underhåll och den kontroll som krävs för tillhandahållande av tjänsten, som tillhandahålls på grundval av ett avtal och som under normala förhållanden påvisats leda till kontrollerbar och mätbar eller uppskattningsbar förbättring av energieffektivitet eller primärenergibesparingar,

16) *leverantör av energitjänster* en fysisk eller juridisk person som levererar energitjänster eller utför andra åtgärder för att förbättra energieffektiviteten i en slutförbrukares anläggning eller lokaler,

Föreslagen lydelse

7) *energidetaljist* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder,

8) *slutkund* en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutförbrukning,

9) *slutförbrukare* en fysisk eller juridisk person som använder energi eller varmvatten för hushållsbruk oberoende av om personen har ett avtalsförhållande med energidetaljisten i fråga,

10) *bränsle* ledningsgas samt naturgas som används som transportbränsle, flytgas, kol och brunkol, lätt och tung brännolja, torv, biobränsle samt transportbränsle med undantag för bunkerbränsle som används för flygtrafik och sjöfart,

11) *ledningsgas* naturgas som levereras till slutförbrukningsstället via ett rörsystem för naturgas,

12) *energitjänst* den fysiska vinst, nytta och fördel som erhålls genom en kombination av energi med energieffektiv teknik eller med åtgärder, som kan inbegripa den drift, det underhåll och den kontroll som krävs för tillhandahållande av tjänsten, som tillhandahålls på grundval av ett avtal och som under normala förhållanden påvisats leda till kontrollerbar och mätbar eller uppskattningsbar förbättring av energieffektivitet eller primärenergibesparingar,

13) *leverantör av energitjänster* en fysisk eller juridisk person som levererar energitjänster eller utför andra åtgärder för att förbättra energieffektiviteten i en slutförbrukares anläggning eller lokaler,

14) *kraftvärmepanna* panna som kan användas vid kraftvärmedrift för el- och värmeproduktion,

15) *kraftvärme* samtidig framställning i en och samma process av värmeenergi och elenergi eller mekanisk energi,

16) *omfattande uppgradering* renoveringsarbeten vars kostnad överskrider 50 procent av investeringskostnaderna för en ny jämförbar enhet,

17) *offentligt organ* en nationell, regional eller lokal myndighet eller en enhet som direkt finansieras och administreras av en sådan

Gällande lydelse

17) *kraftvärmepanna* panna som kan användas vid kraftvärmedrift för el- och värmeproduktion,

18) *kraftvärme* samtidig framställning i en och samma process av värmeenergi och elenergi eller mekanisk energi,

19) *högeffektiv kraftvärme* kraftvärme som uppfyller kriterierna enligt bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, nedan energieffektivitetsdirektivet,

20) *omfattande uppgradering* renoveringsarbeten vars kostnad överskrider 50 procent av investeringskostnaderna för en ny jämförbar enhet,

21) *offentliga organ* upphandlande myndigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG, nedan direktivet om offentlig upphandling,

22) *centralförvaltningsmyndigheter* alla offentliga organ vilkas behörighet sträcker sig över statens hela territorium,

23) *fjärravläsbarhet* en mätarens egenskap som gör det möjligt att utanför en byggnad via ett kommunikationsnät avläsa de uppgifter som registrerats i mätaren, (19.12.2024/846)

24) *datacentral* en sådan datacentral som avses i punkt 2.6.3.1.16 i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik.

Föreslagen lydelse

myndighet men som inte har industriell eller kommersiell karaktär,

18) *fjärravläsbarhet* en mätarens egenskap som gör det möjligt att utanför en byggnad via ett kommunikationsnät avläsa de uppgifter som registrerats i mätaren,

19) *fjärrvärme* distribution av värmeenergi i form av ånga eller hetvatten från centrala eller decentraliserade produktionskällor, via ett nät, till flera byggnader eller anläggningar i syfte att värma utrymmen eller processer,

20) *fjärrkyla* distribution av värmeenergi i form av ånga eller kylida vätskor från centrala eller decentraliserade produktionskällor, via ett nät, till flera byggnader eller anläggningar i syfte att kyla utrymmen eller processer,

21) *system för fjärrvärme och fjärrkyla* ett system som tillhandahåller energitjänster för att tillgodose slutförbrukarsektors efterfrågan på energi i form av värme eller kyla och som utgör en operativ helhet av fysiskt sammankopplade nät,

22) *verksamhetsutövare* en fysisk eller juridisk person som utövar ett faktiskt bestämmande inflytande över driften av ett system för fjärrvärme och fjärrkyla eller som ansvarar för en investering eller ett projekt som har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten,

23) *energi från förnybara energikällor eller förnybar energi* sådan energi från förnybara energikällor eller förnybar energi som avses i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, nedan *direktivet om förnybar energi*,

24) *förnybara bränslen* sådana förnybara bränslen som avses i artikel 2.22a i direktivet om förnybar energi,

25) *spillvärme* sådan spillvärme som avses i artikel 2.9 i direktivet om förnybar energi,

26) *principen om energieffektivitet först* den princip som avses i artikel 2.18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013, nedan *förordningen om styrningen av energiunionen*,

27) *slutlig energiförbrukning* all energi som levereras till industrin, transporter, hushåll, offentliga och privata tjänster, jordbruk, skogsbruk och fiskeri samt andra slutförbrukarsektorer, undantaget energiförbrukning inom internationell sjöbunkring, omgivningsenergi, leveranser till omvandlingssektorn och energisektorn och överförings- och distributionsförluster enligt vad som avses i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik,

28) *omgivningsenergi* sådan omgivningsenergi som avses i artikel 2.2 i direktivet om förnybar energi,

29) *energiledningssystem* en uppsättning sammanhängande eller interagerande beståndsdelar i en strategi som anger energieffektivitetsmål och en plan för att nå det målet, inklusive övervakning av den faktiska energiförbrukningen, åtgärder för att öka energieffektiviteten och mätning av framstegen,

30) *energibesiktning* i ett företag ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om energiförbrukningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, och genom vilket det är möjligt att identifiera möjligheterna för kostnadseffektiva energibesparingar, fastställa besparingens storlek och kartlägga potentialen för kostnadseffektiv förbrukning eller produktion av förnybar energi samt rapportera om resultaten,

31) *energitjänsteavtal* ett avtalsarrangemang mellan mottagaren och leverantören av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten som verifieras och övervakas under hela avtalsperioden, där utförda arbeten, levererade varor eller tillhandahållna tjänster i åtgärden

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

betalas i förhållande till en avtalad nivå av förbättrad energieffektivitet eller ett annat avtalat energiprestandakriterium, till exempel finansiella besparingar,

32) *högeffektiv kraftvärme* kraftvärme som uppfyller de kriterier som anges i bilaga III till energieffektivitetsdirektivet,

33) *ekonomiskt motiverad efterfrågan* efterfrågan som inte överstiger behovet av värme eller kyla och som annars skulle tillgodoses på marknadsvillkor genom andra energiframställningsprocesser än kraftvärme,

34) *nyttiggjord värme* värme som producerats genom en kraftvärmeprocess för att tillgodose en ekonomiskt motiverad efterfrågan på värme eller kyla,

35) *kraftvärmeproducerad el* el som framställts i en process i samband med produktionen av nyttiggjord värme och som beräknats i enlighet med de allmänna principer som fastställs i bilaga II till energieffektivitetsdirektivet,

36) *datacentral* en sådan datacentral som avses i punkt 2.6.3.1.16 i bilaga A till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1099/2008 om energistatistik.

37) *företag* en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet,

38) *avtal om värme* ett avtal mellan slutkund och energidetaljist om leverans av värme åt slutkunden,

39) *avtal om kyla* ett avtal mellan slutkund och energidetaljist om leverans av kyla till slutkunden,

40) *nettoarea* uppvärmd nettoarea som avses i bestämmelserna om byggnaders energiprestanda utfärdade med stöd av markanvändnings- och bygglagen (132/1999),

41) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

42) *fossila* bränslen sådana fossila bränslen som avses i artikel 2.62 i förordningen om styrningen av energiunionen.

(nytt kapitel)

1 a kap.

Principen om energieffektivitet först

3 a §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Tillämpning av principen om energieffektivitet
först*

I planerings- och policyåtgärder som har en betydande inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten ska myndigheterna beakta principen om energieffektivitet först.

Om värdet av en investering överstiger 100 000 000 euro eller om det är fråga om ett transportinfrastrukturprojekt vars värde överstiger 175 000 000 euro och investeringen eller projektet har en inverkan på energiförbrukningen och energieffektiviteten, ska den verksamhetsutövare som planerar investeringen eller projektet före investeringsbeslutet fatta utreda alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar i enlighet med principen om energieffektivitet först. Alternativa energieffektivitetslösningar behöver dock inte utredas om syftet med investeringsbeslutet inte kan uppnås på något annat sätt eller om de alternativa sätten inte leder till ett betydligt mer energieffektivt slutresultat.

3 b §

*Anmälan om tillämpning av principen om
energieffektivitet först*

En verksamhetsutövare som planerar en sådan investering eller ett sådant projekt som avses i 3 a § 2 mom. ska lämna en anmälan till Energimyndigheten om tillämpning av principen om energieffektivitet först. Anmälan ska åtföljas av en tillräcklig redogörelse över utredningens innehåll eller uppgift om att energieffektivare alternativ saknas.

Anmälan ska lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds.

(nytt kapitel)

1 b kap.

Skyldigheter som gäller offentliga sektorn

3 c §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Skyldighet för offentliga organ att redovisa sin slutliga energiförbrukning

Offentliga organ ska övervaka sin slutliga energiförbrukning. Offentliga organ ska årligen redovisa sin slutliga energiförbrukning till Energimyndigheten.

Offentliga organ ska lämna de uppgifter som avses i 1 mom. senast den 30 april för varje föregående kalenderår.

Offentliga organ kan fullgöra sin i 1 mom. avsedda skyldighet via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

3 d §

Beaktande av energieffektivitet i regionala och lokala myndigheters långsiktiga planering

Kommuner, landskapsförbund och välfärdsområden (*regionala och lokala myndigheter*) ska i sin långsiktiga planering beakta energieffektivitet, om planeringen har ett väsentligt samband med energiproduktion eller energiförbrukning eller har en väsentlig inverkan på myndighetens klimatåtgärder.

Vid beredning som gäller beaktandet av energieffektivitet i den långsiktiga planeringen ska den regionala eller lokala myndigheten beakta bestämmelserna om möjligheterna för regioninvånare, kommuninvånare, serviceanvändare och intressentgrupper att delta och påverka.

Regionala och lokala myndigheter kan fullgöra sin i 1 mom. föreskrivna skyldighet genom att utarbeta en plan inom ramen för systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

3 e §

Värme- och kylplaner

Kommuner med fler än 45 000 invånare ska utarbeta en plan över möjligheterna att göra uppvärmningen mer energieffektiv genom utnyttjande av spillvärme och ökad användning av förnybar energi. En anmälan om att planen

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

utarbetats ska lämnas till Energimyndigheten. Anmälan ska åtföljas av en redogörelse över planens innehåll.

3 f §

Köp och hyra av byggnader med hög energiprestanda

Offentliga organ får endast köpa och endast ingå nya hyresavtal om sådana befintliga byggnader som uppfyller de i 11 § i bygglagen (751/2023) avsedda kriterierna för närlöslenergibyggnad och de i 37 § 2 mom. i bygglagen föreskrivna kraven avseende energiprestanda och som har ett gällande energicertifikat i enlighet med lagen om energicertifikat för byggnader (50/2013), om inte syftet med upphandlingen är

1) genomgripande renovering eller rivning av byggnaden,

2) att sälja byggnaden vidare utan att använda den för det offentliga organets eget syfte, eller

3) att bevara byggnaden som en byggnad med officiellt skydd som del av en viss miljö, eller på grund av dess särskilda arkitektoniska eller historiska värde.

Det som föreskrivs i 1 mom. ska dock iakttas endast om det är möjligt med avseende på kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens.

(nytt kapitel)

1 c kap.

Energiledningssystem

3 g §

Obligatoriskt energiledningssystem

Om ett företag har en genomsnittlig slutlig energiförbrukning per år som överstiger 23 600 megawattimmar under de föregående tre kalenderåren ska företaget införa ett energiledningssystem som certifierats av ett

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder.

Företaget ska göra en anmälan till Energimyndigheten, om dess slutliga energiförbrukning under ett kalenderår överstiger 23 600 megawattimmar.

3 h §

Befrielse från kravet på ett obligatoriskt energiledningssystem

Om ett företag tillämpar ett miljöledningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och företaget har genomfört en i 4 § avsedd energibesiktning i enlighet med de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet i 3 g § på införande av ett energiledningssystem.

Om ett företag tillämpar ett miljöledningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och företaget deltar i ett frivilligt energieffektivitetsavtal undertecknat med en statlig myndighet vilket inbegriper en energibesiktning genomförd i enlighet med de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet i 3 g § på införande av ett energiledningssystem.

Om ett företag tillämpar ett energitjänsteavtal som innehåller beståndsdelarna av ett energiledningssystem, anses företaget uppfylla kravet på införande av ett energiledningssystem i 3 g § 1 mom. till den del företagets slutliga energiförbrukning omfattas av energitjänsteavtalet. Energitjänsteavtalet ska innehålla följande beståndsdelar av ett energiledningssystem:

- 1) övervakning av den faktiska energiförbrukningen,
- 2) åtgärder som genomförts för att öka energieffektiviteten,
- 3) mätning av ökningen av energieffektiviteten, och
- 4) överensstämmelse med kraven i bilaga XV till energieffektivitetsdirektivet.

2 kap.

2 kap.

Energibesiktningar**Energibesiktningar**

4 §

4 §

*Energibesiktning av ett företag**Energibesiktning i ett företag*

Energibesiktning av ett företag är ett systematiskt förfarande vars syfte är att få adekvat kunskap om energiförbrukningsprofilen för hela koncernen eller företaget, fastställa kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter och kvantifiera besparingarna samt rapportera om resultaten. Vid energibesiktningen av ett företag beaktas företagets alla energiförbrukningsobjekt, vilka är byggnader, industriell och kommersiell verksamhet samt transporter.

Vid energibesiktning i ett företag ska företagets samtliga energiförbrukningsobjekt beaktas. Energibesiktningen i ett företag ska omfatta separata objektsspecifika besiktningar av ett så stort antal verksamheter inom företaget att en tillförlitlig bild av företagets totala energieffektivitet kan bildas och de viktigaste möjligheterna att höja den på ett tillförlitligt sätt kan konstateras.

Energibesiktningen av ett företag ska omfatta separata objektsspecifika besiktningar av ett så stort antal verksamheter inom företaget att en tillförlitlig bild av företagets totala energieffektivitet kan bildas och de viktigaste möjligheterna att höja den på ett tillförlitligt sätt kan konstateras.

6 §

6 §

*Obligatorisk energibesiktning av ett företag**Obligatorisk energibesiktning i ett företag*

Energibesiktningen är obligatorisk för stora företag.

Om ett företag har en genomsnittlig slutlig energiförbrukning per år som överstiger 2 700 megawattimmar under de föregående tre kalenderåren och företaget inte har infört något i 3 g § avsett energiledningssystem, ska det göra en energibesiktning i företaget.

En obligatorisk energibesiktning av ett företag ska genomföras med minst fyra års mellanrum. De objektsbesiktningar som ska ingå i den obligatoriska energibesiktningen av ett företag får inte ha genomförts tidigare än fyra år före den obligatoriska energibesiktningen.

En obligatorisk energibesiktning i ett företag ska genomföras med minst fyra års mellanrum. De objektsbesiktningar som ska ingå i den obligatoriska energibesiktningen i ett företag får inte ha genomförts tidigare än fyra år före den obligatoriska energibesiktningen

Företaget ska göra en anmälan till Energimyndigheten, om dess slutliga energiförbrukning under ett kalenderår överstiger 2 700 megawattimmar.

7 §

Befrielse från obligatorisk energibesiktning

Om ett företag tillämpar ett energiledningssystem eller miljöförvaltningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och som inbegriper energibesiktning som uppfyller i denna lag och med stöd av den föreskrivna minimikrav, behöver företaget inte genomföra obligatorisk energibesiktning enligt 6 §.

Som ett i 1 mom. avsett certifierat energiledningssystem betraktas åtminstone det certifierade systemet ISO 50 001 samt det certifierade systemet ISO 14 001 i kombination med ett energiledningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ och vars krav på energibesiktningar överensstämmer med systemet ISO 50 001.

Om ett företag deltar i ett frivilligt system med energieffektivitetsavtal som undertecknats med en statlig myndighet och som inbegriper en energibesiktning av företaget som genomförts enligt de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet på obligatoriska energibesiktningar enligt 6 §.

8 §

Minimikrav på energibesiktning

Energibesiktningen av ett företag omfattar hela koncernen eller företaget och den innehåller en detaljerad översikt över företagets samtliga verksamheter, inklusive byggnader, industriell verksamhet, kommersiell verksamhet och transporter samt energiförbrukningsprofilen för dessa.

7 §

Befrielse från obligatorisk energibesiktning

Om ett företag tillämpar ett miljöförvaltningssystem som certifierats av ett ackrediterat organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder och som inbegriper energibesiktning som uppfyller i denna lag och med stöd av den föreskrivna minimikrav, anses företaget uppfylla kravet på obligatorisk energibesiktning i 6 §.

Om ett företag deltar i ett frivilligt energieffektivitetsavtal som undertecknats med en statlig myndighet och som inbegriper en energibesiktning som genomförts enligt de minimikrav som föreskrivs i denna lag och med stöd av den, anses företaget uppfylla kravet på obligatoriska energibesiktningar i 6 §.

Om ett företag tillämpar ett energitjänsteavtal som innehåller beståndsdelarna i ett energiledningssystem, anses företaget uppfylla kravet på energibesiktning i 6 § 1 mom. till den del företagets slutliga energiförbrukning omfattas av energitjänsteavtalet. Energitjänsteavtalet ska innehålla följande beståndsdelar av ett energiledningssystem:

- 1) övervakning av den faktiska energiförbrukningen,
- 2) åtgärder som genomförts för att öka energieffektiviteten,
- 3) mätning av framstegen, och
- 4) överensstämmelse med kraven i bilaga XV till energieffektivitetsdirektivet.

8 §

Minimikrav på energibesiktning

Energibesiktningen i ett företag ska göras för hela koncernen eller företaget och den ska innehålla en översikt över företagets alla verksamheter.

Gällande lydelse

Energibesiktningen av ett företag ska inbegripa ett tillräckligt urval av individuella objektsbesiktningar för att den ska kunna ge en tillförlitlig bild av företagets totala energiprestanda och göra det möjligt att på ett tillförlitligt sätt identifiera de viktigaste möjligheterna att förbättra energieffektiviteten. Som ett tillräckligt urval av objektsbesiktningar betraktas ett antal som är tillräckligt representativt för företagets totala energiförbrukning. I energibesiktningen av ett företag ska alltid inkluderas minst en objektsbesiktning, utom om företaget inte har ett enda energiförbrukningsobjekt där det är ändamålsenligt och ekonomiskt motiverat att göra en energibesiktning.

I energibesiktningen av ett företag ska viktiga resultat av objektsbesiktningar och åtgärder för förbättring av energieffektiviteten vid företaget presenteras. I energibesiktningen ska om möjligt inbegripas en plan för de objektsbesiktningar som inkluderas i den följande energibesiktningen av företaget och tidpunkterna för dessa.

Vid energibesiktningen av ett företag ska tillförlitliga, aktuella samt, om möjligt, uppmätta och spårbara operativa uppgifter om energiförbrukning och användningsprofiler utnyttjas. Uppgifterna ska lagras med tanke på en historisk analys och uppföljningen av resultat.

Energibesiktningen av ett företag får inte innehålla klausuler som förhindrar att besiktningens resultat lämnas ut till en tredje part.

Närmare bestämmelser om minimikraven på energibesiktning av företag och antalet objektsbesiktningar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Tillsyn

Energimyndigheten utövar tillsyn över att de obligatoriska energibesiktningarna av företag genomförs i enlighet med denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. En viss andel av de energibesiktningar av företag som genomförs varje år ska granskas. Närmare bestämmelser om antalet

Föreslagen lydelse

Energibesiktningen i ett företag ska innefatta ett sådant urval av individuella objektsbesiktningar som ger en tillförlitlig bild av företagets totala energieffektivitet och göra det möjligt att på ett tillförlitligt sätt identifiera de viktigaste möjligheterna att förbättra energieffektiviteten och minska energiförbrukningen samt potentialen för förbrukning eller produktion av förnybar energi. I energibesiktningen i ett företag ska alltid inkluderas minst en objektsbesiktning, utom om företaget inte har ett enda energiförbrukningsobjekt där det är ändamålsenligt och ekonomiskt motiverat att göra en energibesiktning.

Vid energibesiktningen i ett företag ska viktiga resultat av objektsbesiktningar och åtgärder för förbättring av energieffektiviteten vid företaget presenteras. Energibesiktningen ska om möjligt innefatta en plan för de objektsbesiktningar som inkluderas i den följande energibesiktningen i företaget och tidpunkterna för dessa.

Vid energibesiktningen i ett företag ska tillförlitliga, aktuella och, om möjligt, uppmätta och spårbara operativa uppgifter om energiförbrukning och förbrukningsprofiler användas. Uppgifterna ska lagras med tanke på en historisk analys och uppföljningen av resultat.

Energibesiktningen i ett företag får inte innehålla klausuler som förhindrar att besiktningens resultat lämnas ut till en tredje part.

Närmare bestämmelser om minimikraven på energibesiktningar i företag och antalet objektsbesiktningar får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Handlingsplan efter energibesiktning i ett företag

Ett företag ska utarbeta en handlingsplan på grundval av rekommendationerna från energibesiktningen i företaget. Handlingsplanen ska utarbetas med minst fyra års mellanrum, i anslutning till energibesiktningen. I handlingsplanen ska

Gällande lydelse

energibesiktningar som granskas årligen samt om sättet att genomföra granskningen får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Energimyndigheten har rätt att få för granskning rapporterna om ett företags obligatoriska energibesiktning och om en objektsbesiktning som ingår i energibesiktningen.

Energibesiktningsrapporten, den däri ingående objektsbesiktningsrapporten samt andra uppgifter som myndigheten behöver för tillsynen ska lämnas till Energimyndigheten inom en månad efter begäran från Energimyndigheten. Rapporterna om energibesiktningen och objektsbesiktningen får inte vara mer än fyra år gamla.

På begäran av Energimyndigheten ska Patent- och registerstyrelsen för ordnandet av tillsynen lämna Energimyndigheten uppgifter om företag i handelsregistret. Uppgifterna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

Föreslagen lydelse

åtgärder fastställas för att genomföra varje rekommendation, med undantag för rekommendationer som inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbara. I den verksamhetsberättelse som avses i bokföringslagen (1336/1997) ska företaget ta in handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad. Om företaget inte är skyldigt att foga en verksamhetsberättelse till sitt bokslut, ska handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad tas in i noterna till bokslutet. Företaget ska offentliggöra handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad avgiftsfritt.

Om företaget är skyldigt att upprätta en hållbarhetsrapport, kan företaget i den rapporten ta in handlingsplanen och uppgift om rekommendationernas genomförandegrad. Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte sådan information som avses i 2 § 1 punkten i lagen om företagshemligheter (595/2018).

(nytt kapitel)

3 a kap.

Avtal om detaljförsäljning av värme och kyla

18 a §

Bestämmelsernas tvingande natur

Avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel får inte genom avtal göras till nackdel för slutkunden.

18 b §

Upplysningar i avtal om värme eller kyla

Utöver vad som annanstans i lag föreskrivs om upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås, ska en försäljare av värme eller kyla i detaljistledet innan avtal ingås upplysa slutkunden om

- 1) sitt namn och sina kontaktuppgifter,
- 2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls och kvaliteten på dem,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3) var och hur slutkunder kan få information om gällande priser, underhålls- och driftsavgifter, priser på tillbehör och andra eventuella kostnader,

4) avtalets giltighetstid samt villkoren för förlängning och uppsägning av avtalet,

5) slutkundens rätt till skadestånd och annan gottgörelse samt vilka förfaranden som gäller i fråga om dem, om prestationen eller tjänsten kvalitativt inte motsvarar det som avtalats,

6) det besvärsförfarande och förfarande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds, och

7) var slutkunder kan få information om sina rättigheter.

Den information som avses ovan i denna paragraf ska i överenskommen form skrivas in i avtalet eller i det bekräftelsemeddelande som sänds om avtalet. Avtalet med slutförbrukaren eller bekräftelsen ska dessutom synligt innehålla ett kortfattat och enkelt formulerat sammandrag av de viktigaste avtalsvillkoren. Sammandraget ska innehålla uppgift om de priser som försäljaren i detaljistledet tillämpar. Försäljaren ska förse slutkunden med ett eget exemplar av avtalet eller information om det avtal som ingåtts och de priser och andra villkor som tillämpas på avtalet. Försäljaren ska dessutom offentliggöra sina allmänna prislistor, serviceavgifter och allmänna avtalsvillkor på sin webbplats.

Försäljaren ska se till att slutkunder har tillgång till upplysningar i tillgänglig form om de avtal som de har ingått.

En energidetaljist ska i sin verksamhet iaktta tillbörlig aktsamhet och i alla situationer handla utan obefogat dröjsmål.

18 c §

Slutkundens skyldigheter

Slutkunden till energidetaljisten ska på begäran av en slutförbrukare förse slutförbrukaren med ett sammandrag av de centrala villkoren i avtalet om värme eller kyla och av de centrala uppgifterna i det avtal som gäller inköp av värme eller kyla, inbegripet de upplysningar som avses i 18 b § 1 mom.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Slutkunden ska utan dröjsmål underrätta slutförbrukaren om sådana ändringar som energidetaljisten gjort i avtalsvillkoren och som påverkar slutförbrukaren.

18 d §

Betalningssätt

En energidetaljist ska erbjuda slutkunderna olika betalningssätt samt flexibla arrangemang för betalning av fakturorna. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. I villkoren för betalningssätten får hänsyn tas till skäliga skillnader i de kostnader som detaljisten orsakas av att erbjuda olika betalningssätt.

18 e §

Ändring av avtalsvillkoren

En försäljare av värme eller kyla i detaljistledet får ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i avtalet om värme eller kyla endast

1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån,

2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som försäljaren inte har kunnat beakta då avtalet ingicks, eller

3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, översyn av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller genomförande av åtgärder som behövs för energisparandet.

Villkoren i ett tidsbegränsat avtal får emellertid inte ändras på de grunder som avses i 1 mom. 1 och 3 punkten.

Försäljaren i detaljistledet har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Försäljaren i detaljistledet ska sända slutkunden ett meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, får ändringen av avtalsvillkoren träda i kraft för en konsument tidigast två månader och för andra slutkunder tidigast en månad efter att meddelandet sänts.

18 f §

Avbrott i leverans av värme eller kyla av orsaker som beror på slutkunden

Leveransen av värme eller kyla får avbrytas, om slutkunden i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till försäljaren i detaljistledet eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan leveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutkunden och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att leveransen kommer att avbrytas. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna åberopa de rättigheter som avses i denna paragraf och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt.

Om orsaken till avbrottet är slutkundens betalningsförsummelse får leveransen avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning. Om orsaken är något annat avtalsbrott får leveransen avbrytas tidigast fem veckor efter det att slutkunden första gången fick en anmärkning om avtalsbrottet och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då leveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på slutkundens betalningssvårigheter som slutkunden råkat i på grund av allvarlig sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till den, får leveransen avbrytas tidigast tre månader efter förfallodagen för betalningen.

Leverans av värme eller kyla får av synnerligen vägande skäl avbrytas också

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tidigare än fem veckor efter meddelande om avtalsbrott.

Leveransen till en byggnad avsedd som stadigvarande bostad för slutkunden eller slutförbrukaren eller till en del av en sådan får trots obetalda avgifter inte avbrytas under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

5 kap.

5 kap.

Främjande av kraftvärmeproduktion

Energieffektiv värme och kyla

(se 27 b § i förslaget)

27 §

Effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla

En verksamhetsutövare som planerar ett nytt effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla ska säkerställa att systemet uppfyller kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla när det tas i drift. Fossila bränslen får inte användas för produktion av värme eller kyla i nya effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla.

En verksamhetsutövare som planerar nya produktionsenheter för värme eller kyla i ett befintligt system för fjärrvärme och fjärrkyla eller en omfattande uppgradering av befintliga produktionsenheter ska säkerställa att användningen av fossila bränslen i systemet, med undantag för naturgas, inte ökar jämfört med ett genomsnitt av årsförbrukningen under de föregående tre kalenderåren med full drift före uppgraderingen. Verksamhetsutövaren ska säkerställa att fossila bränslen inte används vid produktionsenheter för värme eller kyla som är nya eller har genomgått omfattande uppgradering.

Ett system för fjärrvärme och fjärrkyla betraktas som effektivt

1) till utgången av 2027 förutsatt att det använder minst 50 procent förnybar energi, 50 procent spillvärme, 75 procent kraftvärmeproducerad värme eller 50 procent av en kombination av sådan energi och värme,

2) åren 2028–2034 förutsatt att det använder minst 50 procent förnybar energi, 50 procent

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

spillvärme, 50 procent förnybar energi och spillvärme, 80 procent högeffektiv kraftvärmeproducerad värme eller åtminstone en kombination av sådan värmeenergi som går in i nätet där andelen förnybar energi är minst 5 procent och den totala andelen förnybar energi, spillvärme och högeffektiv kraftvärmeproducerad värme är minst 50 procent,

3) åren 2035–2039 förutsatt att det använder minst 50 procent förnybar energi, 50 procent spillvärme, eller 50 procent förnybar energi och spillvärme, eller ett system där den totala andelen förnybar energi, spillvärme eller högeffektiv kraftvärmeproducerad värme är minst 80 procent och där den totala andelen förnybar energi eller spillvärme dessutom är minst 35 procent,

4) åren 2040–2044 förutsatt att det använder minst 75 procent förnybar energi, 75 procent spillvärme eller 75 procent förnybar energi och spillvärme, eller ett system som använder minst 95 procent förnybar energi, spillvärme och högeffektiv kraftvärmeproducerad värme och där den totala andelen förnybar energi eller spillvärme dessutom är minst 35 procent,

5) åren 2045–2049 förutsatt att det använder minst 75 procent förnybar energi, 75 procent spillvärme eller 75 procent förnybar energi och spillvärme,

6) från och med den 1 januari 2050 förutsatt att det använder enbart förnybar energi, enbart spillvärme eller enbart en kombination av förnybar energi och spillvärme.

Ett system för fjärrvärme och fjärrkyla betraktas också som effektivt, om det har följande maximala mängder växthusgasutsläpp per enhet värme eller kyla som levereras till kunderna:

1) 200 gram per kilowattimme till utgången av 2025,

2) 150 gram per kilowattimme åren 2026–2034,

3) 100 gram per kilowattimme åren 2035–2044,

4) 50 gram per kilowattimme åren 2045–2049,

5) 0 gram per kilowattimme från ingången av 2050.

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

27 a §

Plan för uppfyllande av kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla

Verksamhetsutövare som driver befintliga system för fjärrvärme och fjärrkyla där den totala utgående värmen och kylan överstiger 5 megawatt och vilka enligt uppgifterna för 2026 inte uppfyller kriterierna för effektiva system för fjärrvärme och fjärrkyla ska utarbeta en plan för hur kriterierna ska uppfyllas. Verksamhetsutövaren ska göra en anmälan om planen till Energimyndigheten vart femte år. Planen ska bifogas anmälan.

27 §

Kostnadsnyttoanalys

När en termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 MW planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera kostnaderna för och fördelarna med att driva den som ett högeffektivt kraftvärmeverk.

När en industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 MW som kan generera överskottsvärme med en lämplig temperaturnivå planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera kostnaderna för och fördelarna med att utnyttja överskottsvärme för att tillgodose en ekonomiskt motiverad efterfrågan och med att ansluta anläggningen till ett nät för fjärrvärme och fjärrkyla.

När ett nytt nät för fjärrvärme och fjärrkyla planeras inom ett område med en industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 MW, eller när inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 MW planeras, eller när en sådan befintlig anläggning genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera

27 b §

Kostnadsnyttoanalys

När en termisk elproduktionsanläggning med en bränsleeffekt på mer än 10 megawatt planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera kostnaderna för och fördelarna med att driva den som ett högeffektivt kraftvärmeverk.

När en industrianläggning med en total tillförd värmeeffekt på mer än 8 megawatt planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera utnyttjandet av spillvärme i anläggningen eller utanför anläggningen.

När en specialiserad anläggning med en total tillförd effekt på över 7 megawatt, såsom anläggningar för rening av avloppsvatten och LNG-anläggningar, planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera utnyttjandet av spillvärme i anläggningen eller utanför anläggningen.

När en datacentral med en total energitillförselnivå på över 1 megawatt planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, ska verksamhetsutövaren göra en kostnadsnyttoanalys för att utvärdera utnyttjandet av spillvärme i anläggningen eller utanför anläggningen.

Gällande lydelse

kostnaderna för och fördelarna med att utnyttja användbar överskottsvärme från närliggande industrianläggningar.

Installation av utrustning avsedd för avskiljning av koldioxid som produceras av en förbränningsanläggning för att lagras i enlighet med lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (416/2012) betraktas inte som uppgradering enligt 1–3 mom.

28 §

Befrielse från skyldigheten att göra kostnadsnyttoanalys

Trots det som föreskrivs i 27 § behöver en kostnadsnyttoanalys inte göras när det är fråga om

1) en anläggning som används vid toppbelastning eller för reservkraft och som planeras vara i drift mindre än 1 500 driftstimmar per år,

2) ett kärnkraftverk,

3) en anläggning som behöver vara placerad nära en geologisk lagringsplats som godkänts i enlighet med lagen om avskiljning och lagring av koldioxid,

4) en ny energiproduktionsanläggning med en liten effekt som ingår i ett befintligt fjärrvärmenät och det inte finns tillgång till användbar överskottsvärme från industrin i närheten av fjärrvärmenätet,

5) en ny industrianläggning eller en industrianläggning som genomgår en uppgradering, om anläggningen genererar användbar överskottsvärme i liten utsträckning och inget fjärrvärmenät finns i närheten av den, eller

6) en anläggning som är belägen inom ett område med en liten efterfrågan på fjärrvärme.

Föreslagen lydelse

Installation av utrustning avsedd för avskiljning av koldioxid som produceras av en förbränningsanläggning för att lagras i enlighet med lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (416/2012) betraktas inte som uppgradering.

Närmare bestämmelser om innehållet i kostnadsnyttoanalysen får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

28 §

Befrielse från skyldigheten att göra kostnadsnyttoanalys

Trots det som föreskrivs i 27 b § behöver en kostnadsnyttoanalys inte göras när det är fråga om

1) en anläggning som används vid toppbelastning eller för reservkraft och som planeras vara i drift mindre än 1 500 driftstimmar per år,

2) en anläggning som behöver vara placerad nära en geologisk lagringsplats som godkänts i enlighet med lagen om avskiljning och lagring av koldioxid,

3) en ny energiproduktionsanläggning med en liten effekt som ingår i ett befintligt fjärrvärmenät och det inte finns tillgång till användbar överskottsvärme från industrin i närheten av fjärrvärmenätet,

4) en ny industrianläggning eller en industrianläggning som genomgår en uppgradering, om anläggningen genererar användbar överskottsvärme i liten utsträckning och inget fjärrvärmenät finns i närheten av den,

5) en datacentral vars spillvärme används eller kommer att användas i ett fjärrvärmenät eller direkt för uppvärmning av utrymmen inomhus, varmvatten för hushållsbruk eller annan användning i den byggnad eller grupp av byggnader eller de lokaler där den är belägen, eller

6) en anläggning som är belägen inom ett område med en liten efterfrågan på fjärrvärme.

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om befrielsegrunder som avses i 1 mom. 4–6 punkten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Anmälan om kostnadsnyttoanalys

Den verksamhetsutövare som är ansvarig för ett projekt ska lämna en anmälan om kostnadsnyttoanalys till Energimyndigheten. Av anmälan ska framgå resultatet av kostnadsnyttoanalysen och huruvida verksamhetsutövaren ämnar driva elproduktionsanläggningen enligt 27 § 1 mom. som kraftvärmeverk eller utnyttja överskottsvärme från industrin som fjärrvärme i de situationer som avses i 27 § 2 eller 3 mom. Anmälan ska lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds.

Energimyndigheten kan inom en månad från mottagandet av anmälan begära ytterligare utredning, om den anmälan som inlämnats inte är tillräcklig eller om verksamhetsutövaren meddelar att denne inte driver anläggningen som kraftvärmeverk eller använder överskottsvärmen från industrin trots att kostnadsnyttoanalysen visar att sådan drift eller användning är lönsam. Tilläggsutredningen ska lämnas till Energimyndigheten inom en månad efter Energimyndighetens begäran. Byggnads- eller uppgraderingsarbeten får inte fortsättas innan tilläggsutredningen har lämnats.

Närmare bestämmelser om kostnadsnyttoanalysen och innehållet i anmälan om den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 a kap.

Offentliga organs upphandling

29 a §

Energieffektivitet i centralförvaltningens anskaffningar

Föreslagen lydelse

Närmare bestämmelser om befrielsegrunder som avses i 1 mom. 3–6 punkten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Anmälan om kostnadsnyttoanalys

Den verksamhetsutövare som är ansvarig för ett projekt ska lämna en anmälan till Energimyndigheten om att en kostnadsnyttoanalys har gjorts. Anmälan ska innehålla uppgift om resultatet av kostnadsnyttoanalysen och om huruvida verksamhetsutövaren ämnar driva den i 27 § 1 mom. avsedda elproduktionsanläggningen som kraftvärmeverk eller utnyttja överskottsvärme i de situationer som avses i 27 b § 2, 3 eller 4 mom. Anmälan ska lämnas till Energimyndigheten innan byggnads- eller uppgraderingsarbetet inleds.

Energimyndigheten kan inom en månad från mottagandet av anmälan begära ytterligare utredning, om den anmälan som inlämnats inte är tillräcklig eller om verksamhetsutövaren meddelar att denne inte driver anläggningen som kraftvärmeverk eller utnyttjar överskottsvärme trots att kostnadsnyttoanalysen visar att sådan drift eller sådant utnyttjande av överskottsvärme är lönsamt. Ytterligare utredning ska lämnas till Energimyndigheten inom en månad efter myndighetens begäran. Byggnads- eller uppgraderingsarbetena får inte fortsätta innan ytterligare utredning har lämnats.

Närmare bestämmelser om anmälan om kostnadsnyttoanalys och om vad den ska innehålla får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 a kap.

Offentlig upphandling

29 a §

Krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling

Gällande lydelse

Centralförvaltningsmyndigheterna ska anskaffa produkter, tjänster och byggnader med hög energieffektivitetsprestanda om det är möjligt med avseende på kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens.

Skyldigheten enligt 1 mom. gäller sådana upphandlingskontrakt om produkter, tjänster och byggnadsentreprenader som ingås av centralförvaltningsmyndigheter och vars värde motsvarar minst de tröskelvärden som anges i artikel 4 i direktivet om offentlig upphandling.

Föreslagen lydelse

Upphandlande enheter enligt lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), nedan *upphandlingslagen*, och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) ska iaktta de skyldigheter som föreskrivs i detta kapitel när de ingår ett upphandlingskontrakt eller koncessionskontrakt som omfattas av de lagarna och till sitt värde är minst lika stort som de EU-tröskelvärden som anges i de lagarna.

Är det inte tekniskt genomförbart att iaktta de skyldigheter i detta kapitel som gäller tilldelning av upphandlingskontrakt eller koncessioner, behöver den upphandlande enheten inte göra det.

En upphandlande enhet som planerar en i 1 mom. avsedd upphandling eller koncession ska tillämpa principen om energieffektivitet först genom att bedöma alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetslösningar.

En upphandlande enhet som för ett offentligt organs räkning planerar att genomföra en byggentreprenad, en tjänsteupphandling som gäller en byggnad som det offentliga organet äger eller någon annan tjänsteupphandling ska bedöma möjligheten att använda energitjänsteavtal.

29 b §

Upphandling av produkter

Om den produkt som upphandlas omfattas av tillämpningsområdet för lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008) och produkten är försedd med energimärkning, får en centralförvaltningsmyndighet enbart upphandla produkter som tillhör den högsta möjliga energieffektivitetsklassen. Om produkten inte har energimärkning, men det för produkten ställs krav på energieffektivitet i Europeiska kommissionens genomförandeakt om ekodesign för produktgruppen, får centralförvaltningsmyndigheten upphandla enbart produkter som motsvarar de referensvärden för energieffektivitet som anges i genomförandeakten. Vid upphandling

29 b §

Upphandling av produkter

Om föremålet för upphandlingen är en produkt som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008) och produkten är försedd med energimärkning i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1369 om fastställande av en ram för energimärkning och om upphävande av direktiv 2010/30/EU, får den upphandlande enheten upphandla endast produkter som hör till de två högsta i betydande grad utnyttjade energieffektivitetsklasserna.

Om produkten inte har någon energimärkning men omfattas av krav på energieffektivitet i en förordning utfärdad av Europeiska kommissionen med stöd av

Gällande lydelse

av produkter ska dock behovet att säkerställa tillräcklig konkurrens beaktas.

Om upphandlingen gäller ett produktpaket som i sin helhet omfattas av tillämpningsområdet för en genomförandeakt som avses i 1 mom., får centralförvaltningsmyndigheten i upphandlingsbeslutet ge den samlade energieffektiviteten för produktpaketet företräde framför enskilda produkters energieffektivitet och köpa ett sådant produktpaket som hör till den högsta energieffektivitetsklassen.

En centralförvaltningsmyndighet får endast köpa kontorsutrustning som motsvarar minst de energieffektivitetskrav som avses i bilaga C till det avtal som är kopplat till rådets beslut 2006/1005/EG om ingående av avtalet mellan Amerikas förenta staters regering och Europeiska gemenskapen om samordning av program för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning.

Centralförvaltningsmyndigheterna får endast köpa däck som hör till klass A enligt den klassificering för drivmedelseffektivitet som anges i Europaparlamentets och rådets förordning EG nr 1222/2009 om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar. Centralförvaltningsmyndigheterna får dock av skäl som hänför sig till säkerhet eller folkhälsa köpa däck som enligt den förordningen hör till klass A enligt klassificeringen för väggrepp på vått underlag eller för externt däck- och vägbanebuller.

29 c §

Upphandling av tjänster

Centralförvaltningsmyndigheterna ska i anbudsförfrågningar om tjänstekontrakt förutsätta att tjänsteleverantörerna använder produkter som uppfyller de krav som avses i 29 b §, till den del tjänsteleverantören köper in nya produkter helt eller delvis i syfte att erbjuda tjänsterna.

29 d §

Föreslagen lydelse

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energirelaterade produkter eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1781 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG, får den upphandlande enheten upphandla endast produkter som motsvarar de referensvärden för energieffektivitet som anges i den av kommissionen utfärdade förordningen.

Om föremålet för upphandlingen är en uppsättning produkter vilka både separat och alla tillsammans som produktpaket omfattas av tillämpningsområdet för en i 1 mom. avsedd genomförandeakt, får den upphandlande enheten ge den samlade energieffektiviteten för produktpaketet företräde framför enskilda produkters energieffektivitet.

Om föremålet för upphandlingen är däck som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning EG nr 1222/2009 om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar, får den upphandlande enheten upphandla endast däck som hör till den högsta klassen för drivmedelseffektivitet. Däck som omfattas av den förordningen och som inte hör till den högsta klassen för drivmedelseffektivitet får dock upphandlas, om det är motiverat av säkerhetsskäl eller folkhälsoskäl.

29 c §

Upphandling av tjänster

Om föremålet för upphandlingen är en tjänst och anbudsförfrågan omfattar nya produkter som köps in i syfte att producera tjänsten, ska den upphandlande enheten i anbudsförfrågan förutsätta att produkterna uppfyller de krav som föreskrivs i 29 b §.

29 d §

Upphandling av byggnader med hög energiprestanda

Centralförvaltningsmyndigheterna får endast köpa och ingå nya hyresavtal om sådana byggnader som uppfyller minimikraven på energiprestanda enligt 37 § i bygglagen (751/2023) och som har ett gällande energicertifikat i enlighet med lagen om energicertifikat för byggnader (50/2013) eller den upphävda lagen om energicertifikat för byggnader (487/2007), om inte syftet med anskaffningen är

- 1) totalrenovering eller rivning av byggnaden,
- 2) att sälja byggnaden utan att använda den för centralförvaltningsmyndighetens eget syfte, eller
- 3) att bevara byggnaden som en byggnad med officiellt skydd som del av en utvald miljö, eller på grund av dess särskilda arkitektoniska eller historiska värde.

5 b kap.

Datacentraler

29 e §

Försvarsförvaltningens inköp

Bestämmelserna i 29 a–29 d § tillämpas inte på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011). På försvarsförvaltningens och gränsbevakningsväsendets upphandlingskontrakt ska paragraferna i fråga tillämpas endast till den del detta inte kommer i konflikt med naturen av och huvudsakliga syfte för försvarsförvaltningens och gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Undantagsbestämmelser

Bestämmelserna i 29 a § tillämpas på upphandlingskontrakt enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011) endast till den del paragrafen inte står i konflikt med karaktären hos och det huvudsakliga syftet för försvarsförvaltningens och gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Bestämmelserna i 29 a § tillämpas inte heller om tillämpning av dem skulle äventyra allmän säkerhet eller förhindra insatser mot nödsituationer som gäller folkhälsan.

5 b kap.

Datacentraler

29 e §

Tillvaratagande av spillvärme från datacentraler

Spillvärme från en datacentral vars totala effekt överstiger 1 megawatt ska tas till vara. Om spillvärme från en befintlig datacentral inte till någon del tas till vara, ska operatören av datacentralen genom att göra en kostnadsnyttoanalys påvisa att tillvaratagande inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart. Datacentralen ska lämna en anmälan till Energimyndigheten om att en kostnadsnyttoanalys har gjorts och upplysa myndigheten om att det inte är tekniskt eller ekonomiskt genomförbart att ta till vara spillvärme.

Närmare bestämmelser om vad anmälan ska innehålla och hur den ska lämnas in får

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

(inga ändringar i 29 f §)

(inga ändringar i 29 f §)

29 f §

29 f §

Uppgifter om datacentraler

Uppgifter om datacentraler

Ägaren eller operatören av en sådan datacentral med ett installerat it-effektbehov på minst 500 kilowatt som är verksam på finskt territorium ska på sin webbplats offentliggöra vilket landskap datacentralen är belägen i. Om datacentralen flyttas till ett annat landskap ska uppgiften om det nya landskapet offentliggöras senast den 15 maj året efter ändringen.

Ägaren eller operatören av en sådan datacentral med ett installerat it-effektbehov på minst 500 kilowatt som är verksam på finskt territorium ska på sin webbplats offentliggöra vilket landskap datacentralen är belägen i. Om datacentralen flyttas till ett annat landskap ska uppgiften om det nya landskapet offentliggöras senast den 15 maj året efter ändringen.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på datacentraler som används inom försvaret, vid övervakningen och trygghandlet av den territoriella integriteten eller inom befolkningsskyddet eller vid tillhandahållandet av samhällets vitala funktioner. På begäran av ägaren eller operatören av en datacentral ska Energimyndigheten yttra sig om huruvida datacentralen omfattas av tillämpningsområdet för denna paragraf. Innan Energimyndigheten yttrar sig ska den begära yttrande av försvarsministeriet och, om det vid datacentralen finns verksamhet som är av betydelse med tanke på befolkningsskyddet, av inrikesministeriet.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på datacentraler som används inom försvaret, vid övervakningen och trygghandlet av den territoriella integriteten eller inom befolkningsskyddet eller vid tillhandahållandet av samhällets vitala funktioner. På begäran av ägaren eller operatören av en datacentral ska Energimyndigheten yttra sig om huruvida datacentralen omfattas av tillämpningsområdet för denna paragraf. Innan Energimyndigheten yttrar sig ska den begära yttrande av försvarsministeriet och, om det vid datacentralen finns verksamhet som är av betydelse med tanke på befolkningsskyddet, av inrikesministeriet.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte information som avses i 2 § 1 punkten i lagen om företagshemligheter (595/2018).

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte information som avses i 2 § 1 punkten i lagen om företagshemligheter (595/2018).

29 g §

29 g §

Tillsynsmyndighetens rätt att få upplysningar av datacentraler

Behörig myndighet

Trots sekretessbestämmelserna har Energimyndigheten rätt att av datacentraler få sådana upplysningar som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av denna lag. Energimyndigheten får till de i 29 f § 2 mom. avsedda ministerier som lämnar yttranden ge de upplysningar som behövs för att lämna ett yttrande.

Energimyndigheten är behörig nationell myndighet i fråga om de åtgärder som krävs för att genomföra kommissionens delegerade förordning (EU) 2024/1364 om den första delen av inrättandet av ett gemensamt unionssystem för bedömning av datacentraler.

Gällande lydelse

29 h §

*Myndighetens rätt att inspektera
datacentraler*

Energimyndigheten har rätt att få tillträde till de lokaler, utrymmen och områden som hör till de datacentraler som omfattas av tillsynen, om detta är nödvändigt för tillsynen enligt denna lag, och att utföra inspektioner där och vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter. Tillsynsåtgärderna får dock utsträckas till sådana utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur endast om det finns anledning att misstänka att ett brott enligt 16 kap. 8 § i strafflagen (39/1889) har begåtts och inspektionen är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektionen.

När Energimyndigheten utför en inspektion har myndigheten rätt att omhänderta handlingar och annat material som tillhör datacentralens ägare eller operatör, om det är nödvändigt för att syftet med inspektionen ska uppnås. Materialet ska återlämnas så snart det inte längre behövs för inspektionen.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

30 §

Tillsynsmyndighet

Energimyndigheten ska utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och myndighetsföreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

Föreslagen lydelse

(upphävs)

6 kap.

Särskilda bestämmelser

30 §

Myndigheter och deras uppgifter

Arbets- och näringsministeriet ska sköta den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av denna lag.

Energimyndigheten ska sköta tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av de bestämmelser och myndighetsföreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

Konsumentombudsmannen har tillsyn över att villkoren i de avtal som avses i 3 a kap. samt energidetaljisters förfarande vid marknadsföring och i kundrelationer enligt det kapitlet är lagenliga med hänsyn till konsumentskyddet. Bestämmelser om tillsynen finns i konsumentskyddslagen.

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

30 a §

*Tillsyn över certifierade energiledningssystem
och energibesiktningar*

Energimyndigheten utövar tillsyn över att företag inför certifierade energiledningssystem och att de genomför obligatoriska energibesiktningar i företaget i enlighet med denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. En viss andel av de energibesiktningar i företag som genomförs varje år ska granskas. Närmare bestämmelser om antalet energibesiktningar som ska granskas årligen samt om sättet att genomföra granskningarna får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Energimyndigheten har rätt att i granskningssyfte få tal del av rapporterna om ett företags obligatoriska energibesiktning och om en objektsbesiktning som ingår i energibesiktningen samt övrig information som behövs för tillsynen. Energibesiktningssrapporten, den däri ingående objektsbesiktningssrapporten samt övrig information som myndigheten behöver för tillsynen ska lämnas till Energimyndigheten inom en månad efter begäran från Energimyndigheten. Rapporterna om energibesiktningen och objektsbesiktningen får inte vara mer än fyra år gamla.

På begäran av Energimyndigheten ska Patent- och registerstyrelsen för ordnandet av tillsynen lämna Energimyndigheten uppgifter om företag i handelsregistret. Uppgifterna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

(ny)

30 b §

Myndighetens rätt till information

Trots sekretessbestämmelserna har Energimyndigheten rätt att av företag, verksamhetsutövare och övriga aktörer som omfattas av skyldigheter enligt denna lag eller enligt bestämmelser utfärdade med stöd av den få sådana upplysningar som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och

Gällande lydelse

(ny)

31 §

Vite

Energimyndigheten kan förena sina beslut som fattas med stöd av denna lag med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Föreslagen lydelse

de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

30 c §

Myndighetens inspektionsrätt

Energimyndigheten har rätt att få tillträde till de lokaler, utrymmen och områden som den som är föremål för tillsynen besitter, om detta är nödvändigt för tillsynen enligt denna lag, och att utföra inspektioner där och vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter. Tillsynsåtgärderna får dock utsträckas till sådana utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur endast om det finns anledning att misstänka att ett brott enligt 16 kap. 8 § i strafflagen (39/1889) har begåtts och inspektionen är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektionen.

När Energimyndigheten utför en inspektion har myndigheten rätt att omhänderta de handlingar och övriga material som den som är föremål för tillsynen innehar, om det är nödvändigt för att syftet med inspektionen ska uppnås. Materialet ska återlämnas så snart det inte längre behövs för inspektionen.

På inspektionen tillämpas 39 § i förvaltningslagen (434/2003).

31 §

Åtgärder vid överträdelse eller försummelse

Energimyndigheten får förelägga den som försummar att iaktta eller bryter mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den att fullgöra sin skyldighet. I sitt beslut får myndigheten bestämma hur överträdelsen eller försummelsen ska åtgärdas. I beslutet får myndigheten också bestämma att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden.

Energimyndigheten får förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med stöd av denna lag med vite eller med hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite samt om beslut om

Gällande lydelse

(ny)

32 §

Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

(ny)

Föreslagen lydelse

verkställighet av tvångsutförande och avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

31 a §

Avgiftsbelagda myndighetsprestationer

Energimyndigheten har rätt att ta ut avgift för behandling av anmälningar och andra ärenden som omfattas av denna lag.

Bestämmelser om de allmänna grunderna för när Energimyndighetens prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som uppbärs för prestationerna och om övriga grunder för avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

32 §

Ändringssökande

På sökande av ändring i Energimyndighetens beslut tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Beslut av Energimyndigheten om att utföra inspektion får emellertid inte överklagas genom separata besvär.

På sökande av ändring i sådana beslut om offentlig upphandling som avses i 5 a kap. tillämpas 16 kap. i upphandlingslagen.

32 a §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Ett beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag ska iakttas även om det överklagats, om inte Energimyndigheten eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Ett beslut som gäller återbetalning till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Skyldigheten enligt 3 c § gäller från och med ikraftträdandedagen kommuner med fler än 50

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

000 invånare, från och med den 1 januari 2027 kommuner med fler än 5 000 invånare och från och med den 1 januari 2030 alla kommuner.

Kommuner vars invånarantal vid ikraftträdandet av denna lag överstiger 50 000 ska första gången lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. senast den 30 april 2026. Kommuner vars invånarantal den 31 december 2026 överstiger 5 000 ska första gången lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. senast den 30 april 2028. Kommuner vars invånarantal den 31 december 2029 understiger 5 000 ska första gången lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. senast den 30 april 2031. Alla offentliga organ ska lämna de uppgifter som avses i 3 c § 1 mom. för året 2021 senast den 31 oktober 2026.

Energiledningssystem enligt 3 g § ska införas senast den 11 oktober 2027.

Företag ska göra en energibesiktning enligt 6 § senast den 11 oktober 2026, om företaget för första gången omfattas av skyldigheten.

Naturgas får användas för produktion av värme eller kyla i ett i 27 § 1 mom. avsett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla fram till den 31 december 2030.

Naturgas får användas i en i 27 § 2 mom. avsedd produktionsenhet för värme eller kyla som är ny eller genomgått omfattande uppgradering fram till den 31 december 2030.

Verksamhetsutövare ska första gången lämna in en anmälan om en plan enligt 27 a § till Energimyndigheten senast den 30 september 2027. Om systemet på basis av uppgifter för 2030 inte uppfyller kriterierna enligt 27 §, ska anmälan lämnas in senast den 30 september 2031.

En anmälan om kostnadsnyttoanalys för en datacentral enligt 29 j § ska första gången lämnas till Energimyndigheten senast den 31 december 2027.

2.

Lag

om ändring av 19 § i elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 19 § i elmarknadslagen (588/2013), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 730/2021 och 201/2025, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

För att garantera sina nätanvändare tillgång på el av tillräckligt god kvalitet ska nätinnehavaren upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät och förbindelserna till andra nät i enlighet med de föreskrivna kraven på elnätsverksamhet och nätanvändarnas rimliga behov.

Elnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

1) det uppfyller kvalitetskraven på elnätsverksamhet och den tekniska kvaliteten på elöverföringen och eldistributionen också i övrigt är god,

2) det och elnätstjänsterna fungerar tillförlitligt och säkert vid normala klimatrelaterade, mekaniska eller andra yttre störningar som kan förutses,

3) det och elnätstjänsterna fungerar så tillförlitligt som möjligt vid störningar under normala förhållanden och vid sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011),

4) det är kompatibelt med elsystemet och vid behov kan anslutas till ett annat elnät,

5) eldriftsobjekt, kraftverk och energilagringsanläggningar som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet,

6) nätinnehavaren kan producera överförings- och distributionstjänster för nätanvändarna på ett kostnadseffektivt sätt,

7) nätinnehavaren utöver kraven i 1–6 punkten kan fullgöra de övriga skyldigheter som hör till nätinnehavaren eller som denne ålagts med stöd av denna lag.

(nytt moment)

Föreslagen lydelse

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

För att garantera sina nätanvändare tillgång på el av tillräckligt god kvalitet ska nätinnehavaren upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät och förbindelserna till andra nät i enlighet med de föreskrivna kraven på elnätsverksamhet och nätanvändarnas rimliga behov.

Elnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

1) det uppfyller kvalitetskraven på elnätsverksamhet och den tekniska kvaliteten på elöverföringen och eldistributionen också i övrigt är god,

2) det och elnätstjänsterna fungerar tillförlitligt och säkert vid normala klimatrelaterade, mekaniska eller andra yttre störningar som kan förutses,

3) det och elnätstjänsterna fungerar så tillförlitligt som möjligt vid störningar under normala förhållanden och vid sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011),

4) det är kompatibelt med elsystemet och vid behov kan anslutas till ett annat elnät,

5) eldriftsobjekt, kraftverk och energilagringsanläggningar som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet,

6) nätinnehavaren kan producera överförings- och distributionstjänster för nätanvändarna på ett kostnadseffektivt sätt,

7) nätinnehavaren utöver kraven i 1–6 punkten kan fullgöra de övriga skyldigheter som hör till nätinnehavaren eller som denne ålagts med stöd av denna lag.

*Vid planering och utveckling av sitt elnät samt vid investeringsbeslut som gäller nätet ska nätinnehavaren tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § 26 punkten i energieffektivitetslagen (1429/2014).
Nätinnehavaren ska övervaka den totala*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

volymen av nätförluster i sitt elnät samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt elnät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de metoder som ska användas för bedömning av alternativ vid tillämpning av principen om energieffektivitet först och närmare föreskrifter om hur Energimyndigheten ska upplysas om att de skyldigheter som avses i detta moment har fullgjorts. Nätinnehavaren kan fullgöra sin skyldighet att lämna upplysningar om nätoptimering via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

Särskilda bestämmelser utfärdas om elnätens elsäkerhet.

Särskilda bestämmelser utfärdas om elnätens elsäkerhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas i naturgasmarknadslagen (587/2017) till 14 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 20 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

14 §

Skyldighet att utveckla nätet

Skyldighet att utveckla nätet

Nätinnehavaren ska underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät och förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna. Överföringsnätsinnehavaren ska dessutom bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande

Nätinnehavaren ska underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät och förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna. Överföringsnätsinnehavaren ska dessutom bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande

Gällande lydelse

överföringskapacitet för att integrera näten i det europeiska överföringssystemet, om detta av ekonomiska skäl behövs för att tillgodose en rimlig och tekniskt genomförbar efterfrågan på naturgas och för att ta hänsyn till en tryggad naturgasförsörjning.

(nytt moment)

Föreslagen lydelse

överföringskapacitet för att integrera näten i det europeiska överföringssystemet, om detta av ekonomiska skäl behövs för att tillgodose en rimlig och tekniskt genomförbar efterfrågan på naturgas och för att ta hänsyn till en tryggad naturgasförsörjning.

Vid planering och utveckling av sitt naturgasnät samt vid investeringsbeslut som gäller nätet ska nätinnehavaren tillämpa principen om energieffektivitet först enligt 3 § 26 punkten i energieffektivitetslagen (1429/2014). Nätinnehavaren ska övervaka den totala volymen av nätförluster i sitt naturgasnät samt optimera den totala volymen av förluster och förbättra energieffektiviteten i sitt naturgasnät på bästa sätt i tekniskt och ekonomiskt hänseende, med beaktande av nätlösningar baserade på smart teknik. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de metoder som ska användas för bedömning av alternativ vid tillämpning av principen om energieffektivitet först och närmare föreskrifter om hur Energimyndigheten ska upplysas om att de skyldigheter som avses i detta moment har fullgjorts. Nätinnehavaren kan fullgöra sin skyldighet att lämna upplysningar om nätoptimering via systemet med frivilliga energieffektivitetsavtal.

(ny)

20 a §

Energieffektivitet, efterfrågefleksibilitet och åtgärder för styrning av efterfrågan i fråga om prissättning och försäljningsvillkor för nättjänster

Prissättningen av och försäljningsvillkoren för nättjänster får inte innehålla villkor som är skadliga med tanke på den totala effektiviteten eller energieffektiviteten vid överföring, distribution eller leverans av naturgas. Prissättningen av nättjänster får inte innehålla villkor som kan förhindra att nätinnehavare eller försäljare i detaljistledet tillhandahåller systemtjänster för efterfrågefleksibilitet eller för styrning av efterfrågan på marknaden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) 7 § 2 mom. och
fogas till 6 §, sådan den lyder i lagarna 1432/2014, 589/2017 och 499/2023, en ny 5 a-punkt
 som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

6 §

*Energimyndighetens uppgifter som nationell
 energitillsynsmyndighet*

*Energimyndighetens uppgifter som nationell
 energitillsynsmyndighet*

Energimyndigheten ska i egenskap av den
 nationella energitillsynsmyndighet som avses i
 Europeiska unionens lagstiftning om el- och
 naturgasbranschen i synnerhet

Energimyndigheten ska i egenskap av den
 nationella energitillsynsmyndighet som avses i
 Europeiska unionens lagstiftning om el- och
 naturgasbranschen i synnerhet

(ny punkt)

*5 a) tillämpa principen om energieffektivitet
 först enligt 3 § 26 punkten i
 energieffektivitetslagen (1429/2014) när den
 utför tillsynsuppgifter som gäller el- och
 naturgasinfrastruktur,*

7 §

7 §

*Den nationella energitillsynsmyndighetens
 verksamhetsberättelse*

*Den nationella energitillsynsmyndighetens
 verksamhetsberättelse*

Berättelsen ska innehålla de åtgärder som
 vidtagits och uppnådda resultat i fråga om de
 uppgifter som avses i 6 § samt en bedömning
 av hur stamnätsinnehavarnas och
 gasöverföringsnätsinnehavarnas
 investeringsplaner motsvarar de planer för
 utveckling av el- och naturgasnät som omfattar
 gemenskapen och utarbetats av det europeiska

Berättelsen ska innehålla de åtgärder som
 vidtagits och uppnådda resultat i fråga om de
 uppgifter som avses i 6 §, *ett avsnitt om*
uppnådda framsteg när det gäller att förbättra
energieffektiviteten vid driften av el- och
naturgasinfrastruktur samt en bedömning av
 hur stamnätsinnehavarnas och
 gasöverföringsnätsinnehavarnas

Gällande lydelse

kontaktverket för nätinnehavarna. Bedömningen får innehålla rekommendationer om ändring av investeringsplanerna.

Föreslagen lydelse

investeringsplaner motsvarar de planer för utveckling av el- och naturgasnät som omfattar gemenskapen och utarbetats av det europeiska kontaktverket för nätinnehavarna. Bedömningen får innehålla rekommendationer om ändring av investeringsplanerna *och förbättring av energieffektiviteten hos el- och naturgasinfrastruktur.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om tvistenämnden för energimarknaden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tvistenämnden för energimarknaden (502/2023) 2 och 3 §, 6 § 1 mom. och 16 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *slutkund* en kund som köper el för eget bruk,
- 2) *konsument* en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),
- 3) *elföretag* en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutkund, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, aggregering, efterfrågefleksibilitet, energilagring, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella arbetsuppgifter, tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *slutkund* en kund som köper el, värme eller kyla för eget bruk,
- 2) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),
- 3) *elföretag* en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutkund, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, aggregering, efterfrågefleksibilitet, energilagring, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella arbetsuppgifter, tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,
- 4) *energidetaljist* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutkunder.

Gällande lydelse

3 §

Nämndens behörighet

Nämnden har till uppgift att ge rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan elföretag och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt elmarknadslagen (588/2013) i ärenden som berör elavtal som avses i V avdelningen i elmarknadslagen och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning. Nämnden är dock inte behörig att handlägga ärenden som hör till Energimyndighetens behörighet, om vilka det föreskrivs i 6 a § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013).

6 §

Medlemmarnas och föredragandenas behörighet

Av ordföranden och viceordföranden krävs allmän behörighet för domartjänst och god förtrogenhet med elmarknaden.

16 §

Ersättning till staten för utredningskostnader

Om nämndens rekommendation till avgörande till viktigaste del är ofördelaktig för ett elföretag som är svarande eller för någon annan part på elmarknaden, ska nämnden i rekommendationen ange hur stora kostnader staten har orsakats genom att utlåtanden och utredningar har inhämtats i ärendet och syn förrättats.

Föreslagen lydelse

3 §

Nämndens behörighet

Nämnden har till uppgift att ge rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan elföretag och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt elmarknadslagen (588/2013) i ärenden som berör elavtal som avses i V avdelningen i elmarknadslagen och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning. *Nämnden har även till uppgift att ge rekommendationer om hur sådana enskilda tvister mellan energidetaljister och slutkunder bör lösas som gäller rättigheter och skyldigheter enligt energieffektivitetslagen (1429/2014) och som andra slutkunder än konsumenter för till nämnden för prövning.* Nämnden är dock inte behörig att handlägga ärenden som hör till Energimyndighetens behörighet, om vilka det föreskrivs i 6 a § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013).

6 §

Medlemmarnas och föredragandenas behörighet

Av ordföranden och vice ordföranden krävs allmän behörighet för domartjänst och god förtrogenhet med elmarknaden *och energimarknaden i övrigt.*

16 §

Ersättning till staten för utredningskostnader

Om nämndens rekommendation till avgörande till viktigaste del är ofördelaktig för ett energiföretag, *en energidetaljist* eller någon annan part på energimarknaden som är svarande, ska nämnden i rekommendationen ange hur stora kostnader staten har orsakats genom att utlåtanden och utredningar har inhämtats i ärendet och syn förrättats.

Gällande lydelse

Om ett elföretag som är svarande eller för någon annan part på elmarknaden för vilken en rekommendation varit ofördelaktig inte följt rekommendationen och förlorar en rättegång i samma ärende, ska domstolen, om den fått kännedom om rekommendationen, förplikta näringsidkaren att ersätta staten för de kostnader som avses i 1 mom. Ersättning behöver inte dömas ut eller får dömas till ett lägre belopp, om ersättningsskyldigheten med hänsyn till de omständigheter som har kommit fram i ärendet vore oskälig eller om det har funnits grundad anledning till rättegången.

Föreslagen lydelse

Om ett elföretag, *en energidetaljist* eller någon annan part på energimarknaden som är svarande och som getts en ofördelaktig rekommendation inte följt rekommendationen och förlorar en rättegång i samma ärende, ska domstolen, om den fått kännedom om rekommendationen, ålägga företaget eller parten att ersätta staten för de kostnader som avses i 1 mom. Ersättning behöver inte dömas ut eller får dömas till ett lägre belopp, om ersättningsskyldigheten med hänsyn till de omständigheter som har kommit fram i ärendet vore oskälig eller om det har funnits grundad anledning till rättegången.

Denna lag träder i kraft den 20 .
